

018956

pořadné číslo 5

Příloha k čj. 00809/55

~~PŘÍSNĚ TAJNĚ~~

EV. ČIS. 3611

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

VOJENSKÁ MYSL

Prův. čís. 70 (ev. list)
(části) 1/2

6

1955

VDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

OBSAH

Vojensko-politická část

Kapitán Svatoslav Gosman:
Směle, novátorsky a soustavně rozvíjet
sovětskou vojenskou vědu 3

Operační umění a taktika

Generál-poručík Otakar Rytíř:
Nové způsoby velení svazkům a svazům
za používání atomových zbraní, při rych-
lých manévrových formách boje a ope-
rací a za zvýšené činnosti letectva . . . 20

Plukovník Ludvík Varvařovský:
Střetné sražení v útočné operaci . . . 37

Generál-major Karel Blatenský:
Příprava a vedení armádní útočné ope-
race s odražením protiúderu během pro-
následování 46

Plukovník Emil Němec:
K zvýšení bojové pohotovosti vojsk . . . 60

Kapitán Milan Karas:
Odstraňování následků atomového napa-
dení 77

Major Ladislav Jaček:
Organisace a použití protivýsadkové zá-
lohy střeleckého sboru v obraně . . . 97

Podplukovník František Berný:
Některé zvláštnosti organisace týlu, ma-
teriálního, technického a zdravotnického
zabezpečení tankové divise v sestavě
rychlé skupiny 106

Diskuse 125

Operační a bojová příprava

Generál-major Jaromír Vyhnaněk:
Zkušenosti z operačně taktické přípravy
a hlavní její úkoly ve výcvikovém roce
1955/1956 134

Kapitán Antonín Vachta:
K otázkám metody a organisace operač-
ně taktické přípravy 139

Informace o cizích armádách

Organisace a zásady použití protiletadlo-
vého dělostřelectva americké armády . 142

Zprávy o vojenskovědecké práci vojen-
ských akademií 153

Informace o obsahu zahraničních vojen-
ských odborných časopisů 155

СОДЕРЖАНИЕ

Военно-политическая часть

Капитан Сватослав Госман:
Смело, новаторски и систематически раз-
вивать советскую военную науку . . . 3

Оперативное искусство и тактика

Генерал-лейтенант Отакар Рытирж:
Новые способы управления соединениями
и объединениями в условиях применения
атомного оружия, при быстрых манев-
ренных способах боя и операции и
в условиях повышенных действий авиа-
ции 20

Полковник Людвиг Варваржовски:
Встречное сражение в наступательной
операции 37

Генерал-майор Карел Блатенский:
Подготовка и ведение армейской насту-
пательной операции с отражением кон-
трудара в ходе преследования 46

Полковник Эмиль Немец:
К повышению боевой готовности войск 60

Капитан Милан Карас:
Устранение последствий атомного напа-
дения 77

Майор Ладислав Ячек:
Организация и применение противове-
санта резерва стрелкового корпуса
в обороне 97

Подполковник Франтишек Берны:
Некоторые особенности организации тыла,
материально-технического и санитарного
обеспечения танковой дивизии в составе
подвижной группы 106

Дискуссия 125

Оперативная и боевая подготовка

Генерал-майор Яромир Выгнанек:
Опыт по оперативно-тактической подго-
товке и ее основные задачи на 1955/56
учебный год 134

Капитан Антонин Вахта:
По вопросам методики и организации
оперативно-тактической подготовки . 139

Информация об иностранных армиях

Организация и принципы применения зе-
нитной артиллерии американской армии 142

в военных академиях 153
Сообщения о военно-научных работах

Информации о содержании зарубежных
военных специальных журналов . . . 155

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV
PRAHA 3 - ŽIŽKOV, U PAMÁTNÍKU 2

Přírodní číslo: 5

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník pátý

6

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1955

29th March 1900

VOJENSKO - POLITICKÁ ČÁST

SMĚLE, NOVÁTORSKY A SOUSTAVNĚ ROZVÍJET SOVĚTSKOU VOJENSKOU VĚDU

Kapitán Svatoslav Gosman

Historie dvou světových válek, historie výstavby sovětských ozbrojených sil a historie výstavby ozbrojených sil naší vlasti a ostatních zemí lidové demokracie potvrzuje nesmírný význam pokrokové vojenské teorie.

Marxismus-leninismus nás učí, že teorie, je-li vytvářena v nerozlučné spojitosti s revoluční praxí, jediné teorie »může dát hnutí jistotu, schopnost orientace a naučit je chápat vnitřní souvislosti událostí (podtrženo autorem) odehrávajících se kolem, neboť teorie a jediné teorie může pomoci praxi pochopit nejen to, jak a kam třídy jdou v přítomnosti, nýbrž také to, jak a kam musí jít v nejbližší budoucnosti« (J. V. Stalin, Otázky leninismu, 1950, str. 21).

Toto stručné a výstižné zhodnocení významu revoluční teorie pro praxi revolučních mas platí v plné míře i pro oblast vojenství. Je možno proto právem konstatovat, že bez nejpokrokovější vojenské teorie našeho XX. století — sovětské vojenské vědy — nemůže žádný socialistický stát budovat své ozbrojené síly, vědecky rozpracovávat otázky zajištění obranyschopnosti státu diktatury proletariátu.

Ústřední výbor Komunistické strany Československa, naše vláda a velení armády vždy všestranně zajišťovaly podmínky pro rozvoj tvůrčí vědecké, theoretické práce v naší armádě.

I. Objektivní zákonitost válek — předmět sovětské vojenské vědy

Jednou ze základních otázek vojenství je otázka zákonitosti vzniku, průběhu a výsledků válek.

Co je to zákon? »Zákon je podstatná, opakující se, v daných podmínkách trvale působící souvislost mezi jevy, která podmiňuje plně určitý průběh procesu.« (Dialektický materialismus, 1954, SNPL, str. 87.)

Pro zákon (zákonitost) je tedy charakteristické to, že je mu vlastní nutnost. To znamená, že za existence určitého souhrnu podmínek proběhne jevy tak a ne jinak. Společným rysem všech zákonů je, a to jak zákonů přírodních, tak i společenských, že nezávisí na vůli a poznávání lidí, že objektivně působí. Odrazem zákonů (zákonitosti) přírody a společnosti ve vědomí lidí jsou vědecké zákony vyjádřené pojmy a definicemi.

Vědecké zákony odrážejí tedy zákonitosti procesů probíhajících nezávisle na vůli a přání lidí. Tato obecná these dialektického materialismu má nesmírný význam pro vědu, která se zabývá společenským jevem — válkou.

Historie antagonistických společností, v nichž válka je právě tak »normálním a přirozeným« jevem, jako je vykořisťování pracujících, nás

učí, že války nevznikají náhodně, nýbrž že jejich vznik, průběh a výsledek podléhá určitým zákonitostem — zákonům.

Avšak nejen tento poznatek nám dává vědecké studium historie. Historie průběhu dosavadních válek nás učí, že rovněž rozvoj způsobů a forem vedení válek, formy organizace a přípravy ozbrojených sil neprobíhají chaoticky, »z vůle boží«, nýbrž v určitých souvislostech, v podřízení určitým zákonitostem.

Vidíme tedy, že když vědecky analyzujeme válku, objeví se nám její dvě od sebe neodlučitelné stránky:

- a) stránka sociálně ekonomická a
- b) stránka »vojenská«, t. j. válka jako forma ozbrojeného boje vedeného za pomoci lidí vyzbrojených válečnými prostředky.

Tyto dvě stránky války plně odpovídají známé leninské thési o tom, že válka je pokračování politiky jinými, násilnými prostředky.

I když tyto dvě stránky války nelze od sebe odtrhnout, nelze je však na druhé straně ani směšovat. To má v praxi obrovský význam. Dnes jsme totiž někdy svědky toho, že mnozí příslušníci velitelského sboru dost jasně nechápou, jaký je význam a vzájemný vztah marxisticko-leninského učení o válce a armádě a sovětské vojenské vědy. Mnozí soudruzi se dokonce domnívají, že mezi nimi není zásadní rozdíl, že je možno mezi ně postavit rovnítko. Tento názor je naprosto mylný.

Ukázali jsme si již, že válka jako společenský jev má dvě stránky: obecnou (sociálně ekonomická podmíněnost) a specifickou (ozbrojený boj). Obecná stránka války, její podmíněnost v úrovni výrobních sil a výrobních vztahů, poznávání zákonitostí války z její společensko-politické stránky je předmětem historického materialismu. Marxisticko-leninské učení o válce a armádě je tedy v podstatě aplikací marxismu-leninismu, t. j. učení o obecných zákonitostech vývoje přírody, lidské společnosti a myšlení, na oblast války.

Bylo by však rovněž chybné domnívat se, že nám zkoumání sociálně ekonomické podmíněnosti války může dát a dává vyčerpávající odpověď na rozsáhlý okruh specifických zákonitostí války jako ozbrojeného boje, zákonitostí, které jsou právě hlavními v komplexu těch jevů, které zkoumá sovětská vojenská věda.

Theoretickým základem sovětské vojenské vědy je marxisticko-leninské učení o válkách a armádách, které odhaluje, jak jsme již uvedli, obecné zákonitosti války. Sovětská vojenská věda je tedy podřízena obecným zákonitostem společenského rozvoje.

Hlavním a základním úkolem sovětské vojenské vědy je poznávání, odhalování a využívání specifických zákonitostí války jako ozbrojeného boje.

Předmětem sovětské vojenské vědy jsou otázky vojenského umění (čítající vto výcvik a výchovu ozbrojených sil) zkoumané v jejich závislosti na ekonomickém a morálním činiteli.

Není tedy správným namnoze dosud panující široký výklad sovětské vojenské vědy, zahrnující do předmětu sovětské vojenské vědy jak čistě vojenské otázky, tak i soubor otázek o válce jako společensko-historickém jevu. Tento rozšíření nesprávný výklad předmětu sovětské vojenské vědy odvádí od řešení specifických úkolů sovětské vojenské vědy. Nesmíme zapomínat, že u všech společenských jevů kromě všeobecného, společenského jsou též specifické stránky, které jsou pro danou kon-

krétní vědu nejdůležitější. Je jasné, že kdyby věda, v našem případě vojenská, nezkoumala tyto specifické stránky války jako ozbrojeného boje, ztratila by právo na svoji existenci vůbec.

Je snad správná námitka, že takovéto ohraničení předmětů vojenské vědy na oblast vlastního ozbrojeného boje znamená zúžení jejího předmětu jen na vojenské umění? Tato námitka není správná už proto, že ozbrojený boj přece není jenom pouhé vojenské umění. Ozbrojený boj může být zejména v soudobých podmínkách úspěšný jen tehdy, je-li zabezpečen ekonomicky a morálně politicky. Proto studium specifických zákonitostí války jako ozbrojeného boje vyžaduje nutně znalost a reálné hodnocení ekonomických i morálních politických faktorů jak vlastní země, tak i protivníka. Postupující tímto způsobem při odhalování a využívání zákonitostí ozbrojeného boje sovětská vojenská věda zkoumá ekonomický a morálně politický potenciál a bere ho v úvahu v zájmu dosažení vítězství v ozbrojeném boji, v zájmu vojenského umění. Je tedy samozřejmé, že pokroková vojenská věda — sovětská vojenská věda — může spočívat pouze na základě vědecké marxisticko-leninské teorie.

Buržoasní vojenští theoretikové se rovněž snaží odhalit zákonitosti soudobé války s cílem využít jich pro války vedené kapitalistickými státy. Avšak pro třídní a metodologickou omezenost buržoasní vojenské vědy buď hledají t. zv. »věčné principy« vojenského umění (Fuller) nebo tvrdí, že takové zákonitosti neexistují, že ve válce mnoho rozhoduje náhodnost a genialita vůdce (Eisenhower), nebo je postihují neúplně, živelně. Je pochopitelné, že nevědecký postoj k existenci objektivně existujících zákonitostí válek je na škodu základům buržoasní vojenské vědy a nutně svádí na cestu nevědecké dobrodružné spekulace.

To ovšem neznamená, že buržoasní vojenská věda není s to postihnout vůbec žádné zákonitosti.

Zavrhování objektivní existence zákonů války (ať již obecných nebo specifických) je v přímém protikladu s reálnou skutečností.

Správné ujasnění předmětu sovětské vojenské vědy a jejího vztahu k marxisticko-leninskému učení o válkách a armádách má nesmírný praktický význam. Ukazuje nám nejen význam studia marxismu-leninismu jako theoretického základu zkoumání specifických jevů války, ale mobilisuje nás k dosažení cílů sovětské vojenské vědy: vědeckého odhalování zákonitostí soudobé války a jejich využívání v zájmu dosažení vítězství socialistického státu nad nepřítelem.

*

Hovoříme-li o objektivnosti těchto zákonů, t. j. o jejich nezávislosti na vůli a přání lidí, to naprosto neznamená, že jsme proti těmto zákonům bezmocni, že není v naší moci mít na ně nějaký vliv. V každé válce mají místo dvě strany: objektivní a subjektivní. Objektivní stránkou války v celku jako jevu společenského života — to jsou vojenské, politické, ekonomické, geografické a mezinárodní podmínky, v nichž probíhá válka.

Subjektivní stránkou války je odraz objektivních podmínek zákonitostí ve vědomí lidí, jejich tvůrčí a plánovitá činnost ve válce, ve vedení války, aktivní činnost lidí namířená na zničení nepřítele a k dosažení vítězství.

Objektivní zákonitosti válek nelze vymýšlet, nýbrž odhalovat a poznávat; nelze je však ani rušit nebo ignorovat. Poznání objektivních zákonitostí je jedním ze základních předpokladů pro to, abychom je brali v úvahu při své činnosti a využívali jich tak k zájmům naší socialistické společnosti.

Přiznáním objektivního charakteru zákonitostí soudobé války, zákonů, které v dané válce tlačí stejnou silou na obě válčící strany, nikterak nesnižujeme přednosti sovětské vojenské vědy a socialistického zřízení, právě naopak. Jenom sovětská vojenská věda založená na vědeckých základech marxismu-leninismu, je s to plně odhalit a poznat všechny objektivní zákonitosti válek; jedině socialistické zřízení dává plnou možnost všech odhalených zákonitostí válek využít.

*

V souvislosti s otázkou objektivních (specifických) zákonitostí soudobé války a jejich stejného tlaku na obě válčící strany vznikla mezi vojenskovědeckými pracovníky země našeho tábora diskuse o základním zákonu sovětské vojenské vědy.

Jestliže se účastníci této diskuse vesměs shodují na existenci specifických zákonitostí války a na důležitosti jejich poznávání, mínění v otázce základního zákona sovětské vojenské vědy se rozcházejí. Část účastníků této diskuse na ně odpovídá kladně, že takový zákon existuje a že jeho poznání má velký praktický význam. Druhá část diskutujících zastává názor, že základní zákon vojenské vědy nemůže existovat, že již upřesnění této otázky je nesprávné. Obě strany snesly na podporu svých stanovisek nemálo důkazů.

Obrovský význam této závažné theoretické diskuse je v tom, že obrátila pozornost vojenskovědeckých theoretických pracovníků socialistického tábora na dosud neprávem opomíjenou oblast sovětské vojenské vědy — na oblast zákonů válek. Přestože tato diskuse ještě není ukončena, přinesla již mnoho kladných výsledků, mezi jiným též upřesnění předmětu vojenské vědy. Podle mého názoru má diskuse některé nedostatky.

1. Diskuse se zaměřila na hledání základního zákona vojenské vědy. Podle mého soudu je to nesprávné už proto, že žádná, ani společenská věda, tedy ani vojenská věda, nehledá »sama sebe«, nehledá »svůj« základní zákon, nýbrž objevuje a poznává zákonitosti určité oblasti jevu, které jsou její specifikou. Tak jako neexistuje základní zákon fyziky, chemie, základní zákon filosofie, politické ekonomie, jazykovědy, neexistuje podle mého soudu ani základní zákon vojenské vědy. Mám za to, že je třeba hledat nikoli základní zákon vojenské vědy, nýbrž základní, hlavní zákon válek strojového období (na příklad).

2. Mnozí účastníci diskuse začali theoretickou diskusi o hlavním zákonu, aniž přesně znali řadu dílčích specifických zákonů. Tato nesprávně volená metoda, t. j. nevědecké vycházení od obecného ke specifickému, zvláštnímu, odporuje zásadám marxistické logiky. Mám za to, že nejdříve je nutno rozvést (tak, jak na příklad postupovali Marx a Engels při stanovení zákonitosti kapitalismu) dílčí, specifické zákonitosti a teprve na jejich základě vybrat jeden nebo více obecných hlavních zá-

konů nebo jeden základní. Přes uvedené nedostatky je tato diskuse velmi cenná především tím, že ukazuje cestu a směr vojenskému theoretickému myšlení v zemích našeho tábora, orientuje na to základní, co je příčinou všech minulých, nynějších i budoucích změn ve vojenství.

Pokud pak jde o sám základní zákon (válek strojového období), je možné souhlasit s většinou diskutujících, kteří tvrdí, že existuje a že, i když dosud není jasná jeho konkrétní formulace, má odpovídat přibližně těmto požadavkům:

1. Musí být postaven jako zákon vítězství, které je cílem ozbrojeného boje.

2. Je třeba podtrhnout (se zřetelem ke zkušenostem z minulých válek), že vítězství je dosahováno rozhodujícím rozdrčením nepřítele v průběhu ozbrojeného boje.

3. V jeho formulaci se musí rovněž obrazit zákonitost válek strojového období, že zničení nepřítele je dosahováno především zničením jeho ozbrojených sil pomocí systému zničujících úderů spojených jediným strategickým zámyslem, s použitím všech způsobů a forem vedení válečné činnosti, s využitím všech prostředků současné vojenské techniky.

4. Ve formulaci hlavního zákona válek strojového období musí být jasně ukázáno na to, že se vítězství v soudobém ozbrojeném boji zabezpečuje realizací celého souhrnu vojenských, ekonomických a morálně politických možností.

Závěrem k souboru otázek objektivních zákonitostí válek nutno uvést, že ve válce stejně jako v každém přírodním a společenském jevu nepanuje náhodnost a anarchismus, nýbrž určitý pořádek — zákonitost vývoje. Válka jako společenský jev je podřízena nejen obecným zákonitostem vývoje lidské společnosti (sociálně ekonomická podmíněnost války), ale jsou ji vlastní též specifické zákonitosti (specifické zákony války jako ozbrojeného boje). Zjištění a vědecké formulování těchto zákonů (jako odrazu objektivních zákonitostí v našem vědomí) má nesmírný význam pro naši vojenskou praxi: umožňuje nám nejen orientaci v čím dál tím složitějších podmínkách, formách a způsobech vedení války, ale ukazuje nám cestu dalšího vývoje. Znalost objektivních zákonů války má nesmírný význam pro plánovitý rozvoj vojenského umění, pro organizaci, výcvik a výchovu našich ozbrojených sil.

Naši vojenskovědeckí pracovníci tedy musí v daleko větší míře než dosud věnovat závažnou pozornost jak rozpracování celého komplexu jednotlivých zákonitostí válek strojového období, tak i hledání hlavních (nebo základních) zákonů. Vojenskovědeckí pracovníci musí při rozboru a stanovení závěrů vycházet v ještě větší míře než dosud nejen ze zkušeností z minulých válek (zejména z Veliké vlastenecké války), ale musí stejně vědecky hodnotit a rozbírat vše to nové, co věda a technika za poválečná léta do vojenství přinesly.

II. Rozhodující úloha lidových mas ve válce; stoupající význam morálního činitele; význam vojevůdců ve válce

Rovněž málo s hlediska potřeb vedení soudobého boje a války je dosud rozpracována otázka úlohy lidových mas ve válce. I tu se neblaze projevilo školometství a dogmatismus. To se projevilo zejména dříve, na příklad v reálném hodnocení významu nových zbraní hromadného ničení. Na jedné straně se do omrzena opakovaly známé základní marxis-

tické poučky o rozhodující úloze lidu — tvůrci materiálních statků — v dějinách, kdežto na druhé straně byly novým zbráním přisuzovány takové vlastnosti a moc, jaké jim ve skutečnosti nepřísluší. Otázka úlohy lidových mas, její povrchní vysvětlování je dosud namnoze stavěna do protikladu s úlohou vedení lidových mas ve válce, s úlohou vojevůdce. Dosud není vůbec u nás přehlednější práce o významu a vlivu lidových mas na rozvoj forem vojenského umění.

Nedostatečné nebo i nesprávné vysvětlování těchto otázek se pak ovšem obrátí i v takové aktuální otázce dneška, jako je výchova velitelského sboru, všech příslušníků armády s hlediska potřeb soudobého boje a války v celku.

Tyto otázky jsou, jak známo, rovněž předmětem bádání buržoasních vojenských theoretiků, jak o tom svědčí nejen jejich některé výroky, ale i různé theoretické práce, články a publikace na toto thema. Vždyť právě jedno z hlavních poučení Pentagonu z korejské války bylo potvrzení rozhodující úlohy lidí na bojišti soudobé války. Je tedy třeba tuto objektivní zákonitost válek našeho století co nejhluběji a všestranně analyzovat a plně ji využívat na základě předností našeho socialistického zřízení a spravedlivého charakteru vedených válek k dosažení vítězství nad nepřitelem. Nelze se nadále spokojit současným stavem, kdy úloha lidových mas v soudobé válce je vykládána zúženě a povrchně, bývá odbývána často známými, nic nového neřikajícími »věčnými pravdami«. Otázka úlohy lidových mas a vojevůdců v soudobé válce je velmi široká při jejím dalším rozpracování a výkladu bude třeba se zaměřit podle mého názoru na následující problémy, které ve své dialektické jednotě jsou podstatou náplně této otázky:

- marxistický a buržoasní výklad úlohy lidových mas ve válce,
- růst vlivu lidových mas na průběh a výsledek války a příčiny tohoto růstu,
- úloha vedení lidových mas a úloha vojevůdců, velitelů v soudobé válce.
- zhodnocování a využívání bojových zkušeností lidových mas ve válce.

Podívejme se nyní, byť stručně, poněkud hlouběji na tyto otázky.

Marxistický a buržoasní výklad úlohy lidových mas v soudobé válce

Vědecký výklad úlohy lidových mas ve válce, který jedině správně a do hloubky provádí sovětská vojenská věda, vychází ze zákonitého procesu neustálého rozvoje a změny způsobů výroby. Tato these nejen nevylučuje, nýbrž podtrhuje ohromnou úlohu tvůrčí činnosti lidí. Lid je tvůrcem materiálních statků, hlavní silou výroby; lid přes výrobu v konečné instanci určuje chod a směr vývoje lidské společnosti, jedině lid je skutečným tvůrcem historie.

Tyto závěry marxismu-leninismu jsou jedinou methodologickou základnou správného chápání úlohy lidových mas ve válce jako složitého společensko-historického jevu a zákonitosti. Správné vyřešení rozhodující úlohy lidových mas ve válce dává sovětské vojenské vědě možnost správně pochopit příčiny vítězství a porážek ve válce, zákonitosti rozvoje vojenského umění, možnosti vědeckého a správného využití těch

nebo oněch způsobů vedení války a bojové činnosti, vzájemný vztah objektivního a subjektivního ve vojenství.

V přímém protikladu k tomuto vědeckému chápání a uznávání úlohy lidových mas ve válce je buržoasní výklad této otázky. Podle něho neexistuje ve vývoji lidské společnosti hluboká objektivní příčinná závislost a zákonitost. V souhlase s kultem »velkých« osobností, jejichž rozum a myšlení prý má vliv na vývoj společnosti, nebo s fatalistickým výkladem samého vývoje dějin, přehlíží a ignorují dosud četní buržoasní vojenští theoretikové úlohu lidových mas ve válce.

Za poslední léta vyšlo v kapitalistickém světě nemálo prací »dokazujících« na příklad vedoucí úlohu techniky nových zbraní hromadného ničení ve válce. Nesmíme se však dát zmást těmito jednotlivými theoretiky. Ve skutečnosti se oficiální učení a praxe výstavby soudobých kapitalistických armád těmito krajními názory vůbec neřídí.

Je třeba říci, že v našem výkladu buržoasní vojenské vědy je tato okolnost často opomíjena. Stále se hovoří »o knoflíkové válce«, vyhledávají se různé citáty, které to mají dotvrdit atd. Avšak skutečnost je jiná. V současné době na příklad oficiální vojenská theorie a praxe výstavby armády USA přiznává, že hlavní silou na bojišti je člověk, který má určité bojové a morální vlastnosti. Na tomto rozporu mezi pracemi některých theoretiků a oficiálním učením není nic podivného.

Již výše jsme si ukázali, že objektivně existující zákonitosti soudobé války jsou jenom jedny, jsou společné a platné jak pro armády socialistického, tak i kapitalistického typu. Cožpak na příklad poslední korejská válka neprokázala jasně tuto skutečnost? Jiná věc je ovšem v tom, jak len nebo onen stát tyto zákonitosti poznává a do jaké míry jich může využít. Nesmí nás proto překvapit, že přes to, že v armádě USA je v praxi přiznávána vedoucí úloha člověka na bojišti — není tomu zdaleka tak v neoficiální theorii, i když se rovněž v praxi částečně projevuje ono úmyslné snižování vedoucí úlohy člověka na bojišti. Tento rozpor je způsoben tlakem objektivních zákonitostí na jedné straně a třídní podstatou a zaměřením buržoasní vojenské vědy na druhé straně. Proto je i buržoasní vojenská věda protikladná; v praxi využívá (jak je k tomu nucena) objektivních zákonitostí války, ale v theorii je buď vysvětluje idealisticky nebo vůbec ne, protože přiznání plné pravdy je pro buržoasii krajně nevýhodné, nemožné.

Růst vlivu lidových mas na průběh a výsledek války a jeho příčiny

Bylo by mylné domnívat se, že vliv lidových mas na průběh války, stupeň a projevy tohoto vlivu jsou jednou provždy dané, neměnné.

Ve skutečnosti se tento vliv mění, a to tak, že se neustále zvyšuje jeho působení na ekonomický a morálně politický potenciál země.

Tak za feudalismu byl stupeň vlivu lidových mas na průběh války (vyjímajíc války spravedlivé, na příklad války husitské) vzhledem k nízké úrovni výrobních sil a k rozšířenému žoldnéřství značně nižší než dnes. V epoše průmyslového kapitalismu stoupl vliv lidových mas na průběh války díky dalšímu rozvoji výrobních sil, zrušením nevolnictví a vytvořením masových armád.

Imperialismem začala nová epocha válek — strojové období válek. Toto období je charakterisováno prudkým rozvojem výrobních sil, neustálým zaváděním složitější techniky a výzbroje do armád, přerůstáním statisícových armád v mnohamilionové. Proto se i od základu změnil poměr pole a zápolí, poněvadž vzrostla nejenom závislost pole na zápolí, ale i samo zápolí se stalo objektem války. To vše neobyčejnou měrou zvýšilo význam vlivu přímé účasti mnohamilionových armád, celých národů při průběhu a výsledku války. Přesvědčujícím důkazem toho je první a druhá světová válka, Veliká vlastenecká válka a konečně i korejská válka. Kdyby byla imperialisty rozpoutána třetí světová válka, vliv lidového stavu armád a průběh a výsledek války by se ještě zvýšil, a to z těchto důvodů:

1. Soudobá válka je válkou mnohamilionových armád. To přes různé nevědecké teorie o snižování úlohy lidových mas a jejich počtu ve válce potvrzuje i praxe výstavby mnohamilionových armád kapitalistických velmocí. Světový charakter válek a masové použití složité soudobé bojové techniky podmiňují další růst početního stavu armád a tím i růst významu přímé účasti lidu v ozbrojených silách.

2. Válka v celku a bojová operace vedené za použití zbraní hromadného ničení a v případné válce tímto způsobem vzniklé, ztráty na životech a zrušení osad a průmyslových center by si nesporně vyžádaly od lidových mas v poli i v zápolí ještě větší fyzické a morální úsilí, než tomu bylo v druhé světové válce. Tato skutečnost podmiňuje mimo jiné i vzrůst významu morálně politického činitele v soudobé válce.

3. V soudobé válce ještě více vzrůstá význam zápolí; mnohamilionové armády a jejich hromadné zásobování soudobou bojovou technikou vyžadují ještě většího pracovního a morálního vypětí zápolí. V souvislosti s tím ještě více stoupá všestranná závislost fronty na týlu.

Úloha vedení lidových mas a úloha vojevůdců a velitelů v soudobé válce

V této otázce bylo v minulosti a ještě je často dosud postupováno ne vždy vědecky a správně s hlediska potřeb vedení soudobé války. Často je úloha lidových mas stavěna do protikladu s úlohou vojevůdce. Místo hlubokého vědeckého osvětlování rozhodujícího významu správného politického a vojenského vedení mas je podáván výklad v tom smyslu, jako by marxisté jen »přiznávali«¹ určitou úlohu vedení lidových mas a vojevůdců ve válce.

Ve skutečnosti však je tomu tak, že přiznání rozhodující úlohy lidu v soudobé válce vyzdvihuje ohromnou organisátorskou úlohu vedení a vojevůdců, pokud jde o průběh soudobé války. Historická zkušenost z třídních bojů proletariátu a z minulých válek nás učí o tom, že vliv lidových mas na rozvoj společensko-historických procesů, a tedy i na válku je v přímé závislosti na stupni organisovanosti uvědomění a vedení těchto mas.

Toto poučení z dějin má nesmírný význam.

Ukazuje nám na význam vedení a vojevůdců, především na význam správného politického vedení lidových mas. Opírá-li se politické vedení o znalosti zákonitostí společenského rozvoje, obráží-li správně životní

zájmy a cíle lidových mas, je-li těsně spjato s lidem a je jím plně podporováno, je vedení tou silou, která dává lidu uvědomění a organizovanost a znásobuje jeho síly.

Význam správného politického a vojenského vedení byl potvrzen na příklad v občanské a intervenční válce SSSR, stejně jako ve Veliké vlastenecké válce. V obou případech Komunistická strana Sovětského svazu byla tou vedoucí silou, která organizovala a usměrňovala veškeré tvůrčí úsilí sovětského lidu k dosažení vítězství. Otázkou úlohy lidových mas a vojevůdců ve válce je nutno stavět tak, že její správné řešení nejen nevylučuje, nýbrž naopak podmiňuje správné vedení lidových mas.

Tímto způsobem je rovněž určena i úloha vojenského vůdce-velitele v soudobé válce. Od velitele se v současných podmínkách vedení ozbrojeného boje požadují nejen výtečné znalosti způsobu vedení tohoto boje, ale i znalost objektivních zákonitostí soudobé války, umění realizovat velení vojskům v souhlase s těmito zákonitostmi. Jako nikdy dosud v historii válek jsou nyní kladeny na velitele stále stoupající požadavky, odpovídající stále stoupající složitosti a mnohotvárnosti celé války. Skutečnost, že se dnes jako nikdy dosud velitelova rozhodnutí musí opírat o objektivní zákonitosti a materiální i morální možnosti, neznamená nikterak, že tvůrčí svoboda přímo vědecké činnosti vojevůdce a velitele je omezena. Právě naopak. Dnes jako nikdy dříve je třeba maximální iniciativy a tvůrčí činnosti velitelů všech stupňů.

Zhodnocování a využívání bojových zkušeností lidových mas

Při dogmatickém, netvůrčím, mechanickém výkladu úlohy lidových mas ve válce se nezřídka stává, že je zcela opomíjen vliv tvůrčí iniciativy vojsk na rozvoj sovětského vojenského umění.

Sovětská vojenská věda, jak známo, vychází ze zkušeností vojsk, opírá se nejen o iniciativu vojsk, ale ve stejné míře i o tvůrčí činnost příslušníků velitelského sboru. Tím způsobem je sovětské vojenské umění do jisté míry zevšeobecněním bojových zkušeností z bojové činnosti vojsk. Výsledkem tohoto vědeckého analysování a zevšeobecnování bojových zkušeností je odhalování a stanovení objektivních zákonitostí ozbrojeného boje.

V tomto procesu zobecňování bojových zkušeností připadá obrovský význam velitelům všech stupňů, zejména vyšším. Historie přináší dost důkazů o tom, že výjimečnost toho nebo onoho vojevůdce byla v tom, že on dříve než kdo jiný odkrýval a využíval objektivních zákonitostí, které určovaly průběh a výsledek bojů, operací, tažení.

Avšak nejde jen o povrchní mechanické seřazování a využívání bojových zkušeností vojsk. Od velitele a vojevůdce se požaduje nikoli prosté zevšeobecnování nahromaděných zkušeností, nýbrž především schopnost vyhmátnout z těchto zkušeností prvky nového — rodícího se, které se bude dále rozvíjet v příští praxi bojové činnosti. Velitel a vojevůdce musí konečně umět analyzovat i jevy, které se projevují již v poznaných zákonitostech vlivem nové vojenské techniky, nových zbraní.

Soudobá válka je skutečně všestrannou prověrkou všech materiálních a duchovních sil národa; v soudobé válce stoupá závislost pole na zápolí, v podstatě mizí rozdíl mezi polem a zápolím.

Skutečnost, že v soudobé válce bojují mnohamilionové armády, celé národy, rozdělení světa na dva tábory — to vše v míře dosud nebývalé zvyšuje vliv lidových mas na průběh a výsledek války, na upevňování a rozvíjení pěti trvale působících činitelů, které rozhodují v konečné instanci o osudu válek.

Stoupající význam úlohy lidových mas v soudobé válce tedy vyzdvihuje význam vedení (politického, vojenského) těchto mas, význam vojevůdců a velitelů.

S tohoto hlediska má pro dosažení vítězství v soudobé válce nesmírný význam třída a strana, která inspiruje a organizuje lidové masy v boji za vítězství a která má plnou podporu těchto mas. Úloha vojevůdců a velitelů záleží pak v tom, aby zevšeobecňující bojové zkušenosti lidových mas odhalovali nové zákonitosti, nové vztahy ve vedení boje, operace a války v celku a aby v souladu s těmito objektivními zákonitostmi války tvůrčím způsobem dovedně organizovali a řídili bojovou činnost vojsk.

Naši vojenskovědeckí pracovníci musí v ještě větší míře, než tomu bylo dosud, rozpracovávat všechny stránky otázky úlohy lidových mas a vojevůdců soudobé války. Je třeba rozhodně i v této otázce skoncovat s omíláním »věčných pravd« a známých citátů a hluboce studovat objektivní zákonitosti; směle a tvůrčím způsobem odhalovat vztahy mezi množstvím nových jevů války a dovedně jich využívat ve prospěch vítězství nad nepřítelem.

V naší vojenské vědecké populární literatuře chybějí dosud vědecké, vlastenecké práce, které by na našich bojových tradicích a současnosti ukázaly významnou úlohu těch pokrokových národních vojevůdců a velitelů, kteří žili s národem, učili se od mas a využívající zákonitosti válek vedli vojska k vítězství.

III. Rostoucí význam momentu překvapení

Jednou z nejvážnějších otázek vedení soudobé války je vzrůstající význam momentu překvapení, momentu nenadálého napadení.

Význam momentu nenadálosti, překvapení v soudobé válce vzrostl, jak známo, především zlepšením starých a objevením nových prostředků boje, zvýšením rychlosti, okruhu účinnosti a ničivosti nových druhů zbraní a zvýšením pohyblivosti a manévrovosti vojsk. Přitom, a to je k zabezpečení obranyschopnosti naší vlasti a celého našeho tábora životně důležité, význam překvapení v soudobé válce vzrostl nejen na úrovni boje nebo operace, ale nesmírně se zvýšily možnosti strategického překvapení.

»Nikdo nemůže pochybovat, že se nenadálé napadení jednoho státu druhým vyskytovalo v průběhu celých válečných dějin a že za určitých podmínek mělo značný vliv na průběh a dokonce na výsledky války. Nutno však vždy pamatovat, že se v současné době nenadálé napadení nejen nevyklučuje, nýbrž naopak má ještě větší předpoklady. ...A je třeba říci přímo, že se v některých případech nenadálé napadení za použití atomových a vodíkových zbraní

může stát jednou z rozhodujících podmínek dosažení úspěchů nejen v počátečním údobí války, nýbrž v celé válce» (proloženo autorem).

Tento citát z podnětného, tvůrčího, vysoce aktuálního a vědeckého článku maršála tankových vojsk SSSR P. Rotmistroya (Obrana lidu, 7. 4. 1955) podtrhuje význam strategického překvapení nejen pro první údobí, ale za jistých podmínek i pro průběh a výsledek války vůbec.

Ve vědeckém rozpracování otázky významu překvapení v soudobé válce mají země našeho tábora obzvláštní význam. Je tomu tak proto, že se v imperialistických válečných plánech namířených zjevně proti našemu táboru dává hlavní důraz právě na využití strategického překvapení za masového použití zbraní hromadného ničení.

Je tedy důsledné theoretické rozpracování otázky významu využití a způsobu likvidace nenadálého napadení v soudobé válce jednou z nejhlavnějších podmínek zabezpečení našeho vítězství nad nepřítelem, jedním z hlavních úkolů našich vojenskovědeckých pracovníků.

Srovnáme-li tento požadavek s dosavadní situací naší vojenskovědecké práce, nemůžeme být naprosto spokojeni. Je možno říci, že významu momentu překvapení v soudobé válce není u nás dosud věnována náležitá pozornost. Které jsou toho příčiny?

Podle mého názoru je to především osobní, libovolné chápání mezinárodní situace, nemarxistické »opomíjení« zákonitostí imperialismu a jeho vývoje, pacifistické chápání snížení mezinárodního napětí v současné době. Mnozí příslušníci velitelského sboru jako by po Ženevě zapomněli na to, co je imperialismus, čím nám až do nedávna nepokrytě vyhrožoval; tito soudruzi se domnívají, že Ženevou jako by »zmizely« zákonité příčiny válek za imperialismu, jako by pominula ta zákonitost, že imperialisté za posledních 50 let využívají nenadálosti napadení k dosažení svých lupičských cílů ve válce.

Druhou příčinou je, domnívám se, určité nechápání významu momentu překvapení v soudobých válkách vůbec, za použití nových zbraní zejména. To se týká nejen strategického, ale i operačního a taktického překvapení.

Další skutečností, která podle mého soudu skresluje chápání významu strategického překvapení, možnosti jeho využití a likvidace, je určité nepochopení významu aktivní obrany, které je způsobeno

— pacifistickým, obranářským pojetím »aktivní obrany« socialistického státu, směřováním pojmů aktivní obrany v politickém a vojenském smyslu a mylnou představou možnosti likvidace strategického napadení v soudobých podmínkách »vtažením nepřítele do vnitra země«,

— nesprávným a nevědeckým hodnocením prvního údobí Veliké vlastenecké války jako údobí, v němž všechny prováděné akce sovětských vojsk jsou vykládány tak jako by byly již léta předem plánovány,

— povrchní znalostí našich nových řádů a předpisů.

To jsou podle mého názoru hlavní příčiny, které vedou k tomu, že významu překvapení v soudobé válce, zejména strategickému, a možností jeho využití a likvidace není u nás věnována dosud taková pozornost, jaké je třeba. I s touto situací je nutno se velmi rázně a brzy vypořádat.

Podívejme se stručně na některé otázky, které vyvstávají s rostoucím významem momentu překvapení v soudobé válce.

Dovedné využití momentu překvapení není v historii válek neobvyklý zjev. Vojevůdci různých dob a válek pokoušeli se s menším nebo větším úspěchem využít momentu překvapení. Je tomu tak proto, že překvapení za dodržení určitých zásad zabezpečuje spolehlivý úspěch v bojích, v operacích a v určitých podmínkách i ve válce v celku.

Již ve středověku měl moment překvapení úlohu jako prostředek realizace možnosti zvítězit. Známe je využití překvapení již u Dimitrije Donského (ve válce s Tatary), našeho Jana Žižky (v bitvě u Sudoměře, Malešova a Kutné Hory), Prokopa Velikého (při spanilé jízdě do Bavor) a jiných známých vojevůdců.

Rovněž velký ruský vojevůdce Suvorov oceňoval moment překvapení. Jak živá a aktuální jsou dodnes jeho slova: »Nepřítel myslí, že jsi vzdálen 100 až 200 verst, avšak ty dvojnásob svůj bohatýrský krok, rychle překvapivě na něho udeř«. Rovněž jeho velký žák Kutuzov využíval dovedně momentu překvapení (na př. v tarutinském manévru). Momentu překvapení využilo imperialistické Japonsko již r. 1894, kdy bez vyhlášení války napadlo Čínu.

Ve válkách strojového období se zvýšil význam nejen taktického a operačního, ale i strategického překvapení.

Tak v rusko-japonské válce podnikli Japonci z 8. na 9. únor 1904 náhlý noční útok na ruskou eskádu lodí, což mělo obrovský význam.

V první světové válce využili Němci strategického překvapení na francouzsko-belgické frontě. Proto se německá vojska dostala za měsíc až k Marně. Protože však Němci tehdy přecenili své síly a nemohli zabezpečit rozvíjení výsledků dosažených překvapením, nevedly tyto výsledky k »bleskové porážce« Francie, jak počítal původní plán Schlieffenův.

V druhé světové válce využívala německá fašistická vojska v četných případech momentu nenadálého napadení k dosažení lupičských cílů.

Spolu se zrádcovskou činností a slabostí buržoasie a vlád kapitalistických států západní Evropy způsobilo využití momentu překvapení fašistickými vojsky, že za 45 dní (od 10. 5. do 12. 6. 1940) byly poraženy hlavní síly anglo-francouzské koaliční armády; proto byly vojenské akce na západoevropském kontinentě skončeny ve prospěch fašistického Německa.

Je známo, že fašistická vojska plánovala rovněž provedení nenadálého napadení Anglie. Od tohoto úmyslu upustilo velení německé fašistické armády ne pro prohranou »leteckou bitvu« o Londýn, nýbrž proto, že v té době byly již konány přípravy k přepadení SSSR.

Moment překvapení měl rovněž velmi důležitou úlohu ve fašistickém plánu »Barbarossa« — plánu přepadení SSSR. Velení fašistické armády podceňující síly socialistického státu počítalo, že v 6 až 8 týdnech za pomoci strategického překvapení, v podstatě jediným silným úderem, skončí tuto »bleskovou« válku ve svůj prospěch. 22. června 1941 fašistické Německo věrolomně, s překvapením přepadlo Sovětský svaz.

Je třeba říci, že po využití momentu strategického překvapení a dalších činitelů převzala fašistická vojska v prvním údobí války strategickou iniciativu do svých rukou, dosáhla určitých strategických úspěchů a přinutila Sovětskou armádu k ústupu.

Jak známo, za první čtyři měsíce války dostala se fašistická vojska až k Leningradu, Moskvě a Rostovu a okupovala rozsáhlé průmyslové a zemědělské oblasti evropské části SSSR.

Těžkosti tohoto prvního období války byly pro sovětský stát tak značné, že by je žádný jiný nesocialistický stát nevydržel a byl by kapituloval.

Příčiny úspěchu fašistických vojsk v prvním údobí Veliké vlastenecké války byly:

- strategické překvapení, náhlý útok,
- plně zmobilisována fašistická armáda,
- téměř tříleté bojové zkušenosti fašistické armády a jejího velitelského sboru ve vedení soudobé války,
- jistá početní převaha fašistické armády v technice, zejména v tancích a letadlech,
- neexistence druhé fronty v Evropě, což umožňovalo soustředění sil a prostředků nepřítele k útoku na SSSR.

Takovým způsobem měl moment překvapení, tedy činitel dočasně působící vliv na první údobí Veliké vlastenecké války, činitele trvale působící na sovětské straně.

Ustupující prováděla sovětská vojska aktivní obranu, která vyčerpávala síly nepřítele, přeměnila »bleskovou« válku ve vleklou, umožnila provést mobilisaci Sovětské armády, umožnila evakuaci průmyslových podniků a zařízení na východ a převést tak celou zem na koleje válečné ekonomiky.

Hrdinná aktivní obrana sovětských ozbrojených sil prvního údobí Veliké vlastenecké války, s jakou se dosud fašistická vojska nesetkala, umožnila uskutečnění změny v poměru sil a připravila podmínky pro protiúder a konečně všeobecný útok Sovětské armády.

Příčinami neúspěchu fašistické armády a její snahy skončit válku do podzimu 1941 a příčinami podmiňujícími konečné vítězství SSSR v této válce byly:

- síla socialistického společenského státního zřízení,
- morální politická jednota sovětského lidu,
- vlastenectví, oddanost a masové hrdinství příslušníků sovětských ozbrojených sil, všech občanů SSSR,
- vedoucí úloha Komunistické strany Sovětského svazu.

Bylo by však nevědecké a nesprávné nevidět daň, kterou prolitou krví mnoha milionů svých občanů zaplatil Sovětský svaz, aby anuloval následky nenadálého překvapivého napadení. S hlediska historických zkušeností a průběhu prvního období Veliké vlastenecké války by bylo rovněž nesprávné hovořit o nějakém »plánu« aktivní obrany sovětských vojsk, který byl prý již dávno před válkou vypracován a v průběhu války plánovitě prováděn.

Bylo by možné uvést mnoho případů, kdy v druhé světové válce bylo s úspěchem využito strategického, operačního i taktického překvapení.

Historie využití nenadálého napadení, překvapení ve válkách strojového období ukazuje jasně rostoucí vliv momentu překvapení nejen na první období války, ale za určitých okolností i na průběh a výsledek celé války.

Historie nás učí, že náhlý útok vždy staví útočníka do výhodnější situace, než v jaké je napadená strana, a zejména tehdy, podaří-li se útočníkovi dosáhnout rychlého spádu útoku, účinek nenadálého napadení velmi rychle stoupá.

Historie nás rovněž učí, že se nedostatky a chyby, které se projeví při nenadálém napadení v prvním údobí války u přepadené strany odstraňují těžko proto, že za těchto podmínek zpravidla zahyne mnoho příslušníků nejlepšího kádrového vojska prvního sledu, zejména vojsk, která stojí na hranicích.

Avšak nestačí studovat jen zkušenosti z dějin. K tomu, abychom mohli vyvodit správné závěry pro vedení soudobé války, musíme analyzovat a hodnotit i nejnovější vymoženosti vědy a techniky a význam jejich válečného využití.

Je třeba podotknout, že v různých populárně vědeckých pracích, které u nás vycházejí a které pojednávají o průběhu Veliké vlastenecké války, je její první údobí z různých důvodů idealisováno, je snižován význam momentu nenadálého napadení.

Zástupce náčelníka hlavní politické správy ozbrojených sil SSSR generál-poručík S. Šatilov řekl v prosinci 1954 na II. sjezdu sovětských spisovatelů k této otázce:

»...V naší literatuře o Veliké vlastenecké válce se často první údobí válečných akcí idealisuje, zobrazuje se jako údobí působení záměrné klasické formy tak zvané »aktivní obrany«, při čemž se autoři, přicházejíce do rozporu s reálnými fakty, snaží věc zobrazit tak, jako by se tato »aktivní obrana« předem plánovala a byla v záměrech našeho velení. Ve skutečnosti se počáteční údobí války vzhledem k nenadálosti útoku nepřítele a vzhledem k jeho číselné převaze v počtu tanků a letadel vytvářelo nepříznivě pro naši zem i její armádu, která přes vytrvalost a chrabrost našich bojovníků bránících každou píď rodné země, prožívala hořkost ústupu. Primitivní výklad počátečního údobí války, falšující živou skutečnost, ať se vyskytuje kdekoli, ve vědeckých pracích nebo v uměleckých dílech, nemůžeme trpět, neboť skresluje historickou pravdu a nesprávně orientuje naše lidi tím, že vyvolává dojem o možnosti a dokonce snad i o účelnosti podobných precedens v budoucnosti.«

Hodnotíme-li s tohoto hlediska význam překvapení v soudobé válce, zjišťujeme, že náhlý útok za použití atomových a vodíkových zbraní a za použití ostatních současných bojových prostředků může dosáhnout mnohem větších úspěchů, než tomu bylo kdy v minulosti.

Je třeba naprosto nezastřeně říci, že za použití atomových a vodíkových zbraní je nenadálé napadení jedním z rozhodujících činitelů dosažení úspěchů nejen v bojích a operacích, ale i ve válce vůbec.

Za určitých podmínek může vést náhlý útok k rychlému krachu napadeného státu, jestliže tento stát

— má nízkou způsobilost k obraně pro základní nedostatky vyplývající z charakteru jeho společenského a státního zřízení,

— má nevýhodnou zeměpisnou polohu,
— má sice objektivní možnosti k zabezpečení převahy pěti trvale působících činitelů, ale nedovede těchto možností využít.

Tohoto obrovského významu momentu překvapení v soudobé válce jsou si velmi dobře vědomi imperialisté, a proto je překvapení jedním z rozhodujících faktorů jejich útočných plánů proti našemu táboru. I dnes imperialisté, kdy už dávno nemají prvenství ve výrobě zbraní hromadného ničení, počítají i nadále s náhlými strategickými útoky na životně důležitá centra našeho tábora, předpokládají, že za několik dní tak vyřadí z provozu hlavní průmyslové objekty, dopravní uzly a zdemoralisují obyvatelstvo, překvapí naše armády a převezmou strategickou iniciativu hned na začátku války plně do svých rukou.

Musíme proto přihlížet ve svých závěrech jak ke zkušenostem z historie, tak i k významu překvapení v soudobé válce stejně jako i k plánům nepřítele a jeho vojenským teoriím.

Musíme být vždy připraveni k tomu, abychom se rozvinuli dříve, než agresor bude moci provést své úmysly.

Úkolem ozbrojených sil našeho tábora je, aby neustálou bojovou pohotovostí, vysokou kázní a ostrážitostí dovedly nepřátelský úder nejen úspěšně odrazit, ale i zasadit nepříteli střítné nebo předstihové náhlé údery se strašnou zdrcující silou a využitím momentu překvapení.

Vzhledem k rázu soudobé války musí tyto naše údery svou silou a rychlostí, dobou provedení, způsobem činnosti, využitím nejrůznějších druhů vojsk a druhů ozbrojených sil a plným využitím všech nových zbraní být naprostým překvapením pro nepřítele, který by se pokusil o agresivní akt.

Nebývalý růst významu využití překvapení v soudobé válce a zvýšení možností jeho využití od nás tedy vyžadují, abychom v té době, kdy budeme nuceni vystoupit na obranu svých revolučních vymožeností, uměli vzít do svých rukou hned na začátku války strategickou iniciativu s plným využitím momentu překvapení k tomuto cíli.

Toto tvrzení, tento objektivní požadavek není naprosto v rozporu s naší mírumilovnou zahraniční politikou; tento požadavek soudobé války — získat a udržet si od počátku strategickou iniciativu není vůbec třeba chápat jako nutnost rozpoutání preventivní války proti nepřítelům našeho tábora.

V souvislosti se vzrůstem momentu překvapení, tedy činitele dočasně působícího je třeba ještě krátce se zmínit o jeho vztahu k trvale působícím činitelům rozhodujícím v konečné instanci o výsledku válek.

Je třeba si uvědomit, že za soudobé války význam pěti trvale působících činitelů ještě více vzrostl.

Historie totiž dokazuje, že se stále působící činitelé obražejí na bojové činnosti při využití momentu překvapení nejen na počátku, ale v celém průběhu války. K tomu, aby na příklad strategické výhody dosažené momentem překvapení mohly plně přerůst v strategické úspěchy, t. j. aby byly rychle rozvinuty do značné šířky a hloubky, k tomu je třeba mít dostatek kvalitních sil a prostředků, které jsou zabezpečovány právě rozvíjením pěti trvale působících činitelů. Špatně vyzbrojená ar-

máda s nepevným zápolím a s nízkou morálkou není schopna plně využít značných výhod dosažených využitím momentu překvapení. Kromě toho rychlé rozvíjení úspěchu vojsk je, jak známo, přímo závislé na mistrovství velitelů a na jejich vědomostech a organizačních schopnostech, tedy v podstatě závisí zase na činiteli trvale působícím.

Z toho je jasně vidět, že neustále působící činitelé jsou hlavní podmínkou zabezpečující úspěchy dosažené momentem překvapení.

A tak překvapení v soudobé válce nejenom nezmenšuje význam pěti trvale působících činitelů, nýbrž jsouc na nich přímo závislé zvyšuje jejich význam a samo se stává tak jednou z nejdůležitějších podmínek dosažení vítězství v soudobé válce.

*

Z uvedeného vyličení některých stránek stoupajícího významu momentu překvapení v soudobé válce je jasné, jak odpovědně, hluboce tvůrčím způsobem je nutno rozpracovávat tyto otázky.

Významným úkolem našich vojenskovědeckých pracovníků je rozpracování významu využití a likvidace momentu překvapení jak v bojích, tak i operacích, tak i v jednotlivých taženích a ve válce celé, zejména v jejím prvním údobí.

Důležitým úkolem nejen sovětských velitelů a štábů, nýbrž i všech velitelů a štábů armád našeho socialistického tábora v současné době není jenom hledat nejlepší způsob, jak odrazit nenadálý útok nepřítele, ale vyhledávat nové formy a způsoby silných střetných úderů a využití momentu překvapení na všech stupních.

V souvislosti s touto otázkou je třeba podotknout, že je v zájmu tvůrčího rozvoje vojenskovědecké práce v naší armádě, aby bylo rázně skoncováno s nesprávným a škodlivým názorem, jako by rozpracovávání otázek sovětské vojenské vědy bylo pouze záležitostí vojenskovědeckých pracovníků Sovětské armády. Sovětská vojenská věda, jako vojenská věda států diktatury proletariátu, je plně i vojenskou vědou naší a všech armád států socialistického tábora. Pro naše vojenskovědecké pracovníky z toho vyplývá přímo povinnost pomáhat v dalším rozvíjení sovětské vojenské vědy.

IV. Jiné otázky

Existují další aktuální otázky, jejichž důsledné vědecké rozpracování je naléhavým úkolem našich vojenskovědeckých kádrů.

Je třeba daleko hlouběji rozpracovávat otázky poměru buržoasní a sovětské vojenské vědy, učit znát naše velitele silné a slabé stránky buržoasní vojenské vědy. Jak známo, byla u nás do nedávna pochybnost o existenci buržoasní vojenské vědy a o její kvalitě. Nová bádání v tomto směru ukazují, že nejenom lze hovořit o existenci buržoasní vojenské vědy, ale že jak sovětská, tak i buržoasní vojenská věda mají dokonce společné rysy. Na příklad buržoasní i sovětská vojenská věda použily ve značné míře stejných pramenů — vojenských zkušeností z 19. a ze začátku 20. století; jak sovětská, tak i buržoasní vojenská věda nacházejí často stejné nebo podobné cesty a způsoby ře-

šení praktických vojenských úkolů, protože v základě těchto řešení spočívají společné zákonitosti jevů války. Existence společných rysů buržoasní a sovětské vojenské vědy však naprosto neznamená stírání těch zásadních rozdílů mezi nimi, které vyplývají z třídní podstaty a zaměření, filosofických a methodologických základů obou věd a z toho, že slouží zcela rozdílným společenským formacím.

Další otázkou, kterou podle mého názoru je třeba důkladněji rozpracovávat a popularisovat, je otázka vzájemného odlišného rázu válek. Historie válek nás učí, že se ani jedna válka nepodobá druhé. Proto představovat si, že je možné se připravovat na příští válku jako na minulou, znamená prakticky se připravit ne na vítězství, nýbrž na porážku. Historie o tom přináší nemálo důkazů (na př. chybné odhadnutí tempa bojů a operací francouzskými vojenskými theoretiky v předvečer druhé světové války).

*

Zvýšené požadavky, které klade ráz soudobé války na vojska, velitele a štáby, vyžadují hlubší a širší rozvoj naší vojenskovědecké práce, hlubší a tvůrčí rozpracování otázek sovětské vojenské vědy.

Další úspěšný rozvoj vojenskovědecké práce je v naší armádě plně zabezpečen neustálou péčí Komunistické strany Československa, vlády a velení naší armády. Strana učí naše vojenskovědecké kádry, aby se nespokojovaly dosaženými výsledky, aby kriticky hodnotily svou dosažnou práci, aby neustále kráčely vpřed a aby směle a tvůrčím způsobem řešily celý ten komplex otázek, které vyzdvihuje v praxi výcvik a výchova naší lidové armády s hlediska potřeb soudobé války. Otázky způsobů a forem vedení války, otázky organizace, výcviku a výchovy vojsk nejsou jednou provždy daným činitelem, ale neustále se vyvíjejí vpřed na základě rozvoje výrobních sil, na základě rozvoje vědy a techniky, na základě stoupajícího významu a vlivu lidových mas v soudobé válce.

Úkolem našich vojenskovědeckých pracovníků je, aby na základě odhalených zákonitostí všech jevů soudobé války dávali příslušníkům našeho velitelského sboru nejen možnost orientace v soudobých otázkách války, ale současně jim ukazovali cestu dalšího vývoje, cestu vpřed. Jen tak může plnit své revoluční poslání, být skutečně mocným theoretickým nástrojem zabezpečujícím správné praktické řešení všech otázek obranyschopnosti naší vlasti a celého našeho socialistického tábora.

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

NOVÉ ZPŮSOBY VELENÍ SVAZKŮM A SVAZŮM ZA POUŽÍVÁNÍ ATOMOVÝCH ZBRANÍ, PŘI RYCHLÝCH MANÉVROVÝCH FORMÁCH BOJE A OPERACÍ A ZA ZVÝŠENÉ ČINNOSTI LETECTVA

Generál-poručík Otakar Rytíř

1. Vývoj podmínek a způsobů velení

Rozvoj výrobních sil, vyhrocené protiklady kapitalistického společenského zřízení v táboře imperialismu a nutnost obrany socialistické vlasti prvního socialistického státu na světě — SSSR, žijícího v kapitalistickém obklíčení, vedly v první polovině našeho století k všestrannému rozvoji armád. Armády se staly masovými, jejich bojová technika se mnohonásobně rozrostla, rozvoj bojové techniky vedl k podstatným kvalitativním změnám v organizaci, taktice a operačním umění.

Vzhledem k všestrannému rozvoji armád se podstatně změnily i podmínky velení vojskům a rychle se rozvíjely a značně zkomplikovaly způsoby velení.

Zvláště Veliká vlastenecká válka SSSR, která ukázala růst Sovětské armády co do počtu divisí, kvality a množství bojové techniky i organizační struktury do té doby v dějinách válečnictví nepoznaný, vyžádala si nové, dokonalejší formy velení. Operace do té doby nevidaného rozsahu bylo nutno soustavněji a pečlivěji připravovat a daleko pevněji řídit. Velitelé a štáby se stali daleko více organizátory boje a operace, než tomu bylo předtím. Systém velení se rychle rozvíjel k mnohem větší centralisaci, k organizaci těsné součinnosti mezi vyššími svazky vševojskovými a mezi hlavními druhy vojsk, a to v celé hloubce operace. Funkce plánování boje a operace se přenášela směrem nahoru k vyšším štábům.

Nové požadavky na velení si vynutily rozšíření štábů k organizaci a řízení přípravy a boje vojsk, v organizaci velmi složitého materiálního a technického zabezpečení a k zabezpečení vlivu velitele na průběh boje a operace za složitých a rychle se měnících podmínek. K zabezpečení velení byla vojska vybavena složitou spojovací technikou, která by umožnila řízení boje a spojení s vyššími svazky a prostředky armády na značných prostorech a při rychlém spádu operace.

2. Vliv atomových zbraní na velení

Objevení zbraní hromadného ničení vneslo do vedení a řízení boje převratné změny. Za podmínek na konci druhé světové války vyžadovalo ničení protivníka soustředění množství bojové techniky, munice, pohonných hmot, leteckých sil, letecké munice a materiálu zabezpečujícího činnost letectva. I když byla snaha rozvíjet útočné operace současně na několika od sebe vzdálených prostorech, byly podobné akce

omezovány množstvím materiálu a především municie, kterou bylo nutno dopravit na frontu, a mezi jednotlivými velikými operacemi vznikaly operační přestávky. Samo ničení nepřítele palbami a údery letectva vyžadovalo určitou dobu.

Za použití zbraní hromadného ničení je možno poměrně nepatrným počtem letounů, speciálního dělostřelectva nebo vypouštěčů bojových otravných nebo radioaktivních látek ve velmi krátké době způsobit nepříteli hromadné ztráty a podstatně narušit bojové a manévrovací možnosti zasažených jednotek. Problém obrany proti těmto zbraním hromadného ničení a jednotkám uvádějícím je v činnost lze dosavadními prostředky skutečně těžko řešit. Jestliže dříve malá skupina letounů nebo dokonce jednotlivé letouny protivníka neznamenal vážné ohrožení i malých jednotek, za použití zbraní hromadného ničení, především atomových zbraní, znamená takováto skupina letounů vážné nebezpečí pro celé svazky. Jestliže dříve bylo podmíněno způsobení vážných ztrát dělostřelectvem protivníka jeho nahromaděním v malém prostoru, za nových podmínek bude atomové dělostřelectvo schopno několika hlavními a několika střelami způsobit vážné ztráty v jednotkách v prostoru jeho použití. Současné používání bojových radioaktivních látek a vysoce účinných otravných látek uvedené problémy ještě více zdůrazňuje.

Je již jasno, že objevení zbraní hromadného ničení v podstatě mění způsoby boje a operace. Není již možno uvažovat o způsobu vedení boje a operace jednak starými formami, jednak novými, odpovídajícími použití atomových zbraní. V nových podmínkách budou boj a operace vedeny jedinečně způsobem odpovídajícím použití atomových zbraní, protože každá jednotka na frontě bude ohrožena atomovými zbraněmi protivníka, a i když atomových zbraní k podpoře jejího boje použito nebude, bude jednotka bojovat s nepřítelem, kterému rovněž neustále hrozí nebezpečí použití atomových zbraní a který musí svou sestavu i formu boje tomuto nebezpečí přizpůsobit.

Za použití atomových zbraní došlo k změnám v základních takticko-operacních normách. V současné době možno usuzovat, že podmínkám použití atomových zbraní nejvíce odpovídají tyto takticko-technické normy v útočné operaci armády:

- šířka útočného pásma 50 až 100 km,
- šířka úseku průlomů 18 až 24 km,
- celková hloubka armádní operace 150 až 200 km,
- hloubka bližšího úkolu armády 60 až 80 km,
- hloubka dalšího úkolu armády 90 až 120 km,
- střední tempo útoku 30 až 40 km za den,
- délka přípravného období operace 6 až 7 dní,
- délka operace 5 až 7 dní.

Přitom nutno považovat za pravidlo, že armádní operace bude přerůstat do frontové, že při splnění cíle armádní operace dostane armáda již další úkol, k jehož splnění bude nutno při plnění úkolů předcházející operace zároveň plánovat operaci novou. Taková armádní operace vedená hluboko v operační hloubce bude mít zpravidla manévrový ráz, bude se více než operace začínající průlomem připravené obrany vyznačovat rychlými tempy a náhlými změnami situace. Tyto okolnosti, spojeny ještě s omezenou dobou přípravy nové operace, budou klást vrcholné nároky na organizaci velení vojskům.

3. Požadavky na velení za oboustranného použití atomových zbraní

Velení vojskům definují naše řády jako opatření týkající se přípravy, organizace a vedení boje, zahrnující

- udržování vysokého politického a morálního stavu a neustálé bojové pohotovosti vojsk,
- včasné stanovení bojových úkolů vojskům,
- přípravu a organizaci bojové činnosti vojsk a organizaci nepřetržité součinnosti v boji,
- stálé bojové a politické zabezpečení vojsk,
- stálé řízení vojsk v průběhu bojové činnosti,
- stálou kontrolu plnění rozkazů, nařízení a veškeré činnosti vojsk,
- nepřetržité zabezpečování vojsk materiálními prostředky a organizaci vojskového týlu.

Zavedením atomových zbraní se problémy velení vojskům staly podstatně složitějšími a uskutečňování velení těžším. Ve všech uváděných opatřeních k uskutečnění pevného velení nutno najít nové způsoby a metody jejich uplatňování v praxi. Za podstatné změnách podmínek by velení starými metodami musilo vést k desorganizaci v řízení a průběhu boje a v nejprůzračnějším případě k snížení tempa operace. Je proto nezbytné usilovně hledat nové cesty jak v samé práci velitelů a štábů při organizaci a uskutečňování velení, tak i v zlepšení prostředků, které velení urychlují, zjednodušují a zabezpečují.

4. Okolnosti ztěžující velení

Které okolnosti ztěžují velení za použití atomových zbraní? Jsou to jednak okolnosti vyplývající z nových způsobů operace a boje, jednak okolnosti vyplývající z činnosti nepřítele směřující k narušení velení protivníka.

K prvním okolnostem patří především samo použití atomových zbraní nepřítelem. Napadení bojové sestavy nepřátelskými atomovými zbraněmi jak ve výchozím prostoru k útoku, tak v průběhu boje způsobí ztráty na živé síle, bojové technice, spojovacích zařízeních, komunikačních objektech, naruší systém velení, naruší určený systém součinnosti mezi svazky i mezi druhy vojsk, vyžádá si vysoké úsilí orgánů velení k odstranění následků napadení atomovými zbraněmi a způsobí, že část pracovníků štábů, pojiťek i část záloh nebude moci plnit stanovené úkoly útočného boje. Okolnost, že snahou nepřítele bude využít účinku atomových zbraní k aktivním akcím záloh a druhých sledů, ještě zvyšuje vážnost problémů velení při napadení bojové sestavy atomovými zbraněmi nepřítele.

Použití vlastních atomových zbraní při zteči nebo v průběhu boje taktéž podstatně zvyšuje nároky na velení. Nutno navíc organisovat součinnost pozemních jednotek s jednotkami nosičů atomových pum, přesně časově a prostorově určit činnost pozemních jednotek a svázat ji s atomovými údery, organisovat opatření k uchránění bojové techniky a živé síly před účinky vlastních atomových zbraní, organisovat radiační průzkum, plánovat umlčení odporů, které by nebyly podle předpokladu umlčeny atomovými zbraněmi, zabezpečit spojení pro případ poruch radiového provozu po použití vlastních atomových zbraní atd.

Samo neustálé nebezpečí napadení atomovými zbraněmi znamená

podstatné komplikace ve velení, narůstá problém organizace protiatomové ochrany jako hlavní prvek bojového zabezpečení vojsk.

Vojska jsou rozmístěna na mnohem větších prostorech, útočná pásma svazků se téměř dvojnásobně zvětšují, úkoly prohlubují, tempa útoku zvyšují, vybudování terénu k ochraně vojsk vyžaduje daleko více organisacího i pracovního úsilí, velitelská stanoviště se vzdalují od vojsk i od sebe navzájem, použití atomových zbraní nepřitelem v průběhu operace může náhle zvrátit poměr sil na určitém taktickém směru, podstatně se rozrůstají požadavky na rozsah zdravotnického zabezpečení atd.

K těmto okolnostem podstatně měnícím požadavky na velení nutno vzít v úvahu činnost nepřítelů k narušení velení v rozhodujících okamžicích operace. V druhé světové válce se těmito problémy zabývali jak hitlerovci, tak Američané a v bojové praxi uplatňovali různé způsoby narušení velení. Tyto způsoby jsou v americké armádě studovány a rozvíjeny především v technickém směru i po válce, jak tomu nasvědčuje odborná literatura. Za bojů v Itálii použili Američané několikrát speciálních průzkumných rot »rangers«, které byly dopravovány po moři do týlu německých vojsk s úkolem ničit štáby a desorganisovat velení. Tyto roty byly po skončení války rozpuštěny, ale za intervenční války v Koreji byly znovu zformovány a začleňovány do pěších divisí. Záškodnické skupiny těchto rot v síle družstva až čtyř pronikaly frontou nebo byly vrtulníky dopravovány do týlu lidových jednotek s cílem přepadávat VS, VP, spojovací ústředny a týlové jednotky a narušovat velení. V několika případech bylo k těmto účelům používáno malých taktických výsadek z výsadekových divisí.

K podobným účelům bylo v druhé světové válce, především za invase do Francie r. 1944, používáno anglickou armádou malých samostatných jednotek t. zv. commandos.

Fašistická wehrmacht používala k narušování velení zejména jednotek speciální divise »Brandenburg«, která organizačně patřila přímo »Abwehrstelle-OKW«. V letech 1943—1945 používala wehrmacht k přepadům štábů a narušování velení speciálně vycvičených diversních a teroristických skupin »Sonderkommand« válečného zločince Skorzenyho a fašistických elementů, zejména z band UPA¹⁾. Roku 1944 za ústupu z Francie použilo hitlerovské velení zvláštního útvaru SS »Division z. b. V. 800« v uniformách spojenců a podobných jednotek použilo na konci r. 1944 za ofensivy v Ardennách, kde tyto jednotky měly určitý úspěch.

Na základě výsledků průzkumu byla zjištěná VS ve chvílích kritických pro velení protivníka vyřazována údery letectva. Je znám případ za invazních bojů u Falaise v létě 1944, kdy letectvo americké armády úplně vyřadilo velitelství jednoho německého armádního sboru.

Zvláště velká pozornost se v amerických odborných časopisech věnuje technickým prostředkům k rušení radiového spojení. Princip rušení radiového provozu záleží v tom, že na frekvenci vysílané zprávy vysílá rušící stanice šum, nestejné tóny, pískání a p. K rušení možno použít každého silného vysílače, k němuž je připojen modulátor s nízkofrekvenčním hlukem nebo šumem. Americká armáda používá speciálních rušících radiových stanic s impulsní modulací. Tyto rušící stanice jsou širokopásové s automatickým zařízením k přejíždění rušeného pásma.

¹⁾ »UPA«, zkratka názvu ukrajinské šovinistické, reakční, teroristické organizace »Ukrajinská povstalecká armáda«, jejíž příslušníci označováni názvem »Benderovci« prováděli v letech 1945 až 1947 teroristické akce i na našem území.

Dosud jsou v americké armádě zavedeny tři druhy rušících stanic. Pozemní rušící radiové stanice s velkým výkonem při dosahu 400 km v telegrafii a 160 km v telefonii při výkonu 300 až 400 W. Letecké rušící radiové stanice byly zavedeny už za druhé světové války, jsou namontovány na letounech a používá se jich k rušení provozu leteckých i pozemních radiových stanic, naváděcích zařízení dálkových střel a radiolokátorů. Dosah některých typů je až 400 km při výkonu 50 až 100 W. Ve válce v Koreji bylo Američany po prvé použito balónkových rušících radiových stanic. Byly dopravovány nad území korejské lidové armády letouny a shazovány v předem určených prostorech. Při hromadném nasazení účinně rušily krátkovlnná pásma všech radiových stanic. Pro ultrakrátkovlnná pásma bylo jich méně používáno. Po vyčerpání elektrického zdroje byly rušící stanice zničeny autodestrukci.

Podle dosavadních zpráv jsou rušící radiové stanice prostředky armádního sboru, armády a zálohy hlavního velitelství. U velitelství polní armády mají být zřizována střediska rušících radiových stanic s pátracími a zjišťovacími jednotkami. Toto středisko má rušit radiový provoz protivníka na ploše do 520 km².

Všechny tyto okolnosti podstatně ztěžující velení nutno brát v úvahu při organizaci velení a především nutno hledat cesty a způsoby, kterými bude možno zabezpečit pevné velení i při uvedených těžkostech a rušivých vlivech. Hledání nových způsobů k zabezpečení velení nutno usměrnit dvěma směry:

1. Zabezpečení velení za nových, složitějších podmínek, za předpokladu dosavadní organizace štábů a materiálního vybavení, které je v současné době štábům a vojskům k dispozici.

2. Hledání nových možností ve změně dosavadní organizační struktury orgánů velení, ve využití a vyvíjení dosud známých technických zařízení, především spojovací techniky, v hledání nových technických prostředků k zabezpečení velení, konkrétněji v stanovení požadavků technickým pracovníkům našeho průmyslu na sestavení technických zařízení schopných za nových podmínek zabezpečit činnost velitelů a štábů při uskutečňování velení.

5. Problémy spojení

Jedním z nejdůležitějších činitelů zabezpečujících nepřetržité velení je spojení. Polní řád československé lidové armády stanoví, že spojení je hlavní prostředek, který zabezpečuje velení vojskům v boji, a jeho ztráta je proto ztrátou velení.

Organisace spolehlivého a nepřetržitého spojení klade na štáby tyto požadavky:

- předvídat vývoj boje a podle toho včas určit a organisovat zřízení stanovišť velitelství,
- účelně rozvrhnout spojovací síly a pojítka a organisovat spojení předem na celou hloubku boje s důrazem na dobu přemístění stanovišť velitelství,
- vhodně využítkovat a zajistit nepřetržitou činnost linkových, směrových, radiových a pohyblivých pojitek a správně organisovat službu styčných důstojníků.

Především je třeba, aby spojení zabezpečovalo

- veliteli osobní řízení boje a vedení přímých hovorů s podřízenými,
- na celou hloubku a ve všech údobích boje součinnosti spojení mezi druhy vojsk a se sousedy,
- spojení s týlem a v týlu,
- spojení hlásné služby o leteckém, atomovém, výsadkovém, chemickém a tankovém nebezpečí,
- neselhávající spojení současně z několika velitelských stanovišť (hlavního, záložního).

Nepřetržitost velení je třeba zabezpečit široce rozvětvenou sítí velitelských stanovišť ve výchozím položení a jejich včasným obsazením operačními skupinami, které musí být s to kdykoli převzít velení nade všemi svazky a útvary armády.

Neselhávající spojení je možno zabezpečit jedinečně tehdy, je-li současně zabezpečeno několika druhy pojítek, a členěním spojovacích sil a pojítek tak, aby při přemísťování stanovišť velitelství nebylo velení narušeno. Požadavek zasadit několik druhů pojítek na jednom směru přitom nezabývá velitele povinností mít v záloze spojovací síly a spojovací materiál. Bez spojovací zálohy sil a materiálu není v současných podmínkách možno považovat sebelépe organisované spojení za zabezpečeno.

S hlediska využití jednotlivých druhů pojítek za operace vedené za použití atomových zbraní potvrdily sice zkušenosti z posledních velitelsko-štábních armádních operačních cvičení důležitost použití radia při manévrových formách operace, ale nijak nepopřely výhody plného využití všech ostatních pojítek.

Linková pojítka zůstávají — s tou podmínkou, že je možno je včas připravit k provozu — stále nejspolehlivějším a nejvýkonnějším pojítkem. To je nutno si uvědomit i při tom, že nutno důrazně potírat ve štábech bázeň před radiem a nezvyk v rovnoměrném využívání všech pojítek, která jsou k dispozici. Především v armádním formátu v složitě se vytvářejících situacích bylo by velmi obtížné zabezpečit pevné velení jediné radiem. Linková pojítka zůstanou i nadále hlavním pojítkem v útočné operaci do jejího zahájení a velmi důležitým pojítkem v průběhu operace, zvláště pro spojení mezi štáby. Nutno však v dalším vývoji odstranit ty jejich nedostatky, které se projevují při manévrových formách boje a při zvýšených tempech útoku. Půjde především o dalekosáhlou mechanisaci stavby, spojenou s mechanisovaným zakopáváním vedení v prostorech, kde by mohlo dojít k porušení vedení jak zásahem nepřítele, tak vlastní bojovou technikou, zvláště tankovou. Dále bude nutno studovat a rozvíjet možnosti širšího využívání umělých vedení. V přípravě štábů nutno obrátit pozornost na plné využívání dálkopisného spojení, kterého doposud naše štáby téměř vůbec nepoužívají.

Manévrové formy operace a boje dávají velké možnosti použití směrových pojítek. I když směrová pojítka při jejich použití v manévrových formách boje při velitelsko-štábních cvičeních mnohokrát zklamala naděje v ně skládané, nutno vidět především v manévrových formách boje velikou budoucnost těchto pojítek, která mají všechny výhody liniových pojítek, ale téměř žádné jejich nevýhody. Po zkušenostech s používáním směrových pojítek možno tvrdit, že některé nedostatky v práci směrových pojítek vyplynuly hlavně z toho, že po prvních velmi dobrých zkušenostech s použitím směrových pojítek, především středních, velitelé

a štáby přecenili jejich možnosti a stanovili pro ně neúměrné úkoly. Pro další zlepšení výkonnosti směrových pojítek je nutno jednak soustavně cvičit spojovací štáby v rychlém a správném plánování využití směrových pojítek, v získávání praxe v jejich používání v mnohotvárném terénu s vhodným využíváním mezistanic a oprostít důslednou přípravou velitele a obsluhy jednotek směrových pojítek od úzké technické odbornosti a podstatně je zdokonalit v taktickém směru, jednak usměrnit vývoj středních směrových pojítek k zvýšení jejich mobilnosti a odlehčení, aby je bylo rychle dopravovat na vyvýšená místa.

Radiová pojítka zůstávají v manévrových formách operace a boje hlavním prostředkem k uskutečnění velení. Soudobé bojové a technické podmínky však postavily radiovému spojení vážné překážky v nedostatku radiových frekvencí a v radiovém rušení.

Nedostatek frekvencí se nyní citelně projevuje již v rámci střeleckého sboru vybaveného posilovými prostředky. Navíc nutno počítat se ztrátou části frekvencí tím, že protistojící nepřítel bude pracovat na shodných frekvenčních pásmech a bude tak rušit náš radiový provoz. Záměrné rušení radiového provozu nepřítelem vede k nutnosti přidělovat záložní frekvence k provedení manévru frekvencemi. Cesta z tohoto nedostatku je především v rozvíjení výzkumu k používání vícenásobného spojení u radiových stanic středního a velkého výkonu.

Proti všem druhům rušení radiového provozu lze provést vhodná opatření, která mohou účinky rušení zmenšit nebo odstranit. Zkušenosti z provedených velitelsko-štábních operačních cvičení ukázaly řadu prakticky přezkoušených možností k zabezpečení radiového spojení i v průběhu rušení. Tak u radiových stanic velkého výkonu, rušených velkou radiovou stanicí, úspěšně zamezovaly obsluhy rušení tím, že podle předem určeného plánu při zahájení rušení posunovaly určitým směrem frekvenci o několik dílků na okraj dosahu rušení a bez přerušení provozu a nastavování záložních frekvencí pokračovaly v korespondenci.

Nejužívanějším opatřením, které je nutné zvláště při velké intenzitě radiového rušení, je manévr frekvencemi podle předem stanoveného plánu.

Nejúčinnějším opatřením se ukázal grafický radiový provoz, který radiovou korespondenci zrychluje, a možno se jím při rušení, které nedosahuje velké intenzity, dorozumět.

V bojové praxi bude mít velkou úlohu při opatřeních proti rušení radiového provozu zřizování klamného radiového provozu, kterým bude odvedena pozornost rušících zařízení nepřítele od skutečně používaných frekvencí.

I při dosud plně neprozkoumaných možnostech rušení radiového provozu výbuchy atomových zbraní a při uvedených problémech omezujících možnosti použití radiového spojení zůstává radio hlavním pojítkem v manévrových formách boje a operace, přitom však nutno více než předtím klást důraz na současné zabezpečení spojení jinými pojítky, aby rušení radiového spojení nezpůsobilo ztrátu velení.

Zkušenost z jednoho dvoustupňového armádního spojovacího cvičení provedeného na hloubku 100 km, při němž bylo použito jenom radiového spojení, ukázala, že při složitých situacích, jaké se vytvářejí v boji za použití atomových zbraní, není možno plně zabezpečit pevné velení jen radiovými pojítky.

Manévrové formy operace nijak nezmenšily význam pohyblivých po-

jítek a uskutečňování velení pomocí styčných důstojníků. Nové podmínky, větší rozloha bojiště a vyšší tempa útoku vyžadují však výkonnějších dopravních prostředků. Po malých úspěších v používání spojovacích letounů ke spojení na stupni armáda — sbory v minulém roce se při letošních cvičeních spojovací letouny osvědčily. Dosavadní typy spojovacích letounů K-65 a K-75 mají nevýhodu v poměrně velkých přistávacích plochách. Rozloha těchto ploch a potřeba utajení vede k jejich vzdálení od velitelských stanovišť a to je často příčinou zpoždování spojení uskutečňovaného letouny. Vhodné východisko bude v zavedení vrtulníků jako pohyblivých pojitek štábů. Vývoj v tomto směru pokročil tak daleko, že vybavení štábů vrtulníky bude věci více technického provedení než věci vývoje.

Uvedenými dosud známými pojítky není možno považovat vývoj v tomto směru za ukončený. Kvalitativně vyšší formy vedení operace a boje si nutně vyžadují i dokonalejší a výkonnější pojítka. Vývoj v tomto směru je naznačen především možností použít televise. Záběry televizní kamerou by jednak dávaly veliteli obraz o určitých důležitých úsecích bojiště nebo terénu, v kterém má dojít k určité důležité bojové akci, nebo by bylo možno záběru použít k informaci o situaci zaznamenané v mapě. Podle zpráv amerického vojenského tisku použili Američané pokusně televise při cvičení k řízení výsadekové operace.

6. Problémy utajení velení

Výkonnost pojitek je těsně spjata s problémem utajení velení. Nutno přiznat, že v současné době je utajení velení slabým místem našich štábů, že téměř není cvičení, aby se neprojevil závažné přestupky proti určeným pravidlům utajení velení. Beze sporu nutno tvrdě vyžadovat ode všech velitelů a pracovníků štábů přesné dodržování stanovených pravidel utajení a soustavným výcvikem je vést k návykům v jejich zachovávaní. Naproti tomu musíme přiznat, že v sestavení pomůcek utajení velení nemáme šťastnou ruku. I když nutno uznat potřebu zvýšeného utajení v míru vzhledem na blízkost našich jihozápadních hranic, je těžko se smířit se skutečností, že se systém utajení velení stává postupně složitějším a těžkopádnějším a dostává se do zásadního rozporu s rychlými formami operace a boje, charakterisovanými rychlými změnami bojové situace a vyžadujícími rychlých zákroků velitelů. V tomto oboru čeká naše štáby a techniky velká práce k nalezení způsobů urychlení velení bez nebezpečí prozrazení důležitých údajů o nepříteli.

Naskytá se několik způsobů zlepšení situace v utajení velení. Předně není u nás doposud zdaleka využito možností otevřených hovorů za podmínek, kdy je odposlouchání nepřitelem prakticky naprosto nemožné, při využití linkových pojitek s vysokofrekvenčními zařízeními. Naše stanoviště velitelství jsou sice propojována linkovými pojítky s vysokofrekvenčními soubory (NOT, TOT), ale umělá vysokofrekvenční vedení nejsou na ústřednách samostatně vedena, obsluhy ústředí mají na vůli, zda podle okamžitých poměrů zapojí hovor po kmenovém vedení nebo vysokofrekvenčním spoji. Když pro určité hlavní funkcionáře budou trvale vymezeny vysokofrekvenční spoje, budou moci vést hovory otevřeně, bez nutnosti použít pomůcek utajení velení. Zapojení určitých dálkopisných stanic trvale na vysokofrekvenční vedení umožní též vést otevřeně korespondenci bez možnosti odposlouchání.

K umožnění otevřených hovorů po linkových i radiových pojítkách bude nutno věnovat zvýšenou pozornost vyvíjení zařízení pro inverzní hovory. Technické principy těchto zařízení jsou známy a hitlerovská wehrmacht jich v druhé světové válce používala, je tedy možno očekávat i v tomto směru ulehčení v utajení velení.

Ve všech ostatních případech nutno při určování stupně utajení korespondence na pojítkách vycházet s hlediska, co v bojové skutečnosti nutno trvale před nepřítelem utajit a kterých zpráv nebude mít nepřítel možnost i po poznání jejich obsahu využít ve svůj prospěch. Platné řády udávají přesně a vysoce promyšleně nutné stupně utajení zpráv, je třeba velitele a štáby cvičit v návycích vést hovory podle těchto zásad utajení a revidovat příliš opatrnické a přetheoretisované názory na utajení velení. Současné pomůcky utajení velení téměř znemožňují velitelům vést vzájemné hovory po pojítkách a ztěžují rychle a přesně dát v hovoru po pojítkách přesný obraz o složité situaci staršímu náčelníkovi.

Při sestavování pomůcek utajení velení nutno dbát na možnosti pojítek a spojovacího personálu. Zkušenosti z cvičení v terénu ukázaly, že dosavadní způsob kodování zpráv šestimístnými a někdy sedmimístnými skupinami vedl k častému zkomolení zpráv při jejich dopravě radiem (grafii), protože radisté jsou po celou dobu výcviku cvičeni na příjem a vysílání pětimístných skupin.

Není dosud pro bojovou skutečnost dořešen rozsah nutného kodování nebo šifrování hovorů vedených po směrových pojítkách. Odposlouchání těchto hovorů je sice po theoretické stránce možné postavením přijímače ve směru vysílaných vln nebo zachycením odrážených vln, ale záměrné zachycení těchto hovorů vyžaduje tak dlouhého času a podléhá do té míry náhodě, že v manévrových formách boje bude možno směrových pojítek využívat s nejmenší mírou kodování hovorů.

Zlepšením method a pomůcek utajení velení bude učiněn velmi důležitý krok k zabezpečení velení, především v manévrových formách boje. Přitom vývoj musí být bezpodmínečně usměrněn k zjednodušení method utajení velení při zachování nutné míry předpokladů k znemožnění dešifrace zpráv. Rozsáhlé využití technických zařízení k zamezení odposlouchání zpráv bude mít rozhodující význam.

7. Velení v přípravném období operace

Ničivý účinek zbrani hromadného ničení a zvláště atomových vyžádal si důsledné změny v rozmístění orgánů velení. Štáby se za použití atomových zbraní vzdalují více od fronty a orgány velení se decentralisují.

VS armády se umísťuje ve výchozím položení do 20 km od čáry dotyku, ZVS armády do 10 km od VS, zpravidla stranou od něho, na stejnou vzdálenost od čáry dotyku. Druhý sled VS se umísťuje do vzdálenosti 15 km od VS do hloubky sestavy. V poslední době se uplatňuje požadavek na zřízení záložního VS druhého sledu velení, které by bylo vzdáleno od druhého sledu VS do 10 km s obsazením a funkcí jako ZVS.

Podle uplatňovaných zásad se na stupni armády nezřizuje velitelská pozorovatelna velitele armády. Pro přímou informaci velitele armády o průběhu boje se mohou na jednotlivých směrech v útočném pásmu armády zřizovat pozorovatelné obsazené důstojníky štábu armády, kteří informují velitele a štáb armády o situaci na úsecích fronty jimi pozorovaných.

O otázkách rozmístění velitelských stanovišť, o jejich dělení na sledy, o jejich vybudování a o organizaci práce na nich pojednává článek plukovníka Varvařovského otištěný ve Vojenské mysli čís. 4/1955. Jeho vývody možno vzít jako plně uznané a podmínkám použití atomové zbraně odpovídající. Pro další úvahu nutno si jen uvědomit, že VS armády je rozmístěno na ploše 6 až 8 km². Široká rozloha sice zmenšuje pravděpodobnost současného vyřazení většiny štábu napadením atomovými zbraněmi nebo údery letectva, podstatně však ulehčuje činnost záškodnických jednotek k vyřazení velení. Jestliže jsme v době, kdy nebylo počítáno s použitím atomových zbraní, vzdalovali pomocné, strážní a spojovací jednotky od vlastního VS, aby nedošlo k nakupení osob a materiálu na VS, nyní bude nutno uvažovat o včlenění těchto jednotek přímo do okrajových prostorů VS mezi jednotlivé skupiny štábu k zabezpečení jejich přímé ochrany. Jinak se stává štáb na VS lehkou zranitelnou, neboť vyřazení štábu z jeho funkce znamená i to, že se pracovníci štábu po napadení VS věnují přímé obraně a nemohou pracovat na uskutečnění velení.

V uvedeném článku pojednává plukovník Varvařovský vyčerpávajícím způsobem o obsahu a pořadí prací při přípravě rozhodnutí velitele armády za použití atomových zbraní, o jeho vydání a o otázkách plánování operace. Z celého pojednání vyvozuje závěr, že za použití atomových zbraní je nutno do organizace velení vnést řadu nových prvků, že se velení stává složitějším, ale přitom musí být pružnější.

Jaký vliv mají nové podmínky na uskutečňování velení v přípravném období útočné operace?

Na uskutečňování velení bude mít vliv především

- zkrácená doba přípravného období armádní operace na 6 až 7 dní, z čehož připadají na plánování operace ve štábu armády 2 až 3 dny a na plánování a přípravu v rámci střeleckých sborů 3 až 4 dny, při čemž má na délku přípravného období největší vliv nutnost vybudovat výchozí prostor k útoku s protiatomového hlediska,
- znesnadnění uskutečňování těsné součinnosti mezi složkami štábu vzhledem k jejich rozmístění na velké prostoty,
- rozdělení složek štábu vzhledem k vyčlenění pracovníků pro obsazení ZVS,
- znesnadnění osobního styku s podřízenými veliteli a štáby a ztížení kontroly vojsk vzhledem k jejich rozmístování na velkých prostorech.

K zabezpečení splnění úkolů velení, především k včasnému naplánování operace i vypracování podkladů pro činnost podřízených velitelů a štábů a provádění kontroly vojsk, bude nutno řešit především dva problémy:

- zabezpečení těsné součinnosti mezi složkami štábu při plánování operace s hlediska jednotného chápání všech otázek operace a s hlediska včasného vzájemného zabezpečení podkladů pro plánování všech složek štábu,
- plné využití pracovníků štábu umístěných na ZVS.

Zkušenosti z armádních operačních cvičení ukázaly, že je možno i ve zkrácené době útočnou operaci naplánovat hodnotně a včas zabezpečit podklady pro činnost štábů. Nutno přitom vycházet z předpokladu, že velitel a štáb armády budou mít 2 až 3 dny času do doby, kdy musí podřízené velitele a štáby konkrétně seznámit s jejich úkoly a vydat jim

pokyny pro jejich činnost při přípravě boje. V této době bude nutno vydat rozhodnutí velitele armády, vypracovat plán operace, bojový rozkaz, nařízení pro bojové zabezpečení operace a základní odborná nařízení velitelů a náčelníků druhů vojsk, naplánovat přeskupení a vystřídání vojsk a připravit nařízení pro přeskupení a vystřídání. V zájmu organizovanosti a včasného provedení přípravy operace vojsky nutno tyto podklady bezpodmínečně písemně vydat současně se stanovením bojového úkolu vyšších svazků.

V době plánování a příprav boje vyšších svazků má štáb armády možnost dokončit plánování, především v otázkách upřesnění součinnosti v průběhu operace a v otázkách konkrétnisace bojového a materiálního zabezpečení v průběhu operace. Těžiště činnosti štábu armády se v této době musí postupně přenášet na kontrolu a pomoc podřízeným štábům a vojskům a rozsah kontroly a pomoci musí vrcholit v době přeskupení, vystřídání jednotek a dosažení pohotovosti.

Zkrácená doba přípravného období vyžaduje využít každé chvíle k útočům, které si vyžádají nejvíce času, především k vybudování výchozího prostoru k útoku, k přísunu materiálu, k rekognoskaci a úpravě komunikací pro přeskupení a vystřídání vojsk. Tyto úkoly bude nutno řešit jako první v pořadí ihned po ujasnění úkolu armády a vydat vojskům na základě i předběžných propočtů ihned předběžné rozkazy k jejich uskutečňování, bez potřeby prozrazení účelu a konkrétního úkolu jednotek. Rekognoskaci a úpravu komunikační sítě bude účelné provést péčí a prostředky armády s případným zesílením pracovníky štábů a jednotkami vyšších svazků, které budou pracovat na dílčích úkolech pod řízením štábu armády.

Potřeba včasného naplánování operace vyžaduje zlepšených způsobů v pracovní praxi štábů při přípravě rozhodnutí. Bude nutno definitivně upustit od školského zpracování a přednášení informačních zpráv a přenést větší odpovědnost na velitele. Velitel armády, velitelé vyšších svazků a svazků budou musít k urychlení a zkvalitnění prací na přípravě rozhodnutí vydávat v pokynech pro přípravu informačních zpráv konkrétní a dosti podrobné rysy zamýšleného rozhodnutí, aby velitelé a především náčelníci druhů vojsk a složek od začátku byli usměrněni k plnému podepření zámyslu velitele možnostmi svých druhů vojsk. Bude třeba přejít k přijímání informačních zpráv od jednotlivých funkcionářů formou kladení konkrétních dotazů velitelem na některé funkcionáře štábu jen v zásadních a objasnění vyžadujících věcech. Přitom bude přítomen náčelník štábu a náčelník operačního oddělení, t. j. hlavní zpracovatelé vševojskové části plánu operace.

K zabezpečení rychlého, organizovaného plánování operace bude nutno daleko více než dříve plánovat práci štábu. Kalendářní plán opatření k přípravě a organizaci operace, jak se ho v našich štábech používá, v nových podmínkách nestačí. Pro práci uvnitř štábů bude nutno tento plán rozšířit doslova hodinovým plánem postupu prací na plánování operace, v kterém bude jasně určeno, kdy vydají náčelníci složek štábu pokyny pro práci na dílčích dokumentech, kdy, kde a kdo z jednotlivých složek na podkladech dílčích plánů spolupracuje a kdy a kde konečně velitelé a náčelníci druhů vojsk a složek pod řízením náčelníka štábu zpracované návrhy dílčích plánů posoudí a upraví ke schválení veliteli armády. Při velkých vzdálenostech složek štábu na VS jediné tento

systém zabezpečí klidnou práci štábu a včasné, organisované a hodnotné vypracování plánu operace.

Tu je nutno zmínit se o účelnosti grafických plánů a bojových dokumentů. Praktické zkušenosti z posledních armádních operačních cvičení ukázaly, že uplatňovaná zásada důsledně přejít na dokumentaci v grafické formě nevede vždy k ušetření času a k zachování účelnosti dokumentu. Bojová dokumentace vyšších štábů není věc samoúčelná, svůj účel většina dokumentů splní až tehdy, když se včas dostane k vykonavatelům buď ve formě popisu, jako na př. plánová tabulka operace, nebo ve formě výpisu, především výpisů z plánů zabezpečení boje a operace druhů vojsk, nebo konečně ve formě bojového nařízení vypracovaného na základě plánu, na př. nařízení pro bojové zabezpečení operace. Zkušenost ukazuje, že se čas eventuálně získaný na zpracování grafického plánu mnohonásobně ztratí při pořizování výpisů nebo bojových nařízení. Dokud nebudou štáby technicky vybaveny tak, aby mohla být v polních podmínkách rychle rozmnožována dokumentace fotograficky, a to barevnou fotografií, není možno uznat grafický systém pořizování dokumentů a plánů za zásadně výkonnější a rychlejší a lépe zabezpečující velení.

K otázce využití pracovníků štábu na ZVS

Účelem ZVS je převzít funkci VS při jeho vyřazení činností nepřítel, především atomovým napadením. V naší štábní praxi při provádění velitelsko-štábních cvičení se ještě nepodařilo najít správné způsoby organisace ZVS, aby bylo schopno tuto svou hlavní funkci splnit. Hlavní nedostatek nutno spatřovat

- v nevyhovujícím obsazení pracovníky štábu,
- v nedostatečném vybavení technickým personálem a prostředky k uskutečňování velení,
- v odtržení od VS a málo hluboké znalosti okamžitých problémů velení,
- nesklobenosti celé skupiny na ZVS.

Tyto problémy nevyplývají z toho, že by ve štábech, zejména ve štábu armády, byl nedostatečný počet pracovníků. Naše štáby si v průběhu velitelsko-štábních cvičení odvykly počítat s plněním jednoho z nejdůležitějších opatření k zabezpečení pevného velení — kontroly a pomoci podřízeným štábům a vojskům. Zvykly si zařazovat všechny pracovníky štábu k plánování boje a operace a rozdělovat úkoly z plánování na všechny pracovníky složek štábu. Při tomto škodlivém pojetí věci je přirozené, že náčelníci složek štábu nedokážou vyčlenit hodnotné pracovníky na ZVS. Další důvod pro nedostatečné obsazování ZVS je v tom, že štáby nenašly vhodný způsob využití skupiny štábu na ZVS především v přípravném období.

Z dosavadní praxe je jasno, že decentralisovat plánování operace na VS a ZVS není účelné a nezabezpečí včasné a sklobené plánování. Naskytují se však i jiné možnosti využití ZVS a jeho personálu v období plánování operace a boje. Dostane-li velitel armády nebo vyššího svazku určité podklady pro plánování operace nebo boje dříve, než možno do plánování zapojit celý štáb, bude možno ZVS s výhodou použít pro úzkou skupinu pracovníků, kteří tam budou zpracovávat podklady pro plán operace. V průběhu vlastního plánování bude výhodné využít skupiny na ZVS k řízení bojové přípravy vojsk, k řízení materiálního

a technického zabezpečení, k provádění kontroly a pomoci podřízeným štábům a vojskům. ZVS bude možno využít k pořizování kopií dokumentů a nařízení pro podřízené štáby.

V tom případě, že armáda dostává při dovršování operace nařízení k provedení další operace, bude nutno využít skupiny na ZVS buď k plánování této nové operace nebo k řízení bojové činnosti vojsk k zakončení ještě probíhající operace. Tento druhý způsob využití skupiny na ZVS se zdá výhodnější a k jeho plnění bude možno tuto skupinu zesílit, především styčnými důstojníky a pojitky.

K zabezpečení sklobubenosti a pracovní schopnosti skupiny na ZVS je nutno určovat do ní pracovníky složek štábu vždy v stejném složení a celou skupinu ponechat beze změny po celou dobu určité operace. Vystřídání skupiny provést v období mezi dvěma operacemi. Vzhledem k zvláštnostem využívání pojítek na ZVS jeví se účelným ponechat spojovací jednotky na ZVS taktéž trvale po celou dobu operace.

Skupinu nutno vybavit dokumentací všech druhů vojsk, potřebnou k řízení boje; z toho důvodu bude nutno některé dokumenty, především plány bojového zabezpečení, které se doposud zpracovávaly v jednom výtisku, pořizovat v dalším výtisku pro potřebu ZVS. Rovněž nutno vybavit ZVS kopii všech vydaných rozkazů a bojových nařízení.

Využití části pracovníků se ZVS k provádění kontroly a pomoci a k případné výpomoci na VS oslabuje pohotovost ZVS a jeho schopnost převzít velení. Nutno proto vyhodnotit ta období, kdy je nebezpečí vyrazení VS největší a zabezpečit v této době plnou pohotovost ZVS. Největší nebezpečí napadení VS je v době, kterou nepřítel bude považovat za kritickou s hlediska velení svého protivníka, především při zaujetí výchozího položení k útoku vojsky armády a v době provedení atomové, letecké a dělostřelecké protipřípravy s úderem před přední okraj jeho obrany; v době před vyražením ke zteči; při zahájení sborových protiztečí a armádních protiúderů s použitím atomových zbraní; při zahájení střetného boje jeho operačními zálohami a při zahájení akcí k uvolnění obkličovacího uskupení. V těchto obdobích bude účelné provést pojitky ZVS přezkoušení spojení zjednaného s veliteli a štáby vyšších svazků, záloh a jednotlivých částí bojové sestavy armády k zabezpečení co nejrychlejšího převzetí velení orgány ZVS v čas potřeby.

8. Velení v průběhu operace

Pro uskutečnění velení v průběhu operace bude rozhodující, jak budou rozmístěny orgány velení k zabezpečení přímého a nepřetržitého vlivu velitelů na bojovou činnost vojsk.

V útočné operaci za používání atomových zbraní je uplatňována zásada, že se VP jako orgán velení na stupni armády nezřizuje. Velitel armády velí z VS. Při řešení některých situací se připouští jeho přemístění na ZVS, nebo může k ujasnění a vyřešení bojových situací vyjet k některému veliteli sboru k uskutečnění osobního styku.

Velení z VS armády má v manévrových formách operace beze sporu řadu výhod vyplývajících ze soustředěného využití orgánů a prostředků velení. Podstatnou nevýhodou tohoto způsobu velení je určité odtržení velitele armády od bojové situace, která se v manévrových formách boje a operace rychle mění.

I při respektování všech okolností potvrzujících výhody velení z VS

armády je bezpodmínečně nutné, aby se velitel armády v určitých důležitých fázích operace mohl rozhodovat na základě vlastního pozorování a osobního zhodnocení situace v určitém úseku bojiště. Za takové situace nutno považovat zejména

- zahájení a provedení atomové a dělostřelecké přípravy zteče a zteč hlavního obranného postavení nepřítele,
- protizteč sborových záloh nepřítele, prováděnou po napadení nepřátelskými atomovými zbraněmi,
- boj o první postavení pásma sborových záloh nepřítele na směru plánovaného zasazení rychlé skupiny (armádní, frontové),
- zabezpečení zasazení rychlé skupiny,
- zabezpečení zasazení druhého sledu armády,
- odrážení protiúderů operačních záloh nepřítele prováděných za použití atomových zbraní,
- zabezpečení zasazení druhého sledu frontu.

Použití atomových zbraní oběma stranami především v těchto údobích boje vyžaduje rychlé provedení řady opatření podle vytvořivší se situace. Velitel armády musí být připraven vydat doplňkové rozkazy všem prvkům bojové sestavy armády k okamžitému a plnému využití vhodně se vytvořivší situace nebo k zamezení převzetí iniciativy a úspěchu protivníka, který má možnost soustředěným použitím atomových zbraní na určitém prostoru změnit poměr sil ve svůj prospěch. K rychlému získání informace o situaci na ostatních úsecích bojiště a k rychlému vydání rozkazů musí mít velitel armády s sebou operační skupinu a prostředky velení. Osobní radiová stanice nemůže úplně zabezpečit za nových podmínek veliteli armády velení, zůstává jen jeho přímým osobním pojitkem pro dohovor s veliteli vyšších svazků a s náčelníkem štábu.

I poměrně malá operační skupina a nejnezbytnější pojitka potřebují k své činnosti vybudované VP. Praxe, že se velitel armády dočasně usadí na VP některého velitele sboru, vede k ztížení situace ve velení veliteli sboru a jeho operační skupině. Proto možno považovat za účelné zřizování VP velitele armády i v manévrových formách operace k zabezpečení přímého pozorování boje a živého velení veliteli armády.

Tyto pozorovatelny je třeba plánovat na základě plánu operace již předem a připravit podmínky k jejich vybudování a organizaci spojení z nich do příchodu velitele armády na VP. Ke krátkodobým výjezdům velitele armády k některému veliteli sboru, při kterém se mají řešit jen otázky týkající se samého sboru, není nutno zřizovat samostatnou pozorovatelnu a jako prostředek spojení postačí veliteli armády jeho osobní radiová stanice. Je-li nutno ihned řešit situace způsobené hromadným napadením atomovými zbraněmi a po něm následujícím vyražením útoku nepřítele v době výjezdu velitele armády, bude musit řídit protipatření náčelník štábu armády z VS armády.

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že nejúčelnějším způsobem velení velitele armády při manévrových formách boje a operace bude velení z VS armády, kombinované se zaujímáním VP armády, k řešení důležitých bojových situací v průběhu operace a s výjezdy k velitelům sborů na jednotlivé směry k ujasnění situace a osobnímu vydání doplňkových nařízení.

Požadavek nepřetržité bojové činnosti denní i noční v průběhu operace vyžaduje i nepřetržité řízení vojsk. Zachování rychlého tempa útoku, pohotové využívání výsledků průzkumu všech druhů, dovedné

rozdělování a ničení uskupení nepřítele, rozhodné pronásledování, prolamování připravených obranných čar z chodu a úspěšné vedení boje s přicházejícími zálohami nepřítele vyžaduje předvídatvého a včasného vytváření uskupení sil a prostředků k úspěšnému plnění postupných cílů operace. Možnosti hromadného použití atomových zbraní a zbraní hromadného ničení vůbec s rostoucími bojovými možnostmi letectva a pohyblivostí záloh vytvářejí situace, na které je nutno několikrát v průběhu dne reagovat doplňkovými rozkazy a nařízeními.

Avšak možnosti náhlých změn situace vlivem činnosti a použití zbraní hromadného ničení nepřítele nijak neopravňují k omezení plánování činnosti vojsk. Tyto možnosti vyžadují přesné provádění průzkumu, hluboké hodnocení možností, odkrývání pravděpodobného zámyslu nepřítele a na základě takového hodnocení předvídatvé velení připravující předem uskupení vojsk, schopné čelit jak atomovým úderům, tak každé aktivní činnosti nepřítele, následující po atomovém napadení.

V průběhu denní bojové činnosti vojsk bude nutno, aby se velitel armády již na základě situace vytvořivší se k polední předběžně rozhodl pro použití těch částí operační sestavy armády (armádní rychlé skupiny, druhého sledu, vševojskové zálohy), které mají být zasazovány do sražení zrána příštího dne, a aby štáb armády neprodleně připravil a vydal na základě tohoto rozhodnutí doplňkové rozkazy k provedení průzkumu komunikací, k jejich úpravě, k organizaci pořádkové služby, k uvolnění komunikací prvními sledy s údaji potřebnými pro organizaci a provedení přesunu. Tyto doplňkové rozkazy budou konkretisovat a na základě vyvinuvší se situace pozměňovat plány a rozkazy vypracované v přípravném období operace. Za současných podmínek nutno považovat potřebu takových změn za velmi pravděpodobnou.

Na základě vývoje situace k 16. až 17. hodině a jejího zhodnocení musí se velitel armády rozhodnout pro organizaci nočního boje a konkretisovat úkoly vyšších svazků prvního sledu k zabezpečení částí operační sestavy armády, která má být zasazena zrána příštího dne operace. Štáb musí opět neprodleně vypracovat a dodat vojskům bojová nařízení na základě tohoto rozhodnutí.

Po takto organizované činnosti vojsk má velitel a štáb armády čas, aby na základě výsledků celodenního boje a zjištěné činnosti záloh nepřítele ke konci dne zhodnotil situaci a rozhodl se pro činnost vojsk armády na příští den. Štáb armády musí zabezpečit neprodleně dodání rozhodnutí velitele armády velitelům vyšších svazků a záloh.

Při takto organizovaných zásadách velení musí mít velitel armády během druhé poloviny dne nejméně třikrát přesně podchycenu bojovou situaci na frontě armády a u sousedů. K získání obrazu o situaci na jednotlivých úsecích fronty jeví se účelným vyslat představitele štábu armády, kteří osobně ověří situaci na jednotlivých úsecích fronty a vrátí se k veliteli armády v určenou dobu k podání informační zprávy.

Dalším problémem tohoto systému velení je včasné doručení rozkazů velitele armády velitelům vyšších svazků. V manévrových formách boje vystupuje k tomuto účelu obzvlášť důležitost funkce styčných důstojníků, kteří osobně zaznamenávají znění rozkazu velitele armády a odevzdají jej osobně vykonavateli. Technický vývoj může tu přispět k podstatnému urychlení dodání rozkazů jednak zdokonalením pojítek bez možnosti odposlouchání nepřítelem, jednak vývojem nahrávacích zařízení použí-

telných v polních podmínkách k zachycení rozhodnutí velitele armády na zvukový pás, který styčný důstojník doručí vykonavateli rozkazu.

Až po odeslání rozkazu pojitkem nebo styčným důstojníkem nutno vypracovat písemný rozkaz nebo bojové nařízení a doručit je vykonavatelům jako potvrzení již vydaných rozkazů.

K zabezpečení velení v průběhu operace je nutné, aby ZVS bylo kdykoli schopno převzít velení při vyřazení VS. Soustředění orgánů velení na VS armády v době, kdy není zřízena velitelská pozorovatelná armády, tuto nutnost ještě zdůrazňuje. Aby skupina na ZVS armády mohla ihned převzít velení, musí být běžně informována o vývoji bojové činnosti vojsk. Dosud provedená armádní operační cvičení odkryla po této stránce řadu problémů.

Jeví se nutným požadavek, aby skupina na ZVS nezatěžovala VS armády získáváním zpráv o vývoji situace a získala si je odposlechem v jednotlivých radiových sítích. Ačkoli byla při jednom cvičení v provozu jenom radiová pojítka, nepodařilo se odposlouchat zprávy v jednotlivých sítích tak, aby daly obraz o situaci na frontě.

Při provozu kombinovanými pojítky je získávání zpráv na ZVS odposloucháním neuskutečnitelné. Složky štábu na VS není možno zatěžovat soustavnou informací jejich příslušníků na ZVS. Je proto nejúčelnější způsob získání zpráv na ZVS vysílání pracovníků k jejich získání u složek štábu na VS. Tímto způsobem je možno získat zprávy o situaci na frontě v časových intervalech 3 až 4 hodin; zprávy zvláštní důležitosti nutno dodat péčí složek štábu na ZVS ihned. Tento způsob získání zpráv o situaci na frontě se v praxi vcelku osvědčil a dává předpoklady pro převzetí velení skupinou štábu na ZVS.

Možnosti uskutečnění velení ze ZVS jsou omezeny počtem pracovníků štábu a pojítky, která jsou připravena k provozu. Je jisté, že počtem i pojítky omezená skupina nebude schopna organisovat a uskutečnit tak pevné velení, jaké je schopen uskutečnit úplný štáb armády. Při vyřazení VS armády nutno počítat po určitou dobu s organizací velení, při níž bude ponechána veliteli vyšších svazků rozsáhlá iniciativa a skupina štábu armády na ZVS se soustředí na řešení zásadních otázek součinnosti a na řízení činnosti armádních záloh. K zlepšení spojovací situace bude nutno ihned zasadit spojovací zálohu, kterou bude výhodno umisťovat poblíž ZVS.

Na konec k otázce zabezpečení nepřetržitého velení organisovaným přemisťováním orgánů velení v manévrových formách operace.

Zkušenost ukázala, že při tempech operace 35 km za den a vyšších nutno přemisťovat orgány velení armády zásadně jednou denně, jinak se rychle ztrácí pevnost velení. VS a ZVS je nutno přemisťovat postupně, při čemž pořadí jejich přemístění nemožno určit šablonovitě, nýbrž na základě možností nejlepšího využití obou stanovišť k zabezpečení všech podmínek pevného velení. Využití opuštěného VS pro umístění druhého sledu velení se ukázalo v praxi málo výhodné pro jeho vzdálenost 20 až 30 km od VS.

Vysoká tempa postupu v manévrových formách operace vyžadují přemístění VS armády ke konci dne k utužení velení pro noční bojovou činnost.

Závěr

Vynalezení zbraní hromadného ničení, především atomových, postavilo štáby před řadu problémů, které nutno řešit k zabezpečení velení vojskům.

Boj a především manévrové formy boje za používání atomových zbraní vyžadují dokonalejších forem velení a kladou mnohem vyšší nároky na štáby jako orgány velení.

Velitelé a štáby musí organisovat systém velení tak, aby vyloučili narušení velení zásahy atomových zbraní nepřítele a činností jeho zvláštních bojových jednotek a technických prostředků určených k narušování velení. Systém velení musí být sklouben s předvídaným použitím atomových a chemických zbraní k podpoře bojové činnosti vlastních vojsk. K zabezpečení včasného stanovení bojových úkolů vojskům, k organizaci bojové činnosti vojsk a k plnému zabezpečení materiálními prostředky nutno v přípravném období i v průběhu operace daleko podrobněji a pečlivěji organisovat činnost štábů a zvláštní pozornost věnovat organizaci součinnosti mezi složkami štábu při plánování operace i při uskutečňování velení v průběhu operace. Rozhodující část činnosti nadřízeného štábu nutno vidět v provádění účinné kontroly a pomoci podřízeným štábům při plánování a organizaci boje.

Zvláštní pozornost nutno věnovat organizaci ZVS armády, zabezpečovat a přezkušovat schopnost operační skupiny na ZVS převzít okamžitě velení, a to zvláště v těch situacích, kdy je zásah nepřítele k vyřazení VS atomovým napadením nejpravděpodobnější. ZVS vybavit potřebnou dokumentací k řízení operace a nezbytným technickým personálem.

V průběhu operace zaměřit činnost štábu k získání jasného obrazu o situaci nepřítele, vojsk armády a sousedů především k těm časovým termínům, kdy velitel armády má vydat doplňková nařízení k vyřazení, po případě k zasazení dosud nezasazených prvků operační sestavy armády, k organizaci nočního boje, k organizaci průlomu obranných čar v hloubce obrany nepřítele, k odrážení protiúderů atd. Činnost styčných důstojníků štábu armády organisovat tak, aby veliteli armády osobně hlásili situaci před jeho rozhodováním.

Výjezdy velitele armády k podřízeným velitelům zabezpečit orgány velení tak, aby velitel armády mohl nepřetržitě řídit boj v celém rozsahu. K tomu účelu se jeví účelným přechodně zřizovat velitelské pozorovatelné velitele armády podle předem stanoveného plánu.

K zvýšení výkonnosti štábů nutno soustavněji rozvíjet technická zařízení, a to především zařízení k rychlému rozmnožování grafických dokumentů.

K zabezpečení nepřetržitého spojení nutno plně a dovedně využívat všech pojítek s důrazem na radiová a směrová pojítka a ta zdokonalovat k umožnění korespondence s nejmenší možností odposlouchání a rušení.

Nutno si uvědomit, že cesty k zlepšení možností velení není možno hledat v mechanickém zvyšování počtů pracovníků štábů, nýbrž v zlepšení kvality práce štábů. Též možno dosáhnout jednak soustavným zvyšováním odborné úrovně příslušníků štábů, jednak hledáním nových pracovních method při dosavadním vybavení štábů technickými prostředky k uskutečnění velení a konečně širokým rozvinutím výzkumu k zlepšení technických prostředků k zabezpečení produktivity a přesnosti práce štábů.

STŘETNÉ SRAŽENÍ V ÚTOČNÉ OPERACI

Plukovník Ludvík Varvařovský

V posledních měsících jsme se při velitelsko-štábních cvičeních, při studiu nových řádů i při čtení posledních výtisků Vojenské mysli setkávali čím dál tím častěji s pojmy »střetný boj« a »střetné sražení«. Protože je studium otázek střetného boje divisi a sborů a především studium otázek střetného sražení armád nedílnou součástí studia útočných a obranných operací, domnívám se, že bude účelné navázat na ty články Vojenské mysli, které seznamují velitelský sbor naší lidové armády s rázem soudobých útočných a obranných operací a všimnout si některých otázek problematiky střetných sražení.

Poněvadž studiu těchto otázek nebyla dosud věnována ta pozornost, které by si právem zasluhovaly, a poněvadž jejich problematika je značně rozsáhlá, chci se pro začátek zmínit jen o některých — podle mého názoru — nejaktuálnějších otázkách střetného sražení vznikajícího v útočné operaci armády. Omezím se proto na objasnění pojmu »střetné sražení« a podmínek, v nichž tato sražení vznikají; z vedení střetného sražení zmíním se jen o tom, jak se tato sražení zahajují, jak končí a jak v nich možno používat zbraní hromadného ničení.

I

Co tedy je vůbec střetné sražení?

Střetné sražení je souhrn bojových akcí armád, v kterém se obě bojující strany snaží dosáhnout operačních cílů útočným způsobem.

Do Veliké vlastenecké války vznikala střetná sražení a střetné boje zpravidla jen na jednom směru a na omezeném prostoru, při čemž vzhledem k nedostatečným a primitivním prostředkům průzkumu a velení mívala pro obě bojující strany obyčejně nepředvídaný a neočekávaný spád, což vedlo nakonec k živelnému průběhu, bez nutného a žádoucího ovlivňování bojů veliteli a štáby bojujících stran.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války značně pomohly rozvoji vojenského umění a především operačního umění, a tím pomohly i rozvoji teorie střetných sražení — zákonitých zjevů v současných operacích.

Jestliže se v minulých válkách střetná sražení ve své podstatě omezovala na čelní útoky pěchoty a na místní dílčí manévry jezdecka, stal se ve Veliké vlastenecké válce podstatou střetného sražení široký manévr sil a prostředků k provedení úderů do boku a týlu nepřítele s cílem obklíčit a zničit jeho hlavní síly.

Proti minulým válkám stala se střetná sražení Veliké vlastenecké války značně složitějšími, zahrnovala množství různorodých bojových činností prováděných v složitých a rychle se měnících situacích a na širokých prostorách. Kromě složitosti a širokého manévru byla tato střetná sražení ještě charakterisována vysokým napětím a úporností bojů vedených ve dne v noci, vzhledem k čemuž rozhodujících výsledků se obyčejně dosáhlo v kratším čase, než tomu bylo v minulých válkách.

Za použití zbraní hromadného ničení a rozsáhlé motorisace i mechanisace vojsk, kdy se útočné operace plánují na větší hloubku a ve značně vyšších tempech, než tomu bylo ve Veliké vlastenecké válce, bude manévrový ráz útočných operací ještě vzrůstat a souběžně s tím bude vzrůstat i možnost vzníkání střetných bojů a střetných sražení.

Přitom je nepochybné, že moderní technika dnešních armád a používání zbraní hromadného ničení ještě zvýší úpornost a intenzitu střetných sražení, což jistě bude mít vliv i na jejich trvání.

Z této charakteristiky soudobých operací můžeme si učinit ten stručný závěr, že střetná sražení, která do této doby byla jen zvláštním druhem bojové činnosti vojsk, budou velmi častým, ne-li zákonitým zjevem v současných útočných operacích. Obvykle v nich budou zúčastněny všechny síly armády a často i značná část sil frontu. Kromě toho můžeme tento závěr rozšířit logicky i v tom smyslu, že vzhledem k rázu úkolů řešených ve střetném sražení, k množství sil a prostředků, jakož i vzhledem k času a prostoru, v němž střetné sražení probíhá, je střetné sražení operační kategorií, to jest vzniká v průběhu operace jako jedna z jejích podstatných částí v určitém období operace.

Tolik stručně o pojmu »střetné sražení«.

II

Všimněme si nyní podmínek, v nichž vznikají střetná sražení v útočné operaci.

Vzhledem k tomu, že obranná sestava nepřítele bude zpravidla značně narušena atomovými údery, bude obránce donucen zasazovat do boje nejen divisi a sborové zálohy, ale často, již v první den boje, i armádní zálohy. Protože atomovými údery mohou být způsobeny značné ztráty i těchto zálohám, je možné, že obránce velmi často bude nucen zasazovat do boje zálohy skupiny armád již druhého dne operace, při čemž charakteristickým rysem činnosti těchto záloh bude jejich rozvinování a zahajování boje z chodu. Z toho, co bylo uvedeno, je zřejmé, že střetná sražení v útočné operaci mohou vznikat při srážce s přicházejícími blízkými i hlubokými operačními a často i strategickými zálohami nepřítele, a to velmi často už v začátku útočné operace.

Při hodnocení možnosti zásahu nepřátelských záloh nutno vzít v úvahu hloubku soudobé obrany nepřítele, hluboké rozmístění operačních a strategických záloh a též rychlost soudobých svazků. Na rychlosti a včasném zasazení záloh a na jejich úkolech budou záviset i podmínky vzniku střetného sražení. Tak na př. v jednom případě budou zálohy zasazovány k zaujetí obranných pásem připravených v týlu. K střetnému sražení pak může dojít, narazí-li tyto zálohy při svém přesunu na útočící vojska armády (frontu) dříve, než mohly zaujmout určené obranné pásmo.

V druhém případě může vzniknout střetné sražení, zasadí-li nepřítel zálohy k provedení silných protiúderů na sbíhavých směrech nebo do boku s úkolem buď zmařit úspěšné rozvíjení našeho útoku (pronásledování) nebo rozrazit kruh obklíčení a osvobodit obklíčené uskupení svých vojsk.

Konečně může střetné sražení vzniknout i tehdy, vede-li nepřítel boj na zdrženou a po soustředění sil na poslední čáře přejde do útoku (protiútok) nebo když provádí protiúder s cílem zabezpečit si výhodnou čáru k přechodu do protiútoků.

K tomu je nutno poznamenat, že ne každé odražení protiúderu nabývá formy střetného sražení. Tak na příklad, jestliže se pro nás vytvořil nevýhodný poměr sil, může se odražení protiúderu provést dočasným přechodem k obraně na úseku nepřátelského protiúderu; v tomto případě k střetnému sražení nedojde a vojska přejdou do dalšího útoku teprve po vyčerpání sil nepřítele a po provedení přeskupení.

Naopak, máme-li dostatek sil k rozdrčení uskupení nepřítele provádějícího protiúder střetným úderem, nabývá odražení protiúderu formy střetného sražení.

Je-li po použití atomové zbraně již v taktické hloubce těžké počítat se zachováním souvislé fronty, nebude se při akcích v operační hloubce souvislá fronta vůbec vyskytovat. Přesto však i při použití atomových zbraní některé armády budou postupovat rychleji a naopak jiné se mohou poněkud opožďovat. Střetné sražení s vysunutými operačními zálohami (t. j. zálohami skupiny armád) a dokonce se strategickými zálohami může pak v takovém případě započít v situaci, kdy některé svazky budou v přímém dotyku s předními jednotkami nepřítele, zatím co jiné svazky v takovém dotyku nebudou a budou se rozvíjet k střetnému boji z pochodu. To znamená, že především v blízké operační hloubce budou vojska vstupovat do střetného sražení s více nebo méně rozvinutou bojovou sestavou, zatím co se v druhém případě budou rozvíjet buď z pochodových proudů nebo budou mít svazky rozčleněny do šířky i do hloubky, při čemž pluky (prapory) mohou být v rozčleněném tvaru a někdy i rozvinuty do bojové sestavy. Je nutno zdůraznit, že se při použití atomových zbraní budou při rozvíjení vojsk ke střetnému sražení v operační hloubce vytvářet výhodné podmínky k širokému manévru hlavních sil útočících vojsk do boku a týlu, k vyjití na ústupové cesty nepřítele, k obklíčení a zničení protiúderného uskupení nebo k rozražení nepřátelského uskupení na části, k obklíčení a zničení izolovaných uskupení.

Střetné sražení, které vzniká při srážce se silnými zálohami nepřítele v operační hloubce, kdy se vojska rozvíjejí z pochodu, bude nejčastějším zjevem, protože atomové údery na nepřítele vytvářejí předpoklady k provedení operace ve vysokém tempu. V této situaci bude se větší část bojové sestavy armády přepravovat na tancích, obrněných transportérech a autech, v praporech, plukovních a řídčejích v divizních proudech. Taková střetná sražení se budou vyznačovat pronikavou a rychlou změnou situace, protože každá strana bude mít možnost široce manévrovat silami a prostředky, zasazovanými a rozvíjenými z hloubky, rychle měnit sestavu svazků a operační učlenění armády. Kromě toho, protože nebude k dispozici připravené obranné pásmo (postavení) a nebude včas organizován palebný systém, bude se rychle měnit i linie fronty.

Uděláme-li z toho, co jsme si v této stati řekli o vzniku střetných sražení, závěr, vidíme, že střetná sražení, která vznikají v blízké operační hloubce při protiúderech bližších operačních záloh nepřítele, probíhají obvykle rychle a v poměrně krátké době mohou ztratit svoje charakteristické rysy a změnit se v jiný druh bojové činnosti (útok nebo do-

časný přechod k obraně). Naopak střetná sražení, která vznikají při střetnutí se silnými zálohami nepřítele v operační hloubce, jsou velmi složitým druhem bojové činnosti a jsou charakterisována:

- prudkou a rychlou změnou situace a bojových sestav vojsk,
- odkrytými boky u obou stran,
- rozvinutím bojové činnosti na široké frontě a volností manévrování,
- úporným bojem za získání a udržení iniciativy v průběhu sražení,
- omezenou dobou na organizaci velení a součinnosti.

III

Když jsme si nyní uvědomili, za jakých podmínek a okolností vznikají střetná sražení v útočných operacích, bude pro nás mnohem snadnější ujasnit si, **jak se střetná sražení zahajují.**

Střetné sražení začíná bojem předsunutých odřadů a soustředěnými údery letectva na proudy nepřátelských záloh přisunovaných z hloubky. Letectvo má možnost účinně zasáhnout nepřítele, zadržet jeho jednotlivé svazky a vytvořit podmínky ke zničení nepřítele po částech. Přitom se nejdříve ničí tankové svazky nepřítele a ta uskupení, která se soustřeďují proti boku našich hlavních sil. Aby byly splněny tyto úkoly, je nutno použít takového druhu letectva, jehož údery by nejlépe odpovídaly dané situaci. Nepřátelská vojska, která jsou v prostorech soustředění nebo v prostorech vykládání a svazky, které se soustřeďují v našem boku, je účelné ničit atomovými údery, jež jsou nejspolehlivějším prostředkem k ničení živé síly a techniky. Nepřátelská vojska připravující se na autech se ničí bombardovacím nebo bitevním letectvem, k čemuž je nutno vyčlenit maximální možné množství sil a prostředků, aby vojska nepřítele byla pod nepřetržitými údery letectva. Na rozvíjející se pěchotu, tanky a dělostřelectvo, zejména atomové, je účelné provést atomové údery a údery bitevního letectva. Atomovými údery je nepřítel ničen, zatím co údery bitevního letectva znemožňují nepříteli, aby se uvedl do pořádku.

Stíhací letectvo frontu v součinnosti s protiletadlovým dělostřelectvem zajišťuje zasazení a chrání soustředění vlastních vojsk před údery nepřátelského letectva, zejména před údery atomovými, jak v období přesunu, tak při rozvínování.

V tomto období se vede všemi prostředky neustálý operační a taktický průzkum před frontou a na bocích útočících vojsk.

Na počátku střetného sražení mohou být vojska armády v různé situaci. Bude-li v sestavě vojsk frontu mechanisovaná armáda, začíná zpravidla ona dříve než vševojskové armády střetné sražení, avšak rozvínování střetného sražení se může provést buď za účasti vševojskové armády útočící v prvním sledu frontu ve směru činnosti mechanisované armády nebo za účasti vševojskové armády druhého sledu frontu, zasazené do sražení. Může nastat situace, kdy mechanisovaná armáda a vševojskové armády (jak prvního, tak druhého sledu frontu) začínají střetné sražení každá samostatně, avšak rozvíjejí je ve vzájemné součinnosti.

V druhém případě, nebude-li v sestavě frontu mechanisovaná armáda, započnou střetné sražení předsunuté odřady vševojskových armád prvního sledu frontu nebo v řadě případů předsunuté odřady vševoj-

skové armády druhého sledu frontu, vysunuté proti přisunovaným silným nepřátelským zálohám.

Vševojsková armáda prvního sledu frontu může být zasazena do střetného sražení v situaci, kdy má část svých sil již rozvinutých, nebo se bude rozvíjet k střetnému sražení z pochodu. První případ bude nejčastější v bližší operační hloubce. V tomto případě musí vojska prvních sledů sborů získat výhodné postavení, které dává možnost provést úder hlavními silami armády do boku hlavního nepřátelského uskupení, zatím co dělostřelectvo a letectvo svými údery zadržuje útok nepřítele.

V druhém případě, kdy vševojsková armáda již postoupila do značné hloubky nepřátelského postavení a kdy její vojska postupují s hlavními silami v pochodových proudech, provádí se rozvinutí k střetnému sražení z pochodu. V takovém případě jako první zahajují boj s nepřítelem průzkumné a předsunuté odřady. Předsunuté odřady se rozhodnou činností zmocňují výhodných čar a udržují je až do příchodu hlavních sil svých divisi. Za předsunutými odřady se rozvíjí divise prvního sledu armády, které za podpory dělostřelectva a úderů letectva prudkým útokem ničí předsunuté jednotky nepřítele.

Vševojsková armáda druhého sledu, vysunutá proti přisunovaným silným nepřátelským zálohám, bude se zpravidla rozvíjet k střetnému sražení z pochodu.

Zahájení střetného boje se nebude stejnoměrně rozvíjet po celé frontě. Ve směru hlavního úderu, kde boj předsunutých odřadů bude podporován letectvem a dělostřelectvem, nebo podle rozhodnutí velitele armády atomovými údery, může být dosaženo úspěchu; na druhém směru může nás nepřítel předejít v rozvinutí předsunutých jednotek, podporovat jimi své předvoje, provést atomové údery a vytvořit pro nás nevýhodný poměr sil. Předsunuté odřady si navzájem pomáhají palbou dělostřelectva a útokem částí sil do boku a týlu nepřátelských vojsk, která útočí na sousedy.

Má-li nepřítel při útoku převahu sil, přejdou předsunuté odřady podle nařízení velitelů sborů do obrany s úkolem zastavit útok nepřítele, udržet zaujatou čaru a zabezpečit rozvinutí a zasazení hlavních sil svazků do boje. V některých případech mohou být předsunuté odřady zesíleny částí vojsk prvního sledu.

Aby byl proveden mohutný palebný úder na nepřítele, je účelné zasadit do předsunutých jednotek raketometné dělostřelectvo. Protitankové dělostřelectvo zabezpečuje na nebezpečných směrech možných tankových útoků nepřítele rozvinutí a bojovou činnost vojsk, která se účastní střetného sražení. Středorážní protiletadlové dělostřelectvo se vysunuje na směr hlavního úderu, aby chránilo hlavní uskupení armády při rozvíjení a vedení střetného sražení. Hlavním úkolem protiletadlového dělostřelectva je zabránit v součinnosti se stíhacím letectvem provedení atomových úderů na vlastní vojska, zvláště na hlavní uskupení armády.

Ženíjní vojsko určené do předsunutých odřadů zabezpečuje dosažení čary, zabezpečuje protitankovými zátarasy čaru rozvinutí hlavních sil, přehrazuje nebezpečné tankové směry na bocích rozvíjejících se vojsk, provádí průzkum pochodových os, opravuje mosty a zřizuje pomocné cesty.

V tomto období střetného sražení nabývá zvlášť na významu radiální průzkum, který se organizuje a vede za tím účelem, aby bylo zabezpe-

čeno včasné provedení opatření k ochraně vojsk armády proti radioaktivním prostředkům. Mimo to se musí zvláštní pozornost věnovat organizaci průzkumu, který by získal příslušné údaje o přípravě nepřátelského atomového napadení, aby pak toto napadení mohlo být zmařeno nebo aby byly zeslabeny jeho účinky. Je nutno zdůraznit, že nepřátelské atomové napadení nesmí být v žádném případě důvodem k zastavení boje. Vojska musí pokračovat v nepřetržitém útoku. Jestliže nepřítel provede na vojska armády k zabezpečení protiúderu atomový úder, vysílají se do prostorů, kde bylo použito atomových zbraní, zálohy a pohyblivé odřady sborů a armády, aby zabezpečily pevnost fronty a další rozvinutí střetného sražení.

Rozvinutí hlavních sil armády může být provedeno za různé situace a na tom závisí i způsob jejich rozvinutí.

Jestliže předsunuté odřady zničily předsunuté jednotky nepřítele a úspěšně rozvíjejí útok, je možno hlavní síly sborů zasadit do boje postupně a z chodu tak, jak přicházejí k čáře rozvinutí. Předejití nepřítele v rozvíjení a rozhodná činnost vojsk umožňují rozdělit nepřátelské uskupení, při čemž na podružných směrech mohou být ponechány jen zajišťovací jednotky, zatím co se hlavními silami provede úder do boku a týlu hlavního nepřátelského uskupení s cílem obklíčit je a zničit.

Stačil-li nepřítel rozvinout svoje síly a je-li jeho bojová sestava jen nedostatečně rozrušena úderem atomových zbraní, dělostřelectva a letectva, je účelné zasadit hlavní síly do střetnutí současně, k čemuž je nutné umožnit vojskům prvního sledu armády, aby se rozvinula na určené čáře a provedla současný úder na hlavním směru.

Tolik stručně o zahájení střetného sražení.

IV

A nyní několik slov o tom, jaké mohou být **formy zakončení střetného sražení**.

Střetné sražení může být zakončeno obklíčením a zničením nepřátelského uskupení nebo pronásledováním nepřítele až do jeho úplného zničení.

Při obklíčení a ničení nepřítele musí být vytvořena uskupení, která zabezpečují, aby bez prodlení bylo provedeno rozdrobení obklíčeného uskupení a jeho zničení po částech.

Při ústupu, využije-li nepřítel výhodných čar, může se pokusit vést boj na zdrženou.

V průběhu vedení střetného sražení může velitel a štáb armády na základě průzkumových údajů určit počátek ústupu nepřítele. Je velmi důležité, aby pronásledování bylo zahájeno z iniciativy mladších náčelníků a neprodleně, aby nepřítel neměl možnost po provedení střetného sražení uvést svá vojska do pořádku. Při ústupu nepřítele letectvo a dělostřelectvo svými údery desorganizuje nepřátelské proudy, ničí přepravy, zatarasuje soutěsky, čímž zdržuje jeho odchod za tím účelem, aby mechanisované divize a tankové jednotky obklíčily nepřítele, ovládly ústupové cesty a ničily ho po částech.

Aby nepříteli byl znemožněn ústup, mohou být provedeny atomové údery

— na hlavní uskupení ustupujících vojsk,

- na uzly cest, velké mosty, přepravy, soutěsky a horské přechody na ústupových cestách nepřítele,
- na zálohy, které jsou přisunovány z hloubky, aby podporovaly ustupující uskupení.

K zabezpečení rozhodného postupu vpřed provádí se opatření k rychlé obnově mostů, cest a přeprav, k odstranění závalů v prostorech, na něž byly vedeny atomové údery, a využívá se objížděk.

Přešel-li nepřítel během střetného sražení do obrany, bude ráz činnosti vojsk armády záviset na konkrétní situaci.

V tom případě, když nepřítel přechází do obrany na počátku střetného sražení, musí vojska armády pokračovat v útoku a nedovolit nepříteli, aby organisoval palbu a opevnil se na jakékoli čáře. Podaří-li se nepříteli v průběhu vedení střetného sražení, při využití výhodných podmínek terénu, zorganizovat spěšně zaujatou obranu, podnikne se útok podle zásad platných pro útok na spěšně organisovanou obranu. Atomových úderů se v takovém případě používá podle všeobecných zásad atomové přípravy a podpory útoku, jenže se spotřeba atomových pum snižuje, protože vojska nepřítele ve většině případů nebudou mít obranná zařízení a budou v otevřeném terénu.

V jednotlivých případech, kdy se nepříteli podaří po provedení atomového úderu na směr střetného sražení vytvořit poměr sil pro něho výhodný, mohou vojska armády být přinucena k tomu, aby dočasně přešla do obrany. Využitím dělostřeleckých, protitankových a vševojskových záloh, pohyblivých odřadů zatarasovacích i ženijních zátarasů zabezpečuje se udržení a upevnění výhodné čáry, zabezpečují se boky před možným obchvatem a obejitím nepřítelem. Po zadržení nepřátelského útoku přeskupí vojska své síly, aby po vyčerpání sil nepřítele znovu přešla do útoku.

Z uvedených případů možného zakončení střetného sražení možno udělat stručný závěr v tom smyslu, že střetné sražení končí tehdy, zrekne-li se jedna z bojujících stran svých útočných úmyslů a přejde z jakéhokoli důvodu k jinému druhu bojové činnosti.

V

Je nasnadě, že ve střetném sražení se všemi jeho zvláštnostmi, jak o nich bylo v předcházejících státech hovořeno, bude mít i použití atomových zbraní svoje zvláštnosti.

Atomových zbraní může být použito proti nepříteli provádějícímu protiúder nebo proti přisunovaným zálohám anebo konečně ke zničení obklíčeného nepřátelského uskupení.

Okolnost, že se činnost vojsk uskutečňuje na otevřeném, s hlediska protiatomového nepřipraveném terénu, dává možnost účinnějšího zásahu nepřítele s menší spotřebou atomových pum, než je tomu při atomových úderech na nepřítele, který je ukryt v připraveném obranném postavení.

Zabezpečuje-li se armádní operace, kterou má být prolomena připravená obrana nepřítele, na příklad jedenácti atomovými pumami (6 ma-

lými a 5 středními), mohou se z tohoto množství určit 2 až 3 pumy k boji se zálohami nepřátelské skupiny armád.

V další útočné operaci armády plnící úkol v rámci frontové operace bude zpravidla spotřeba atomových pum menší, avšak i tehdy pro boj s přisunovanými operačními (strategickými) zálohami bude mít armáda nejméně 2 až 3 atomové pumy. Střetné sražení může být tedy zabezpečeno 2 až 3 atomovými pumami. Vzhledem k ničivému účinku tlakové vlny pumy malé ráže mohou být tímto množstvím nepříteli, který je v otevřeném terénu, vyřazeny v průměru dva až tři pluky (tankové prapory) nebo až jedna divise.

Největších výsledků se při výbuchu atomových pum dosahuje účinkem tlakové vlny. Proto je nejúčelnější použít atomových úderů na vojska, která jsou rozvinuta k provedení protiúderu nebo která jsou v prostorech soustředění nebo ve vyčkávacích prostorech. V období, kdy se hlavní síly záloh nepřítele přesunují k prostoru střetného sražení a jsou na cestách v pochodových prouděch, výsledky ničení se velmi snižují, protože silniční pás v okruhu možného ničení zaujímá jen nepatrnou část. Stejně tak v prostorech soustředění a ve vyčkávacích prostorech budou v soudobých podmínkách velmi často vybudovány úkryty, ochranné okopy a jiná zařízení, která snižují rozsah ničení 1,5krát až 3krát.

Vzhledem k těmto skutečnostem bude proto nejvýhodnější použít atomových úderů ve střetném boji:

- na nepřátelské zálohy v prostorech soustředění a ve vyčkávacích prostorech v okamžiku jejich vyvádění, kdy hlavní síly vojsk a techniky jsou mimo úkryty, ale dosud ještě nenastoupily do pochodových proudů na cestách; v tomto případě mohou být nepříteli způsobeny značné ztráty, avšak vzhledem k tomu, že tyto zálohy jsou rozmístěny značně hluboko, může se nepříteli podařit zorganizovat je znovu do bojové sestavy dříve, než se s nimi vojska armády srazí,
- na rozvinutou nepřátelskou bojovou sestavu, jestliže se hlavní síly nepřítele předem rozvinuly na výhodné čáře s úmyslem provést protiúder; v tomto případě je nutno přesně určit okamžik úderu, to znamená provést úder nejpozději při přiblížení se vlastních předních jednotek na bezpečnostní vzdálenost; nejvýhodnější okamžik je ten, kdy se vojska nepřítele začínají rozvíjet z pochodových proudů, sesedají s dopravními prostředky, zaujímají palubná postavení a p.,
- na druhé sledy nepřítele v tom okamžiku, kdy dorazily k bojišti, soustřeďují se a jsou připraveny k další činnosti.

V mnohých případech bude výhodné využít zvláštních terénních a situačních podmínek k provedení atomových úderů na důležité uzly, soustěsky anebo přepravy s cílem rozdělit nepřítele na části, oddělit jeho druhé sledy a zálohy od prvních sledů, způsobit nepříteli značné ztráty a pak jej zničit po částech. Konečně je účelné provést atomové údery na zjištěné nepřátelské atomové dělostřelectvo nebo na obklíčené nepřátelské uskupení.

Závěr

Tolik o některých, poměrně málo známých otázkách střetného sražení vznikajícího v útočné operaci. Je samozřejmé, že tento článek ani zdaleka nevyčerpává celou problematiku a obtížnost vedení střetného sražení, použití druhů vojsk v něm, zabezpečení vojsk armády ve střetném sražení a p. Zvláštní pozornosti bude vyžadovat i studium otázek velení vojskům ve střetném sražení.

Vzhledem k obsáhlosti těchto otázek bude nutné věnovat jim zvláštní články v některých příštích číslech Vojenské mysli, aby byla dána možnost s těmito doposud poměrně málo studovanými otázkami důkladně se seznámit.

PŘÍPRAVA A VEDENÍ ARMÁDNÍ ÚTOČNÉ OPERACE S ODRAŽENÍM PROTIÚDERU BĚHEM PRONÁSLEDOVÁNÍ

Generál-major Karel Blatenský

Ve Veliké vlastenecké válce provedla Sovětská armáda řadu operací, v kterých bylo nutno vést boj se silnými zálohami nepřítele, kterými nepřítel prováděl protiúder jak v taktické, tak i v operační hloubce jeho obrany.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukázaly, že hlavní cíl útočné operace — úplné zničení nepřítele — může být zajištěn jen tehdy, když taktický úspěch bude rozvinut v úspěch operační. Toho se dosahuje rychlým přechodem v pronásledování a tím, že se nepříteli nedá možnost provést organisovaný odchod a organisovat obranu na mezilehlých postaveních nebo pásmech obrany.

Nepřítel se bude ovšem snažit o to, aby zastavil rychlý postup našich vojsk; bude provádět silné protizteče a protiúder. Úspěch útočné operace bude především záviset na schopnosti útočníka odrazit a zastavit tyto protizteče a protiúder při zabezpečení rychlého tempa operace a rychlého tempa pronásledování.

Vzhledem k tomu musíme při plánování operace brát v úvahu možnou činnost nepřítele nejen v taktické, ale i v operační hloubce jeho obrany, činnost jeho blízkých i hlubokých záloh. Operační sestava vojsk musí být taková, aby vojska byla schopna odrazit protiúder nepřítele v každém období operace, a to i během pronásledování.

Výtečné materiálně technické zabezpečení, vysoký morální duch vojáků a velitelů zabezpečovaly vysoké tempo útočných operací Sovětské armády a schopnost zničit hlavní obranné uskupení nepřítele již v prvním období útočné operace; po zničení hlavního uskupení nepřítele v taktické hloubce obrany přecházela vojska ihned v rychlé pronásledování nepřítele a ničila jeho operační zálohy provádějící protiúder nebo pokoušející se zaujmout obranu na mezilehlých postaveních nebo pásmech v hloubce obrany.

Vybavení vojsk Sovětské armády a vojsk lidově demokratických států v poválečné době novou technikou a novými zbraněmi zvětšilo palebnou i údernou sílu našich armád. Zvětšila se pohyblivost vyšších svazků jejich motorisací. Použití zbraní hromadného ničení zabezpečuje v součinnosti s použitím mechanisovaných vojsk zvýšení tempa a rozmachu útočných operací, zkrácení doby potřebné na přeskupení a na obklíčení a zničení nepřítele.

Naproti tomu je nutné brát v úvahu i to, že technické vybavení vojsk současných armád dovozuje i našim pravděpodobným nepřátelům připravit odolnou obranu v kratší době, než tomu bylo dříve. Vysoká motorisace a mechanisace dovozuje nepříteli provádět rychlá přeskupení záloh v operační hloubce, rychlé provádění protiztečí a protiúderů nebo zaujetí obrany na mezilehlých postaveních v hloubce obrany. Tato okolnost vyžaduje, abychom operaci plánovali tak, aby protivník byl ničen po částech, postupně. Zprvu je nutné zničit jeho hlavní síly bránící se v taktické hloubce obrany a pak postupně ničit jeho zálohy. Přitom je

velmi důležité nedovolit nepříteli, aby jeho zálohy prováděly svou činnost v součinnosti s jednotkami, které odcházejí z taktické hloubky obrany. Je nutno bezpečně izolovat zálohy od jednotek ustupujících nebo vedoucích boj v taktické hloubce obrany a nedovolit nepříteli podporovat protizteče a protiúder y zbraněmi hromadného ničení.

Vysoký morální duch útočících vojsk, vysoké vypětí vojsk v boji, umění velitelů zabezpečit převahu sil a prostředků na libovolném směru a v každé době, vhodné využití zbraní hromadného ničení zabezpečuje plný úspěch vedení útočné operace v hloubce obrany nepřítele a schopnost odrazit jeho protiútoky nebo protiúder y.

Umění zabezpečit převahu sil a prostředků na nutném směru má veliký význam při odražení protiúderu nepřítele během jeho pronásledování.

Ve Veliké vlastenecké válce bylo odražení protizteči nebo protiúderů nepřítele jak v taktické, tak i v operační hloubce běžným zjevem. Velmi často byly tyto protiúder y odraženy během pronásledování.

Účelem tohoto článku je krátce osvětlit na základě zkušeností z Veliké vlastenecké války, na základě poválečných změn v oblasti operačního umění, výzbroje, organizace a na základě současných názorů amerických vojenských doktrinářů na vedení obranné operace následující otázky:

- zásady přípravy a vedení útočné armádní operace s odražením protiúderu nepřítele během pronásledování,
- způsoby organizace a vedení boje při odražení protiúderu nepřítele během pronásledování,
- hlavní požadavky na organizaci součinnosti a velení vojskům armády při odražení protiúderu nepřítele během pronásledování.

I. Zásadní otázky přípravy a vedení útočné armádní operace s odražením protiúderu nepřítele během pronásledování

Hlavním úkolem útočné operace je úplně zničit nepřítele. Toho dosáhneme zničením nepřítele mocnou palbou všech prostředků, úderem na celou hloubku jeho obrany, současným postupem celé útočné sestavy, obklíčením a zničením nebo zajetím jeho živé síly a zmocněním se jeho bojových prostředků.

V současné době je útočná operace armády součástí frontové operace a probíhá v rámci útočné operace frontu. Operační určení armády v rámci frontové operace se stanoví zámyslem frontové operace. Armáda může útočit podle celkového zámyslu útočné operace frontu na směru hlavního úderu frontu nebo na podružném směru; konečně může být v druhém sledu frontu.

V některých případech může armáda útočit na jednotlivých směrech samostatně. V takových případech je přímo podřízena hlavnímu velitelství.

Hloubka současné obrany dosahuje několika set kilometrů. Současná obrana je protitanková, protidělostřelecká, protivzdušná, protivýsadková, protichemická, protiatomová a protibiologická. Velký význam v současné obraně mají zálohy, pomocí nichž může nepřítel rychle znovu obnovit svou operační sestavu narušenou útočníkem, a to tím, že jimi provede buď protizteče nebo protiúder y nebo jimi organizuje obranu na nových obranných postaveních nebo pásmech.

Zničení protistojícího nepřítele nebo určité části těchto sil se dosahuje ničením nepřítele po částech, postupně. Bližším operačním úkolem armády bude zničení nepřítele v celé jeho taktické hloubce obrany a zničení jeho bližších operačních záloh.

Dalším operačním úkolem armády ve většině případů bude zničení jeho hlubokých operačních záloh, a to buď střetným bojem, průlomem spěšně zaujaté obrany nebo odražením protiúderu a obklíčením a zničením protiúderného uskupení nepřítele.

Jak vidíme, hlavním úkolem armádní útočné operace po provedení průlomu taktické hloubky nepřátelské obrany bude tedy zničení operačních záloh nepřítele, které jsou měřítkem pevnosti, síly a aktivity jeho obrany.

V současných podmínkách bojové činnosti vojsk v obraně je protiúder nejaktivnější formou činnosti proti útočníkovi. Úkolem protiúderu obvykle bývá obnovení ztracené obrany a obklíčení a zničení uskupení útočníka, který pronikl do obrany. Jindy může protiúder mít za úkol vázat síly útočníka na podružném směru nebo stáhnout síly a prostředky ze směru hlavního úderu útočníka a tím zastavit postup našich vojsk na operačně důležitém směru; konečně bude mít za úkol nedovolit obklíčení a zničení vojsk obrany nebo pomoci již obklíčenému uskupení obránce při jeho vyjití z obklíčení.

Z uvedených úkolů protiúderů vidíme, že nepřítel může provádět protiúder jak v taktické, tak i v operační hloubce.

Co se týká směru provedení protiúderu, nejnebezpečnější pro naše útočné uskupení bude protiúder provedený do boku a týlu hlavního uskupení naší útočné sestavy.

Abychom mohli nepřítele ničit postupně, po částech, musíme izolovat jeho hlavní síly, které ustupují pod úder našich vojsk, od záloh přicházejících z hloubky obrany a předejít protivníka v ovládnutí jeho obranných postavení v operační hloubce. Tento postup nám ulehčí jak zničení ustupujících vojsk, tak i přicházejících záloh.

Isolaci přicházejících záloh od ustupujících vojsk a rychlé ovládnutí obranných postavení a pásem nepřítele v jeho operační hloubce dosáhneme nejlépe rychlým přechodem v pronásledování.

Cílem pronásledování je obklíčit a zničit nebo vzít do zajetí ustupujícího nepřítele.

Pronásledování nepřítele v armádní útočné operaci může být zahájeno hned po průlomu taktické hloubky obrany tehdy, když nepřítel má značné ztráty, nehodlá podniknout protiúder a odvádí své hlavní uskupení na pásmo nebo postavení připravené v operační hloubce. V některých zvláště příznivých případech, hlavně po úspěšném shozu atomových zbraní, může být pronásledování zahájeno již po průlomu některého z postavení v hlavním pásmu obrany.

K pronásledování může též dojít po neúspěšném protiúderu nepřítele nebo tehdy, když nepřítel zahájil vyjití z boje. V tom případě se obvykle přechází do pronásledování po zničení bližších operačních záloh nepřítele a po zmocnění se jeho armádních záloh.

Ve všech těchto případech se nepřítel bude snažit odpoutat od našich vojsk, zadržet náš útok bojem zadních vojů, zátarasy, úder letectva, použitím zbraní hromadného ničení s přivedením záloh, aby získal čas k organizaci obrany na novém obranném postavení nebo pásmu.

Proto může pronásledování během operace střídavě přecházet v úpor-

ný střetný boj nebo i střetné sražení se zálohami nepřítele a znovu do pronásledování.

Tak na př. v sandoměřsko-slezské operaci pronásledovala 59. armáda od 14. do 19. ledna 1945 nepřítele, 20. ledna byla zastavena silnými zálohami nepřítele, které zaujaly obranu na předem připravené čáře a vedla do 27. ledna úporné útočné boje s nepřítelem. Teprve 28. ledna bylo znovu obnoveno pronásledování a bylo ukončeno ovládnutím předmostí na řece Odry 31. ledna.

Hlavní formou manévru vojsk armády při pronásledování je obejití jednoho nebo obou boků ustupujícího nepřítele a vyjití do jeho týlu. Toho dosáhneme kombinací čelního a rovnoběžného pronásledování.

Tankového a mechanisovaného vojska se obvykle použije k rovnoběžnému pronásledování hlavního uskupení nepřítele, k zničení jeho záloh a k ovládnutí důležitých objektů a čar v jeho operační hloubce.

Střelecké jednotky zesílené dělostřelectvem, ženijním vojskem, za podpory letectva provádějí čelní i rovnoběžné pronásledování.

Pronásledování splní svůj úkol jen tehdy, je-li vedeno nepřetržitě ve dne v noci, za jakéhokoli počasí a v jakékoli roční době.

Dále je nutno brát v úvahu tu okolnost, že v některých případech organizace pronásledování je časově totožná s přípravou k odražení protiúderu nepřítele. Tato skutečnost je velmi důležitá a potřebuje seřazenou a sladěnou práci velitelů a štábů a vysokou vytrvalost vojsk.

Z uvedených poznatků je vidět, že boj s operačními zálohami nepřítele během operace je jeden z význačných faktorů úspěšného vedení operace.

Neustálé a rychlé pronásledování nepřítele nám zabezpečí izolaci jeho hlavního uskupení, snažícího se vyjít z taktické hloubky, od přicházejících záloh a tím i možnost zničit nepřítele po částech. Těsný dotyk pronásledujících jednotek s nepřítelem znemožňuje nepříteli úspěšně použít zbraní hromadného ničení.

Velitelé i štáby, kteří organisují pronásledování, jsou povinni učinit opatření zabezpečující rychlé odražení protiúderu nepřítele během pronásledování. Odražení protiúderu je nutno organisovat tak, aby bylo zabezpečeno nejen zničení protiúderného uskupení v krátké době, ale aby byly zabezpečeny i podmínky pro další rozvíjení úspěchu v době co nejkratší.

II. Způsoby organizace a bojová činnost při odražení protiúderu během pronásledování

Příprava operace

Při přípravě operace má veliký význam důkladné zhodnocení situace, při němž je nutno zhodnotit na celou hloubku operace všechny síly a prostředky nepřítele, které k určité době může nepřítel soustředit na směrech, které nás zajímají.

V plánu útočné operace musí být přesně vyjádřeny jak otázky pronásledování, tak i otázky odražení protiúderů. Velitel armády v připraveném období určuje způsoby boje se zálohami, které byly zjištěny v taktické a částečně i operační hloubce.

Vzhledem k tomu, že dnešní vojska mají vysokou pohyblivost, která zabezpečuje nepříteli provést široký manévr zálohami na ohrožené směry, je předběžné zhodnocení činnosti hlubokých operačních záloh ne-

přítele velmi složité, a má proto v přípravném období více méně všeobecný ráz; tato okolnost nutí útočníka během celé operace upřesňovat plán činnosti vojsk, plnit nové úkoly, úkoly, které nemohly být plně předvídaný plánem operace.

Tuto okolnost je nutno brát v úvahu při určování bojové sestavy v každém období operace a sestavu určovat tak, aby útočník měl možnost lehce provádět manévry silami a prostředky jak k frontě, tak i podél ní v průběhu celé operace.

Ve všech obdobích armádní útočné operace je stálým úkolem velitele i vojsk armády odrazení možného protiúderu nepřítele; při pronásledování nepřítele nabývá důležitost tohoto úkolu ještě většího významu.

Základní opatření k odrazení možných protiúderů nepřítele se předvídati již během plánování operace. Tato opatření se připravují na podkladě zpráv o zálohách nepřítele.

Plánem operace se předvídá zasazení druhého sledu armády, armádních záloh a pohyblivých zatarasovacích odřadů na ohrožené směry, předvídá se široký manévry dělostřelectvem a ženijními jednotkami k přípravě a zasazení úderu do boků nepřátelského protiúderného uskupení a konečně i použití zbraní hromadného ničení na protiúderné uskupení nepřítele.

Všechna tato opatření se při plánování operace určují jen orientačně, zvláště pak opatření při plánování boje v hloubce obrany nepřítele.

Velitel a štáb armády při vydávání úkolů pro pronásledování rozvíjejí podle dané situace všechna tato předpokládaná opatření k odrazení protiúderu během pronásledování; jejich podrobné upřesnění je možno provést až za pronásledování, kdy se jasně projevilo nebezpečí protiúderu z toho nebo onoho směru.

Pronásledující vojska bojují převážně v širokých pásmech odtržené od sebe.

Nebezpečí protiúderu nepřítele během pronásledování vyžaduje tedy mít bojovou sestavu armády ve dvou sledech; je nutné mít silnou dělostřeleckou protitankovou, tankovou a ženijní zálohu a pohyblivé odřady zatarasovací. Okolnost, že nepřítel na podporu protiúderu může použít zbraní hromadného ničení, vyžaduje učinit všechna opatření k zamezení použití těchto zbraní nepřítelem. Pro případ jejich použití je nutné včas zabezpečit vojska prostředky k odstranění následků a vhodným manévrem záloh zabezpečit úspěšné odrazení protiúderu.

Vysoké tempo pronásledování se zabezpečuje směrlým a odvážným postupem předsunutých odřadů vyčleněných z jednotek prvního sledu armády. Tyto odřady musí být tak silné, aby zabezpečovaly nejen vysoké tempo operace ale i čas na přípravu hlavních sil armády k odrazení protiúderu nepřítele na ohroženém směru.

Schopnost velitele a štábu armády provést v krátké době přeskupení na ohrožené směry, organisovat součinnost jednotek a druhů vojsk má rozhodující význam, stejně tak jako smělé a rozhodné použití zbraní hromadného ničení na protiúderné uskupení nepřítele v časově a prostorově pro nás nejvýhodnějších podmínkách.

Rychlá změna situace spojená s tím, že nepřítel provedl protiúder na směr nepředpokládaným plánem operace, vyžaduje od velitelů všech stupňů širokou iniciativu. Aby velitelé měli možnost tuto iniciativu projevít, musí být informováni o svých úkolech během pronásledování nej-

méně na dva dny operace dopředu. Štáb armády musí mít s těmito svazky nepřetržitě spojení, aby včas mohl zabezpečit ohroženým jednotkám pomoc buď svými prostředky nebo prostředky fronty.

Pečlivá příprava operace, při které byla brána v úvahu možná činnost záloh nepřítele v operační hloubce, upřesnění plánu na odražení protiúderu během operace, druhé sledy a zálohy schopné zabezpečit v krátké době dostačující hustotu na ohrožených směrech, vhodné použití zbraní hromadného ničení, široká iniciativa velitelů všech stupňů a schopnost štábů organisovat rychle součinnost — to jsou základní požadavky při organisování operace, zabezpečující úspěch opatření při odražení protiúderu během pronásledování.

Vedení operace a způsoby odražení protiúderů během pronásledování

Při plnění bližšího úkolu bude armáda odrážet protizteče sborových a protiúderů armádních záloh, které nepřítel provádí s úkolem obnovit obranu v taktické hloubce.

Úkolem druhého období armádní operace je narušit součinnost mezi jednotlivými vyššími svazky a uskupeními nepřítele v jeho operační hloubce, to znamená úplně rozrušit operační sestavu nepřítele a připravit podmínky pro obklíčení a zničení hlavních sil nepřítele a zakončení operace.

Jestliže nepřítel utrpěl značné ztráty ve své taktické hloubce obrany a zřekne se protiúderu nebo jestliže jeho protiúder nebyl úspěšný a nepřítel odvádí svá vojska na jedno z připravených pásem nebo postavení v hloubce obrany, přejdou vojska armády ihned do pronásledování.

Pronásledující vojska vnikají do mezer mezi zadními voji nebo, ničíce jednotky kryjící boky nepřítele na rovnoběžných komunikacích, vycházejí do týlu nepřítele, přehrazují jeho ústupové cesty, člení tak ustupující proudy nepřítele a obklíčují a ničí jeho živou sílu i techniku.

Pronásledovat nepřítele je nutno na široké frontě. Běžným zjevem za pronásledování bude nejasnost situace. Aby se to předešlo, je nutné ustavičně vést aktivní průzkum všech druhů a zabezpečit, aby velitel a štáb armády stále měli čerstvé zprávy.

Velitelé všech stupňů musí stále podávat hlášení svým náčelníkům a naopak informovat neustále své podřízené a sousedy.

Velitel armády po přejití vojsk prvního sledu armády do pronásledování organisuje pronásledování v armádním měřítku, t. j. určí výhodnou sestavu a operační uskupení vojsk armády, dá vojskům doplňkové úkoly a nařídí provést opatření operačního zabezpečení, t. j. zabezpečení styků, boků, průzkumu, PTO, PVO, zabezpečení ženijní, protiatomové, protichemické a protivýsadkové.

Hrozí-li nebezpečí protiúderu, rozhoduje se velitel armády k odražení protiúderu.

Podle konkrétní situace, podle síly vojsk podnikajících protiúder a podle důležitosti směru protiúderu se odražení protiúderu může provést buď všemi silami nebo částí sil armády.

Samo odražení protiúderu může být provedeno různým způsobem.

V jednom případě bude výhodné ničit nepřítele ve chvíli, kdy soustřeďuje svá vojska k provedení protiúderu, a to formou střetného boje do boků a týlu soustřeďujících se vojsk; v druhém případě střetným bo-

jem v okamžiku, kdy části protiúderného uskupení vycházejí do výchozího postavení, jindy je výhodné částí sil přejít do obrany, způsobit nepříteli ztráty a poté soustředit dostatečné síly, obklíčit a zničit protiúderné uskupení nepřítele.

Ve všech uvedených případech způsobí vhodné použití zbraní hromadného ničení značné zeslabení protiúderného uskupení nepřítele a podmínky pro jeho rychlou likvidaci. Přitom je nutné úderů atomových, chemických a biologických zbraní vést hlavně na jeho tanková a mechanisovaná vojska.

Rozhodnutí velitele armády k odražení protiúderu musí být aktivní, zabezpečující v dalším údobí boje úder do boků a týlu protiúderného uskupení, jeho obklíčení a zničení a musí připravit podmínky pro další rozvinutí pronásledování, bylo-li protiúderem zastaveno.

Před rozhodnutím k odražení protiúderu ujasní si velitel a štáb armády úkol a zhodnotí situaci.

Velký význam při hodnocení situace nepřítele má přesné určení doby potřebné k tomu, aby vyšel na výchozí postavení, určení směru úderu nepřítele, hlavně jeho tankového a mechanisovaného vojska, jeho uskupení a zámysl jeho činnosti.

Po zhodnocení situace nepřítele i situace vlastní určí velitel armády takové uskupení, takovou sestavu, která zabezpečí nejen odražení protiúderu, ale dává i podmínky pro další obklíčení a zničení nepřítele při současném rozvinutí útoku do hloubky.

Při hodnocení terénu určí velitel armády výhodnou čáru k odražení protiúderu, které je nutno se zmocnit dříve než nepřítel.

Po ujasnění úkolu a zhodnocení situace se určuje způsob odražení protiúderu, určují se síly, které provedou odražení protiúderu, a volí se i způsob použití zbraní hromadného ničení k oslabení protiúderného uskupení nepřítele.

Velitel armády se bude snažit, dovoli-li to situace, odrážet protiúder buď střetným bojem nebo mistrnou kombinací obranné i útočné činnosti; k odražení protiúderu vyčlení jen nejnutnější počet sil a prostředků a ostatními silami bude dále rozvíjet pronásledování, prováděje přitom obchvatný manévř do boků a týlu protiúderného uskupení nepřítele.

Když se nepříteli podařilo předstihnout naše vojska v rozvinutí a když soustředil značné síly k provedení protiúderu, zastavil nebo značně zpomalil naše pronásledování, bude výhodné přejít na určené výhodné čáře do obrany všemi silami armády, úderů zbraní hromadného ničení zeslabit a potom palbou s místa odrazit nepřítele, způsobit mu značné ztráty a poté silným druhým sledem nebo zálohou, kterou si velitel armády vyčlení pro tento úkol, znovu přejít do útoku a zničit nepřítele.

Při odražení protiúderu nepřítele během pronásledování, kdy vojska útočníka budou v proudech, při čemž značná část sil armády bude provádět konečné zničení obklíčených uskupení nepřítele ve svém týlu, bude třeba více času k tomu, aby se jednotky provádějící pronásledování rozvinuly.

K získání času pro toto rozvinutí a k zaujetí obrany na výhodné čáře je nutné vyslat dopředu pohyblivé odřady, které za podpory dělostřelectva, letectva, zbraní hromadného ničení a při použití manévru zátarasy, zadrží pohyblivé odřady nepřítele, způsobí jim ztráty a vedou boj i s hlavními silami protiúderného uskupení, které pak je nepřítel

donucen rozvinout, velmi často po částech, ve snaze zmocnit se výhodného výchozího položení.

Při odražení protiúderu značných nepřátelských sil je výhodné rozvinout hlavní síly za výhodnými přirozenými překážkami, pevně přejít do obrany na dominujících výšinách, v osadách, v uzlech cest a přehrazovat především ty směry, které chrání naše hlavní síly.

Tento způsob odražení protiúderu bude výhodný i tehdy, máme-li stejný poměr sil s nepřítelem.

V některých případech bude nutné před zaujetím obrany vést boj o výhodné pro nás terénní čáry.

Proto je nutné působit zálohám nepřítele ztráty již v hloubce při jejich přesunech do výchozího položení k provedení protiúderu. Rozsáhlé využití záatarasů chráněných palbou speciálně vyčleněných jednotek, hromadné úderly letectvem a dělostřelectvem a zbraněmi hromadného ničení zabezpečí zpomalení jednotek nepřítele a přinutí ho k předčasnému rozvinutí za podmínek pro něho nevýhodných.

Je nutno mít na zřeteli také tu okolnost, že narazí-li nepřítel na organisovaný odpor, může upustit od frontálního úderu na naše obranné uskupení a přenést svůj hlavní úder na boky našich jednotek; proto je nutné věnovat pozornost zabezpečení boků a snahám nepřítele obejít naše boky a vyjít do našeho týlu.

Okolnost, že nepřítel bude podporovat své protiúderné uskupení silným letectvem a velmi často i zbraněmi hromadného ničení, vyžaduje, aby otázkám PVO, PAO a PCHO i odstranění následků při napadení zbraněmi hromadného ničení byla veliteli a štáby věnována zvýšená pozornost.

Abychom se vyvarovali provádění přeskupení vojsk, která přešla z pronásledování do obrany pod palbou nepřítele, je nutné, aby se velitel armády včas rozhodl k odražení protiúderu a dal útvarům a svazkům bojové úkoly dříve, než vojska vyjdou k čáře, z níž nepřítel připravuje protiúder.

Své rozhodnutí upřesňuje velitel armády na podkladě zpráv, které dostane od průzkumu, nebo zpráv získaných bojem předsunutých oddílů.

Je jasné, že celkový průběh boje za těchto složitých podmínek bude závislý na tom, jak rychle a správně zhodnotí štáb a velitel armády situaci a jak rychle se rozhodne, do jaké míry bude důrazná činnost podřízených vojsk, jak rychle budou vojska a prostředky určené k obraně schopna přejít do obrany a vojska určená k útoku do útoku.

Velitel armády se proto rozhoduje rychle, vyslechne jen krátké informační zprávy svého štábu a vydá krátké rozkazy, aby tak zabezpečil co nejvíce času pro podřízené, kteří budou plnit daný úkol.

V rozhodnutí k odražení protiúderu určí velitel armády směr hlavního úderu, čáry rozvinutí, úkoly svazkům a jednotkám armády, druhům vojsk a podpůrnému letectvu, způsob použití armádních záloh a zbraní hromadného ničení. Konečně vydá doplňkové nařízení pro bojové zabezpečení, když je to nutné.

Rozkazy k odražení protiúderu mají ráz krátkých, ale přesných pokynů zahrnujících hlavní úkoly jednotek, druhů vojsk a podpůrného letectva.

Boj se zálohami nepřítele zahajuje bombardovací a bitevní letectvo, jakmile zjistí zálohy v prostorech vykládání, soustředění a během jejich

přesunu k bojové linii, s maximálním využitím zbraní hromadného ničení.

Jakmile zálohy vyjdou do prostorů dosažitelných atomovým a dalekosným dělostřelectvem, vede atomové a dálkové dělostřelectvo palby na proudy a soustředění vojsk, zvláště na jeho tankové a mechanizované vojsko. Při výhodných podmínkách se v plné míře použije atomových, chemických, biologických prostředků a bojových radioaktivních látek.

Dobrá výsledek činnosti letectva s dělostřelectvem zabezpečí pečlivě organizovaný hloubkový průzkum jak vzdušný, tak i agenturní a pozemní.

Při přiblížení záloh nepřítele k linii fronty podporuje dělostřelectvo armády ve spolupráci s letectvem svými palbami boj předstunutých oddílů, vede hromadné palby na tanky a pěchotu do prostorů jejich soustředění, na čáru rozvinutí a současně zabezpečuje rozvinutí vlastních jednotek na čáře zvolené k odražení protiúderu.

Jakmile se velitel armády rozhodne k odražení protiúderu, čekají ho dva veliké úkoly. Prvním úkolem je provedení doplňkových opatření nutných k tomu, aby byla zvýšena odporuschopnost vojsk prvního sledu, která mají za úkol zdržet vojska nepřítele, provádějící protiúder, a snížit jejich bojeschopnost a způsobit jim značné ztráty.

Současně s tím se na směr připravovaného úderu na protiúderné uskupení přeskupuje dělostřelectvo, pěchotu a tanková vojska, zálohy a jednotky z nechročených směrů. Organisuje se protitanková, protivzdušná, protiatomová a protichemická ochrana těchto vojsk a uvádějí se v chod opatření k ženijnímu zabezpečení odražení protiúderu.

Rozeberu blíže opatření k zabezpečení vojsk odrážejících protiúder s místa.

Prostředky protitankové obrany vojsk prvního sledu armády, rozčleněné do jednotlivých pochodových proudů, ihned se rozvinou na určené čáře a zabezpečují rozvinutí hlavních sil.

Protitanková obrana musí být členěná do hloubky a musí přehrazovat hlavní směry. Včasný a promyšlený manévř prostředky protitankové obrany značně zvýší efektivnost odporu vojsk, která přešla do obrany.

Armádní dělostřeleckou protitankovou zálohu a armádní pohyblivý oddíl zatarasovací je výhodné ponechat v pohotovosti k rozvinutí na směru hlavního úderu protiúderného uskupení. Je-li dělostřelecká protitanková záloha armády zasazena do boje, vyčlení velitel armády do své zálohy část kanonového dělostřelectva a vytvoří z něho novou dělostřeleckou protitankovou zálohu.

Má-li protiúderné uskupení značnou převahu v tancích, je nutno část kanonového dělostřelectva vyčlenit k odražení tanků nepřítele.

Odporuschopnost dělostřelectva se zvětší správnou volbou palebných postavení, vedením paleb z lécek, vedením bočních paleb a vhodnou kombinací paleb se zátarasů.

Veliký význam má ochrana vojsk provádějících přeskupení a rozvinutí při úderu letectva. Vojska armády chrání stíhací letectvo podle plánu frontu a protiletadlové dělostřelectvo v součinnosti se stíhacím letectvem podle rozkazu velitele armády. Na ohrožené směry se přeskupuje protiletadlové dělostřelectvo vševojskových svazků z podružných směrů, které se nezúčastní odražení protiúderu. Při určování uskupení protiletadlového dělostřelectva je třeba vyhnout se šablonovitě rovnoměrnému rozdělení jednotek a brát v úvahu to, že nepřítel bude přede-

vším podnikat úderu na předsunuté odřady chránící rozvinutí hlavních sil a na proudy hlavního uskupení.

Jednou z charakteristických zvláštností organizace odražení protiúderu během pronásledování bude okolnost, že jednotky určené k odražení protiúderu budou téměř vždy nuceny provést přeskupení do jednoho z boků.

Stálý a včasný průzkum uskupení a pravděpodobného zámyslu nepřítele zabezpečí včasné rozvinutí a činnost vojsk v této složité situaci. Dostane-li velitel armády včas zprávy, může závčas vydat rozkazy k přípravě komunikací nutných k provedení přeskupení, organisovat regulační službu a zabezpečit zajištění jednotek provádějících přeskupení.

Velitelé svazků a útvarů, které přešly do obrany, musí ihned organisovat palby všech druhů, zejména palbu dělostřelectva a minometů. Uskupení dělostřelectva musí zabezpečovat hlubokou protitankovou obranu a současně i možnost bez velikých přeskupení a velkého manévru silami podporovat ty jednotky, které v dalším provedou úder na protiúderné uskupení nepřítele.

Ženíjní vojsko zabezpečuje opevnění čar, objektů, styků a boků, připravuje zátarasy, komunikace a organisuje regulaci.

Jakmile nepřítel přejde k protiúderu, zdržují vojska prvního sledu armády úpornou obranou nepřítele, pevně brání obsazené zákopy a objekty a palbami a protiztečí zeslabují jeho údernou sílu. Armádní dělostřelectvo a letectvo podporuje boj jednotek prvního sledu armády.

Jestliže nepřítel současně s protiúderem provede vzdušný výsadek do týlu našich vojsk, zničí ho ihned vojska, která jsou v blízkosti výsadku. Jednotky pověřené zničením výsadku jsou pod jediným velením. Výsadek musí být zničen dříve, než k němu vyjdou vojska provádějící protiúder.

Svazky nebo útvary určené k provedení úderu na protiúderné uskupení nepřítele zaujmou v dané době výchozí postavení podle rozkazů velitele armády. Rozvinutí a přeskupení zabezpečuje letectvo.

Nejvýhodnější je zaujmout výchozí postavení během noci.

Uskupení, které provede úder na protiúderné uskupení nepřítele, musí být dostatečně silné a musí zabezpečovat ve spolupráci s jednotkami, které odraží protiúder s místa nejen obklíčení a zničení protiúderného uskupení, ale i vytvoření silné vnější fronty obklíčení.

Kromě toho musí mít uskupení dostatečně silný druhý sled a zálohy zabezpečující narůstání sil a prostředků v hloubce, rychlé tempo obklíčení a odražení úderů nepřítele, prováděných nově přicházejícími zálohami.

V tomto uskupení bude druhý sled armády zesílen manévrem sil a prostředků z podružných směrů a v některých případech manévrem sil a prostředků frontu.

Úder je výhodnější provést v jednom směru, aby byla zabezpečena nutná hustota sil a prostředků na rozhodujícím úseku.

Uskupení a směr hlavního úderu musí zabezpečit rychlé obklíčení a zničení hlavního uskupení nepřítele, rozdrčení uskupení nepřítele a jeho zničení po částech. Směry úderů musí být vedeny terénem zabezpečujícím hromadné použití tanků, dělostřelectva, letectva a vyjití vojsk na čáry zabezpečující další rozvinutí útoku a pronásledování.

Časově je výhodné úder provést tehdy, když hlavní síly nepřítele

jsou morálně narušeny úporným odporem jednotek prvního sledu a když nepřítel zasadil všechny své blízké zálohy.

Útok začne po krátkém atomovém a dělostřeleckém přepadu a po skončení hromadných úderů letectva vedených na tanky a dělostřelečtvo nepřítele. K útoku se připojí všechny jednotky odrážející protiúder s místa.

Během provádění úderu na obkličeno nepřítele vyčlení se uskupení k provedení rozdělení a zničení vojsk protiúderného uskupení.

Jednotky, které vyjdou na vnější frontu obkličení, zabezpečují zničení obkličeno protiúderného uskupení tím, že izolují toto uskupení od přicházejících záloh a rychle rozvíjejí útok do hloubky; pronásledují jednotky, jimž se podařilo probít se z obkličení a které odcházejí na nové obranné pásmo nebo postavení v hloubce obrany; zmocňují se výhodných čar a zabezpečují podmínky pro další rozvíjení pronásledování v operační hloubce a úplné zničení nepřítele.

III. Hlavní požadavky na organizaci součinnosti a velení vojskům armády při odražení protiúderu nepřítele během pronásledování

Otázky součinnosti

Součinnost se organizuje podle úkolů, objektů a čar na celou hloubku armádní útočné operace.

Je plně pochopitelné, že v přípravném období bude podrobně organizována součinnost na celé období průlomu taktické hloubky obrany. Na další období bude součinnost organizována jen ve všeobecných rysech.

Při odražení protiúderu během pronásledování musí velitel armády a jeho štáb provést doplňující organizaci součinnosti vzhledem k situaci, která vznikla na frontě.

Charakteristickým znakem této součinnosti bude to, že je nutné ji provést v krátké době a že bude obsahovat velký počet otázek, které bude nutné vyřešit.

Konečně se součinnost bude provádět během boje, což bude mít značný vliv na její ráz.

Velitel armády a jeho štáb budou současně organizovat součinnost mezi svazky, útvary, letectvem a druhy vojsk provádějícími odražení protiúderu a mimo to se svazky, letectvem a druhy vojsk, které v dalším průběhu provedou úder na protiúderné uskupení nepřítele. Konečně musí být současně organizována i součinnost se sousědy, po případě i s vlastními jednotkami, které pokračují v rozvíjení pronásledování v prostoru značně vzdáleném od prostoru protiúderu nepřítele.

Aby bylo dosaženo přesné součinnosti, musí velitel a štáb armády určit úkoly každého svazku nebo útvaru, jejich obranná pásma, směry hlavního odporu, směr hlavního úderu úderného uskupení, úkoly každého svazku nebo útvaru úderného uskupení a pořadí činnosti obou uvedených uskupení.

Každému druhu vojsk určí velitel armády objekty jeho činnosti a pořadí činnosti ve prospěch pěchoty a tanků. Upřesní objekty, které bude ničit zbraněmi hromadného ničení, dělostřelectvem a letectvem, i dobu a způsob přenesení jejich podpory ve prospěch úderného uskupení.

Určí úkoly svazkům provádějícím obkličení a zničení protiúderného uskupení i svazkům rozvíjejícím operaci do hloubky, při čemž určí z toho

vyplývající úkoly ostatních druhů vojsk, hlavně dělostřelectva, letectva a ženijního vojska.

Zvlášť veliký význam má organizace součinnosti s podpůrným letectvem.

K zabezpečení součinnosti mezi různými druhy vojsk určí štáb armády hesla a signály, nařídí způsob spojení mezi pěchotou, tankovým a mechanizovaným vojskem, dělostřelectvem, letectvem a chemickým vojskem.

Při organizaci součinnosti je nutno úsilí všech vojsk armády zaměřit na splnění konečného cíle operace.

Otázky velení

Za pronásledování je velitel armády a jeho štáb na směr hlavního úderu. Velí ze své VP nebo VS, s níž se přemísťuje za vojsky provádějícími pronásledování.

Při jasné se rýsujícím nebezpečí protiúderu nepřítele organizuje velitel armády svou VP a VS v takových prostorech, z nichž je možno současně nepřetržitě velet i vojskům odrážejícím protiúder z místa úderného uskupení a konečně i těm jednotkám, které dále pronásledují nepřítele.

VS a VP je nutno rozmístit v terénu nedostupném tankům, vně pásma protiúderu nepřítele.

Při pronásledování je nutno věnovat daleko větší pozornost rozmístění, ochraně a obraně orgánů velení, neboť v dané situaci není vyloučeno, že orgány velení budou napadeny jednotlivými skupinami nepřítele, kterým se podařilo vyjít z obklíčení.

Velení vojskům musí být tvrdé a nepřetržitě. Tvrdost velení záleží v tom, že se velitel rozhodne k odražení protiúderu včas, trvá důsledně na provedení tohoto rozhodnutí, sám i prostřednictvím svého štábu účinně kontroluje, pomáhá při jeho provádění a má vysoké požadavky na vojska.

Nepřetržitosti velení se dosahuje soustředěním úsilí všech druhů vojsk na splnění konečného úkolu, organizací operačně taktické součinnosti vojsk a jejím udržením i během boje, včasným narůstáním úsilí, rychlým a správným chápáním změn situace a jejich předvídaním, přesným stanovením bojových úkolů, stálou vzájemnou informací shora dolů a opačně, informací mezi sousedy, včasnou změnou úkolů během pronásledování i během odražení protiúderu, nepřetržitým spojením a stálou kontrolou činnosti podřízených vojsk.

Velení musí být centralisováno, všichni podřízení se musí podřídit jedinému zámyslu a vůli velitele armády.

Centralisace velení nevylučuje osobní iniciativu podřízených, zaměřenou k nejlepšímu splnění zámyslu velitele armády. Harmonická souhra centralisovaného velení s osobní iniciativou podřízených má vedoucí úlohu při pronásledování a při odražení protiúderu nepřítele během pronásledování.

Rychlé soustředění a zhodnocení zpráv o situaci, včasné rozhodnutí k odražení protiúderu, praktické využití pojítek, správné umístění VS a VP a včasné jejich rozvinutí, praktická a účinná kontrola a pomoc podřízeným štábům a vojskům, včasná kontrola provádění rozkazů a pokynů velitele armády zabezpečují pružnost velení.

Veliký význam má operační předvídavost velitele a štábu armády, zabezpečující odhalení zámyslu nepřítele v celku i úkolu protiúderného uskupení.

Štáb armády musí během pronásledování a při nebezpečí protiúderu nepřítele zaměřit úsilí průzkumu na odhalení zámyslu nepřítele, na včasné zjištění přísunu záloh, na přeskupení a přípravy protiúderu, zabezpečit včasné dodání rozhodnutí velitele armády vykonavatelům, dodat vojskům smlouvené signály a znamení součinnosti, hlavně signály při setkání vojsk. Organiseovat vzájemné informace, součinnost, včasné přemístění VS, VP a kontrolovat práci týlu.

Hlavními pojítky během pronásledování a při odražení protiúderu jsou radio, směrová a pohyblivá pojítka a spojovací letouny. K rozsáhlé míře se užívá smlouvených signálů a znamení stanovených štábem armády.

Závěr

Ze zkušeností z útočných operací Sovětské armády ve Veliké vlastenecké válce vidíme, že odražení protiúderu během pronásledování v operační hloubce je za současných podmínek běžným druhem činnosti vojsk.

Pronásledování v útočné operaci v budoucnosti bude prováděno ve vyšším tempu a bude zachvacovat šířkově i hloubkově ještě větší prostory, než tomu bylo v druhé světové válce.

Naproti tomu v současných podmínkách má i nepřítel větší možnosti v organizaci obrany, hlavně vzrostla možnost rychle organisovat silné protiúderu jak v taktické, tak i v operační hloubce obrany.

Současná mechanisace i způsoby vedení operací dovolují nepříteli provést rychlá přeskupení vojsk a tím provádět opatření směřující k zastavení našich vojsk provádějících pronásledování.

Protiúderu v taktické a operační hloubce jsou dnes běžným zjevem činnosti vojsk obránce. Jejich odražení, hlavně během pronásledování, žádá od vojsk i velitelského sboru vysoké vypětí, přesnou organizaci činnosti vojsk, vysoké schopnosti velitelů i štábů a zvolení takového způsobu odražení protiúderu, který zabezpečuje zničení protiúderného uskupení v nejkratší době a rychlý přechod k dalšímu rozvíjení útočné operace do hloubky.

Hlavní požadavky pro úspěšné odražení protiúderu během pronásledování jsou tyto:

- hluboký a nepřetržitý průzkum s úkolem včas zjistit uskupení nepřítele, ráz jeho činnosti, předpokládané čáry a dobu rozvinutí protiúderného uskupení, určit pravděpodobné směry jeho protiúderu;

- provedení nutných opatření s cílem předejít nepříteli ve zmocnění se prostorů výhodných pro nepřítele, aby nepřítel byl postaven do nevýhodné situace, pokud jde o provedení manévru a úderu;

- přednostní organisace použití zbraní hromadného ničení, paleb protitankové obrany a v dalším průběhu paleb všeho dělostřelectva armády, pod jejichž ochranou vojska armády, provádějící odražení protiúderu s místa, organisují systém paleb všech druhů a zaujímají obrannou sestavu;

- operační sestava armády musí zabezpečit odražení protiúderu nepřítele, zničení jeho uskupení, kterým se podařil průlom na jednotlivých směrech, a zabezpečit rychlý přechod do nového pronásledování;

— všestranná příprava velitelů, štábů všech stupňů i vojsk k rychlému přechodu z útoku do obrany, k vedení aktivní obranné činnosti, k organizaci a provádění rychlých přeskupení;

— rychlá a správná organizace použití zbraní hromadného ničení, hromadných palb dělostřelectva a hromadných úderů letectva na ohrožené směry;

— rychlé vybudování zátarasů střežených palbou a obranných postavení a rychlé upravení terénních a místních předmětů k obraně;

— příprava komunikací k zabezpečení manévru zálohami a k rozvínutí těch vojsk, která provádějí úder do boku a týlu protiúderného uskupení nepřítele;

— výhodná kombinace útočné i obranné činnosti, pečlivá organizace a provádění všech druhů bojového zabezpečení vojsk, zvláště na styčích a bocích;

— nepřetržitá součinnost mezi svazky, útvary a druhy vojsk, zaměřená na úspěšné odražení úderů nepřítele, jeho obklíčení a zničení a přechod do nového útoku a pronásledování;

— správné materiálně technické zabezpečení vojsk;

— tvrdé a nepřetržité velení vojskům ve spojení s iniciativní činností podřízených, zaměřenou k splnění celkového úkolu útočné operace armády.

K ZVÝŠENÍ BOJOVÉ POHOTOVOSTI VOJSK

Plukovník Emil Němec

Naše lidová armáda, armáda dělníků, rolníků a pracujících inteligence, má vznešené a ušlechtilé cíle. Náš pracující lid jí svěřil obranu svobody, nezávislosti a socialistických vymožeností proti úkladům imperialistických agresorů. Komunistická strana a vláda Národní fronty provádějí důslednou mírovou politiku, opírající se o těsné spojení s mohutným táborem míru, demokracie a socialismu v čele se Sovětským svazem. Vzhledem k určitému zmírnění mezinárodního napětí, dosaženému ráznými kroky v zahraniční politice SSSR, přistoupila vláda ČSR ke snížení ozbrojených sil o 34 000 mužů, aby dokázala celému světu konkrétní mírové úsilí našeho lidu. Tento krok naší vlády však neznamená, že je možno polevit v úsilí o rychlé zvýšení bojové pohotovosti vojsk čs. lidové armády. Naopak, toto opatření zavazuje všechny příslušníky k boji za rychlé zvýšení bojové pohotovosti armády, která musí být i při snížených počtech schopna zabezpečit náš lid před neočekávaným napadením imperialistického agresora.

Komunistická strana nás učí, že dokud existuje imperialismus, bude stále existovat možnost přepadení zemí tábora socialismu. Soudruh Lenin varoval sovětský lid slovy: »Když jsme zahájili naši mírovou výstavbu, budeme v této mírové výstavbě pokračovat. Současně však, soudruzi, buďte bdělí, chraňte obranyschopnost naší země a naší Rudé armády jako oko v hlavě« (sv. 13, str. 125, rusky). Tato závažná leninská slova platí do všech důsledků i pro nás v současné mezinárodní situaci. Usilovné zvyšování nákladů na zbrojení v celém kapitalistickém táboře, budování válečných základů všech druhů na území cizích států kolem SSSR a zemí lidových demokracií, financování německých imperialistů a konkrétní kroky k rychlému vzkříšení a vybudování »Wehrmachtu« přímo před našima očima a lícoměrné řeči imperialistů o míru — to jsou fakta, která jasně dokazují, že v kapitalistickém světě existují útočné síly, které provádějí politickou, hospodářskou a vojenskou přípravu nové světové války proti SSSR a zemím lidové demokracie. Ve Spojených státech denně otevřeně zaznívají z rozhlasu, televise, časopisů výzvy k válce proti SSSR a zemím lidových demokracií za použití atomových, vodíkových a bakteriologických zbraní. Američtí, britští, francouzští a nyní již i němečtí generálové vypracovávají celou soustavu plánů preventivní války, majíce na mysli provedení nenadálého úderu při použití zbraní hromadného ničení bez vyhlášení války. Americký časopis »Washington Times Herald« na příklad píše: »Nová válka se nemá zaměřit jen na ničení nepřátelské armády, jak tomu bylo v minulých válkách, nýbrž má úplně zničit nepřátelský národ. Pro zničení celého národa je nezbytně nutné shazovat pumy tak, aby bez jakékoli lítosti byli zničeni muži, ženy a děti. Je třeba spálit jejich obydlí, zničit továrny, úrodu, nakazit vodu a z celé země udělat mrtvou poušť.« Takové jsou plány a pravá tvář světového imperialismu.

Nebylo by tedy správné podceňovat imperialistické síly, nebrat v úva-

hu reálnou možnost nenadálého přepadu imperialisty a dopustit vůbec úvahy o možnosti snížení naší bdělosti nebo dokonce bojové pohotovosti vojsk.

Sovětská vojenská věda učí, že je nutno počítat s faktorem strategického, operačního i taktického překvapení jako s velmi vážným faktorem, který může mít značný vliv na průběh bojů a operací. Náhlý útok za všech podmínek staví útočníka do výhodné situace, a není-li obránce na vysoké úrovni bojové pohotovosti a připravenosti, účinek překvapení rychle vzrůstá a kádrová vojska bojující proti útočníkovi mají veliké ztráty. Zkušenosti ze všech minulých válek tuto skutečnost potvrzují. Náhlý útok s použitím zbraní hromadného ničení nabývá nových forem a může být daleko nebezpečnější. Ze zkušeností z nedávných dějin víme, že se náhlý útok podniknutý imperialistickými státy stal jejich hlavní metodou a nadějí na úspěšný průběh operací a zásadní obrat v jejich prospěch.

Úkolem všech našich ozbrojených sil je nedovolit za nic na světě nenadálý útok a vpád nepřítele na naše území, pokusy o vpád nejen úspěšně odrazit, ale v součinnosti se Sovětskou armádou a armádami našich bratrských lidových demokracií zasadit nepříteli zdrcující údery a zničit jej.

Splnění tohoto hlavního úkolu naší armády vyžaduje především dosažení vysokého stupně bojové pohotovosti vojsk, velitelství všech stupňů i týlových zařízení, čehož lze dosáhnout jedině tehdy, pochopí-li všichni příslušníci naší armády, a především velitelský sbor, závažnost této otázky, budou-li se jí denně zabývat a budou-li ji považovat za jednu ze svých nejdůležitějších úkolů.

Co v sobě zahrnuje pojem bojové pohotovosti vojsk a celé armády? Tento pojem zahrnuje v sobě všechno, co je nutné vojákovi k důsledné a mužné obraně vlasti. V něm se odrážejí nejdůležitější morální a bojové kvality naší armády budované po vzoru slavné Sovětské armády.

Bojová pohotovost obsahuje tyto hlavní prvky:

- morální a politické uvědomění všech příslušníků armády,
- vysokou bdělost každého vojáka,
- vysoký stupeň bojového výcviku a ovládání soudobé techniky, kterou je naše armáda vybavena,
- vysokou úroveň tělesné připravenosti a schopnost bojovat za nejtěžších podmínek za použití zbraní hromadného ničení,
- dokonalé materiálně technické zabezpečení útvarů, svazků, štábů i jednotlivců,
- výcvik jednotlivců, jednotek, útvarů, svazků a štábů k rychlému a důkladnému přivedení vojsk do bojové pohotovosti.

Jedním z podstatných prvků bojové pohotovosti je zvládnutí všech úkolů bojového poplachu, jehož cílem je přivést vojska v nejkratší době do takového stavu, aby mohla plnit bojové úkoly. Prověrka bojového poplachu, provedená po celoročním usilovném nácviku u vojsk, dává konečný obraz o bojové pohotovosti prověřovaného útvaru, svazku nebo štábu.

Protože problematika bojové pohotovosti je příliš široká a celý velitelský sbor je svou každodenní prací zaměřen při výchově našich vojáků i při řešení otázek materiálního zabezpečování armády na hlavní prvky

bojové pohotovosti, rozeberu v tomto článku některé otázky jednoho z uvedených prvků — provádění bojového poplachu — který byl dosud některými veliteli a štáby nedoceněn, takže dosud nebylo všude dosaženo žádoucího stupně bojové pohotovosti.

Zhodnocení stavu bojové pohotovosti vojsk

Význam bojové pohotovosti vojsk nebývá často docenován. U některých důstojníků se vyskytují názory, že provedení bojového poplachu je jednoduchý úkol, záležející ve svolání důstojníků na pracoviště a v nastoupení jednotky s výstrojem a výzbrojí na nástupiště. Někteří velitelé se tím spokojují a nejsou si vědomi, že provedení nástupu je jen jedna část dílčích úkonů. Takto připravená jednotka nemůže být schopna plnit bojový úkol.

Často byla dávana prověrka bojové pohotovosti při jarních a podzimních inspekčních prohlídkách vojsk na poslední místo mezi prověřované předměty a její výsledek nebyl rozhodující pro hodnocení útvaru nebo svazku. Jestliže útvar nebo svazek nedosáhne bojové pohotovosti pro svoji morálně politickou, výcvikovou a materiální nepřipravenost v stanovených počtech, prostorech i časech, nelze jej hodnotit kladně, neboť není schopen splnit bojový úkol. A právě schopnost plnit bojový úkol musí být cílem veškeré bojové a politické přípravy. Při takovémto postupu hodnocení uvědomí si každý velitel význam bojové pohotovosti, svou odpovědnost za ni a věnuje pak zvýšenou pozornost plánování, organisování, materiálnímu zabezpečení i samým nácvikům jednotlivých dílčích úkolů provádění bojového poplachu. Potom věnuje potřebný čas i na průzkumy a přípravné práce a nebude provádět tyto úkoly jako doplněk programu bojové přípravy nebo ze zálohy času.

Všechno, co voják koná při svém denním zaměstnání, počínaje raním tělocvikem, morálně politickou výchovou, všemi druhy výcviku, přípravou materiálu a konče konáním dozorčí služby, vše musí být zaměřeno k dosažení a udržení bojeschopnosti a bojové pohotovosti jednotlivce, jednotky a útvaru. Všechny získané návyky, stupeň výcviku jednotlivců i jednotek, stupeň morálně politické připravenosti i výsledky práce velitelů a štábů se musí projevit při provedení bojového poplachu.

Připravuje-li se voják tělesně, střelecky, theoreticky, politicky, veškerá tato příprava se musí odrazit v jeho připravenosti plnit úkol — být v pohotovosti bránit vlast a její socialistické zřízení.

V uplynulém výcvikovém roce byla dosaženo značného zlepšení při provádění bojového poplachu a byla vytvořena řada předpokladů k různému zvýšení bojové pohotovosti vojsk i štábů. Vydáním směrnic ministra národní obrany pro udržování stále bojové pohotovosti vojsk čs. lidové armády byl položen základ k vypracování plánů bojového poplachu veliteli vojenských okruhů, svazků i útvarů. Na podkladě těchto směrnic byly provedeny instruktáže a pomoci při zpracovávání plánů bojového poplachu na velitelství i u útvarů a do zpracování plánů byli zapojeni velitelé, náčelníci štábů a náčelníci operačních oddělení svazků i útvarů.

Dosud se však nezapojili do této práce stejnou měrou všichni náčelníci druhů vojsk svazků, ani náčelníci některých zařízení a skladů. Tito funkcionáři často při svých výjezdech k vojskům, při sledování odborných otázek, nevěnují po své speciálnosti pozornost, jak jsou vojska

bojově pohotova v celku, jak je zabezpečeno co nejorganismovější a nejrychlejší provedení bojového poplachu k dosažení bojové pohotovosti. Málo je návrhů s jejich strany na opatření k zlepšení bojové pohotovosti, ať už je to v uložení techniky, v úpravě skladů k rychlému výdeji, v samé výstavbě nových skladů a zařízení, urychlujících výdej ze skladů a uvedení bojové techniky do pohotovosti, na př. zařízení k zahřátí olejů, k výdeji akumulátorů nebo jiného materiálu, na němž je závislá technika.

Někteří důstojníci jsou dosud mylného názoru, že se jich věci bojové pohotovosti i bojových poplachů netýkají, poněvadž pro svou specializaci nebo funkci nemají odpovědnost za celkový stav bojové pohotovosti a za provádění bojového poplachu ve svých funkčních povinnostech.

Vysoká bojová pohotovost naší armády musí být ctí všech vojáků. Za dosažení nejlepších výsledků pro splnění tohoto úkolu musí bojovat všichni bez rozdílu hodnosti i funkčních povinností; není to věc jen velitelů a několika funkcionářů, nýbrž i všech odborných funkcionářů-specialistů, všech politických zástupců, stranických i mládežnických organizací.

Plánování bojového poplachu

Rychlost práce v současných podmínkách vedení boje a operace jak velitelů, tak i štábů vyžaduje co nejrozšířenějšího užívání grafické dokumentace. Tím potřebnější a výhodnější je forma grafického zpracování dokumentů v případech, kdy minuty rozhodují, jak je tomu i při provádění bojového poplachu.

Proto je nevýhodné zpracovávat plány bojového poplachu na stovkách listů, s celými svazky příloh, ačkoli se dá mnohem přehledněji říci více jednoduchým náčrtem, plánkem nebo upravenou mapou s potřebnou legendou. Graficky lze zpracovat na příklad přehledný plán svozu důstojníků, kde může být vyjádřeno různými barvami pořadí a naléhavost úkolů. Také přílohy bojového zabezpečení, regulace i spojení je výhodnější zpracovat graficky. Některé přílohy se pořizují dvojmo. Jeden výtisk se uloží v plán bojového poplachu útvaru (svazku), druhý v pomůckách pro dozorcí orgány nebo u funkcionářů, aby se mohli s dokumenty včas a plně seznámit a v čas potřeby podle nich provádět svou činnost a nemuseli pod tlakem času teprve se s nimi pracně a v rozčilení seznamovat. Každý dokument, který možno předem připravit k urychlení činnosti za bojového poplachu, pomáhá štábu zkrátit čas a provést správně bojový poplach. To se týká zejména dokumentů pro odběr materiálu, ať už jsou to plné moci nebo stvrzenky k odběru.

Po prověření bojového poplachu, při němž bylo použito zpracované dokumentace, musí být dokumentace ihned doplněna využitím všech poznatků získaných při prověrce. Rovněž musí být ihned stanoveno nové heslo a odevzdáno v zapečetěných obálkách dozorcím orgánům.

Ani sebelépe zpracovaný plán bojového poplachu, není-li udržován v živosti a běžně doplňován, nemůže být hodnotnou a spolehlivou pomůckou k řízení činnosti za bojového poplachu velitelem a štábem a ztrácí tak svou cenu. Proto je třeba určit odpovědného důstojníka — náčelníka štábu, náčelníka operačního oddělení a p., který má stálou povinnost plán udržovat v živosti a doplňovat jej nejen na základě změn v situaci (na př. provádění dislokačních nebo ubytovacích změn, změn kádrových, funkčních i materiálních), ale i na základě poznatků z pro-

věrek vlastního útvaru a podle poznatků vyšších velitelství. Jen za spolupráce a dobré součinnosti velitelství a štábů všech stupňů může být plán bojového poplachu neustále zdokonalován a tak být hodnotným dokumentem.

Plán bojového poplachu nemá opakovat ustanovení řádů, nýbrž konkrétně stanovit řešení úkolů velitele, štábu, útvaru k dosažení bojové pohotovosti. Podle tohoto dokumentu je řízena činnost všech zúčastněných i při prověrce bojové pohotovosti i při nácviku dílčích úkolů. Zpracování plánu nesmí být samoučelné; plán se nezpracovává jen proto, že je tak nařízeno, aby byl zpracován nebo aby sloužil jako průkazný materiál. Musí to být především pracovní pomůcka, v níž se rychle dovedou orientovat ti, kteří podle ní řídí, provádějí nebo prověřují činnost. Plán musí být sestaven tak, aby se podle něho bylo možno řídit i za nových podmínek vzniklých situací.

Plán nesmí obsahovat jen chronologický výpočet řady mnohdy i bezvýznamných úkolů; musí být vodítkem k soustavné, organizované a promyšlené práci všech, kteří podle něho pracují. Musí být přehledný a tím i snadno použitelný. Jen tak se budou podle něho všichni řídit, budou ho používat s plnou důvěrou a zachovají si veškerou pružnost a iniciativu při řešení otázek vzniklých vytvořenou situací i změnami v průběhu provádění bojového poplachu.

Jestliže je takto plán oproštěn ode všech všeobecně známých věcí, je vypracován s maximálním použitím grafického vyjádření i otázek bojového zabezpečení, regulace, odběru, využívá vhodně tabulek počtů, materiálu i připravených tabulek signálů, z nichž většina musí být všeobecně známa, bude odstraněna řada nedostatků, které se stále vyskytují při všech prověrkách. Současně se musí prohloubit znalosti mladších náčelníků, starších rot, jakým materiálem musí být jednotka i jednotlivec vybaven. Za pomoci vhodných pomůcek musí být tyto osoby s to nejen materiál vydat, ale i překontrolovat tak, aby i v omezeném čase za nejtěžších podmínek nebylo zapomenuto na žádný z plánovaných úkonů, ani na žádný materiál, který je třeba vzít s sebou. Tak budou jednotky i útvary plně vybaveny pro boj, bude včas odeslán potřebný počet osob a aut k odběru materiálu, i když nebudou na pracovišti ještě všichni funkcionáři.

Činnost funkcionářů je vhodně zpracovat formou tabulky, v níž je stanoven úkol, kdo ho provede a v součinnosti s kým, odvolání na zpracovaný dokument, doba splnění — prověření hlášení o splnění a konečně zhodnocení úkolu.

Přitom všechny tyto základní dokumenty musí tvořit součást plánu bojového poplachu a v druhém exempláři musí být bezpečně uloženy přímo u vykonavatelů. I tyto dílčí dokumenty musí být osobně prověřeny a schváleny staršími náčelníky, aby byla zabezpečena sladěnost i úplnost činnosti.

Všechny plány zůstanou papírem, neuvedou-li je lidé v život. Pro velitele i štáby všech stupňů, pro důstojníky a poddůstojníky na jakémkoli stupni to znamená řídit činnost podle nich, přizpůsobit iniciativně, vyžaduje-li to situace, některé úkoly, reagovat na plánem nepředvídané nebo nově vzniklé události rozhodně, směle a bez bázně před odpovědností.

Někteří velitelé zůstávají často při provádění bojového poplachu v pasivitě, nechají probíhat celou činnost živelně a ani neprověřují

správné provedení. Druzí někdy svými zásahy způsobují neklid a zdržují provedení. Velitelé musí naopak při prověrkách bojové pohotovosti vnášet klid, rozvahu, přesnost a úplnost do všech prací, jsouce si vědomi toho, že by za skutečného bojového poplachu velká část jejich činnosti byla zaměřena na nastávající bojový úkol nebo znemožnění činnosti nepřítele.

Vyhlašování bojového poplachu

Rychlé vyhlášení bojového poplachu je jedním ze základních požadavků rychlého dosažení bojové pohotovosti. Závisí mnohdy na vynalézavosti velitelů, na místních poměrech v posádkách, na velikosti posádky i na pobytu vojsk. Jinak, a to podstatně rychleji, může být vyhlášen bojový poplach vojskům ve VVP nebo v objektech, kde jsou vojska ubytována pohromadě, jinak je tomu ve velkých posádkách nebo kde útvar nebo velitelství je v několika objektech.

Rychlé vyhlášení lze provést místním rozhlasem nebo sirénami, ať už jsou to sirény k tomuto účelu výhradně zřízené nebo sirény průmyslových podniků, s nimiž při součinnosti s orgány místní správy je to dohodnuto. V některých případech vzhledem na utajení nebo omezení bojového poplachu na jednotlivý útvar v posádce bude nutno provést vyhlášení jen pomocí spojek.

Vyhlášení spojkami vyžaduje zejména ve velkých posádkách více času. K rychlému provedení je třeba organisovaného a často prováděného nácviku spojek, zabezpečení jejich zastupitelnosti, zdvojení a stálého doplňování vzhledem na změny v přidělení vojáků, jejich dovolené, služební volno i onemocnění. Při samém vyhlášení bojového poplachu je třeba činnost spojek řídit dozorčími orgány a ze zálohy spojek poslat pro ty důstojníky, jejichž spojky z jakéhokoli důvodu nejsou přítomny. Vzhledem na velký počet spojek některých útvarů, velitelství, útstavů a úřadů je třeba decentralisovat odpovědnost za odeslání spojek a uvědomění na nižší dozorčí orgány, aby bylo odeslání spojek urychlené a také aby byla řádně vedena evidence, pro koho byla spojka odeslána a zda důstojníka uvědomila. Přesné vedení evidence se zapsáním času odchodu a příchodu spojek i příchodu důstojníků je zvlášť důležité, neboť tak lze odstranit nedostatky vzniklé tím, že některé spojky nejsou přítomny nebo nemohly důstojníky uvědomit. U velitelství a útvarů, kde jsou k dispozici vozidla, je výhodné, aby spojky byly posílány na autech nebo aby povinnosti spojek plnili řidiči. Tím se značně zrychlí uvědomění a současně při dobrém zplánování lze provést i svoz důstojníků, při čemž některé vozidlo může provést i několik koloběhů. Tam, kde je nedostatek motorových vozidel, lze s výhodou použít i cyklistů. Čím většího počtu prostředků je použito k uvědomění, tím lépe a rychleji je provedeno svolání. Přitom vždy nutno vzít v úvahu, že některý způsob uvědomování může selhat vlivem činnosti nepřítele nebo z technických důvodů. Tak tomu je i při uvědomování telefonem. Tento prostředek je jedním z nejrychlejších, když je ho správně použito, t. j. umí-li ten, kdo povolává důstojníky, rychle telefonovat, má-li jejich telefonní čísla a ví-li, kde volaný v době vyhlášení je.

Při uvědomování telefonem je rychlost provedení závislá na automatizaci ústředny, na počtu volaných účastníků a na metodě volání. Při automatické ústředně možno počítat s dobou 2 až 3 minut na uvědomění jednoho důstojníka za předpokladu, že se účastník ozve při prvním

volání. Každým dalším voláním se zvětšuje potřebná doba nejméně o další 2 až 3 minuty. V noci je výhodnější při automatické ústředně volat několikrát než nechat telefon dlouho nepřetržitě zvonit.

Jestliže se uvědomuje telefonem větší počet účastníků, je účelné rozdělit tuto povinnost na několik osob, když je to technicky možné vzhledem k počtu linek, nebo použít t. zv. »řetězového« způsobu. Při tomto způsobu se zavolá několik důstojníků, kteří jsou povinni volat další. Tím se podstatně zkrátí doba vyhlásování a ušetří se čas dozorčích orgánů, kteří mohou konat další svoje povinnosti. Také linka k dozorčím orgánům je dříve uvolněna. Telefonické uvědomování je nutno procvičit za různých situací a zároveň je prověřit, neboť jen tak mohou být získány pro každé velitelství i útvary praktické poznatky a ukáže se, zda v některých případech nebude výhodnější uvědomit důstojníky jiným způsobem.

Pro rychlé uvědomění a svolání velitelského sboru je nutno, aby důstojníci jednak informovali o místě svého pobytu v mimoslužební době své přímé náčelníky a příslušné dozorčí orgány.

Jak bylo již několikrát zjištěno, ani velitelé a funkcionáři, jejichž přítomnost na pracovišti je bezpodmínečně nutná, neinformují vždy dozorčí orgány o místě svého pobytu. To svědčí mnohdy o nedostatku odpovědnosti za bojovou pohotovost, vždy však o pohodlí jednotlivců, jimž je obtížno na věc pamatovat a informovat dozorčí orgány nebo provést potřebný zápis. Pro splnění úkolů spojek je třeba zabezpečit při odchodu z bytu na smluveném místě zprávu pro spojku, na př. ve schránce na dopisy, kde má nepřítomného důstojníka hledat.

Spojky musí jít na úkol řádně vyzbrojeny, musí mít ochrannou masku a v noci elektrickou svítilnu.

Každý důstojník je povinen učinit v domě a v bytě taková opatření, aby spojka svůj úkol mohla splnit co nejrychleji a nejspolehlivěji. K tomu patří úprava nebo výměna slabého zvonkového zařízení, umožnění vstupu do uzavřených velkých domů a p. Osvědčuje se mít jeden klíč od domu uložen v zapečetěné obálce u dozorčího orgánu, který při odesílání spojek jí klíč vydá.

Po příchodu do kasáren nebo na velitelství jsou důstojníci krátce v potřebném rozsahu informováni zejména o době »Č«, o prostoru shromaždiště, po případě o nařízených omezeních nebo doplňujících nařízeních k provedení bojového poplachu. Některé tyto údaje mohou být napsány na tabuli u dozorčího důstojníka, aby se důstojníci po příchodu mohli bez jakéhokoli zdržení informovat zejména o »Č«, neboť mnohá jejich činnost bude vázána k této době. Čas »Č« bude zpravidla stanoven starším náčelníkem současně s vydáním rozkazu k vyhlášení bojového poplachu. Pro splnění normy stanovené směrnicemi pro bojový poplach se počítá čas od tohoto okamžiku do doby, kdy velitel hlásí dosažení bojové pohotovosti.

Svoz důstojníků

Jedním z předpokladů úspěšného dosažení bojové pohotovosti je rychlé a úplné provedení svozu důstojníků, poddůstojníků z povolání bydlících mimo kasárenský objekt i občanských zaměstnanců vojenské správy. Je to otázka, kterou musí řešit velitelé všech stupňů i náčelníci posádek individuálně, s přihlédnutím k zvláštnostem té nebo oné posádky. Jiné podmínky jsou v Praze, kde jsou důstojníci centrálních úřadů i útvarů

rozptýlení nejen na území Velké Prahy, ale i v okolí Prahy, a jinak je tomu v malé posádce, kde často bydlí i velká část důstojníků v jednom sídlišti. Svoz důstojníků z takového sídliště je značně lehčí a může být proveden v poměrně krátké době. Je-li sídliště blízko kasáren, je rychlejší, jdou-li důstojníci pěšky.

Naproti tomu ve velkých posádkách je třeba současně s organizací způsobu uvědomění plánovat i nejvhodnější způsoby svozu. Přitom je třeba zabezpečit svoz zejména v době, kdy nejsou v provozu veřejné dopravní prostředky, nebo pro případ, že tyto prostředky v důsledku činnosti nepřítele nebudou v provozu.

Poněvadž není možné, aby pro každého důstojníka jelo zvláštní vozidlo, je nutno v plánu stanovit, kdo musí být vzhledem k důležitosti a naléhavosti svých úkolů přednostně na pracovišti, a organisovat svoz zvláštními auty jen těchto důstojníků. Pro ostatní je třeba zřídit hromadnou, po případě kyvadlovou dopravu k urychlení svozu. To znamená, že do části města, kde bydlí větší počet důstojníků, jede několikrát autobus nebo nákladní automobil po přesně stanovené ose a s určenými zastávkami. Na této ose i zastávkách se důstojníci shromažďují, aby mohli být hromadně odvezeni na svá pracoviště.

Avšak nejpodrobnější propracování svozu důstojníků do kasáren nebo na určené pracoviště ještě svoz nezabezpečuje. Provádět takto připravený svoz živelně, bez kontroly i bez dalšího vlivu není možné, neboť v připraveném přehledu o uvědomění musí být s příchodem na pracoviště vyznačeno, kdo a kdy přišel, aby mohla být provedena úprava plánované činnosti, pokud jde o zabezpečení plnění úkolů jednotlivými osobami nebo aby mohlo být dodatečně a zvlášť pro některého důstojníka posláno. Je nutno uvážit, že ne vždy budou všechna plánovaná auta a řidiči k dispozici a že vlivem nepřátelské ať již vzdušné nebo pozemní činnosti bude příchod na pracoviště ztížen.

Nástupiště

Pro nástupiště je vhodné volit dostatečně velký prostor, kde je možnost dobré cirkulace, pevná, suchá půda a možnost maskování. Při určení velikosti prostoru přihlíží se k plnému počtu osob i vozidel. Počítá se i s místem pro svoz materiálu a pro jeho přeložení na určená vozidla, jak je tomu na příklad s municí, pohonnými hmotami a proviantem. Každá jednotka, každé vozidlo musí mít vyhrazené místo, které zaujímá i tehdy, když se provádí jen dílčí nácvik. Přitom se ponechává volné místo pro jednotky, vozidla i materiál, které se nácviku nezúčastní.

Pro označení určených míst jsou předem připraveny orientační tabulky, v noci tlumená světla, aby nedocházelo k zbytečným přesunům a zmatkům. K naložení materiálu možno využít i části zpětného odraďu, který zatím neplní plánované úkoly. Doby na nástupišti, kdy se přivazuje bojová technika a přisunuje materiál, i kdy se materiál na nástupišti nakládá, využijí velitelé jak k informaci všech vojáků o úkolu a o situaci, tak i k prověření znalosti úkolů a stanovených signálů.

Politici pracovníci využijí této doby k zintenzivnění své činnosti, s níž začali ihned po svém příchodu do kasáren a v níž bez přerušení musí pokračovat za přesunu, i za příprav v prostoru shromáždění. Za součinnosti s funkcionáři stranických i mládežnických organizací přispívají k rychlému a přesnému i organisovanému provedení všech pláno-

vaných úkolů a zároveň k promyšlenému a iniciativnímu splnění úkolů nových, zejména tam, kde dochází k těžkostem a k zdržení.

Rovněž se připravuje veškerá technika k spolehlivému použití (vyčištění hlavní, převozných kuchyní, doplnění vodou), prověřuje se úplnost a použitelnost materiálu.

Využitím každé chvíle k plnění úkolů dosáhne se jednak znalosti úkolů i signálů všemi vojáky, jednak se zlepší připravenost i po materiální stránce.

Zvláště je důležité, že nebude ztrátových časů ani nepoklesne nálada vojáků čekáním na nástupišti.

Přesun do prostorů shromaždišť

Má-li být přesun proveden rychle, organisovaně, beze zmatku i bez jakýchkoli zdržení, musí být dobře připraven, řízen i zabezpečen. Prostory shromaždišť jsou známy jen malému počtu funkcionářů. Proto musí být připraven stručný, avšak vyčerpávající rozkaz pro přesun. Dlouhé vydávání rozkazu odnímá čas vykonavatelům; na to musí myslet všichni velitelé. I tu je vhodné mít připraveny náčrtky nebo zakresleny mapy s pochodovými osami i s potřebnými údaji v prostoru soustředění. Příprava přesunu vyžaduje provedení detailního průzkumu pochodových os, se zvláštním zřetelem na soutěsky, mosty, nebezpečná místa pro přesunující se vozidla a průzkumu prostorů shromaždiště.

Za shromaždiště volíme takový prostor, který má vhodné podmínky komunikační, maskovací, pro provádění zemních prací a ulehčuje obranu a ochranu proti nepřátelskému leteckému bombardování i proti zbraňům hromadného ničení.

Rozdělení prostoru soustředění jednotkám musí být provedeno s přihlédnutím na komunikace, rozmístění techniky, využití vodních zdrojů a zvlášť na úkol, který útvar nebo velitelství bude plnit po dosažení bojové pohotovosti. To znamená, že jednotky v shromaždišti musí být rozloženy tak, aby mohly co nejrychleji vyjet v sestavě, která je nejvhodnější pro pochod. Některé útvary bude třeba převézt do předpokládaného prostoru plnění bojového úkolu po železnici. To vyžaduje, aby byly dobře prozkoumány pochodové osy ze shromaždiště na nakládací stanice, jichž je třeba volit i prozkoumat několik, aby bylo možno nakládat současně na několika stanicích i v tom případě, že by některá stanice byla nepřítelem zničena. Rozptýlením na větší počet nakládacích stanic se zmenší i nebezpečí napadení nepřátelským letectvem.

K rychlému doručení rozkazů starších náčelníků i hlášení jednotek je účelné určit v shromaždišti místo podací stanice i velitelského stanoviště tak, aby je bylo lze snadno najít i v temné noci. Vzhledem k tomu, že velitelství i útvary budou v shromaždišti umístěny jen krátkou dobu, je výhodné, aby velitelská stanoviště byla umístěna blízko komunikací.

Na spolehlivém spojení jak za přesunu, tak v shromaždištích je závislá dobrá činnost štábů. Je-li štáb bez spojení, nemůže informovat velitele o situaci ani dodávat jeho rozkazy jednotkám, nemůže jim ani pomáhat a zůstává pasivním, ponechávaje všechno iniciativě nižších velitelů. Tu se musí plně projevit aktivnost všech náčelníků i štábů udržovat stále spojení, ať už radiovými signály nebo pohyblivými po-

jítky nebo raketami. V shromaždišti je možno zabezpečit spojení i telefonem nebo dálkopisem. K zřízení přípojky na stálou telefonní síť je třeba provést předem potřebné průzkumy a přípravy. Připojení je třeba projednat s orgány ministerstva spojů a zabezpečit materiálně tak, aby bylo provedeno v nejkratším čase a bylo plně spolehlivé a výkonné, neboť v době provedení bojového poplachu bude jistě požadavek na spojení veliký, uvážíme-li potřebu hovorů se staršími náčelníky a štáby i s místem posádky. Obsluha na stálých ústřednách v posádce musí být řádně poučena, kdy a komu a v kterém pořadí má hovory propojovat.

Během přesunu i v prostoru shromaždiště musí být správně organizována a dobře řízena pořádková služba. Jednotka k zabezpečení regulace musí být vyslána co nejdříve současně s odřadem k zabezpečení pohybu a s průzkumy, aby byly včas vytyčeny osy, postavení směrnicí, upevněny ukazatelé směru atd. Již pohyb prvních vozidel musí být na ose i v prostoru shromaždiště řízen tak, aby nedošlo ani k zbloudění, ani k zácpám na cestách. Vozidla musí používat vyhrazených os, neboť samovolným měněním os mohou být narušeny přesuny jiných útvarů a jednotky se mohou dostat na neudržované nebo nesjízdné úseky. O pochodové kázni platné při provádění přesunů za použití zbraní hromadného ničení a v noci není nutno se šíře rozpisovat, neboť řády stanoví jak vzdálenosti pochodových os, tak i vzdálenosti mezi proudy, mezi vozidly i zatemnění vozidel. Přesto nutno podtrhnout maskovací kázeň, bdělost a ostražitost, neboť i útvary ve vnitrozemí mohou provádět bojový poplach za rušivé aktivní činnosti nepřítele, který kromě letecké činnosti a získávání zpráv může vyvíjet i záškodnickou činnost.

Proto již od počátku vyhlášení bojového poplachu, po dobu jeho provádění i v době zahájení bojové činnosti, při prověrce také po skončení bojového poplachu musí všichni vojáci bez rozdílu funkčního zařazení být vysoce bdělí a neopomínout nic z úkolů bojového zabezpečení. To se týká nejen osobní výzbroje důstojníků, spojek, řidičů, hlídek nebo oddílů určených pro různé úkony, ale i potřebného zesílení stráží u důležitých objektů. Toto zesílení je však třeba uvážit podle charakteru objektu, žádané doby střežení a podle vývoje situace. Tato otázka se nedá řešit šablonovitě prostým zdvojením stráží. Velké bdělosti je třeba při nakládání a převozu tajných písemností. Ty musí být dopravovány v uzavřených bednách pod stráží a pod dozorem důstojníka, který je přímo ve vozidle, kde jsou tajné dokumenty uloženy. Je stálou povinností nejen orgánů 6. oddělení nebo VKR, ale všech vojáků, aby ani nebdalým zacházením se spisy mimo ubytovací prostor, ani nesprávným použitím pojitků, zejména radia, nebylo prozrazeno nepříteli nic, čeho by mohl využít.

K zabezpečení přesunu se provádí kromě průzkumu cest do prostoru shromaždiště i jejich úprava a údržba. Špatně sjízdny úsek znamená podstatné zpomalení celého přesunu nebo zbytečné zdržení. Proto musí být všechny cesty stále sledovány a vyžadována jejich údržba prostředky státu, místní správy nebo i silami a prostředky ministerstva národní obrany, nestačí-li na to prostředky útvaru (svazku).

Velmi často jsou těžko sjízdny cesty do muničních skladů; cesty jsou úzké, není pamatováno na dvousměrnost provozu nebo na možnosti vyhýbek vozidel, ani na možnost cirkulace u samých skladových objektů.

Shromaždiště

Za řízení velitelů, za pomoci pořádkové služby i předem vyslaných vlastních ubytovatelů zaujímají jednotky vyhrazené prostory v shromaždišti. Při určování prostorů přihlíží se k tomu, aby nepřetínaly komunikace, kterých využívají i jiné jednotky. Do prostoru se zajišťují klidně a organisovaně tak, aby vozidla nezatarasovala cesty, aby nedocházelo k haváriím a k poškození techniky. Přitom se dbá, aby vozidla byla umisťována již tak, aby mohla snadno vyjet. Na tuto okolnost musí být pamatováno již při volbě prostoru, při provádění průzkumu, při plánování bojového poplachu i při všech nácvicích.

Útvary a velitelství zůstávají ve shromaždišti po různě dlouhou dobu. Závísí to na době začátku plnění vlastního bojového úkolu. Do shromaždiště se bude přivážet další materiál, zejména pro zásobování jednotek, a jednotky budou doplňovány na plánované počty osob i materiálu, čímž v prostorech shromaždišť vznikne značný pohyb. K udržení pořádku, k zamezení bloudění vozidel i hledání jednotek je třeba kromě dobré činnosti pořádkové služby také řízení a kontroly veliteli a štáby.

U vjezdových silnic se umisťují kromě stráží postavených k zajištění jednotek i materiálu také v potřebném počtu spojky, které očekávají a zavádějí proudy s materiálem i jednotlivá vozidla na určená místa. Jestliže se materiál musí překládat v prostorech shromaždišť z proudů vozidel provádějících přísun, vybírá se pro překládání vhodný prostor, aby se nemusel materiál přenášet a tak bylo šetřeno lidských sil.

Bojové zabezpečení

Otázky bojového zabezpečení je nutno řešit jak v plánu bojového poplachu, tak i při jeho provádění velmi pečlivě. Nesmějí být řešeny šablonovitě, aniž se přihlídí k zvláštnostem posádky, zejména pak k její vzdálenosti od státních hranic, k terénu, k velikosti posádky, k důležitým objektům v posádce samé nebo v okolí i k rozmístění protiletadlových, po případě protitankových útvarů v posádce.

V žádném případě nesmí být v bojovém zabezpečení opominuta protiatomová ochrana a protivzdušná obrana. Zvláště ve velkých posádkách je nutno počítat s možností napadení zbraněmi hromadného ničení, se silnou činností nepřátelského letectva, a připravit proto všechna opatření jak k samému boji s nepřátelskými letadly, k spolehlivému zabezpečení hlásné služby, tak i k vlastní ochraně a odstranění následků leteckého napadení. Vzhledem na provedené průzkumy prostorů shromaždišť i pochodových os může být v plánech protiatomové ochrany podrobně rozpracováno předem, jak vést radiační průzkum, jak použít chemických záloh, kam odsunout osoby zasažené radioaktivními látkami, kde rozvinout desaktivační místa, kterých zdravotnických zařízení civilního sektoru možno využít, kde a v jakém rozsahu rozvinout zdravotnická zařízení vojenská, odkud a v jakém počtu možno přisunout zálohy všech druhů materiálu k úhradě ztrát. Všechna uvedená i další opatření možno vyjádřit graficky na mapě nebo na schematu s potřebnými pro-počty v tabulkách a s objasněním v legendě.

Podobně je tomu i s protivzdušnou obranou, kde třeba zvláštní pozornost věnovat hlásné službě, a s protivýsadkovou obranou, která je často dosud nedoceněna. Mnozí velitelé široce řeší protitankovou obranu,

i když jsou ve vnitrozemí, ale zanedbávají otázku protivýsadkové obrany, ačkoliv jsou v jejich prostoru vhodné podmínky pro použití taktických výsadků nepřítele. Současně s řešením protivzdušné obrany je nutno řešit i tuto otázku a závčas vyčlenit dostatečné síly i prostředky k úspěšnému boji s nepřátelskými vzdušnými výsadky a k jejich zničení.

Někteří velitelé dosud nedoceňují ochranné vlastnosti lesů proti účinkům atomových zbraní ať již způsobeným tlakovou vlnou nebo zářením nebo ožehem. Lesy samy značně tlumí účinek atomových zbraní, a je-li současně vhodně využito nerovnosti terénu, úvozů, roklí, strží a jsou-li prováděny ihned okopové práce, jsou následky použití atomových zbraní podstatně sníženy.

Ochranný účinek lesa nepozbývá důležitosti ani při možnosti použití napalmu nebo jiných obdobných zápalných látek nepřítelem. V každém případě je nutno mít předem připraveny požární hlídky s potřebnými prostředky k hašení lesních požárů a s příchodem do prostoru shromaždiště, nebo jde-li o prostor VVP, i dříve provést protipožární úpravu lesů, t. j. zřizovat průseky, protipožární příkopy, odstraňovat snadno vznětlivé větve, chrastí a suchou trávu. Nejvhodnější je volit smíšený vzrostlý les. Mladý les je vzhledem na malou odolnost i snadné zapálení a malou pohyblivost vozidel v lese pro soustředění méně vhodný.

Útvary a jednotky bude třeba postupně vybavit technikou k hašení lesních požárů, jako motorovými ručními pilami, hasicími přístroji a pumpami a p.

Materiální zabezpečení

Při výdeji všech druhů materiálu, zejména pak zbraní a munice, musí být postupováno organizovaně, plánovitě podle předem připravených dokumentů a stvrzenek. Při výdeji musí být jasně zaznamenáno a v dokumentaci prokazatelně podchyceno, který materiál a komu byl vydán. To všechno vyžaduje, aby náčelníci, kteří materiál obhospodařují a při poplachu vydávají, měli sami jasno, kdo který materiál odebere, jak je každý voják výstrojen a vyzbrojen, kolik činí dávka první hotovosti, a samozřejmě aby znali přesné počty osob vybavovaných při bojovém poplachu.

Pro nakládání materiálu na vozidla je třeba vytvořit potřebný počet nakládacích skupin s nezbytnou zálohou, aby nakládání bylo plynulé i rychlé a aby skupiny nebyly v krátkém čase vyčerpány. Čím více je nakládacích ramp, dveří nebo vrat do skladů, tím rychleji lze odběr provést. Většinou bude nakládán materiál o velké tonáži. Proto je výhodné nakládání materiálu zmechanisovat, aby se ušetřilo pracovních sil i času. V našich skladech je mechanisace zatím minimální, a proto je na všech velitelích, štábách a zvláště pak na náčelnících skladů, aby se postarali o zařízení k mechanisaci nakládání i o jiné úpravy, které zabezpečí zrychlení výdeje materiálu ze skladů. Příslušní náčelníci musí důkladně promyslet regulaci a pohyb vozidel v prostorech skladů. Příslušné příjezdové a odjezdové cesty musí být předem zřetelně označeny. Také řidiči musí být prakticky přezkoušeni v tom, jak ovládají manévry v prostoru nakládání i vykládání. Často i nepatrné přízpůsobení, na příklad zřízení jednoduchých skluzů, přenosných nakládacích můstků, různých nosítek atd., ušetří pracovní síly a urychlí nakládání.

Jestliže provádí odběr v jednom skladě několik útvarů, musí náčelník posádky stanovit pořadí odběru podle naléhavosti úkolů jednotlivých útvarů. Útvary PVOS a letectva musí být vybaveny první. Po nich příjdou bojové útvary podle stanovené doby jejich pohotovosti a podle důležitosti jejich úkolů nebo podle rozkazu nadřízených velitelství. K řízení odběru a kontrole pořádkových orgánů se vysílají rázni důstojníci, kteří mají přehled o prováděných odběrech, s potřebným počtem schopných poddůstojníků a příslušníků mužstva. Aby byla usnadněna práce pořádkové služby a zachováno pořadí podle naléhavosti úkolů, označují se vozidla značkami nebo číslicemi čitelnými i v noci.

Dosažení bojové pohotovosti je v podstatné míře závislé na pojízdnosti automobilů a bojových, řadových a speciálních vozidel. Každé nepojízdné vozidlo snižuje bojovou pohotovost útvaru, každý řidič, který chybí na potřebné počty, vyrazuje jedno vozidlo nebo tank, snižuje možnost odvozu střeliva, vybavení jednotky bojovou technikou nebo jiným potřebným materiálem. Proto přípravou největšího počtu spolehlivých řidičů, jejich výcvikem v pohotovosti být včas u vozidla a nastoupit s vozidlem plně spolehlivým a připraveným k jízdě a k plnění úkolu a stálou péčí o vozidla všech druhů, tvoří se předpoklady pro včasné dosažení bojové pohotovosti s plným materiálním zabezpečením.

Je odpovědným úkolem technických orgánů i velitelů všech stupňů, aby nejen vychovávali kvalitní řidiče, ale aby každodenní kontrolou navykli řidiče udržovat vozidla neustále v největším stupni bojeschopnosti.

Poněvadž často vozidla útvaru nestačí odvézt všechen předepsaný materiál, je třeba naložit jenom tolik materiálu, kolik útvar (svazek) na svých vozidlech uveze. Přitom musí velitel stanovit, který materiál vezme útvar s sebou, a přesvědčit se o tom, že je naložen takový materiál, který zabezpečuje bojeschopnost útvaru, t. j. především munice, PHM, spojovací a ženíjní materiál, a potom teprve ostatní druhy materiálu, do jaké míry stačí ložná plocha vozidel. K snížení tonáže nákladů musí velitelé všech stupňů prověřit naložený materiál, neboť jednotky berou často s sebou materiál, který k plnění bojového úkolu nutně nepotřebují, nebo i materiál nad počet skutečného početního stavu osob a zbraní. Všechna vozidla musí kromě toho mít pohyblivou zálohu PHM na vozidlech v potřebném a dostatečném rozsahu a mít doplněny PHM na předepsané normy. Záloha se umístí v prostoru shromaždiště tak, aby nebyla činností nepřítele jedním zásahem zničena.

Ústroj vojáků musí být předem připraven do poslední součástky. Důstojníci mají mít připraven stanovený ústroj na svých pracovištích v kufrech s vloženým seznamem věcí. Věci, kterých běžně používají v zaměstnání, jako pistole, ochranné masky, dalekohledy, busoly atd., mají mít uloženy odděleně a vloží je do kufru teprve při provedení bojového poplachu.

Je výhodně ukládat na pracovišti některé výstrojní součástky, na př. vysoké boty a jezdecké kalhoty, aby byl ušetřen čas, kdyby byl bojový poplach vyhlášen v době zaměstnání.

Při výdeji materiálu nesmí se zapomenout na naložení záložního materiálu, záložních součástek a konservačních prostředků.

Materiál se nakládá plánovitě na určená vozidla podle směrnic pro nakládání materiálu na motorová vozidla. Materiál musí být ukládán tak, aby bylo co nejvíce využito ložné plochy vozidel, aby byl materiál

správně rozdělen na jednotlivá vozidla a upevněn tak, aby ani při dopravě po špatných komunikacích a v terénu nedošlo k poškození. Při nakládání materiálu ukládají se součástky a nářadí, kterých bude třeba při přesunu i v prostoru shromaždiště, tak, aby byly snadno přístupné, aniž by musel být ostatní materiál skládán s aut.

Osvědčují se různá přizpůsobení na automobilech, která jednak usnadňují nakládání, uložení i zabezpečení nákladů, jako jsou nosná oka, lišty, závěsy atd. Nakládání materiálu se provádí opatrně, aby nebyl poškozen a aby nedošlo k jeho znehodnocení dřive, než se ho použije k určeným účelům.

Všeho toho lze dosáhnout methodickým a plánovitým nácvikem. Jestliže jednotlivé úkony s výdejem a odběrem materiálu i s jeho uložením na dopravní prostředky nebudou do nejmenších podrobností nacvičeny za různých podmínek, ve dne i v noci, v létě i v zimě, nebude dosaženo potřebné rychlosti v nakládání i v bezpečném uložení materiálu na vozidla. Kolik je třeba zručnosti k rychlému naložení munice do tanků, kolik organisovanosti při odběru PHM!

K získání rychlosti a zručnosti při nakládání je třeba, aby příslušníci nakládacích skupin věděli přesně, co a kde budou nakládat. Proto nesmějí být při nácviku příslušníci nakládacích skupin často měněni, neboť by nezískali potřebnou zručnost v nakládání, zvláště za ztížených podmínek (noc, déšť, mráz).

O zajištění skladů a jiných obdobných objektů po stránce bezpečnostní a o stálém udržování všech opatření i jejich zdokonalování nebudu se rozpisovat. Je to povinností všech náčelníků odpovědných za sklady i všech skladníků a zaměstnanců v těchto objektech. Vzhledem na nové bojové prostředky a na rozsáhlé použití napalmu zaslouží si zvláštní pozornosti požární opatření.

Jednou zdánlivě malou, ale svým významem důležitou otázkou je uschovávání klíčů. Klíče jsou zpravidla u uživatelů a duplikáty u starších náčelníků. Aby byl zabezpečen výdej materiálu příslušnými zástupci náčelníků skladů, jsou-li náčelníci nedosažitelní, bude v některých případech účelné, dovoli-li to druh uloženého materiálu a bezpečnostní nařízení, aby byly jedny klíče uloženy v zapečetěných obalech nebo schránkách u dozorcích orgánů. Podobně to lze zařídit s klíči od trezorů, kde je uložen plán bojového poplachu nebo jeho přílohy, podle nichž se činnost provádí.

Bezpečnost náčelníků skladů a osob majících klíče od trezorů vyžaduje, aby tito funkcionáři byli při cestě na pracoviště ozbrojeni, po případě aby měli ozbrojený doprovod, což je zvlášť žádoucí u odlehklých skladů.

Skupiny pro nakládání jsou určovány co možná z organicky celých jednotek i s veliteli, s fyzicky zdatným mužstvem. Na zesílení, vystřídání a při rozsáhlejší nakládání se určují dostatečně silné skupiny pro práci ve směnách.

Počet koloběhů munice je závislý na počtu pojízdných aut i šoférů. Je-li muniční sklad blízko nástupiště, přiváží se střelivo na prvním koloběhu nástupiště. V některých případech tam, kde je muniční sklad blíže shromaždiště, bude výhodnější dovézt střelivo přímo do prostoru shromaždiště.

Vzhledem k tomu, že většina vojáků nezná hlavní shromaždiště, musí velitelé včas stanovit, kam má být střelivo nebo jiný materiál dovezen, aby proudy nezajížděly do záložního prostoru a neztrácely čas.

Plná moc pro odběr musí být připravena tak, aby zněla na doručitele, nebo je-li vydána na jméno, nutno určit několik osob, aby pro nedosažení jednotlivce nenastalo celkové zdržení odběru.

Pro rychlý výdej materiálu je důležité jeho přehledné uložení ve skladu, umožňující dobrou manipulaci. Je třeba také v potřebném rozsahu připravit vhodné obaly a nádoby, zvláště na drobný materiál. Při rozlehlých skladech vydává se materiál u několika vchodů, aby nemusel být daleko přenášen a aby mohl být nakládán na několik vozů najednou. K tomu ke všemu je třeba v některých skladech provést stavební i jiné úpravy, jako rozšíření dosavadních vchodů nebo vybudování nových vchodů a oken, zřízení nakládacích ramp, vhodně upravit prostor kolem skladu a zvládnout cirkulaci. Některé tyto i další úpravy možno provést svépomocí útvaru, jiné je nutno plánovat, finančně i materiálně zabezpečit, pořídit projekt a uplatnit v rámci požadavků na údržbu a opravy kasárenského fondu nebo v rámci požadavků na investiční výstavbu prostřednictvím stavebních orgánů.

Žádná práce, která zabezpečuje zvýšení bojové pohotovosti, není marná a nelze ji také posuzovat jako zbytečné vydávání finančních prostředků.

Hlášení

Plánem bojového poplachu se stanoví způsob a provedení hlášení. Význam hlášení je dosud často nedoceňován jak při běžném výkonu služby, tak při cvičeních. Velitelé a štáby se sami prohřešují nejen proti úplnosti a včasnosti hlášení jimi odesílaných, ale trpí to i svým podřízeným, nedomáhají se hlášení od nich a nevyvozují důsledky z nedostatků v předkládání hlášení.

K plánu bojového poplachu je třeba připojit přílohu zpracovanou nejlépe formou tabulky, v níž se stanoví v časovém sledu předmět hlášení, komu, kdy, jakým způsobem hlásit, při čemž se ve volných sloupcích zapisuje, kdy byla hlášení odeslána, kdo je přijal, po případě s odvoláním na stvrzenku, u očekávaných hlášení se poznamená, kdy hlášení došlo nebo kdy bylo urgováno.

Je-li takováto přehledná tabulka připravena a je-li jí použito jako pracovního dokumentu, je záruka, že se nezapomene na žádné hlášení. Je zároveň ukazatelem jak vlastní činnosti, tak i činnosti podřízených a zároveň ihned ovšem k zákroku tam, kde se povinnost hlášení neplní. To přispívá k důslednosti v plnění úkolů i k výchově podřízených velitelů a štábů.

Nácviky

Rychlého provedení bojového poplachu se nedosáhne bez plánovitého a cílevědomého provádění nácviků. Jako je tomu u mnoha odvětví vojenské činnosti, tak zejména v tomto odvětví, kdy jde o čas, dokonce o vteřiny, kde může nastat složitá situace, po případě komplikovaná bojovou činností nepřítele, je bezpodmínečně nutno dosáhnout pevných návyků při provádění různých úkonů. Nácviky musí být methodické, od

jednoduchých úkonů k složitým, musí být prováděny a opakovány za různých podmínek, na př. bez osvětlení, za mrazu, s menším počtem osob, než je plánováno, aby se dosáhlo připravenosti za všech okolností. Péči starších náčelníků možno provádět instrukčně methodické ukázky provedení bojového poplachu u rot, praporu nebo jiné jednotky s ukázkou činnosti velitelů, štábů, dozorčích orgánů, odeslání spojek, evidence, vydávání materiálu, nakládání nesourodého materiálu na vozidla, vyslání speciálních odřadů s ukázkou jejich složení, s přípravou bojové techniky i ukázkou cirkulace u skladů. Nácviky nutno plánovat tak, aby útvar byl vždy bojeschopný — i po příchodu povolanců, kterých může být použito jen k pomocným úkonům. V nácvicích se musí pokračovat po celou dobu výcvikového roku až k úplnému provedení bojového poplachu s veškerým materiálním zabezpečením. Jako pokračování bojového poplachu se pak plánuje taktické cvičení, u letectva s provedením leteckého manévru. Životem v polních podmínkách se v průběhu cvičení jednotka připravuje na plnění nejtěžších bojových úkolů.

Nácviky se provádějí do různých prostorů shromaždišť. Bylo by methodicky nesprávné provádět nácvik stále do téhož prostoru t. zv. záložního. Prostory je nutno měnit, zejména při nácvicích, kde je učebním úkolem průzkum os, činnost OZP, organizace zabezpečení pohybu, průzkum prostorů shromaždiště, jeho rozdělení na jednotky, i obrana a ochrana tohoto prostoru. Měněním těchto prostorů dosáhne se zlepšení nácviků; prostor hlavního shromaždiště zůstane utajen. Jinak se při soustavném nácviku do zřejmě méně výhodného prostoru stává hlavní prostor nápadný vojákům, kteří znají okolí posádek. Tedy neulehčovat nácviky, nýbrž měněním situací při nácvicích, vydáváním doplňkových rozkazů přibližovat nácviky co nejvíce skutečnosti, učit iniciativě i vychovávat štáby.

Přitom je třeba už skoncovat s rozlišováním bojových poplachů na »skutečné« a »cvičné«. Směrnice ministra národní obrany pro udržování stále bojové pohotovosti neznají »cvičný« poplach. Skončováním s »cvičnými« poplachu, které záležely v uvědomění, svozu a nástupu, nutno současně skoncovat s každým ulehčováním a nedoceňováním nácviků a suponováním činnosti. Všechno, i ten nejmenší úkon, nutno provádět pod zorným úhlem, že je to součást celkového provedení bojového poplachu.

Provedením nácviku však práce nekončí. Jak po skončení každé prověrky bojové pohotovosti, tak i na konci každého nácviku musí velitel provést vyhodnocení, při němž poukáže na to, co bylo dobře provedeno, vytkne všechny chyby a nedostatky a ukáže, jak je co nejrychleji odstranit. K nápravě nedostatků, jejichž odstranění vyžaduje delší doby, vypracuje se časový plán. Úkoly stanovené k odstranění nedostatků se časově vymezí a soustavně se prověřuje, zda byly řádně provedeny. O výsledcích nácviků a prověrek se podává hlášení adresované přímo veliteli nebo náčelníkovi štábu. Vzhledem k významu a důležitosti utajení dosaženého stupně bojové pohotovosti neuvádějí se výsledky prověrek ani v souhrnném operačním hlášení. S výsledky prověrky nesmějí být seznamovány nepovolané osoby; proto je nutno provádět rozbor se zřetelem na rozsah účastníků rozboru a některé otázky probrat jen se zvlášť určenými důstojníky.

Závěr

Vím, že tento článek nevyčerpal ani všechny podstatné otázky bojového poplachu, neboť lze hlouběji rozebrat bojové zabezpečení, spojení, bdělost a ostražitost i materiální zabezpečení. Zvláště po speciálnosti druhů vojsk, letectva, tankového a mechanisovaného vojska, protivzdušné obrany státu i týlových zařízení při spolupráci důstojníků, poddůstojníků, mužstva a občanských zaměstnanců vojenské správy na základě praktických zkušeností jak z plánování, organisování i provádění možno přispět k podstatnému zvýšení bojové pohotovosti zevšeobecněním poznatků na velitelských shromážděních nebo vhodnou publikační činností.

I tím se přispěje k úspěšnému splnění jednoho z hlavních úkolů naší armády v novém výcvikovém roce, t. j. rázně zvýšit stupeň bojové pohotovosti vojsk.

Poznámka redakce

Do Vojenské mysli byl zařaděn článek plukovníka Emila Němce jako první toho druhu. Obsahuje otázky velmi důležité a aktuální, kterým je třeba věnovat pozornost zejména v současné době, ale i v příštích ročnících Vojenské mysli.

Autor upozorňuje v závěru na to, které otázky by bylo ještě třeba hlouběji rozvést. Redakce Vojenské mysli vyzývá čtenáře Vojenské mysli, zejména specialisty druhů vojsk, aby doplnili tento příspěvek svými připomínkami a zkušenostmi, po případě, aby zaslali redakci dotazy na otázky, které jsou jim nezcela jasné a potřebují podle jejich soudu bližšího objasnění.

ODSTRAŇOVÁNÍ NÁSLEDKŮ ATOMOVÉHO NAPADENÍ

Kapitán Milan K a r a s

Atomové zbraně a jejich použití v boji vyvolaly podstatné změny v organisaci a provádění bojové činnosti vojsk. Protiatomová ochrana stala se jedním z nejdůležitějších druhů bojového zabezpečení vojsk a jedním z nejaktuálnějších problémů vojenského myšlení v současné době.

Jedním z hlavních úkolů protiatomové ochrany vojsk je odstraňování následků atomového napadení. Cílem tohoto úkolu je rychlé obnovení narušené bojové pohotovosti vojsk a vytvoření podmínek k úspěšnému splnění uložených úkolů. Naše řády a předpisy stanoví podrobná opatření protiatomové ochrany vojsk. Co se však týká odstraňování následků atomového napadení, ukazuje se, že některá opatření jsou příliš složitá a těžkopádná, zvláště vezmeme-li v úvahu prudké tempo soudobého boje (operace). Problém organisace a odstraňování následků atomového napadení, jak ukazuje současná naše praxe ze cvičení a p., je řešen různě.

Zpracovatelé návrhu Bojového řádu ženijního vojska československé lidové armády — příslušníci katedry taktiky ženijního vojska ženijní fakulty Vojenské technické akademie Antonína Zápotockého, řešili v návrhu Bojového řádu tento problém organisováním t. zv. odřadů k odstranění následků atomového napadení.

Úvodem nutno říci, že navrhované řešení vyhovuje opatřením, o kterých pojednávají naše řády a předpisy a má na zřeteli hlavně účelnější organisaci plnění úkolů spojených s odstraňováním následků atomového napadení, pružnější velení a řízení veškeré činnosti s tímto úkolem souvisící, zabezpečení pohotovějšího a rychlejšího zásahu, pružnější manévry a hospodárnější využití sil a prostředků k tomuto úkolu vyčleněných a některé další výhody.

Vojenskovědecká konference ženijní fakulty VTA AZ (květen 1955) při jednání v taktické sekci se sice dotkla tohoto problému, vyslovila s ním souhlas, ale detailně ho nevyřešila. Mám zato, že je nutné znovu podrobit tento problém široké diskusi. Podnětem diskuse má být tento příspěvek, který je rozpracováním navrhovaného řešení.

1. Proč organisovat odřady k odstranění následků atomového napadení?

Jak stanoví předpis Oper-I-2 zahrnuje odstranění následků atomového napadení

- záchranné práce;
- obnovení přerušového spojení;
- hašení požárů;
- deaktivaci, hygienickou a veterinární očistu;
- zřízení průchodů v zamořených úsecích a deaktivaci jednotlivých zvláště důležitých úseků terénu;
- vzetí zamořených potravin a krmiva z používání;
- očistu vody.

Učebnice pro důstojníky Pěch-VIII-3 (str. 237) ještě dále doplňuje a upřesňuje opatření týkající se odstranění následků atomového napadení a kromě toho stanoví, kdo a která opatření provádí.

Z učebnice pro důstojníky a z jiných předpisů a pomůcek vyplývá, že se k odstranění následků atomového napadení budou organisovat tyto speciální jednotky (skupiny):

- záchranné a vyprošťovací skupiny (Žen-I-5);
- jednotky k desaktivaci průchodů, cest a prostorů rozmístění velitelských stanovišť a pozorovatelů (Žen-I-5);
- jednotky k hašení požáru (Pěch-VIII-3);
- chemické (dosimetrické) průzkumné hlídky (Chem-II-10);
- jednotky k obnově linkového spojení (Pěch-VIII-3);
- desaktivační místa (Chem-II-10 a j.);
- zdravotnické hlídky (Pěch-VIII-3);
- jednotky k desaktivaci vody (Žen-I-5 a j.).

Z tohoto výčtu jednotek, hlídek a skupin, zúčastněných při odstraňování následků atomového napadení je vidět, že každá jednotka (hlídka, skupina) plní samostatně jedno z daných opatření.

Z charakteristiky účinků jednotlivých ničivých faktorů atomového výbuchu — světelného záření, pronikavé radiace, tlakové vlny a radioaktivního zamoření — vyplývá a je možno si představit kombinovaný účinek atomového výbuchu na živou sílu, bojovou techniku, žijící objekty a terén. Tento kombinovaný účinek atomového výbuchu si nutně vyžaduje co nejtěsnější spolupráci jednotlivých speciálních jednotek při plnění jejich úkolů. Má-li na příklad záchranná a vyprošťovací skupina postoupit do oblasti epicentra atomového výbuchu a tam provádět svůj úkol, je beze sporu nutné, aby chemická (dosimetrická) průzkumná hlídka provedla radiační průzkum a vytyčení trasy postupu skupiny, a kromě toho je třeba, aby jednotka určená k desaktivaci průchodů, cest a terénu provedla desaktivaci této trasy atd.

Požadavek těsné spolupráce a co nejrychlejšího zásahu jednotlivých speciálních jednotek určených k odstranění následků atomového napadení staví ovšem před velitele jednotky (útvaru, svazku) organisujícího protiatomovou ochranu velmi složitou otázku, jak tento požadavek vyřešit a zabezpečit zejména po stránce velení. Další otázky, jako materiální příprava, organisace spojení, příprava na plnění úkolů, vzájemné skloubení činnosti jednotlivých speciálních jednotek a plánování této činnosti a p., jsou neméně obtížné a složité, vezmeme-li v úvahu decentralisaci těchto jednotek, jejich velký počet a prostorově různé rozmístění v bojové sestavě útvaru (svazku).

Vycházejí z těchto předpokladů a ze všeobecného požadavku jednotně organisované, přesně naplánované a centrálně řízené činnosti při odstraňování následků atomového napadení, dospěl kolektiv katedry k závěru, kterým navrhuje organisaci t. zv. odřadů k odstranění následků atomového napadení.

Podle návrhu odřad k odstranění následků atomového napadení v podstatě zahrnuje v jeden celek některé z uvedených speciálních jednotek. Svou organisací a složením je odřad v celku obdobou odřadu k zabezpečení pohybu organisovaných u vševojskových (tankových) svazků (útvárů). V navrhovaném odřadu jde o sloučení těchto dříve samostatně působících jednotek (skupin):

- části chemických (dosimetrických) průzkumných hlídek;
- záchranných a vyprošťovacích skupin;
- jednotek k deaktivaci průchodů, cest a prostorů rozmístění velitelských stanovišť a pozorovatelů;
- jednotek k hašení požárů;
- jednotek k deaktivaci vody.

Zbývající, již předtím uvedené jednotky (desaktivační místa, speciální zdravotnické jednotky, jednotky k obnovení linkového spojení), i když co do cíle jsou nezbytné k provedení úkolu spojeného s odstraněním následků atomového napadení, budou nadále působit většinou samostatně vzhledem k prostorové a časové odlišnému plnění úkolu, avšak v těsné součinnosti s odřady k odstranění následků atomového napadení.

2. Kdy, na jakém stupni a u kterých druhů vojsk organisovat odřady k odstranění následků atomového napadení?

Jak uvádí návrh Bojového řádu ženijního vojska, organisují se odřady k odstranění následků atomového napadení ve všech druzích boje, a to jak v období přípravy boje, tak i v období vedení boje. Jsou předvídány k plnění těchto úkolů:

- záchranné a vyprošťovací práce;
- hašení požárů;
- deaktivace cest a pomocných cest, jejich odtažení a obnova;
- deaktivace průchodů a důležitých prostorů zamořených radioaktivními látkami, deaktivace vody a vodních zdrojů;
- obnova důležitých obranných objektů a zátarasů.

Organisování odřadu k odstranění následků atomového napadení ve všech druzích boje je zdůvodněno širokým a časově neomezeným použitím atomových zbraní nepřítelem v soudobém boji.

Z toho vyplývá, že by měl být odřad k odstranění následků atomového napadení skutečně stálým prvkem bojové sestavy vševojskových (tankových) svazků (útvárů). Rozdíly při jednotlivých druzích boje nebo obdobích boje budou toliko v síle jednotlivých skupin odřadu, v jejich vybavení prostředky mechanisace ženijních prací a materiálem všech druhů a ve vybavení dopravními prostředky.

Vzhledem k první otázce se složitějším problémem jeví otázka, na jakém stupni a u kterých druhů vojsk organisovat odřady k odstranění následků atomového napadení.

V návrhu Bojového řádu ženijního vojska se uvažuje jejich organisování u svazků (útvárů, jednotek) všech druhů vojsk. Zpracovatelé návrhu Bojového řádu ženijního vojska vycházejí přitom z ustanovení předpisu Žen-1-5 (čl. 49) o organisaci t. zv. záchranných a vyprošťovacích skupin. Z toho, co bylo dosud uvedeno, je však již zřejmý určitý rozdíl mezi úkoly odřadu k odstranění následků atomového napadení a úkoly záchranné a vyprošťovací skupiny, která je v daném případě jen částí odřadu a plní omezené úkoly záležející jen v odstraňování závalů a ssutin k zabezpečení vyproštění lidí ze zasypaných a poškozených objektů a v případném zesílení jednotek provádějících deaktivaci terénu, cest a vody.

Organisování odřadů k odstranění následků atomového napadení za každé situace u všech druhů vojsk a služeb, nehledě na hospodárnost silami a prostředky, je neúčelné, protože tyto jednotky jsou skoro vždy

součástí bojové sestavy vševojskových (tankových) svazků (útvárů), působí v hranicích jejich prostorů (pásem, úseků) a tím i v prostoru činnosti odřady toho onoho vševojskového (tankového) svazku (útvary).

Zabezpečení samostatných přesunů svazků (útvárů) druhů vojsk v období přípravy boje (operace) je nutno po stránce odstranění následků atomového napadení řešit individuálně.

Konečný názor na tuto otázku vyúsťuje v závěr — organisovat odřady k odstranění následků atomového napadení jen u vševojskových (tankových) svazků (útvárů). Odřady k odstranění následků atomového napadení organisují svazky (útvary) prvních i druhých (dalších) sledů.

Jednotky pěchoty, jakož i druhů vojsk a týlové jednotky (útvary) samostatné odřady k odstranění následků atomového napadení zpravidla neorganisují. Provádějí všechna preventivní opatření protiatomové ochrany a organisují nezbytné síly a prostředky z počtu vlastních jednotek ve formě skupin, které plní normální úkoly podle rozhodnutí velitelů těchto jednotek a kromě toho jsou pohotovы k samostatnému odstranění následků atomového napadení.

Na jakém stupni odřady k odstranění následků atomového napadení organisovat, dává kalkulace možnosti zasažení jednotek atomovým úderem v případě pro vlastní vojska nejvýhodnějším, t. j. v obraně, kdy nepřítel v maximální míře používá na bránící se vojska atomových zbraní.

Podle nejnovějších poznatků o bojovém použití atomových zbraní nepřitelem je známo, že nepřátelský armádní sbor používá k zabezpečení průlomu taktické hloubky obrany asi 10 atomových pum. Vezmeme-li v úvahu, že nepřátelský armádní sbor útočí v pásmu širokém 25 až 30 km, a budou-li se vlastní vojska proti němu bránit v taktické hloubce obrany hodnotou asi jednoho střeleckého sboru, bude k dispozici k odstranění následků atomového napadení v 10 prostorech atomového výbuchu, celkem 17 odřadů k odstranění následků atomového napadení, organisovaných u vševojskových (tankových) svazků (útvárů) — jeden sborový, 3 divisní, 13 plukovních. Přitom je nutno si uvědomit, že atomové údery nepřitele zpravidla nebudou provedeny všechny současně, nýbrž postupně, což jen podporuje myšlenku organisovat odřady až na stupni střeleckých (mechanisovaných, tankových) pluků a výše.

Z tohoto předpokladu vyplývá, že do každého prostoru atomového výbuchu může být usměrněna činnost nejméně 2—3 odřadů k odstranění následků atomového napadení, a uvážíme-li určité ztráty při atomových úderech i u odřadů, je možno s určitostí počítat se zásahem minimálně 2 odřadů do jednoho prostoru atomového výbuchu. Vezmeme-li v úvahu ještě existenci ženijních záloh vševojskových (tankových) svazků (útvárů), kterých je možno také využít k úkolům spojeným s odstraňováním následků atomového napadení, jakož i možnost zásahů odřadů k odstranění následků atomového napadení sousedních svazků (útvárů), je možno předpokládat, že úkol spojený s odstraněním následků atomového napadení je tímto způsobem dostatečně zabezpečen.

K uvedené kalkulaci je nutno ovšem připomenout, že předpokládaný počet atomových pum použitých nepřitelem je vzhledem k různým jiným pramenům neobvykle velký, a podle nich možno předpokládat, že se počet atomových pum k podpoře útoku armádního sboru v taktické hloubce obrany bude pohybovat v mezích od 5 do 8 atomových pum.

Při tomto počtu atomových pum nepřítele, použitých na jeden náš střelecký sbor, bude počet navrhovaných odřadů dostačující.

Pro jiné druhy bojové činnosti vojsk — útok a útok za zvláštních podmínek — tento způsob organizace odřadů k odstranění následků atomového napadení dostatečně vyhovuje, vzhledem k omezenějšímu použití atomových zbraní nepřítelem i vzhledem k širšímu použití atomových zbraní vlastními vojsky. Podporou činnosti odřadu k odstranění následků atomového napadení a naopak jsou v útočném boji odřady k zabezpečení pohybu, které provádějí odtarasení, obnovu a deaktivaci průchodů a cest na směrech svého postupu a rovněž tak ženijní zálohy vševojskových (tankových) svazků (útvárů).

V souvislosti s odřady k zabezpečení pohybu a jejich činností při odstraňování následků atomového napadení nutno zdůraznit, že se v zájmu zabezpečení vysokého tempa boje (operace) nemohou tyto odřady zdržovat odstraňováním následků atomového napadení mimo směry jejich postupu, a na směrech postupu provádějí jen ty práce, které směřují k uvolnění cesty a k zabezpečení provozu na nich. Jsou tedy odřady k zabezpečení pohybu jenom podporou činnosti odřadů k odstranění následků atomového napadení a je nutno v tomto smyslu s nimi počítat.

V závěru této stati je nutno poznamenat a zdůraznit, že úkoly odstraňování následků atomového napadení plní všechny druhy vojsk a služeb a každý bojovník iniciativně a obětavě a že odřady k odstranění následků atomového napadení jsou jádrem zabezpečení tohoto úkolu a plní jen nejsložitější úkoly, které vyžadují použití mechanisace prací, speciálních prostředků a výcviku. Činnost odřadů bude usměrněna do epicentra atomového výbuchu a jeho blízkého okolí, kde účinek ničivých faktorů atomového výbuchu bude největší a kde vojska sama nebudou zpravidla s to si účinně pomoci.

Ze závěru jasně vyplývá, že navrhované odřady nezabývají velitele jednotek odpovědností za organizaci protiatomové ochrany, co se týká odstraňování následků atomového napadení. Naopak velitelé musí věnovat nezmenšené úsilí organizaci a přípravě všech příslušníků svých jednotek na úkoly spojené s odstraňováním následků atomového napadení, organisovat a provádět opatření k samostatnému odstranění následků atomového napadení a musí počítat s maximální výpomocí navrhovaným odřadům při plnění jejich složitých a často velmi rozsáhlých úkolů.

3. Jaká bude organizace, síla a materiální vybavení odřadu k odstranění následků atomového napadení?

Organizace odřadu k odstranění následků atomového napadení je podmíněna rázem účinku jednotlivých ničivých faktorů atomového výbuchu — světelného záření, tlakové vlny, pronikavé radiace a radioaktivního zamoření. Ráz účinku těchto faktorů je podrobně uveden a zdůvodněn v našich předpisech, zejména v učebnici pro důstojníky Pěch-VIII-3.

Vzhledem k předvídaným úkolům vyžaduje organizace odřadu k odstranění následků atomového napadení tvoření jednotlivých skupin usměrněných ve své činnosti za určité situace na plnění zpravidla jen jednoho dílčího úkolu vyplývajícího z účinku toho onoho ničivého faktoru atomového výbuchu.

Jak stanoví návrh Bojového řádu ženijního vojska, odřad k odstranění následků atomového napadení vševojskového (tankového) svazku (útvary) tvoří zpravidla tyto skupiny:

- skupina průzkumná a vytyčovací;
- skupina deaktivace průchodů, cest, terénu, vody a vodních zdrojů (zkráceně — skupina deaktivace);
- skupina záchranná a vyprošťovací;
- skupina k hašení požárů;
- skupina ochrany.

Skupina ochrany se zpravidla tvoří jen v útočném boji a jen na období vedení boje, kdy je největší nebezpečí, že odřad bude napaden skupinami nepřátelských jednotek, dále nepřátelskými výsadbami a záškodnickými skupinami.

Kromě toho závisí organizace odřadu k odstranění následků atomového napadení na druhu používaných atomových zbraní nepřítele. Protože není možno bezpečně zjistit nebo s určitostí předpokládat, zda bude použito jen atomových výbušných zbraní anebo jen bojových radioaktivních látek, není možno organizaci odřadu provádět jednostranně. Při použití bojových radioaktivních látek bude působit hlavně skupina průzkumná a vytyčovací, skupina deaktivace průchodů cest a terénu a po případě skupina ochrany. Ostatních skupin (skupina k hašení požárů a skupina záchranná a vyprošťovací) bude použito k zesílení jednotlivých skupin odřadu.

Co se týká sil tvořících odřad k odstranění následku atomového napadení a jejich materiálního vybavení, je již z výčtu skupin a zejména z úkolů stanovených odřadu zřejmé, že je složen z jednotek ženijního vojska, chemického vojska, pěchoty, tankového a mechanizovaného vojska a zdravotnických jednotek. Ráz jednotlivých prací vyžaduje k jejich plnění převážně jednotky ženijního vojska a zejména prostředky mechanizace ženijních prací.

Sílu jednotlivých skupin odřadu a jejich materiální vybavení nelze přesně vyčíslit, protože ji ovlivňuje:

- předpokládaný druh, počet a ráz použitých atomových zbraní nepřítele;
- druh bojové činnosti, místo a úkol svazku (útvary);
- stupeň ženijního vybudování terénu v prostoru bojové činnosti vojsk s hlediska protiatomové ochrany;
- ráz terénu v prostoru předpokládaných atomových úderů nepřítele (členitost terénu, výskyt a druh lesů, osad a vodních zdrojů, druh a složení půdy a p.);
- síly, prostředky a materiál, které jsou k dispozici;
- časové možnosti;
- povětrnostní podmínky.

Na základě zdůvodněného a podrobného zhodnocení uvedených okolností, dokonalé znalosti účinků jednotlivých ničivých faktorů atomového výbuchu a na základě získaných praktických zkušeností je možno stanovit přibližně potřebu sil, prostředků a materiálu. Obdobně jako při stanovení organizace a vybavení odřadu k zabezpečení pohybu je i v tomto případě účelné zvýšit takto vyčíslenou potřebu o 10—15%, zejména pokud jde o materiál.

Přibližnou potřebu sil, prostředků a materiálu, stanovenou na základě možných účinků jednotlivých druhů atomového výbuchu, po příp. radioaktivního zamoření a na základě potřeby sil a prostředků k jejich odstranění udává tato tabulka:

Přibližná potřeba sil, prostředků a materiálu pro odřady k odstranění následků atomového napadení u vševojskových (tankových) svazků (útvarů)

	Pojmenování jednotek a prostředků	Počty odřadu			Poznámka
		sp (mp)	sd (md)	ss	
1	2	3	4	5	6
Skupina průzk.	Chemická (dosimetrická) průzkumná hlídka	1	1-2	2	¹⁾ Podle druhu cest v předpokládaném prostoru činnosti ²⁾ V zimě při sněhové pokrývce ³⁾ Množství a druh prostředků k deaktivaci vody závisí na prostředcích, které má útvar (svazek) k dispozici
	Ženíjná průzkumná hlídka	1	1-2	2	
	Obrněný transportér (tank)	1	1-2	2	
	Radiová stanice malá	1	1-2	2	
Skupina deaktivace	Ženíjná družstvo s předepsaným nářadím	1-2	3	3-4	
	Střelecké družstvo	1	1-2	1-2	
	Autograder	1	1-2	2-3	
	Buldozer	1	1	1-2	
	Zametač nebo mycí auto ¹⁾	1	1	1	
	Sněhový pluh ²⁾	1	1	1	
	Kolejové rohože, m	50	100	200	
	Ukazatel směru, kus	50	100	150	
	Obrněný transportér	1-2	2-3	2-3	
	Terénní vozidlo (na dopravu materiálu)	1	2	4	
	Radiová stanice malá	1	1	1	
	Spojka na motocyklu	1	1	1	
	Prostředky k deaktivaci vody ³⁾				
Skupina záchranná a vyprošťovací	Ženíjná družstvo s předepsaným nářadím	1	1-2	2-3	³⁾ Kulatina, standardní prvky ženíjných objektů, reziivo, drátěné pletivo atd.
	Střelecké družstvo	2	2-3	2-3	
	Lékař	1	1-2	1-2	
	Zdravotnická hlídka	1-2	2-3	2-3	
	Buldozer (tankdozer)	-	1-2	2	
	Automobilní jeřáb	1	1-2	2	
	Vyprošťovací auto (tank)	1	1	1	
	Motorová pila ruční	1	1	2-3	
	Trhaviny, t	0,1	0,2	0,2-0,3	
	Materiál k obnově objektů (vozidel) ⁴⁾	1	2	2-3	
	Terénní vozidlo	1	1-2	2-3	
	Osobní terénní vozidlo velitele odřadu	1	1	1	
	Zdravotnické auto	1-2	2-3	2-3	
	Radiová stanice velitele odřadu, střední	1	1	1	
	Radiová stanice velitele odřadu, malá	1	1	1	
	Spojka na motocyklu	1	1	1	

1	Pojmenování jednotek a prostředků	Počty odřadu			Poznámka
		sp (mp)	sd (md)	ss	
2	3	4	5	6	
Skupina k hašení požárů	Ženíjní družstvo s předepsaným nářadím	0-1	1	1-2	
	Střelecké družstvo	1-3	3-4	6-7	
	Buldozer	1	1	1	
	Hasicí stříkačka s příslušenstvím	1	1-2	1-2	
	Motorová pila ruční	2-3	3-5	5-6	
	Pila břichatka	4-5	8-10	15-20	
	Sekyra	5	10-15	20-25	
	Trhaviny, t	0,2-0,3	0,3-0,4	0,4-0,5	
	Terénní vozidlo (na dopravu osob a materiálu)	2-3	3-4	4-5	
	Radiová stanice malá	1	1	1	
	Spojka na motocyklu	1	1	1	
Skupina ochrany	Střelecké družstvo	2-3	3-6	3-6	
	Terénní vozidlo	1	1-2	1-2	
Odřad k odstranění následků atomového napadení	Celkové počty nejdůležitějších sil, prostředků a materiálu:				
	Ženíjní družstvo s předepsaným nářadím	2-4	5-6	6-9	1) Bez skupin ochrany. Jinak: sp - 6-9 sd - 9-15 ss - 12-18
	Ženíjní průzkumná hlídka	1	1-2	2	
	Střelecké družstvo ¹⁾	4-6	6-9	9-12	
	Chemická (dosimetrická) průzk. hlídka	1	1-2	2	
	Lékař	1	1-2	1-2	
	Zdravotnická hlídka	1-2	2-3	2-3	2) Podle druhu cest v předpokládaném prostoru činnosti
	Autograder	1	1-2	2-3	
	Buldozer (tankdozer)	2	3-4	4-5	
	Automobilní jeřáb	1	1-2	2	
	Vyprošťovací auto (tank)	1	1	1	
	Zametačí nebo mycí auto ²⁾	1	1	1	3) V zimě při sněhové pokrývce
	Sněhový pluh ³⁾	1	1	1	
	Hasicí stříkačka s příslušenstvím	1	1-2	1-2	
	Motorová pila ruční	4-4	5-7	7-9	
	Trhaviny, t	0,3-0,4	0,5-0,6	0,6-0,8	
	Kolejové rohože, m	50	100	200	4) Kulatina standardní prvky ženijních objektů, řezivo, drátěné pletivo atd.
	Ukazovatelé směru, ks	50	100	150	
	Pila břichatka	4-5	8-10	15-20	
	Sekyra	5	10-15	20-25	
	Materiál k obnově objektů (vozidel) ⁴⁾	1	2	2-3	
	Prostředky k deaktivaci vody ⁵⁾				5) Bez skupin ochrany. Jinak: sp - 6-7 sd - 9-12 ss - 13-17
	Obrněný transportér (tank)	2-3	3-5	4-5	
	Terénní vozidlo ⁵⁾	5-6	6-8	10-13	
	Osobní terénní vozidlo	1	1	1	
	Spojka na motocyklu	3	3	3	
	Radiová stanice střední	1	1	1	Viz poznámku 3 na straně 12
	Radiová stanice malá	4	4-5	5	

Počty sil, prostředků a materiálu uvedené v tabulce nejlépe odpovídají potřebám odřadů k odstranění následků atomového napadení, organizovaných v obraně a v období přípravy útočného boje, kdy použití atomových zbraní nepřítelem bude nejčastější a v nejširším měřítku. Pro vedení útočného boje, při pronásledování a přesunech vojsk mohou být uvedené počty, ovšem vzhledem na konkrétní situaci, přizpůsobeny a zmenšeny.

Vezmeme-li v úvahu ustanovení našich řádů a předpisů, bude na stupni střelecké divise vytvořeno 14 t. zv. záchranných a vyprošťovacích skupin (Žen-I-5). Kromě toho ve smyslu těchto ustanovení je nutno ještě organisovat a vyčlenit jednotky k hašení požárů, jednotky k deaktivaci průchodů, cest a terénu a p. Je zřejmé, že se tímto způsobem uvedený počet samostatných jednotek speciálního určení několikrát znásobí.

Opomineme-li všechny závažné okolnosti souvisící s tímto velkým počtem různých jednotek zaměřených na úkol spojený s odstraněním následků atomového napadení, o kterých již byla učiněna zmínka, není možno nevšimnout si té závažné okolnosti, jakým způsobem velet těmto značně decentralisovaným jednotkám, řídit a koordinovat jejich činnost a provádět potřebný manévry jimi. Je zřejmé, že při naznačeném počtu speciálních jednotek bude tento problém v krátkých lhůtách a při nutnosti dalšího pokračování v bojové činnosti vojsk těžko řešitelný.

Navrhovaný odřad k odstranění následků atomového napadení je řešením především této otázky. Organisováním těchto odřadů je na stupni střelecké divise vytvořeno jen pět odřadů, podřízených vždy jednomu veliteli, což bezpochyby značně usnadňuje velení a řízení veškeré činnosti při plnění úkolu.

Další a hlavní výhodou navrhovaného řešení je beze sporu možnost soustředěného využití všech skupin odřadu k úkolu, který se jeví nejdůležitějším, anebo využití některé ze skupin odřadu, která z té nebo oné příčiny je bez úkolu, k zesílení činnosti jiné skupiny. V celku navzájem podobné vybavení jednotlivých skupin odřadu tyto možnosti velmi rozšiřuje.

Neméně důležitou otázkou v navrhovaném řešení je hospodárné využití sil a prostředků, kterých bude zpravidla vždy nedostatek. Zabezpečení možnosti manévru a vzájemné výpomoci uvnitř odřadu dovoluje snížit vybavení jednotlivých skupin odřadu proti ustanovením našich řádů a předpisů.

K tab. 1 je nutno ještě poznamenat, že prostředky mechanisace železničních prací, zejména mechanisace silničních prací, mohou být podle konkrétní situace a vybavení svazku (útvary) vhodně nahrazovány nebo kombinovány s jinými stroji (scrapery, pluhy a p.). Stejně tak prostředky k hašení požárů mohou být různého druhu a různé kombinovány.

Kromě toho je nutno všechny příslušníky odřadu vybavit ochrannými oděvy, prostředky individuální protichemické ochrany a prostředky k provedení částečné hygienické očisty a vytvořit u odřadu 10% až 15% zálohu všech těchto prostředků s hlavním určením pro osoby záchranné a vyprošťovací skupiny.

4. Otázka velitele, podřízenosti, spojení a součinnosti odřadu k odstranění následků atomového napadení.

Otázka velitele v odřadech nebo ve speciálních jednotkách různého bojového určení skládajících se z jednotek různých druhů vojsk závisí

— na rázu bojového určení odřadu (speciální jednotky);

— na rázu převládajících úkolů odřadu (speciální jednotky) a na požadovaném výcviku k splnění těchto úkolů;

— na druhu vojska plnění hlavní úkol odřadu (speciální jednotky).

Podle těchto hledisek se zdá, že by nejvhodnějším velitelem odřadu k odstranění následků atomového napadení byl důstojník pěchoty a jeho zástupcem velitel ženijní jednotky zařazené do odřadu.

Tato otázka ovšem předpokládá vysoký stupeň ženijní přípravy velitelů střeleckých jednotek, podrobné znalosti možností jednotek ženijního vojska a prostředků mechanisace ženijních prací, znalosti otázek plánování a dále řízení přípravy jednotek zařazených do odřadu v plnění jednotlivých prací převážně ženijního rázu.

Co se týká otázky podřízenosti, je možno říci, že má-li být navrhovaný odřad k odstranění následků atomového napadení prvkem bojové sestavy vševojskového (tankového) svazku (útvary), musí být podřízen přímo veliteli vševojskového (tankového) svazku (útvary), který ve svém bojovém rozkaze určuje jeho složení, velitele, prostory rozmístění a úkoly.

Po stránce vybavení odřadu ženijními silami, prostředky mechanisace a materiálem, jakož i po stránce provedení technických příprav odpovídá ženijní náčelník svazku (útvary). V otázkách zařazení jednotek chemického vojska, zdravotnických jednotek, pojitek a střeleckých (tankových, mechanisovaných) jednotek do odřadu k odstranění následků atomového napadení, provádí náčelník štábu dohovor s chemickým náčelníkem, s náčelníkem spojení a s náčelníkem týlu (ZVZ) prostřednictvím operačního oddělení (operačního důstojníka) vševojskového (tankového) svazku (útvary).

Problém spojení jak uvnitř odřadu k odstranění následků atomového napadení, tak i mezi ním a velitelem vševojskového (tankového) svazku (útvary) je možno řešit jako u odřadu k zabezpečení pohybu. Důležitost dokonalé organisace spojení je podtržena významem úkolů protiatomové ochrany v soudobém boji (operaci) a samým významem úkolu spojeným s odstraňováním následků atomového napadení pro úspěšné pokračování bojové činnosti vojsk po atomovém napadení.

Hlavním pojítkem vzhledem k účinkům atomových zbraní na linková pojitka a vzhledem k bojovému určení odřadu bude radio. Zdvojením spojení budou pohyblivá pojitka a signály.

Vzhledem k zvláštnostem bojové činnosti odřadu k odstranění následků atomového napadení jeví se nutné zrušit v průběhu plnění úkolu při atomovém napadení nepřitelem zákaz použití radia pro období přípravy útočného boje a v obraně. Jinak bude odřad odkázán jen na pohyblivá pojitka a signály, což spojení značně zkomplikuje a hlavně zpomalí.

Spojení uvnitř odřadu, mezi velitelem a jednotlivými skupinami může být řešeno samostatnou radiovou sítí velitele odřadu, pohyblivými pojičky a signály.

Spojení s velitelem vševojskového (tankového) svazku (útvary) je nutno řešit napojením na velitelskou síť nebo na síť záloh.

Pokud jde o otázky organisace součinnosti, je nutno je podrobně řešit

- s ostatními jednotkami (skupinami) určenými k odstranění následků atomového napadení;

- s odřady k odstranění následků atomového napadení podřízených svazků (útvárů);

- s ženijní zálohou svazku (útvary) a v útočném boji kromě toho ještě s odřady k zabezpečení pohybu svazků (útvárů);

- s dělostřelectvem;

- s chemickým vojskem;

- s týlem (hlavně se zdravotnickou službou);

- s veliteli jednotek rozmístěných v prostorech předpokládaného použití atomových zbraní nepřítele.

Základní otázky organisace součinnosti při atomovém napadení nepřítelem, jakož i při použití atomových zbraní vlastními vojsky řeší velitel vševojskového (tankového) svazku (útvary) při organisaci součinnosti. Je nutné, dovolí-li to situace, aby se jí zúčastnil i sám velitel odřadu k odstranění následků atomového napadení daného svazku (útvary).

Podrobnou organisaci součinnosti s uvedenými jednotkami a s jejich veliteli a s náčelníky druhů vojsk a týlu provádí velitel odřadu k odstranění následků atomového napadení v souhlase s rozhodnutím a s plánem protiatomové ochrany daného svazku (útvary).

Při určování úkolů odřadu k odstranění následků atomového napadení a při organisování součinnosti určuje velitel vševojskového (tankového) svazku (útvary)

- všeobecnou situaci nepřítele a vlastních vojsk a předpokládané prostory atomových úderů nepřítele a vlastních;

- předpokládaný druh, počet a ráž atomových zbraní použitých nepřítelem a vlastními vojsky;

- složení odřadu se zřetelem na síly, prostředky a materiál, které jsou k dispozici, a na lhůty jejich přidělení a přísunutí;

- umístění odřadu v bojové sestavě svazku (útvary);

- činnost a úkoly v období přípravy boje při provádění preventivních opatření protiatomové ochrany;

- zvláštnosti využití mechanisace v jednotlivých údobích boje;

- předpokládaný manévr silami, prostředky a materiálem v období vedení boje (zejména v útočném boji);

- způsob doplňování sil, prostředků a materiálu vyřazených nebo vyžadujících odsun;

- umístění odřadů k odstranění následků atomového napadení podřízených svazků (útvárů) a plánované zásahy pro ně;

- umístění desaktivačního místa svazku (útvary);

- umístění ženijní zálohy svazku (útvary) a (v útočném boji) odřadu k zabezpečení pohybu, jejich úkoly týkající se odstranění následků atomového napadení a směry jejich postupu;

- skutečný stav a plánovaný rozsah opatření protiatomové ochrany související s odstraněním následků atomového napadení;

- systém vlastních zátarasů (hlavně výbušných) v pásmu (úseku, prostoru) daného svazku (útvary) a zjištěné nebo předpokládané zátarasy v hloubce obrany nepřítele;

- systém rozmístění vodních zdrojů a vodních stanic v předpokládaných prostorech atomového napadení a jejich protiatomovou ochranu;

- způsob bojového zabezpečení v průběhu odstraňování následků atomového napadení;
- předpověď počasí v období přípravy a v období vedení boje;
- dobu pohotovosti odřadu k bojové činnosti;
- organizaci velení a spojení;
- způsob a lhůty předkládání hlášení.

Na základě všech těchto údajů může určený velitel odřadu k odstranění následků atomového napadení přistoupit

- k organizaci složení odřadu;
- k materiálním přípravám;
- k upřesnění podrobných otázek součinnosti s uvedenými již veliteli a s náčelníky druhů vojsk a týlu;
- k organizaci součinnosti mezi jednotlivými skupinami odřadu;
- k sestavení plánu činnosti podle jednotlivých možných variant použití odřadu;
- k organizaci nácviku skupin.

Při organizaci součinnosti s veliteli (náčelníky) ostatních jednotek (skupin) určených k odstranění následků atomového napadení, s veliteli a náčelníky druhů vojsk a týlu, s veliteli odřadů k zabezpečení pohybu a ženijní zálohy a s veliteli jednotek umístěných v předpokládaných prostorech atomových úderů a s náčelníkem štábu (operačním oddělením, operačním důstojníkem), odřadu upřesňuje velitel:

a) s náčelníkem desaktivačního místa

- umístění odřadu k odstranění následků atomového napadení a desaktivačního místa v jednotlivých údobích boje a osu přemístění,
- vhodné přístupové cesty k desaktivačnímu místu z předpokládaných prostorů atomového napadení,
- kapacitu desaktivačního místa,
- pořadí hygienické čistoty a desaktivace osob, prostředků a materiálu odřadu k odstranění následků atomového napadení,
- možnost a způsob vzájemného spojení;

b) s náčelníkem zdravotnické služby svazku (starším lékařem útvaru)

- počet zdravotnických hlídek, zdravotnických aut a zdravotnického materiálu, zařazených do odřadu k odstranění následků atomového napadení, a lhůty jejich přidělení,
- umístění odřadu a obvazišť svazku (útvaru) a speciálních zdravotnických jednotek v jednotlivých údobích boje, jejich kapacitu a osu přemístění,
- způsob zdravotnického zabezpečení odřadu,
- možnosti a způsob vzájemného spojení;

c) s velitelem jednotky k obnově linkového spojení

- umístění odřadu k odstranění následků atomového napadení a jednotky k obnově linkového spojení v jednotlivých údobích boje a osu přemístění,
- systém linkového spojení a jeho protiatomovou ochranu v předpokládaných prostorech atomového napadení,

— pořadí naléhavosti obnovy jednotlivých os a směrů linkového spojení,

- způsob součinnosti při obnově linkového spojení;
- možnosti a způsob vzájemného spojení;

d) s veliteli odřadů k odstranění následků atomového napadení podřízených svazků (útvarů)

— umístění jednotlivých odřadů k odstranění následků atomového napadení v bojových sestavách vševojskových (tankových) svazků (útvarů) v jednotlivých údobích boje,

— k sladění činnosti a společného úsilí jednotlivých odřadů při odstraňování následků atomového napadení v předpokládaných prostorech atomových úderů,

- možné varianty součinnosti,
- možnosti a způsob spojení;

e) s velitelem ženijní zálohy

— umístění odřadu a ženijní zálohy v jednotlivých údobích boje a osu přemístění,

— rozsah úkolů ženijní zálohy při odstraňování následků atomového napadení a prostory (objekty) této činnosti,

- možnosti zesílení odřadu silami a prostředky ženijní zálohy svazku (útvaru), po příp. nahrazení vyřazených příslušníků odřadu,
- způsob součinnosti při odstraňování následků atomového napadení,
- možnosti a způsob vzájemného spojení;

f) s velitelem odřadu k zabezpečení pohybu

— umístění odřadu k odstranění následků atomového napadení a odřadu k zabezpečení pohybu, jejich umístění v bojové sestavě a osu přemístění,

- směr postupu odřadu k zabezpečení pohybu,
- možnosti odřadu k zabezpečení pohybu při odstraňování následků atomového napadení na směru jeho postupu,
- možné varianty součinnosti,
- možnosti a způsob využití sil a prostředků odřadu k zabezpečení pohybu v období přípravy útočného boje;
- možnosti a způsob vzájemného spojení;

g) s velitelem dělostřelectva (jeho štábem)

— upřesnění předpokládaných prostorů atomových úderů,

— ujasnění způsobu bojové činnosti odřadu v prostoru atomového napadení a upřesnění způsobu dělostřeleckého zabezpečení bojové činnosti odřadu,

- signály součinnosti;

h) s náčelníkem chemického vojska

— počet chemických (dosimetrických) průzkumných hlídek zařazených do odřadu, jejich vybavení a lhůty přidělení,

— možnosti vybavení skupin odřadu protichemickými oděvy, prostředky protichemické ochrany jednotlivce, dosimetrickými přístroji a prostředky k částečné hygienické očiště a deaktivaci,

- upřesnění a doplnění otázek součinnosti projednávaných s náčelníkem desaktivačního místa,
- upřesnění možných účinků atomového výbuchu (radioaktivního zamoření) v předpokládaných prostorech atomového výbuchu;

i) s náčelníkem týlu

- umístění odřadu a jednotlivých nejdůležitějších týlových složek a velitelství týlu v jednotlivých údobích boje a osu přemístění,
- způsob součinnosti s týlovými jednotkami při atomovém napadení prostoru týlových složek a velitelství,
- způsob a provedení opatření protiatomové ochrany nejdůležitějšího materiálu a jeho umístění,
- pořadí naléhavosti při zachraňování materiálu a prostředků,
- otázky materiálně technického zabezpečení;

j) s veliteli jednotek (útvarů) rozmístěných nebo jsoucích v předpokládaných prostorech atomového napadení

- umístění odřadu k odstranění následků atomového napadení a velitelského stanoviště jednotky (útvaru) v jednotlivých údobích boje a osu přemístění,
- předpokládanou činnost odřadu při odstraňování následků atomového napadení,
- možnosti a plánovaná opatření samostatného odstraňování následků atomového napadení,
- objasnění systému ženijního vybudování terénu, provedených a plánovaných opatření protiatomové ochrany,
- způsob součinnosti jednotek a odřadu při odstraňování následků atomového napadení,
- způsob bojového zabezpečení odřadu při odstraňování následků atomového napadení;
- možnosti a způsob vzájemného spojení;

k) s náčelníkem štábu (náčelníkem operačního oddělení, operačním důstojníkem) svazku (útvaru)

- umístění velitelského stanoviště, po případě záložního velitelského stanoviště v jednotlivých údobích boje a osu přemístění,
- rozmístění jednotlivých objektů velitelského stanoviště a provedená nebo plánovaná opatření protiatomové ochrany,
- možnosti a plánovaná opatření samostatného odstraňování následků atomového napadení,
- pořadí naléhavosti při záchranných a vyprošťovacích pracích.

Vyřešení těchto otázek součinnosti dává veliteli odřadu k odstranění následků atomového napadení správný obraz o rozsahu a způsobu předpokládané činnosti a možnost sestavit reálný plán činnosti odřadu jako celku a činnosti jednotlivých jeho skupin při všech variantách atomového napadení.

Vyřešením otázek součinnosti nekončí však činnost velitele odřadu v tomto směru. Součinnost musí udržovat nepřetržitě a okolnosti vzniklé novou nebo nepředpokládanou situací musí zahrnout do svého plánu činnosti.

Co se týká organizace součinnosti uvnitř odřadu, mezi jeho jednotlivými skupinami, organizuje ji velitel odřadu k odstranění následků atomového napadení po zpracování plánu činnosti odřadu, při níž provádí

- určení základního složení a vybavení jednotlivých skupin,
- stanovení činnosti jednotlivých skupin v období přípravy boje,
- rozbor podrobné činnosti jednotlivých skupin odřadu při odstraňování následků atomového napadení v jednotlivých předpokládaných prostorech atomového napadení,
- stanovení manévru silami a prostředky v průběhu činnosti,
- seznámení velitelů skupin se zásahy ostatních jednotek (skupin) zúčastněných při odstraňování následků atomového napadení,
- upřesnění způsobu plnění úkolů a opatření jednotlivých skupin při činnosti v noci a za ztížených podmínek;
- stanovení smluvených signálů a organizace spojení.

Organisaci součinnosti, zejména mezi jednotlivými skupinami odřadu k odstranění následků atomového napadení, je nutno provádět přímo v terénu.

5. Otázka místa odřadu k odstranění následků atomového napadení v bojové sestavě všeojskového (tankového) svazku (útvary)

Místo odřadu k odstranění následků atomového napadení v bojové sestavě všeojskového (tankového) svazku (útvary) musí zabezpečovat

— vyloučení možnosti zasažení odřadu k odstranění následků atomového napadení atomovým úderem provedeným na jednotku (objekt), který odřad zabezpečuje;

— možnost rychlého a alternativního přesunu do prostoru atomového napadení vlastního svazku (útvary) i k součinnosti v sousedních svazcích (útvarech).

Vycházíme-li z těchto hledisek, bude v obraně nejvýhodnější umístění odřadu k odstranění následků atomového napadení:

a) U pluku v hlavním pásmu obrany

— v mezerách mezi druhým a třetím postavením (pro pluky prvního sledu divisi) a za třetím postavením (pro pluky druhého sledu divisi).

b) U pluků divise druhého sledu je situace obdobná jako v hlavním pásmu obrany. Při rozmístění v prostorech soustředění jsou plukovní odřady v těchto prostorech stranou od jednotek pluků.

c) U divise prvního sledu sboru

— v prostoru mezi prvním a druhým pásmem obrany blíže k třetímu postavení hlavního pásma obrany.

d) U divise druhého sledu sboru

— v prostoru druhého pásma obrany nebo v prostoru rozmístění druhého sledu sboru.

e) U sboru

— v prostoru mezi prvním a druhým pásmem obrany blíže k druhému pásmu obrany.

V útoku, v období přípravy k boji, bude umístění odřadu k odstranění následků atomového napadení v celku obdobné jako při umístění v obraně.

V období vedení boje postupují odřady k odstranění následků atomového napadení pluků prvního sledu za svými pluky, zpravidla po ose postupu plukovního odřadu k zabezpečení pohybu. Odřad pluku druhého sledu divise postupuje v sestavě pluku.

Divisní odřad k odstranění následků atomového napadení postupuje za plukem druhého sledu divise zpravidla na směr hlavního úderu divise.

Sborový odřad k odstranění následků atomového napadení postupuje za divisemi prvního sledu zpravidla ve směr postupu divise druhého sledu na čáru zasazení do boje.

Plukovní odřady k odstranění následků atomového napadení a divisní odřad druhého sledu sboru postupují v mezerách bojových sestav pluků (divise).

Při pronásledování postupují odřady k odstranění následků atomového napadení v mezerách proudů hlavních sil svazku (útvary).

V obraně a v útoku za zvláštních podmínek určuje se místo odřadu k odstranění následků atomového napadení podle umístění nejdůležitějších objektů a nejpravděpodobnějších prostorů atomového napadení nepřítelem a podle celkové situace daného svazku (útvary).

6. Způsob odstraňování následků atomového napadení odřadem k odstranění následků atomového napadení

Způsob činnosti odřadu k odstranění následků atomového napadení závisí

- na druhu použité atomové zbraně (atomové výbušné zbraně a bojové radioaktivní látky);
- na důležitosti prostoru atomového napadení k vedení bojové činnosti vlastních vojsk;
- na rázu bojové činnosti vojsk v prostoru atomového napadení a požadavku velitele vševojskového (tankového) svazku (útvary);
- na rázu terénu v prostoru atomového napadení;
- na složení a zejména na vybavení odřadu prostředky mechanizace ženíjných prací;
- na ročním období a povětrnostních podmínkách.

Vzhledem k početným eventualitám činnosti odřadu k odstranění následků atomového napadení bude dále naznačen způsob činnosti při nejtýpějších a nejkomplikovanějších — při odstraňování následků vzdušného výbuchu atomové pumy na vojska v obraně.

Odřady k odstranění následků atomového napadení provádějí na signál atomového poplachu všechna opatření k okamžitému zabezpečení ochrany odřadu před účinky atomových zbraní a připravují se v jednotlivých skupinách k okamžitému plnění úkolu spojeného s odstraňováním atomového napadení.

Po výbuchu atomové pumy zjistí velitel odřadu přesněji prostor atomového napadení a na rozkaz příslušného velitele vševojskového (tankového) svazku postupuje nejkratším směrem k danému prostoru. Ne-

dostane-li velitel odřadu pro ztrátu spojení rozkaz k zahájení činnosti a je-li atomový výbuch veden na prostor plánovaných zásahů odřadu, nečeká na rozkaz a rozhoduje se sám podle plánu.

Odřad postupuje stanovenou rychlostí*) do prostoru atomového napadení v čele s průzkumnou a vytyčovací skupinou, která provádí na autě (obrněném transportéru, tanku) radiační průzkum cesty postupu odřadu a vytyčuje předepsaným způsobem hranice jednotlivých úrovní radiace (0,1 r/hod., 5 r/hod. a 100 r/hod.). Na hranici úrovně radiace nad 100 r/hod. se hlídka zastavuje a zjišťuje objížďky.

Při zjištění radioaktivního zamoření všichni příslušníci hlídky si nasadí ochranné prostředky a velitel hlídky hlásí okamžitě zjištěné zamoření veliteli odřadu a ten vyhlásí chemický poplach.

Je-li chemických (dosimetrických) průzkumných hlídek několik, zjišťují možné objížďky nebezpečně zamořených úseků.

Kromě toho se velitel odřadu musí snažit získat okamžitě po zahájení činnosti odřadu zprávy o radiační situaci v daném prostoru od chemického náčelníka, který vysílá do prostoru atomového výbuchu svoje průzkumné hlídky.

Ženisté zařazení do průzkumné a vytyčovací skupiny v daném případě vytyčují objížďky zamořených úseků a úseků zničených nebo zatarasených.

Při zahájení činnosti odřadu postupuje velitel odřadu hned za průzkumnou a vytyčovací skupinou a podle výsledků průzkumu a zpráv řídí pohyb a činnost ostatních skupin.

Za průzkumnou a vytyčovací skupinou postupuje desaktivační skupina a na pokyn velitele odřadu provádí deaktivaci trasy postupu k epicentru atomového výbuchu. Činnost této skupiny závisí na mnoha faktorech (na prostředcích mechanisace zemních prací, které jsou k dispozici, na úrovni radiace, na rozměrech zamořených prostorů, na terénním podkladu a p.) a nebude tu popisována, protože je i s normami výkonů prostředků mechanisace zemních prací podrobně uvedena v učebnici pro důstojníky Pěch-VIII-3 (i v jiných předpisech).

Je-li úroveň radiace malá, postupuje další skupina — záchranná a vyprošťovací — bez čekání na provedení deaktivace hned za skupinou průzkumnou a vytyčovací do prostoru epicentra atomového výbuchu a neprodleně tam zahájí svou činnost. Pořadí prací je stanoveno buď v plánu činnosti odřadu (byl-li tento úder předvídan) nebo podle rozhodnutí velitele daného svazku (útvary).

Velitel odřadu po provedení radiačního průzkumu je zpravidla u záchranné a vyprošťovací skupiny. Tam řídí její činnost a zejména koordinuje činnost ostatních jednotek účastnících se odstraňování následků atomového napadení a spolupracuje s veliteli ostatních odřadů k odstranění následků atomového napadení (podřízených nebo nadřízených svazků), jejichž činnost je usměrněna do téhož prostoru.

Předním úkolem této skupiny je vyprošťování živé síly z úkrytů a z ostatních ženižních objektů uvolňováním vchodů nebo nouzových východů, odstraňováním ssutí a závalů a p. K zamezení působení radioaktivního záření na osoby neschopné samostatného odsunu na desakti-

*) Jeví se účelné označit vozidla odřadu k odstranění následků atomového napadení zvláštním označením zabezpečujícím přednost jízdy na komunikacích při atomovém napadení.

vační místo a při nedostatku vozidel k jejich odsunu deaktivuje deaktivční skupina menší plochy k jejich dočasnému uložení a zdravotnické hlídky tam provádějí jejich ošetření a případnou částečnou hygienickou očistu.

Velitel odřadu musí zjednat spojení s deaktivčním místem a obvažištěm daného svazku (útvary) a plynule řídit odsun raněných a zamořených, po případě usměrnit jej do deaktivčních míst a obvažišť jiných svazků (útvary).

Činnost skupiny k hašení požárů závisí na vzniku a druhu požárů. Vznikne-li požár zejména v lesích a je-li nebezpečí, že se bude šířit, usměrňuje velitel odřadu tuto skupinu podle míst ohniska požáru, počasi, směru a rychlosti větru a podle systému protipožárních opatření do prostoru možného zahájení hašení požáru. Další činnost této skupiny je usměrňována velitelem skupiny, který těsně spolupracuje se skupinami k hašení požárů ostatních odřadů, po případě s jednotkami dodatečně k tomuto účelu vyčleněnými velitelem svazku (útvary). S velitelem odřadu je neustále ve spojení a předkládá mu hlášení o průběhu činnosti a požadavky na zesílení skupiny nebo na přisunutí potřebných prostředků a materiálu.

Nevznikne-li požár nebo byl-li v zárodku uhašen a není-li nebezpečí, že se bude dále šířit, použije velitel odřadu této skupiny a zejména jejich prostředků mechanizace prací k zesílení ostatních skupin odřadu nebo k vystřídání osob, u kterých byla překročena dovolená dávka radioaktivního zamoření. Nejpravděpodobnější bude použití této skupiny k zesílení činnosti skupiny záchranné a vyprošťovací.

Po splnění předních úkolů spojených s odstraňováním následků atomového napadení — záchranných a vyprošťovacích prací, deaktivace a obnovy nejdůležitějších cest pro manévr a hašení ohnisek požáru — usměrňuje velitel odřadu činnost jednotlivých skupin k provedení ostatních plánovaných úkolů. Podle rozsahu zničení v prostoru atomového napadení, podle jeho důležitosti k vedení bojové činnosti a podle požadavků velitele svazku (útvary) provádí odřad obnovu důležitých a složitých obranných objektů a zátarasů, deaktivaci vody a vodních zdrojů a pokračuje v deaktivaci cest a důležitých prostorů.

Úkolem velitele odřadu je být ve stálém těsném spojení s jednotlivými veliteli skupin, řídit jejich činnost a uskutečňovat podle potřeby manévr silami a prostředky.

Kromě toho musí být ve spojení s ostatními jednotkami a speciálními skupinami, které se účastní odstraňování následků atomového napadení, a musí koordinovat jejich činnost s činností odřadu.

Je možno říci, že úspěch činnosti odřadu k odstranění do značné míry závisí na iniciativní a rozhodné činnosti velitele odřadu.

Závěr

V závěru nutno říci, že nelze při této příležitosti podrobně popsat veškerou velmi mnohotvárnou činnost navrhovaného odřadu k odstranění následků atomového napadení a všechny podrobnosti s tím související. To ani úkolem tohoto příspěvku není. Hlavní jeho úkol tkví ve zdůvodnění navrhovaného řešení katedry taktiky ženijního vojska VTA AZ

a v předložení k diskusi otázky »Organisovat odřady k odstranění následků atomového napadení? — a v záporném případě — jakým způsobem nejúčelněji řešit otázku odstraňování následků atomového napadení?

*

Diskusní příspěvek k článku kapitána Milana Karase »Odstraňování následků atomového napadení«

Plukovník Jaroslav Foršť

Problém odstranění následků atomového napadení je v článku řešen podle mého názoru održitě od celkového problému protiatomové ochrany.

Tímto održením je způsobeno, že úkol spojený s odstraňováním atomového napadení je chápán úzce a učiněn závěr, že odrad k odstranění následků atomového napadení by měl být stálým prvkem bojové sestavy vševojskových (tankových) svazků (útvárů).

Domnívám se, že tento závěr není správný.

Jsem toho názoru, že k odstranění následků atomového napadení bude nutno soustředit mnohdy značné síly a prostředky, které navrhovaný odrad nikdy nebude a nemůže mít. Je nutno si uvědomit, že odstranění následků atomového napadení bude záležitostí každého velitele a vojáka a že tento úkol v celé jeho šířce bude moci řešit speciální odrad jen ve zcela ojedinělých případech.

Předpis Pěch-VIII-3 v části II, hlavě I: »Zásady protiatomové ochrany« nevytyčuje požadavky na ochranu proti atomovým zbraním v tom smyslu, že je nutné nebo že je vhodné organisovat stálé skupiny nebo jednotky k odstraňování následků atomového napadení.

Naopak. V odstavci »Odstranění následků atomového napadení« (str. 238) se uvádí, že se k provádění vyprošťovacích a záchranných prací podle rozhodnutí velitelů vyčleňují útvary nebo jednotky, které jsou ve všech případech zesilovány jednotkami ženijního vojska s nutnými prostředky, zdravotnickým personálem a dosimetristy.

Ani odstavec »Organisace protiatomové ochrany vojsk« neuvádí závěry o tom, že je nutno organisovat stálé odřady k odstranění následků atomového napadení. V bojovém nařízení o protiatomové ochraně uvedeného odstavce je řečeno (str. 242), že velitel svazku (útvaru) určuje »složení, odkud a na či nařízení budou vyčleněny vyprošťovací a záchranné skupiny, jakož i jednotky k hašení požárů...«

Tedy nikoli tvoření speciálních stálých odřadů, nýbrž rozdělení úkolů a příprava všech jednotek k odstraňování následků atomového napadení v souhlase s plánem protiatomové ochrany.

Dále je nutno zdůraznit, že vzhledem k hromadění atomových zbraní na Západě vzrůstá i možnost jejich masovějšího použití v bojové činnosti vojsk. Lze tedy předpokládat, že plochy účinků atomových pum budou v rámci napadeného svazku nebo útvaru značně veliké a že svazek nebo útvar bude muset k odstranění následků atomového napadení použít početných sil a prostředků.

Úkol bude tím obtížnější, že jednotky budou zaujímat řídkou bojovou sestavu.

Nelze nevidět ani takový případ, kdy zasažený svazek nebo útvar bude mít takové veliké ztráty, že i samo odstranění následků atomového úderu bude nad jeho síly. V takovém případě bude nutno organizovat pomoc z vně ohniska úderu jinými útvary nebo jednotkami.

Proto se domnívám, že úkoly spojené s odstraňováním následků atomového napadení musejí být posuzovány vždy podle konkrétní situace — ať v obraně nebo v útoku — a že teprve na základě zhodnocení této situace musí být vydána nařízení pro protiatomovou ochranu a odstranění následků atomového napadení.

*

Poznámka redakce

Redakce uveřejňuje článek kapitána Milana Karase, jehož obsah je nutno podrobit kritice a diskusi. Autor sám o to žádá spolu s příslušníky ženijní katedry Vojenské technické akademie Antonína Zápotockého, kteří se článkem zabývali na katedrálním zasedání a s názory autora vyslovili souhlas.

Zároveň otiskuje redakce první diskusní příspěvek plukovníka Jaroslava Foršty, který s autorovými názory a s názory příslušníků Vojenské technické akademie Antonína Zápotockého nesouhlasí, a uvádí k tomu své důvody. O další stručné diskusní příspěvky žádá redakce především příslušníky vševojskových štábů, ženijního a chemického vojska. Pro 1. číslo VM 1956 je zašlete do 15. prosince 1955.

ORGANISACE A POUŽITÍ PROTIVÝSADKOVÉ ZÁLOHY STŘELECKÉHO SBORU V OBRANĚ

Major Ladislav Jaček

Úvod

Druhá světová válka přinesla mnoho zkušeností o použití výsadkových vojsk. Tyto zkušenosti dokazují, že výsadkového vojska je možno použít ve všech údobích boje a v různých bojových situacích.

Lze však počítat s tím, že výsadkových jednotek bude použito především k plnění ofensivních úkolů, a to hlavně v útočných operacích. Vyplývá to ze samého charakteru výsadkového vojska. Může se s překvapením zmocnit části terénu v hloubce nepřátelské sestavy a dočasně ji udržet proti přesile.

Schopnost samostatně bojovat je u výsadků časově omezena možností zásobování a provádění odsunů. V útočné operaci, kdy iniciativa je v rukou útočníka, lze odpovědně plánovat dobu a místo spojení výsadku s pozemním vojskem a zabezpečit úspěšné splnění úkolu výsadku.

Použití výsadku v obranné operaci je nevýhodné právě vzhledem k obtížím v zásobování a tím s udržením bojeschopnosti vysazené jednotky. Nadto použití taktického výsadku v pásmu průlomu útočníka je nevýhodné vzhledem k nasycenosti bojiště vojsky provádějícími průlom. Nepříznivý poměr sil nedává naději na úspěch taktického výsadku.

V obranné operaci je tedy jediný výhodný moment k použití taktického výsadku, a to v době protiúderu, výjimečně v době provedení protizteče. Ve větší míře bude v obranném boji využíváno menších skupin výsadků s úkolem rušit a desorganisovat činnost protivníka.

Výsadkových vojsk bude s výhodou použito zvláště v boji za použití atomových zbraní k dosažení vysokého tempa operace. Těchto jednotek může být totiž použito v blízkosti prostoru shoení atomových pum s cílem nedovolit organisovat včas opatření k odstranění následků atomových výbuchů a zvýšit desorganisaci následující po výbuchu.

Z této úvahy pak vyplývá, že především v obranném boji bude nutné důkladně řešit a organisovat protivýsadkovou obranu.

Abychom dospěli k závěru, jak tuto obranu organisovat, je třeba rozebrat nejdříve nepřátelské možnosti. Jestliže se budeme zabývat protivýsadkovou obranou v rámci střeleckého sboru, musíme zhodnotit možnosti použití nepřátelských taktických výsadků.

Použití taktických výsadků

Taktického výsadku se používá v síle roty až do pluku k řešení taktických úkolů v přímé součinnosti s pozemním vojskem. Zpravidla bude shoen pomoci padáků, někdy i vysazen z kluzáků.

Úkolem taktického výsadku bude rozrušit hloubku bojové sestavy, znemožnit přísuny k bojišti a konečně dovršit obklíčení jednotek v taktické hloubce a podeprít tak vojska provádějící průlom.

Cíle pro činnost taktických výsadek za útoku mohou být štáby a velitelská stanoviště, dělostřelecká postavení, taktické zálohy, sklady a dopravní prostředky, komunikační uzly, dominující výšiny, přepravy, soustěsky, při násilném přechodu vodního toku předmostí. (Viz obr. 1.)

Nepřítel bude pro vysazení zpravidla volit takové prostory, které nebudou obsazeny našimi vojsky nebo budou obsazeny jen slabě.

Vysazení lze očekávat především v noci nebo před svítáním, a to blízko napadeného objektu. Nutno se připravit na to, že vzdušný výsadek pracuje s momentem překvapení jako s význačným taktickým činitelem a důkladně ho využívá.

Jakmile se nepříteli podaří průlom hlavního pásma obrany, bude jeho cílem znemožnit našim vojskům včasné a organizované zaujímání druhého pásma obrany. Proto bude vzdušný výsadek vysazen na nejdůležitější úseky tohoto pásma. Doba provedení výsadek je závislá na plánované rychlosti postupu pěchoty a tanků a na velikosti vysazované jednotky. Zpravidla bude vysazení provedeno v průběhu boje o první nebo druhé postavení hlavního pásma obrany.

Dalším taktickým cílem nepřítele používajícího taktického výsadek může být provedení protizteče druhým sledem (zálohou střeleckého sboru).

Všechny tyto úkoly jsou schopny plnit i malé jednotky výsadekového vojska.

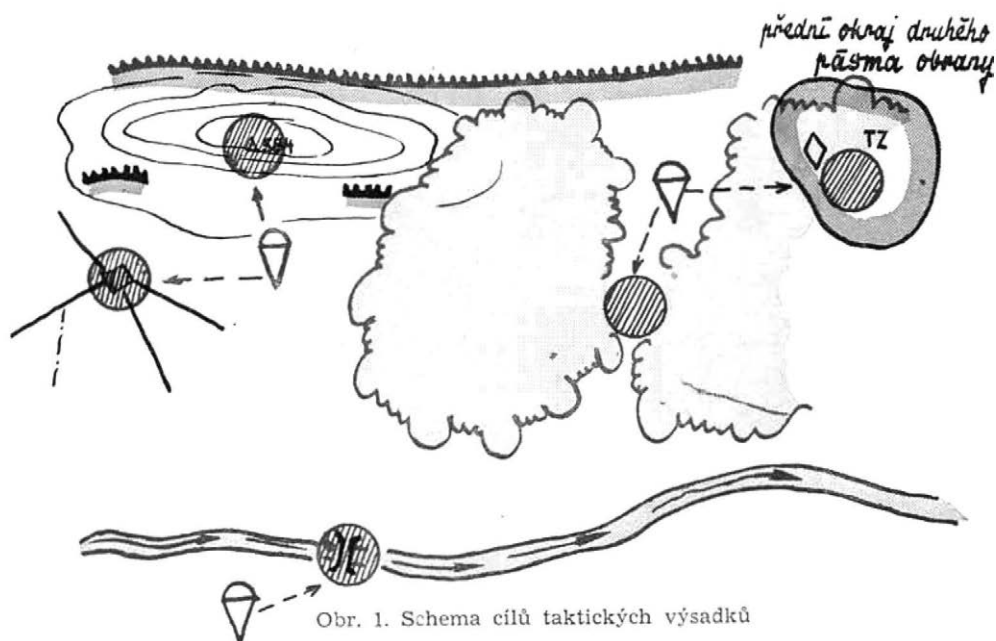
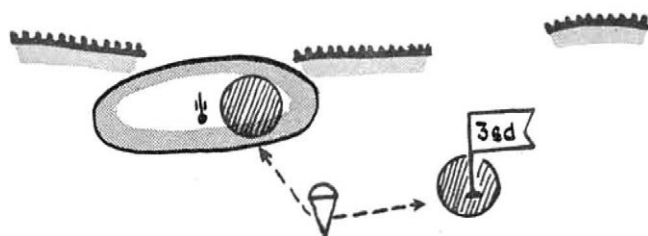
Určení a úkoly protivýsadekové zálohy v obranném boji střeleckého sboru

Polní řád československé lidové armády (sbor, divise) v čl. 160 stanoví: »K boji s nepřátelskými vzdušnými výsadeky se používá letectva, protiletadlového dělostřelectva a záloh. Se vzdušnými výsadeky bojují také všechny útvary a zařízení, v jejichž prostorech rozmístění je výsadek shazován (vysazován).«

To zavazuje všechny druhy vojsk být ve stálé pohotovosti k odražení vzdušných výsadek vlastními silami a prostředky, a to nezávisle na jejich vzdálenosti od předního okraje obrany a umístění v obranném systému. Vyžádá-li si to situace, budou muset jednotky v součinnosti s protivýsadekovou zálohou nebo samostatně odrazit a zničit nepřátelské vzdušné výsadeky.

Vzhledem k tomu, že sestava vojsk v obraně střeleckého sboru bude nejsilněji nahuštěna v hloubce hlavního pásma obrany, lze téměř vyloučit možnost použití výsadek v hlavním pásmu obrany. Jejich použití v této hloubce by ani nepřineslo očekávaný výsledek — zrychlení útočného tempa. Avšak i v tom případě, že by přes tyto nevýhody bylo v této hloubce výsadek použito, má velitel divise prvního sledu dostatek sil k tomu, aby jej mohl likvidovat nejbližší umístěnou jednotkou. Velitel střeleckého sboru proto ve svých pokynech určí čáru zadní hranice pásma, v němž proti výsadekům zasahují vojska divisi prvního sledu. Tato čára bude zpravidla čarou posledního zákopu třetího obranného postavení, po případě bude zahrnovat prostory rozmístění jednotek prvního sledu, pokud budou ještě dále v hloubce.

Počínaje třetím postavením hlavního pásma obrany dále do taktické hloubky obrany není obsazení terénu a jeho vybudování tak souvislé

a husté jako v hlavním pásmu obrany, a lze proto právě v tomto prostoru především očekávat použití nepřátelského taktického výsadku.

Proto je třeba v této hloubce vyčlenit již speciální jednotku, jejímž hlavním úkolem bude ničit nepřátelské výsadkové jednotky. Její vytvoření však nikdy nesmí oslabit odolnost obrany střeleckého sboru. Proto zpravidla jako protivýsadková záloha je určována jednotka z druhého sledu sboru nebo ze všeobecné zálohy.

Při obraně řeky, je-li řeka před druhým pásmem obrany, dále při boji v horách a v zalesněném terénu je třeba vždy určovat protivýsadkovou zálohu, neboť v těchto druzích boje lze nejčastěji předpokládat použití nepřátelských výsadků.

Protivýsadkovou obranu právě tak jako celý systém obrany je nutno vidět centrálně. Pro střelecký sbor bude proto závazné rozhodnutí velitele armády a výpis z plánu protivýsadkové obrany armády, který usměrní úkoly a plánování protivýsadkové obrany na stupni střeleckého sboru.

Tímto plánem je zpravidla určena síla zálohy a prostor její činnosti jako nejdůležitější činitelé.

Pásmo, v němž bude protivýsadková záloha sboru zasahovat, bude obvykle ohraničeno taktickými hranicemi sboru, zadní hranicí pásma protivýsadkové činnosti divisi prvního sledu a přední hranicí pásma činnosti protivýsadkové zálohy armády. Zpravidla bude sborová protivýsadková záloha zasahovat do celé hloubky druhého pásma obrany.

Jen výjimečně, bude-li to vyžadovat situace, terén a množství daných prostředků, bude toto pásmo hlubší, zpravidla tomu bude ve zvláštních druzích obranného boje.

Vzhledem k takto učleněnému pásmu činnosti bude nejvýhodnější umístit protivýsadkovou zálohu na druhém pásmu obrany. Místo pak volit zejména vzhledem ke komunikačním možnostem a k místům pravděpodobného vysazení nepřátelských jednotek tak, aby přesun byl co nejrychlejší a zásah protivýsadkové zálohy co nejpohotovější.

Vezmeme-li v úvahu možnou sílu taktického výsadku — rota, prapor nebo pluk, vyplývá z ní, že síla protivýsadkové zálohy musí být nejméně rota až prapor motorisované (mechanisované) pěchoty. Jestliže to situace dovolí, je výhodné její zesílení dělostřelectvem, tanky, samohybnými děly, ženijními a chňometnými jednotkami. Bude téměř vyloučeno předem vybavit tuto zálohu uvedenými prostředky. Je však možné předvídat její zesílení při zásahu vhodným manévrem sil a prostředků. Bude úkolem štábu, aby připravil v plánu použití protivýsadkové zálohy vhodné varianty a úkolem velitele, aby rozhodl v konkrétním případě.

Při soudobé sestavě střeleckého sboru s mechanisovanou divisi, která zpravidla bude v obraně v druhém sledu sboru, je nutné vyčlenit do protivýsadkové zálohy jednotku mechanisované divise. Při cvičeních se ujala praxe vyčlenit do této zálohy průzkumný prapor mechanisované divise. Je účelné využít tohoto útvaru, neboť v obraně ho nelze použít k průzkumným účelům na předním okraji a jeho materiální vybavení je vhodné k plnění úkolů protivýsadkové zálohy, protože má tanky, obrněné transportéry a motocyklisty. Průzkumný prapor nebývá v obraně vázán jinými úkoly a je dostatečně rychlou a ovladatelnou jednotkou pro tuto úlohu.

Na druhé straně nevýhodou je malý počet pěchoty a ta okolnost, že

jde o poměrně drahocennou speciálně vycvičenou jednotku, která nemá být oslabována jinými úkoly, než pro které je zvlášť vycvičena.

S tohoto hlediska se jeví výhodnější použít motorisovaného praporu ze sestavy mechanisovaného pluku, který má více pěchoty, je vybaven i těžkými kulomety, minomety a protitankovými zbraněmi. Okolnost, že nemá v sestavě žádné tanky, je možno řešit přidělením tankové roty. Právě tak je možno plánovat zesílení protiletadlovými prostředky (v síle na př. baterie) a ženijní četou podle jednotlivých variant zásahu. Manévr protiletadlovými prostředky se provede tehdy, byl-li výsadek proveden v prostoru, kde je malá hustota protiletadlových hlavni.

Takto organisovaná jednotka je schopna samostatně likvidovat zásah nepřátelského taktického výsadku v obranném pásmu sboru.

Rozhodujícím činitelem pro zničení nepřátelských výsadků je včasnost zásahu. Je požadováno, aby výsadky byly ničeny ještě v době vysazování, kdy se samy mohou bránit jen minimem sil. Je nutno vzít v úvahu, že výsadkové jednotky jsou speciálně vycvičené a mají vysoké bojové schopnosti. Proto musí být napadeny co nejdříve, dokud nejsou plně k boji připraveny.

Aby tato podmínka byla dodržena, je třeba včas upozorovat a hlásit vysazení nepřátelských jednotek, zasáhnout proti výsadku již v době vysazování výsadku a hned po něm včas dát rozkazy k zásahu protivýsadkové záloze a její zásah všestranně zabezpečit.

K včasnému upozorování výsadkových jednotek nepřítele je třeba organisovat dostatečně hustou síť pozorovatelů tak, aby obsáhly celý prostor nad pásmem sboru. Vzhledem k tomu, že této podmínce vyhovuje již organisace hlásné služby, která má za úkol pozorovat nepřátelské výsadky a je dobře vybavena pojítky, není třeba organisovat zvláštní pozorovací službu.

Tento úkol plní i pozorovatelé na každém velitelském stupni.

Štáb střeleckého sboru musí pečlivě vyhodnocovat všechny příznaky svědčící o přípravě použití výsadku. Do těchto příznaků patří zesílený vzdušný průzkum, úkoly nepřátelského hloubkového průzkumu, blokování letišť, letecké údery na prostředky protivzdušné obrany, vysazení několikačlenné skupiny výsadků, zakládání ohňů pro vytyčení přistávacích nebo doskokových ploch a p.

V době, kdy jsou vysazovány nepřátelské jednotky, jsou schopny proti nim účinně zasáhnout jen tyto prostředky: stíhací letectvo, protiletadlové zbraně a pěchotní zbraně jednotek, umístěné poblíž místa shození. Z toho pro rámcí střeleckého sboru vyplývá nutnost zahrnout do plánu činnosti proti výsadkovým jednotkám i úkoly vlastního protiletadlového dělostřelectva a předvídat palby nejbližší umístěných vojsk pěchotními zbraněmi. O činnosti stíhacího letectva pak musí být štáb sboru informován štábem armády, pokud jde o prostor a dobu jeho působení v pásmu sboru.

Na stavu spojení závisí, zda protivýsadková záloha dostane včas rozkazy k zásahu. Je proto třeba organisovat do prostoru soustředění protivýsadkové zálohy linkové spojení z VS střeleckého sboru a mimo to spojení v radiové síti záloh, které umožní veliteli sboru velet této záloze v době jejího zásahu. Tato pojítka se zdvojují pohyblivými pojítky.

Zásah protivýsadkové zálohy se zabezpečí včasným plánováním její činnosti a kontrolou všech opatření, nezbytných pro rychlý zásah.

Do těchto opatření patří pohotovost osob, motorových vozidel, zbraní, munice a ostatního materiálu protivýsadkové jednotky a organisace spojení mezi VS sboru a protivýsadkovou zálohou. Je třeba kontrolovat sjízdnost komunikací na místa pravděpodobných zásahů a zabezpečit jejich úpravu a uvolnění. Štáb musí předvídat manévr posilových prostředků a jejich včasné přidělení, organisovat nácvik zásahu do nejpravděpodobnějších míst vysazení a konečně předvídat činnost po provedení zásahu.

Úkolem protivýsadkové zálohy tedy bude vybudovat prostor svého rozmístění vzhledem ke všem zásadám platným pro tento prostor a připravit v něm obranu na místě, materiálně zabezpečit provedení zásahu, t. j. zabezpečit pojízdnost vozidel, rychlé vyjetí, pohotovost zbraní, přípravu munice, organisaci zásobování municí a proviantem, zdravotnická opatření a p., provést průzkum komunikací vedoucích do těchto prostorů, organisovat pořádkovou službu pro případ zásahu, provést nácvik zásahu do nejdůležitějších prostorů možného vysazení nepřátelských výsadků, kontrolovat spojení s velitelem sboru, organisovat vlastní pozorovací službu a být ve stále pohotovosti k zásahu.

Velitel sboru před vydáním rozkazu protivýsadkové záloze k zásahu musí uvážit pravděpodobnou sílu nepřítele. Je-li vysazena jen slabá několikačlenná diversantní skupina, nebude zpravidla účelné zasazovat proti ní celou zálohu. Při vysazení většího výsadku provádí se zpravidla současně i klamný výsadek, pochopitelně slabší a mimo směr vysazení hlavních sil, který má za úkol klamat o činnosti hlavních sil a odlákat volné síly, jež by mohly proti nim zasáhnout. Úvaha velitele sboru a jeho štábu a rozhodnutí o použití protivýsadkové zálohy však nikdy nesmí mít za následek ztrátu rychlosti zásahu protivýsadkové zálohy a porušení zásady nerozptylovat síly protivýsadkové zálohy a použít jí centralizovaně.

Velení protivýsadkové záloze v době jejího zásahu bude zpravidla ztíženo i proto, že hlavní zřetel velitelů a štábů bude obrácen na boj probíhající v hlavním pásmu obrany a veškerá opatření budou směřovat k zastavení pronikajícího nepřítele. Velitel sboru musí pamatovat i na včasný požadavek na zásah vlastního letectva, které je účinnou zbraní proti výsádkům v době přeletu a vysazení.

Protivýsadková záloha střeleckého sboru musí být schopna zasáhnout i proti nepřátelským výsádkům, které nepřítel použije v souvislosti se shovením atomové pumy. Úkolem těchto výsadků bude především snadné zmocnění se důležitých taktických cílů za využití desorganisace vzniklé těsně po výbuchu pumy. Jednotky protivýsadkové zálohy budou tedy často nuceny nejen projíždět zamořeným terénem, ale i v radioaktivně zamořeném terénu bojovat. Z této okolnosti vyplývá pro velitele a štáb střeleckého sboru povinnost dokonale zabezpečit protivýsadkovou zálohu prostředky protiatomové ochrany a orgány a prostředky radiačního průzkumu.

Střelecký sbor může být v operační sestavě armády i ve druhém sledu s úkolem vybudovat a bránit třetí pásmo obrany a připravit armádní protiúder. Za této situace zpravidla nebude u střeleckého sboru vytvářena protivýsadková záloha, neboť z jeho sestavy bude obvykle vyčleněna protivýsadková záloha armády. Úkoly protivýsadkové obrany ve prospěch druhosledového sboru armády pak bude plnit tato záloha.

Dané množství sil a prostředků nedovoluje jejich plýtvání a tříštění, a proto je třeba i protivýsadkovou zálohu tvořit podle konkrétních poměrů jen tehdy, jestliže to situace vyžaduje. V daném případě zpravidla zvláštní protivýsadkové zálohy z uvedených důvodů nebude třeba.

Plánování protivýsadkové obrany v obranném boji střeleckého sboru

Pro boj s nepřátelskými vzdušnými výsadky vypracovává štáb střeleckého sboru plán protivýsadkové obrany.

Podklady pro vypracování tohoto plánu jsou tyto:

rozhodnutí velitele sboru, rekognoskace velitele sboru, organizace součinnosti provedená velitelem sboru, výpis z plánu protivýsadkové obrany armády, nařízení vydaná velitelem armády o protivýsadkové obraně, zhodnocení terénu v celém pásmu sboru, zhodnocení možností zásahu nepřátelských pozemních leteckých a výsadkových jednotek, vlastní síly a prostředky, plán protivzdušné obrany sboru, organizace hlásné služby.

Plán vypracovává operační oddělení střeleckého sboru, při čemž k součinnosti přibírá

- zástupce velitele sboru pro tankové a mechanisované vojsko k vyřešení otázky zesílení protivýsadkové zálohy tanky a samohybnými děly,
- velitele dělostřelectva a jeho zástupce pro protiletadlové dělostřelectvo k řešení přidělení posilových protiletadlových dělostřeleckých útvarů a jednotek při zásahu protivýsadkové zálohy a k stanovení úkolů protiletadlovému dělostřelectvu v době vysazení výsadků,
- náčelníka oddělení protivzdušné obrany, s nímž domluví organizaci hlásné služby a sladí činnost jednotlivých prvků protivzdušné obrany,
- leteckého představitele k vyřešení součinnosti s leteckými jednotkami,
- ženijního náčelníka, s nímž projedná zesílení protivýsadkové zálohy ženijními silami a prostředky, úpravu komunikací do prostoru předvídaných zásahů z prostoru soustředění protivýsadkové zálohy a využití překážek a zřízení zátarasů znemožňujících vysazení nepřátelských výsadků,
- náčelníka týlu k řešení materiálního zabezpečení protivýsadkové zálohy a vybavení dopravními prostředky (když to je nutné),
- náčelníka spojení, s nímž dohovori způsob spojení štábu sboru s protivýsadkovou zálohou v prostoru soustředění a v době zásahu.

Podle situace a potřeby je okruh spolupracovníků a rozsah společně řešených otázek širší nebo naopak užší.

Plán protivýsadkové obrany schvaluje velitel sboru a podpisuje náčelník štábu a náčelník operačního oddělení. Jestliže to úkoly dané plánem protivýsadkové obrany vyžadují, podpisují plán velitelé a náčelníci druhů vojsk.

Plán protivýsadkové obrany se pořizuje v jednom exempláři pro potřebu štábu střeleckého sboru a je součástí plánu obranného boje sboru.

Forma jeho vyhotovení není předepsána a zpracovává se podle podmínek a situace.

Nejvhodnější formou je vyjádření plánu na mapě s textovou přílohou.

Na mapě je pak nutno vyjádřit hranice pásma střeleckého sboru,

přední okraj hlavního (prvního) pásma obrany, třetího postavení a druhého pásma obrany, velitelské stanoviště střeleckého sboru, rozmístění jednotek sboru do pluků, umístění záloh střeleckého sboru, umístění protivýsadkové zálohy, pásmo činnosti protivýsadkové zálohy a pásmo protivýsadkové činnosti divisi, možné prostory vysazení (seskoku) nepřátelských výsadků, komunikace pro přesun z prostoru soustředění protivýsadkové zálohy do prostoru možného seskoku (vysazení) nepřátelských výsadků, délka přesunu v kilometrech a minutách, organizace regulace za přesunu, objížďky, způsob spojení protivýsadkové zálohy se štábem sboru, překážky a zátarasy v prostorech možného vysazení nepřátelských výsadků, rozmístění a rozsah účinnosti protiletadlového dělostřelectva, které bude působit proti nepřátelským výsadkům, umístění hlásek hláskové služby a způsob spojení, umístění předvídaných posilových prostředků pro protivýsadkovou zálohu a způsob přechodu v její podřízenost.

V grafickém vyjádření je nutno výrazněji vyjádřit prvky týkající se přímo činnosti protivýsadkové zálohy. Sestavu sboru lze vyjádřit méně výrazně.

V legendě buď přímo na mapě nebo v textové příloze nutno řešit sílu, prostředky a velitele protivýsadkové zálohy, hesla pro provedení zásahu v jednotlivých prostorech, spojení s hláskovou službou (pozorovateli), součinnost s letectvem (bude-li ji střelecký sbor řešit), materiální zabezpečení protivýsadkové zálohy, dobu vyrazení po vyhlášení poplachu.

Dále je nutno do legendy zahrnout všechny prvky uvedené pro grafické vyjádření, nejsou-li dost jasné na mapě nebo nebyly-li tam vůbec vyjádřeny.

Na základě plánu protivýsadkové obrany vydává štáb nařízení zabezpečující provedení tohoto plánu. S plánem je v plném rozsahu seznámen i velitel protivýsadkové zálohy.

Štáb sboru je povinen po vydání těchto nařízení kontrolovat přípravu protivýsadkové obrany a podle potřeby a situace usměrnit podřízené velitele nebo plán doplňovat.

Vzhledem ke způsobu použití vzdušných výsadků je plán protivýsadkové obrany co nejtěsněji spjat s plánem protivzdušné obrany. Většina opatření předvídaná plánem protivzdušné obrany jsou zároveň opatřeními proti vzdušným výsadkům. Oba tyto plány je nutno zpracovat v nejtěsnější součinnosti. Nebylo by však účelné, aby štáb byl zatížen zpracováním dvou téměř shodných dokumentů a proto plán protivýsadkové obrany bude obsahovat jen zásadní opatření protivzdušné obrany a podrobně v něm bude rozpracováno jen použití protivýsadkové zálohy.

Součinnost protivýsadkové a protivzdušné obrany

K boji s nepřátelskými výsadky se používá především letectva, protiletadlového dělostřelectva a protivýsadkové zálohy.

Přes to, že letectvo nebude střeleckému sboru přiděleno, musí si velitel sboru a jeho štáb uvědomit, které druhy letectva a kdy mohou proti nepřátelským výsadkům působit.

Bombardovací letectvo může ničit letouny, vrtulníky, kluzáky a vojška vzdušného nepřátelského výsadku ve výchozím prostoru k provedení výsadku, během letu i po vysazení v prostorech shromažďování a bojové činnosti.

Bitevního letectva se používá k ničení vzdušného výsadku za letu a po vysazení s cílem zničit dopravní prostředky, ničit výsadek na zemi a omezit jeho manévr. Při úderech na výsadek bojující s pozemními jednotkami je třeba počítat se složitostí pozemní situace v prostoru cíle a zajistit vzájemnou znalost signálů.

Stíhací letectvo ničí dopravní prostředky nepřátelského výsadku, ničí jej po vysazení, zabezpečuje činnost útvarů jiných druhů letectva, provádějících úderý proti vzdušnému výsadku, a blokuje prostor činnosti k zamezení přiletu nepřátelského letectva.

Úkoly pro všechny druhy letectva působícího v pásmu sboru budou stanoveny plánem součinnosti, který dohovori štáb armády se štábem letecké podpůrné jednotky, a velitel sboru bude seznámen s jeho obsahem při organizaci součinnosti.

Štáb sboru dohovori součinnost s představitelem letectva a ujasni si otázky možnosti zásahu letectva proti nepřátelským výsadekům v pásmu sboru, zejména sílu, způsob vyžádání a dobu zásahu po vyžádání. Při vysazení výsadku má potom velitel sboru možnost žádat velitele armády o podporu letectva.

Jedním z úkolů protiletadlového dělostřelectva je boj proti nepřátelským výsadekům. Tento úkol podle toho, jaká je právě situace, plní všechny jednotky protiletadlového dělostřelectva v pořadí úkolů stanovených starším náčelníkem. Úkolem vševojskového štábu je sladit rozmístění protiletadlového dělostřelectva, palby a jejich pořadí i vzhledem k potřebám protivýsadkové obrany tak, aby účinná palba byla vedena i nad prostory pravděpodobného vysazení, minimálně však na přístupy k těmto prostorům.

Těsná součinnost musí být zjednána s prostředky hlásné služby, ježímž úkolem je zjistit přilet výsadkových jednotek nepřítele, sílu a druhy zbraní, prostor a dobu vysazení. Štáb sboru musí zabezpečit, aby veliteli protivýsadkové zálohy byly co nejdříve známy zhodnocené zprávy hlásné služby tím, že u velitele protivýsadkové zálohy bude přijímač hlásné služby.

Veliteli protivýsadkové zálohy musí být známo, které prostředky protivzdušné obrany, odkud a po jakou dobu budou působit v boji proti nepřátelským výsadekům, a štáb střeleckého sboru musí zajistit získání a dodání těchto údajů. Velitel protivýsadkové zálohy nebude mít na použití prostředků protivzdušné obrany vliv, jejich včasný zásah však podstatně usnadní splnění úkolu protivýsadkové obrany.

Závěr

Obrana musí být kromě jiných požadavků protivýsadková, t. j. schopná zabránit seskoku (vysazení) vzdušných výsadků a zničit seskočivší (vysazené) nepřátelské vzdušné výsadky. Tento požadavek nabývá na významu za používání atomových zbraní, jimiž budou napadána vojska v obraně a jimž musí vhodnými opatřeními čelit. K tomuto úkolu bude použito části sil sboru. Použije-li nepřítel spolu s atomovými úderý i vzdušného výsadku, musí být velitel sboru s to dalšími silami likvidovat i toto nebezpečí.

Velitel sboru bude proto zpravidla vždy organisovat zvláštní protivýsadkovou zálohu. Jen ve zvláštních případech, jako je obrana na široké

frontě, v horách a p., bude protivýsadkovou zálohu organisovat i velitel divise.

Povinností štábu je plánovat a organisovat předem činnost protivýsadkové zálohy, kontrolami se přesvědčit o reálnosti připraveného plánu protivýsadkové obrany, neboť jedině tak se zabezpečí neprodlený zásah proti nepřátelským výsadbům, ohrožujícím splnění úkolu v taktické hloubce obrany.

Úkolem protivýsadkové zálohy je co nejrychleji tyto výsadky zničit, chránit zad vlastních vojsk a tak umožnit splnění hlavního úkolu — zastavit a odrazit nepřátelský útok.

Přitom je nutno pamatovat, že zejména rychlá a rozhodná činnost vojsk proti nepřátelským vzdušným výsadbům je základem úspěšného zničení nepřátelských výsadbů.

NĚKTERÉ ZVLÁŠTNOSTI ORGANISACE TÝLU, MATERIÁLNÍHO, TECHNICKÉHO A ZDRAVOTNICKÉHO ZABEZPEČENÍ TANKOVÉ DIVISE V SESTAVĚ RYCHLÉ SKUPINY

Podplukovník František Berný

Thematika organisace týlu, materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení tankové divise v sestavě rychlé skupiny je velmi rozsáhlá a proto se chci zabývat jen některými otázkami.

Na organizaci týlu a způsob materiálního a technického zabezpečení tankové divise v sestavě rychlé skupiny má především vliv vysoké tempo postupu (50 až 70 km za den); tím se rychle zvětšuje délka přísunových a odsunových cest a vzdálenost od zásobovacích zdrojů armády, armádní zásobovací základny, vykládacích stanic, čelních oddělení armádní zásobovací základny. Směr postupu se může velmi značně změnit během jediného dne. Přísunové, odsunové cesty, mosty a celé prostory budou značně zaminovány nebo zamořeny bojovými radioaktivními nebo chemickými látkami, mosty a úseky silnic mohou být dále úplně zničeny. Během průlomu možno očekávat protizteče nepřitele s boku a též ohrožení cest i týlových útvarů (jednotek) a zařízení nepřátelskými jednotkami ustupujícími před frontou vševojskových svazků. V obklíčovacích operacích jsou cesty i týly ohroženy jak nepřátelskými zálohami přicházejícími na pomoc obklíčené skupině, tak i samou obklíčenou jednotkou, která se snaží probít z obklíčení. Vážným nebezpečím pro cesty i týly jsou nepřátelské výsadky a záškodníci. Tanková divise bude vyhledávaným cílem letectva a též atomových zbraní nepřitele. Na organizaci týlu a materiálně technického zabezpečení má podstatný vliv i nerovnoměrná spotřeba materiálu všech druhů, hlavně munice a pohonných hmot a dále nerovnoměrné ztráty na osobách i materiálu.

Za používání zbraní hromadného ničení bude mít na organizaci týlu a materiálně technické zabezpečení jak v přípravném období, tak i během operace vliv časová tíseň a pronikavá změna situace vyvolaná nepřátelským napadením zbraněmi hromadného ničení.

Z uvedených zvláštností majících vliv na organizaci a činnost týlu a na způsob materiálně technického zabezpečení tankové divise v sestavě rychlé skupiny je zcela jasné, že organizaci, činnost týlu ani velení týlu v operaci není možno provádět schematicky, podle předem stanovených šablon. Je nutno vždy vycházet z operační a materiální situace, a to nejen vojsk rychlé skupiny, ale i z celkové situace vševojskové armády. Proto od všech velitelů a také od řídících týlových funkcionářů je nezbytné nutné vyžadovat co největší pohotovost ve velení týlu, rychlé a správné rozhodování a iniciativu v používání různých způsobů přísunu a odsunu a též rychlého reagování na často se měnící situaci. Dále je třeba organisovat dokonalé spojení týlového sledu velitelství s velitelským stanovištěm divise, s týlovými útvary a zařízeními a hlavně s druhým sledem polního velitelství armády. Zabezpečení úspěšné činnosti rychlé skupiny jak po stránce operační, tak i týlové nemůže být zájmem jen velitele divise, nýbrž musí být hlavním zájmem velitele armády,

náčelníka týlu armády a dále velitelů střeleckých sborů a divisi, v jejichž prospěch rychlá skupina bude působit.

Organické prostředky tankové divise nebudou často s to plně zabezpečit tankovou divisi v úloze rychlé skupiny ve všech obdobích útočné operace. Bude často nutno zesílit její týly, zejména při jejím zasazení, aby organických prostředků mohla tanková divise využít k zabezpečení boje v operační hloubce. Kromě toho je v zájmu úspěchu útočné operace vševojskové armády nutno, aby týl tankové divise v úloze rychlé skupiny byl podporován vševojskovými svazky, v jejichž pásmu bude rychlá skupina působit. Bude zejména požadováno, aby týl armády zesílil zdravotnické a dilenské prostředky, aby přísun materiálních prostředků během operace převzal do své péče, podobně i zabezpečení silnic po všech stránkách. V naléhavých případech však musí být velitel tankové divise s to vyřešit spolu s náčelníkem týlu a se zástupcem pro technické věci všechny otázky materiálně technického zabezpečení i otázky zabezpečení silnic vlastními prostředky.

Činnost týlu v přípravném období

Tanková divise je před zasazením do průlomu umístěna v prostoru soustředění ve vzdálenosti 60 až 100 km od předního okraje nepřátelské obrany. Týlové útvary a zařízení divise se umísťují v prostoru soustředění bojových útvarů. Budují se úkryty pro osoby i materiál, u jednotlivých útvarů a zařízení se připravují plochy pro hygienickou očistu a deaktivaci materiálu. Současně se připravují i záložní prostory pro rozvinutí týlových útvarů a zařízení.

V prostoru soustředění jsou konány přípravy hlavně materiálně technického rázu, jako opravy bojových a kolových vozidel i ostatního materiálu, doplňování pohyblivých zásob, dále bojová příprava a výcvik týlových útvarů a zařízení a po přijetí úkolů i taktická příprava.

Poslední den, nejpozději dva dny před zasazením, přesune se divise s týlovými útvary a zařízeními do vyčkávacího prostoru, vzdáleného 30 až 50 km od předního okraje nepřátelské obrany. V něm se dokončují přípravy po stránce taktické i materiálně technické (doplňují se zásoby spotřebované během přesunu a provádějí se opravy vozidel poškozených za pochodu). Jako hlavní úkoly po stránce takticko-týlové přípravy se jeví: průzkum přísunových cest až k přednímu okraji, studium prostoru, přísunových a odsunových cest a pásma nastávající činnosti podle velitelské popisné mapy, plánování organizace týlu a materiálně technického zabezpečení na celé období nastávajícího boje, kontroly a pomoci u podřízených útvarů, součinnost s funkcionáři týlu vševojskových vyšších svazků, v jejichž pásmu bude rychlá skupina působit, a ujasnění všech otázek zabezpečení divise armádou během průlomu, jako regulace, ochrana a obrana cest, organizace zdravotnického, technického zabezpečení, organizace přísunu, využití přísunových a odsunových cest, odstranění následků po zasažení atomovými zbraněmi a p.

Organizace týlu tankové divise pro průchod taktickou hloubkou obrany

Správné umístění dopravních prostředků v sestavě týlových sledů a správné zařazení jich v sestavě divise pro průlom má veliký význam pro její manévrovací schopnost v boji. Nevhodně organizované týlové

sledy mohou vážně ohrozit pohyblivost divise a její manévrovací schopnost, neboť dopravní vozidla u divise představují 50% všech vozidel divise.

Aby byla zvýšena pohyblivost jednotlivých proudů tankové divise a jejich rychlost k rozvinutí k boji, je nutno zbavit jednotky každého vozidla, které je postradatelné v boji. Proto se za frontou ve vyčkávacím prostoru ponechává většina osobních vozidel velitelů, intendantní dílny, sklad výstroje, polní pekárna, po případě i polní kuchyně útvarů a jiné prostředky, kterých není třeba při průlomu.

Divise musí vzít s sebou do průlomu nejméně pohyblivé zásoby materiálu, a tedy všechna dopravní vozidla, na nichž jsou tyto zásoby naloženy. Dále je třeba do průlomu vzít všechny dílenské a vyprošťovací prostředky, záložní součástky pro opravy vozidel všech typů, jimiž je divise vybavena, všechny zdravotnické prostředky a vozidla s materiálem k odstranění následků při napadení atomovými zbraněmi.

Učlenění týlových sledů a jejich zařazení do sestavy divise musí náčelník týlu i velitel divise věnovat velkou pozornost. Návrh na učlenění týlových sledů a na jejich zařazení do sestavy divise zpracovává náčelník týlu divise v těsné spolupráci s náčelníkem operačního oddělení; přitom se řídí úkolem divise, počtem os postupu, bojovou sestavou, stavem cest, směrem možných nepřátelských protiztečí a možností zásahu zbraní hromadného ničení. Dále je třeba uvážit základní požadavky kladené na sestavu týlu:

- možnost rychle se rozvinout,
- možnost včas doplnit spotřebované zásoby u jednotek,
- šetřit prostředky bojového zajištění týlu,
- co největší bezpečnost před pozemními i leteckými silami nepřítele, hlavně před atomovými zbraněmi.

Na organizaci týlu tankové divise pro průchod taktickou hloubkou obrany nepřítele bude zejména mít vliv počet os, po kterých bude divise zasazována do průlomu. Při zasazení tankové divise do průlomu po třech až čtyřech osách možno na příklad uvažovat o této sestavě týlu:

Týly praporů, dělostřeleckých oddílů a speciálních jednotek postupují za svými jednotkami po jedné ose.

Týly pluků postupují po jedné nebo dvou osách na vzdálenost 2 až 3 km za hlavními silami pluků.

Intendantní dílny a sklady, osobní auta, po případě i polní kuchyně a jiná vozidla, která nejdou do průlomu, zůstávají ve vyčkávacím prostoru.

Týlové útvary a zařízení divise postupují za hlavními silami divise po 2 až 3 osách ve vzdálenosti 3 až 5 km. Zdravotnický prapor postupuje po střední ose za prvním sledem divise. Zásoby materiálu se rozdělí po proudech týlových útvarů nebo se rozčleňují do hloubky proudů tak, aby byla vyloučena možnost současného zničení jednoho druhu zásob jedním atomovým úderem. Pohyblivá záloha materiálu ve výši stanovené velitelem divise podle potřeby a situace pohybuje se poblíž VS divise.

Tankové dílny divise (útvary) se dělí na dvě skupiny. První skupina postupuje za útvary prvního sledu, druhá skupina za druhým sledem divise (útvary).

Do uzávěrů pochodových proudů divise (útvary a jednotek) se vyčleňují dílenské a odsunové prostředky, zdravotnické dopravní prostředky

i vozidla se záložními součástkami s náhradními díly, po případě vozidla s municí a PHM s úkolem provádět opravy a neodkladné práce zvláště po atomovém napadení, rychlé odsuny nebo doplnění zásob.

Tato sestava týlu vyžaduje bočního i zadního zajištění, jak pro týlové sledy pluků, tak i pro týlový sled divise. Bojové zajištění je složeno z tanků, motorisované pěchoty a protitankových děl.

Je-li jedna osa ohrožena nepřítelem slučují se týlové sledy a postupují po bezpečnější ose. Obdobně se slučují, i když některá cesta není vhodná pro kolová vozidla.

Zbytek týlu divise (týlová zařízení a vozidla, která nejdou do průlomu), polní pekárna, intendantní dílny, intendantní sklady zůstávají se zbytky týlu pluků ve vyčkávacím prostoru a přemísťují se společně skoky po 50 až 60 km podle pokynů náčelníka týlu divise nebo přímo armády a pod ochranou vševojskových svazků druhého sledu armády. Velitelem tohoto sledu bývá určen jeden z náčelníků služeb divise, zpravidla náčelník intendantního zásobování.

Při průlomu tankové divise v operační hloubce obrany nepřítele se týlové útvary (jednotky) a zařízení rozmísťují rozčleněně využívající plně ženijních úprav opuštěných nepřítelem a podle možnosti připravují jednoduché úkryty pro živou sílu, obvaziště, dopravní prostředky i zásoby materiálních prostředků v prostorech, v nichž byl proveden radiální průzkum.

Se zahájením boje se rozvinují nejdříve obvaziště a dílny předsunutých odřadů; týly útvarů a divise se rozvinují až po zasazení hlavních sil. Obvaziště pluků a divise též při atomovém úderu nepřítele. Po rozvinutí činí neprodleně opatření k ochraně a obraně.

Týlový sled velitelství postupuje v čele týlových útvarů a zařízení a rozvinuje se, jakmile byly zasazeny hlavní síly divise.

Při průlomu pásma armádních záloh nepřítele se týlové útvary (jednotky) a zařízení rozvinují podle situace v podstatně menších vzdálenostech než ve výchozím položení k útoku u střelecké divise. Obvaziště a shromaždiště porouchaných vozidel se předsunují blíže k bojovým útvarům.

Při průlomu jednotlivých mezilehlých postavení ve větší hloubce nepřátelské obrany, kdy se tanková divise vzdálí od hlavních sil armády na větší vzdálenost a je odkázána sama na sebe, rozvinují se týly praporů v terénu tankům těžko dostupném ve vzdálenosti do 3 km od čáry dotyku, týly pluků ve vzdálenosti asi 5 km, týlové útvary a zařízení divise ve vzdálenosti asi 8 až 10 km, a to tak, aby byly chráněny sestavou celé divise.

Při překonávání vodního toku se nejprve přepravují obvaziště a dílenské a odsunové prostředky praporů a pluků.

Divisní obvaziště, dělostřelecký sklad, plukovní sklady a dílenské útvary se přepravují, jakmile divise splní bližší úkol. Ostatní týlové útvary se přepravují, až divise splní další úkol.

Při kruhové obraně je týl divise uprostřed sestavy. Zvláštní pozornost je nutno věnovat rozmístění jednotlivých týlových vozidel, aby byla chráněna od poškození střepinami pum, granátů a min; je nezbytné je umisťovat rozptýleně ve stržích, za odvrácenými svahy a zakopávat. Protivzdušné obraně v této situaci je nutno věnovat největší pozornost.

Organisace přísunu

Tanková divise je bohatě vybavena dopravními prostředky. Z toho vyplývají i širší možnosti v organisaci přísunu.

Přísun materiálu v prostoru soustředění nebo i v prostoru vyčkávacím nečiní vážných potíží. K přísunu materiálu se především používá organických dopravních prostředků divise i podřízených útvarů. Přísun je organisován buď přímo z polních armádních skladů při zásobovacích stanicích armádní zásobovací základny nebo ve vyčkávacím prostoru již z vykládací stanice určené přímo tankové divisi nebo i z čelního oddělení armádní zásobovací základny, bude-li již toto oddělení zřízeno.

Při vzdálenosti do 100 km od zásobovací (vykládací) stanice zpravidla odebírají pluky materiál přímo svými dopravními prostředky. Divisních dopravních prostředků se pak použije k zesílení přísunu, zvláště za nepříznivých komunikačních podmínek.

Je-li divise vzdálena od zásobovací stanice více než 100 km, účastní se přísunu dopravní prostředky divise nebo i armády a pracují souběžně nebo střídavě s dopravními prostředky pluků mezi zásobovací stanicí a plukovními sklady. V jednotlivých případech může být plukovních dopravních prostředků použito jen k přísunu z plukovních skladů k praporům, aby se zkrátil koloběh přísunu.

V průběhu útočné operace, při vzdálenosti zásobovací stanice nad 150 km, zpravidla rozvíjí armáda svými prostředky čelní oddělení armádní zásobovací základny, takže se délka přísunu pro divisi podstatně zkrátí.

Přísun materiálu v hloubce nepřátelské obrany je ztěžován mnoha příčinami, jako na př. velkou vzdáleností od armádních skladů, která se během operace stále zvětšuje, a velkým nebezpečím nepřátelského útoku na přísunové cesty a proudy přísunu.

Tyto těžkosti musí být již v přípravném období uváženy a musí být předvídána opatření k jich překonání. Je nutno na př. již předem nahromadit potřebný materiál nad pohyblivé zásoby v divisních skladech rozvinutých ve vyčkávacím prostoru nebo i blíže fronty. K nahromadění zásob je nutno využít všech dopravních prostředků divise a pluků, po případě vyžádat pomoc u armády.

K vytvoření zásob PHM na zemi je třeba včas zabezpečit v divisních skladech potřebnou zálohu prázdných nádob. Není účelné tvořit v divisních skladech větší zásobou materiálu, než je předpokládaná spotřeba na jeden den boje, neboť při průměrné rychlosti postupu 50 až 70 km za den bude nutno plánovat přemístění skladů, aby dopravní prostředky divise nemusely překonávat stokilometrovou vzdálenost.

Za boje v operační hloubce počínaje druhým dnem operace provádí se přísun zásob do divisních skladů, které se postupně přemísťují za divisi, hlavně dopravními prostředky armády. V tuto dobu je výhodné předsunout čelní oddělení armádní zásobovací základny nebo vysílat do prostoru divisních, po případě i plukovních skladů letučky (dopravní prostředky armády s materiálem, který se přeloží na prázdná vozidla divise nebo přímo pluků a kde se odevzdají ranění a nemocní, po případě i nepotřebný materiál k odsunu). Pro přísun materiálu a odsuny je nutno divisi přidělit nejméně jednu přísunovou a odsunovou cestu.

V některých případech, zvláště je-li předvídáno proniknutí rychlé skupiny do větší hloubky (150 až 200 km), kdy se spojení s týlem armá-

dy a přísun stávají nesnadným zesílí armáda týl divise pohyblivou zálohou materiálu. V tomto případě pak náčelník týlu armády vyšle k týlu divise své orgány, které mají plnou moc disponovat těmito zásobami a přidělovat je podle požadavků náčelníka týlu divise. Do pohyblivé zálohy armády je třeba přidělit hlavně dělostřeleckou tankovou a protiletadlovou munici, po případě PHM pro bojová vozidla (na př. 0,5 p/p dělostřelecké, 1 až 2 p/p protiletadlové munice a 0,3 až 0,5 náplně PHM pro bojová vozidla divise). Tato záloha se pohybuje na zadu týlu tankové divise v nařízené vzdálenosti.

Aby divise byla co nejdéle schopna boje bez doplňování materiálu, je nutné učinit již ve vyčkávacím prostoru tato opatření: stanovit normy spotřeby všeho materiálu, zásoby PHM u vozidel zvýšit o 0,5 až 1,0 náplň v barelech a baňkách, zásoby tankové munice zvýšit podle očekávaného průběhu boje o 0,25 až 0,5 p/p přímo v tancích, zásoby protiletadlové munice zvýšit o 1 až 2 p/p přímo u bojových vozidel, na výchozí čáře doplnit tanky PHM ze záložních nádrží, které se pak naloží na auta vezoucí PHM, nebo na prázdná záložní vozidla, a dále je třeba organisovat přísun během boje hlavně péčí armády.

Při činnosti tankové divise ve větší operační hloubce bude veškerý přísun materiálu organisovat týl armády, a to buď automobilními dopravními prostředky nebo vzdušnou cestou.

Plánování spotřeby a úhrady materiálu je nutno věnovat největší pozornost. Pokud jde o PHM, je třeba těsné spolupráce náčelníka týlu se zástupcem velitele divise pro technické věci a účasti operačního štábu. U munice je třeba těsné spolupráce velitele dělostřelectva s operačním štábem. Velitel divise sám musí uplatnit svůj vliv na plánování spotřeby materiálu ve svém rozhodnutí.

Když je to nutné, musí být doplňování munice a PHM provedeno u bojových vozidel, i při plnění bojového úkolu, přímo bojovými vozidly nebo obrněnými transportéry.

Není-li pozemní přísun možný pro velkou vzdálenost nebo pro přerušení přísunových cest, které nebyly uvolněny ani bojovou akcí tankové divise nebo vševojenských svazků, je nutno přistoupit k hromadnému přísunu vzduchem.

Ve Veliké vlastenecké válce bylo tohoto způsobu zásobování rychlých skupin často používáno. Vyžaduje ovšem značného množství letadel jak pro dopravu zásob, tak i pro ochranu stíhacími letouny a pro hlídkování nad místem přistání nebo shozu. Nejmenšího počtu letadel bude třeba tehdy, když bude možno vykonat několik letů na touž přistávací plochu. Je-li málo času k dopravě zásob, je třeba většího počtu letadel.

Přísun vzduchem může být uskutečněn volným shazováním, padáky, dopravními letouny (vrtulníky) nebo kluzáky.

Přísun materiálu volným shazováním nebo padáky bude běžným způsobem zásobování. Naproti tomu přísun materiálu dopravními letouny a kluzáky bude způsobem výjimečným, protože přistávací plocha bude zpravidla v dostřelu nepřátelského dělostřelectva a kromě toho může být snadno prozrazena a napadána nepřátelským letectvem a jejímu používání zabráňováno pozemními protiletadlovými zbraněmi nepřítele.

Přísun materiálu volným shazováním se provádí dopravními letouny. Materiál musí být uložen ve speciálních obalech. Sypký materiál, jako mouka a p., má vnější obal volný, aby obsah vnitřního obalu, kdyby se tento obal protrhl, zůstal ve vnějším obalu. Shazování se provádí s výš-

ky 30 až 50 m při rychlosti 150 až 160 km/hod. Tento způsob je zvláště výhodný, nejsou-li k dispozici větší plochy pro shazování.

K přísunu materiálu shazováním se používá padáků různé velikosti a z různého materiálu. Zásoby bývají uloženy v proutěných nebo plátěných koších a v lehkých kovových obalech, v nichž jsou odpruženy různým materiálem jako senem, slamou a p. V noci se provádí shazování zpravidla s výšky 100 až 200 m. Plocha potřebná pro shoz padáky je 150×150 m až 300×300 m. Ztráty materiálu při shazování padáky bývají 10% až 25%.

Sovětská armáda získala velmi dobré zkušenosti s používáním výsadkových měkkých zásobníků, nákladového zařízení a nákladních zásobníků.

Jsou-li dány podmínky pro přísun materiálu dopravními letouny nebo kluzáky, odešle front včas k divisi potřebné letecké orgány k zabezpečení provozu na přistávací ploše.

K zabezpečení přísunu materiálu volným shazováním nebo padáky nutno zpravidla učinit tato opatření:

- vyhledat dopadovou plochu, přísunové a odsunové cesty k ní, vhodné místo pro shromáždění shozeného materiálu a organisovat jejich nepřetržitý radiační průzkum; je účelné vyhledat několik dopadových ploch a střídát je,
- zabezpečit vytyčení dopadových ploch pro shazování v noci; používá se k tomu svícen, bengálských ohňů a p.; nutno je uvést v činnost krátce před přiletem letounů, aby předčasně neprozradila dopadovou plochu pozemnímu pozorování,
- zabezpečit ochranu a obranu dopadové plochy a pozorování oblohy v době hlášení přísunů,
- zabezpečit soustředění a odsun shozeného materiálu,
- vyhledat vhodná místa pro uložení padáků a obalů a učinit opatření k jejich případnému zničení.

Technické zabezpečení tankové divise

Dobrá organisace technického zabezpečení tankové divise v sestavě rychlé skupiny má mimořádný význam pro úspěch její bojové činnosti. Je třeba, aby podle vzoru technické služby v Sovětské armádě byla vždy, zejména před zahájením operace, v bojových přestávkách a po ukončení operace, organisována centralisovaně přímo velitelem divise. Včasná a přesná provedení všech opatření v technické službě je totiž důležitou podmínkou její stálé bojové pohotovosti.

Plynulého zabezpečení tankové a technické služby se dosahuje přípravou útvarů a jednotek tankové a technické služby k práci za použití atomových zbraní, jako rozčleněním jednotek tankové a technické služby v úkrytech zabezpečujících ochranu před atomovými zbraněmi, zesílením dílenských a odsunových prostředků praporů, pluků a divisí, organisací rychlých oprav a vyprošťování tanků a ostatního tankového materiálu, zasaženého účinky atomových zbraní, včasným doplňováním zásob záložních součástí a ostatního materiálu, dále vedením nepřetržitého radiačního průzkumu a provedením hygienické očisty osob a deaktivace techniky a terénu, v němž je napadená jednotka rozmístěna.

V prostoru soustředění, zvláště pobude-li divise ve vyčkávacím prostoru krátkou dobu, musí být ukončeny všechny přípravy materiálního rázu, t. j. výběr tanků pro operaci s dostatečnou zálohou motohodin, ukončení oprav bojových vozidel, přezkoušení těsnění příklopů, doplnění zásob záložních dílů a všeho potřebného materiálu na normu a odsunutí všech vozidel, která nelze u divise opravit. Musí být provedeno školení všech technických orgánů o organizaci oprav a odsunů, porouchaných vozidel, o jejich deaktivaci a p.

Ve vyčkávacím prostoru se technický zástupce zaměří na dokončení oprav porouchaných vozidel během přesunu a hlavně na plánování technického zabezpečení bojové činnosti divise. Před zpracováním plánu technického zabezpečení si musí důkladně ujasnit úkol divise v jednotlivých údobích boje, — všestranně zhodnotit situaci nepřítele, — prostudovat rozhodnutí velitele, pokyny nadřízeného technického zástupce a materiální situaci své jednotky (zvláště zásobu motohodin tanků a samohybných děl; potřeba pro akci bývá zpravidla asi 50 až 60 motohodin).

Při plánování musí těsně spolupracovat s operačním štábem, aby plán exploatace bojových vozidel odpovídal plánu boje v jednotlivých údobích boje. Dále musí technický zástupce dbát na to, aby organizace oprav a odsunů porouchaných vozidel byla přesně naplánována podle rozhodnutí velitele. Musí též těsně spolupracovat s náčelníkem týlu, aby výpočet spotřeby PHM, učlenění dílenských a vyprošťovacích prostředků, způsob odsunu a přísunu tankového materiálu byl v soulase s plánem materiálního zabezpečení a s týlovým rozkazem.

Během boje dluží technický zástupce většinou na velitelském stanovišti, protože tam může nejlépe sledovat vývoj bojové situace, udržovat spojení s náčelníkem týlu a rychle se rozhodovat k opatřením pro zabezpečení boje. Technický zástupce musí být stále připraven hlásit veliteli divise současný technický stav bojových vozidel. V průběhu boje organizuje neustálé pozorování bojiště z technických pozorovatelů; jejich činnost řídí pomocník technického zástupce. Pozorovatelný se rozmisťují podle pokynů technického zástupce velitele divise.

Technické zabezpečení přesunu tankové divise z prostoru soustředění do vyčkávacího prostoru je zabezpečeno takto:

- technické uzavírací hlídky praporů z počtu organických dílenských prostředků praporů pochoduji na zadu praporů, provádějí běžné opravy (do 2 hodin) při zastávkách i za pohybu praporů;
- technické uzavírací hlídky pluků z počtu roty technického zabezpečení pluku pochoduji na zadu proudu pluku, poskytují technickou pomoc a provádějí opravy, které netrvají déle než 4 hodiny. Vozidla potřebující běžnou delší opravu (do 8 hodin) se ponechají na místě do příchodu dílen divise. Vozidla s poruchami, jejichž oprava si vyžádá doby delší než 8 hodin, odsunují se do shromaždiště porouchaných vozidel, zřizovaného technickou uzavírací hlídkou divise v prostoru zastávky. Během dalšího pochodu se již odsunují vozidla potřebující větší opravy (více než 8 hodin) do vyčkávacího prostoru.

Technické zabezpečení při pronikání divise taktickou hloubkou nepřátelské obrany

Při pronikání prostorem taktické hloubky nepřátelské obrany používá se dilenských a vyprošťovacích prostředků praporů, pluků a divise ve třech sledech postupujících na jednotlivých osách postupu.

První sled — dilenské prostředky praporů jako technické uzavírací hlídky svých praporů na jejich zadu.

Druhý sled — dilenské a vyprošťovací prostředky pluků zesílené vyprošťovacími prostředky divise se rozděluje na dvě skupiny. První skupina postupuje za prvním sledem pluku a druhá za druhým sledem pluku.

Třetí sled — dilenské a vyprošťovací prostředky divise (tanková dílna a automobilní dílna) se rozdělí opět na dvě skupiny; jedna skupina postupuje za prvním bojovým sledem divise a druhá za druhým bojovým sledem divise jako technické uzavírací hlídky.

Složení hlídek je uzpůsobeno podle proudů; větší část tankových prostředků je na ose, kde pochoduje většina tanků a větší část dilenských a vyprošťovacích prostředků pro kolová vozidla pochoduje na ose, kde je většina kolových vozidel.

Takové učenění dilenských a vyprošťovacích prostředků odpovídá potřebám boje a umožňuje rychlé provádění oprav při zahájení boje.

Provádění oprav v tomto období závisí na době, kterou divise potřebuje k zdolání taktické hloubky nepřátelské obrany. Vzhledem k tomu, že tato doba bude zpravidla jen asi dvě hodiny, nebylo by účelné, aby se dilenské prostředky praporů a pluků zastavovaly, protože nesmějí v tomto období zůstat pozadu za bojovými jednotkami. Proto provádí opravy až třetí sled, a to přímo na místě poruchy a jen u vozidel, jichž oprava nebude vyžadovat delší doby než 8 hodin. Shromaždiště porouchaných vozidel divise se nerozvinuje. Ostatní vozidla s většími opravami vyžadujícími doby delší než 8 až 10 hodin je nutno odevzdat dilenským prostředkům armády. Odsunují se divisními prostředky ve směru postupu na předem určená shromaždiště porouchaných vozidel armády nebo na taková shromaždiště vševojskových svazků.

Technické zabezpečení v operační hloubce

Dilenské a vyprošťovací skupiny praporů a část dilenských prostředků pluků s přidělenými vyprošťovacími prostředky doprovázejí bojové jednotky a provádějí za boje menší opravy tanků a samohybných děl na místě poruchy nebo v nejbližším skrytu. Doba oprav pro dilenské skupiny na jednom místě se stanoví na základě dílčích úkolů, jež plní bojové jednotky a na základě konkrétních taktických podmínek; bude to průměrně 2 až 3 hodiny (splnění bližšího úkolu pluku), aby nezůstaly příliš vzadu.

Většina dilenských prostředků pluku zřizuje shromaždiště porouchaných vozidel pluku ve výchozím položení, kde jsou prováděny opravy do konce dne boje. Neopravená vozidla se odsunou na divisní shromaždiště porouchaných vozidel a plukovní dilenské prostředky se přemístí ke svým plukům.

Tankové dílny divisi pracují ve dvou sledech a přemisťují se překračováním.

První sled posiluje shromaždiště porouchaných vozidel pluku; po ukončení boje se přemístí do prostoru soustředění divise a další den rozvine divisní shromaždiště porouchaných vozidel v novém prostoru bojové činnosti divise.

Druhý sled zřídí shromaždiště porouchaných vozidel divise na odsunové cestě, na čáře plukovních shromaždišť porouchaných vozidel. Rozdělením tankových dílen divise na dva sledy je zabezpečena nepřetržitost oprav a umožněno, aby divisní shromaždiště porouchaných vozidel mohlo pracovat na jednom místě nejméně jeden den.

Pracují-li v pásmu průlomu dílenské prostředky armády není třeba, aby se tankové dílny divise dělily na dva sledy; mohou spolupracovat a střídát se s dílnami armády.

Automobilní dílny mohou pracovat obdobně. První část může pracovat v prostoru týlu pluku a druhá část v prostoru týlu divise. Opravy i odsun během boje musí být chráněny motorisovanou pěchotou, někdy i tanky.

Po atomovém napadení je nutno rychle odstranit jeho následky, vyhledat a přidělit místa vhodná k rozmístění shromaždišť porouchaných vozidel a k rozvinutí desaktivacních ploch. Musí být určeno pořadí vyprošťování bojové techniky a prováděna desaktivace a potřebné opravy bojových vozidel i záložních součástí a agregátů. Tuto činnost řídí starší náčelník, který je nejbližší místa atomového napadení; odstraňování následků se zúčastní všechny prostředky tankové technické služby, které jsou po ruce. Bojová technika zasažená radioaktivními látkami může být ošetřována a opravována jen po částečné nebo úplné desaktivaci. Pro případ použití atomových zbraní nepřítelem je nutno vyčlenit zálohu dílenských, vyprošťovacích prostředků i záložních dílů a jiného materiálu, zejména pro hygienickou očistu osob a pro desaktivaci materiálu, a to přímo u dílenských a vyprošťovacích útvarů.

Vozidla se ošetřují již během krátkých zastávek v mezilehlých shromaždištích praporů nebo na konečném shromaždišti, a to v nezamořeném terénu, kde se též konají kontrolní prohlídky. Tam je prováděno i rozdělení munice a PHM mezi vozidla nebo doplnění přísunem od týlu praporů nebo pluků. K rychlému doplnění vozidel nutno použít všech prostředků doplňování, které jsou k dispozici (prostředků na dopravu i k přečerpávání pohonných hmot a mazadel).

Ztráty bojových vozidel

Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války dosahovaly ztráty na tancích u tankové divise 15 až 20% denně a ostatních vozidel 7% denně. Z toho bylo asi 10% nenávratných ztrát, 15% generálních oprav, 35% středních oprav a 40% vozidel vyžadovalo běžnou opravu.

Při výbuchu atomové pumy možno kalkulovat u divise s dalšími 15 až 20% ztrát. Z toho připadne 15 až 25% na nenávratné ztráty, 25 až 30% na generální opravy, 20 až 30% na střední opravy a 25 až 30% na běžné opravy.

Vyprošťovací prostředky tankové divise se zčásti přidělují plukům (asi ze $\frac{2}{3}$) k zesílení prostředků pro odsun na plukovní shromaždiště porouchaných vozidel. Ostatní vyprošťovače zůstávají u divisiho shromaždiště porouchaných vozidel pro odsun tanků potřebujících střední nebo generální opravu, od pluku na shromaždiště porouchaných vozidel divise.

Zabezpečení komunikací

Zabezpečení přísunových a odsunových cest rychlé skupiny je nejtěžší při organizaci přísunu a odsunu. Je proto nutno, aby bylo organizováno přímo štábem armády nebo frontu. Nejdůležitější je bojové zabezpečení, neboť jakmile nepřítel zjistí, že tankové a mechanisované svazky pronikají do jeho týlu, bude se nejčastěji snažit provést protiúder na základnu tankového klínu. Proto je třeba, aby štáb armády (frontu) předvídal možnosti nepřítele a plánoval přidělení sil a prostředků od vševojskových svazků k ochraně a obraně komunikací divisi tvořících rychlou skupinu.

Na úsecích přísunových a odsunových cest ležících v blízkosti fronty vševojskových svazků provádějí zabezpečení tyto svazky. Dále v hloubce to provádějí zvláštní rychlé oddíly zesílené protitankovým dělostřelectvem a v prostorech přímé bojové činnosti tankové divise jsou přísunové cesty zabezpečovány prostředky této divise.

Komunikace je možno zabezpečit několika způsobem, jako

- na ohrožené směry se vysílají čelní a boční rychlé odřady různých druhů vojsk,
- na ohroženém boku se zřizuje opěrný bod nedovolující nepříteli udeřit na základnu tankového klínu,
- na přísunových cestách se ponechají posádky na místech, kde by nepřítel mohl přerušit komunikace,
- na ohrožených úsecích hlídají rychlé odřady.

K ochraně týlových proudů se přiděluje tanky (obrněná auta), motorisované střelecké, protitankové, protiletectvé a ženijní jednotky. Silnější ochranu proudů je nutno organizovat zvláště počínaje druhým dnem průlomu rychlé skupiny, kdy se více vzdaluje od mechanisovaných divisi a kdy tedy přísunové cesty jsou vydány většímu nebezpečí, že budou napadeny nepřítelem.

Zvláště obtížný je přísun při zúženém průlomovém pásmu.

Ve Veliké vlastenecké válce došlo na jedné frontě k takové situaci, že n-tý tankový sbor byl spojen s týlem jedinou cestou vedoucí v koridoru širokém jen 2 až 3 km. Časem se nepříteli podařilo tuto šíji ještě více zúžit. Nastal nakonec okamžik, kdy tato jediná cesta byla přerušena. Vystála otázka, jak za těchto podmínek zásobovat jednotky v operační hloubce.

Byly vyzkoušeny různé způsoby. Sovětští týlaři se pokoušeli prorazit automobilními proudy ve dne. Přitom však docházelo k velkým ztrátám a nebylo dosaženo žádoucích výsledků. Pokusili se o totéž v noci. Byl sestaven automobilní proud o velkém počtu aut. Byla rozdělena na malé skupiny po pěti autech. Proud chránily tanky, jako doprovod byli určeni samopalníci.

Nepřítel slyšel hluk motorů, zahájil palbu, ale podařilo se mu zničit jen dvě auta. Předem poučení vojáci zničená auta odstranili z cesty a uvolnili tak přesunovou osu. Za proudem jela záložní auta, na která byl náklad přeložen. Tímto způsobem se proud dostal ke svým jednotkám a utrpěl jen nepatrné ztráty. V dalším průběhu boje byly všechny automobilní proudy chráněny samopalníky a doprovázeny tanky. Motory aut se obkládaly pytlí s pískem, aby byly chráněny před palbou z pušek a kulometů.

Technické zabezpečení silnic i zabezpečení regulace organizuje rovněž štáb armády (frontu) a provádějí je silniční (mostní) a provozní prapory armády až po čáru překročení pěchoty prvního sledu armády.

V operační hloubce pohyb svazků rychlé skupiny zabezpečují útvary (jednotky) těchto svazků, zesílené armádou. Ženíjní zabezpečení je prováděno ženijními prapory svazků a regulace hlavně pohyblivými regulačními jednotkami, které zabezpečují vytyčení os přesunu (přisunu a odsunu) postupným přemisťováním mezi jednotlivými regulačními čarami. Regulační hlídky pracují pod ochranou bojového zajištění.

Protože není možno provést průzkum cest předem, seznamují se regulační orgány s osami přesunu studiem velitelských popisných map, leteckých snímků, údajů získaných z průzkumových hlášení podobně jako orgány týlového a radiálního průzkumu.

Po průchodu týlových sledů divise a jejich bojového zajištění se regulační hlídky rychle stahují. Přitom je nutno bezpodmínečně odstranit všechny stopy vytyčení os (náписы, značky, ukazatele). K desorientaci nepřítele je třeba provádět klamná vytyčení pochodové osy. K provedení rychlého vytyčení nové osy přesunu, kterou může nařídít velitel nebo štáb armády (frontu), je nutno mít vždy připravenou určitou zálohu regulačních orgánů na autech a motocyklech. Těchto regulačních orgánů je možno použít jako pohyblivých regulačních hlídek k stálému dozoru během postupu, ke spojení a také k vytyčení objížděk v prostoru výbuchu atomové pumy.

Vzhledem k velmi důležitému úkolu regulačních orgánů při zasazení rychlé skupiny je nutno těmto orgánům poskytovat největší podporu, zvláště pokud jde o jejich ochranu. Je nutno zabezpečit neustálou pohotovost vojsk k rychlému zdolání nepřítele, který ohrožuje jejich činnost. Dále je nutná největší spolupráce týlu s operačním štábem, aby činnost regulačních orgánů byla přesně naplánována i pro potřebu týlu, aby tak přesuny, přísuny a odsuny byly bezpečně zajištěny. Na úspěšné práci regulačních orgánů závisí splnění bojového úkolu.

Zdravotnické zabezpečení tankové divise

Organisace zdravotnického zabezpečení tankové divise v prostoru soustředění a ve vyčkávacím prostoru nečiní zvláštních potíží; poskytování zdravotnické, lékařské i odborné lékařské pomoci je prováděno organickými prostředky tankové divise na částečně rozvinutých zdravotnických etapách praporů, pluků a divise.

Odsuny jsou prováděny též organickými prostředky z divisního obvodu na nejbližší armádní etapy (na čelní oddělení polního odsunového střediska nebo do CHPPN 1. linie). Před vyražením tankové divise do průlomů musí být proveden odsun všech raněných a nemocných s delší dobou léčení než 3 až 4 dny, aby nezatěžovali zdravotnické etapy.

Při přesunu tankové divise na výchozí čáru, dále na čáru zasazení a při pronikání taktickou hloubkou obrany je zdravotnické zabezpečení zajištěno takto:

— Obvaziště praporů postupují za svými prapory, plukovní obvaziště zesílené personálem i odsunovými prostředky divise postupují za prvním sledem pluku, divisi zdravotnický prapor postupuje za prvním sledem divise a jsou připraveny poskytnout co nejrychleji nejnutnější zdravotnickou pomoc, hlavně po zásahu atomových zbraní. Mimo to do technických uzavíracích hlídek pluků a divise jsou včleňovány zdravotnické dopravní prostředky k pohotovému odsunu raněných a nemocných.

Ranění a nemocní neschopní dalšího přesunu jsou odsunováni zdravotnickými auty útvarů tankové divise na zdravotnické etapy vševojskových svazků nebo do CHPPN 1. linie v prostoru zasazení tankové divise podle předem vypracovaného plánu zdravotnického zabezpečení armády.

Zdravotnické zabezpečení v operační hloubce

Organisace zdravotnického zabezpečení tankové divise v boji v operační hloubce nepřátelské obrany, zvláště poskytování odborné lékařské pomoci a rychlý odsun raněných je prováděn, jak ukázaly zkušenosti z Veliké vlastenecké války, za velmi ztížených podmínek:

- průlom je veden vysokým tempem,
- bojové útvary jsou nuceny často provádět změny směru útoku,
- tanková divise je vyhledávaným cílem nepřátelského letectva,
- odsunové etapy vševojskových svazků zůstávají příliš pozadu,
- u tankových útvarů je vysoké procento těžkých zranění,
- u osádek tanků je velká fyzická únava.

Proto je nezbytné nutně zesilovat divisi zdravotnický prapor jak zdravotnickým personálem, tak odsunovými prostředky i zdravotnickým materiálem. Dále je třeba vysílat na směru činnosti tankové divise armádní pohyblivé nemocnice první linie.

Obvaziště se rozvíjí při zahájení střetného boje pod ochranou bojových sestav v prostorech skýtajících ochranu i s hlediska protiatomové ochrany; využívá se především přirozených úkrytů a též úkrytů vybudovaných nepřítelem. Nejprve se rozvíjí obvaziště předsunutých oddílů a předvojů. Divisi obvaziště se rozvíjí při zasazení hlavních sil.

Ranění a nemocní jsou odsunováni též vracejícími se prázdnými vozidly provádějícími přísun.

V dalším průběhu boje, kdy odsun raněných na armádní etapy je z jakýchkoliv důvodů znemožněn (příliš velká vzdálenost, přerušení odsunových cest nepřítelem a p.), dopravují se ranění a nemocní s útvary na uprázdněných vozidlech do shromaždišť nebo do prostoru noclehu, odkud se po ošetření při první příležitosti odsunují k armádě všemi možnými dopravními prostředky, hlavně zdravotnickými letouny (vrtulníky).

Protiatomová ochrana

Jedno z nejdůležitějších opatření k zabezpečení nepřetržité činnosti týlu tankové divise v sestavě rychlé skupiny, protiatomová ochrana týlových útvarů (jednotek) a zařízení, organisuje se k zabezpečení jejich činnosti před působením atomových zbraní podobně jako u vševojsko-

vých svazků. Provádění protiatomové ochrany je však daleko obtížnější vzhledem ke kratší době přípravného období, k vyššímu tempu útoku (50 až 70 km za den) a vzhledem k působení tankové divise v operační hloubce nepřátelské obrany v sestavě rychlé skupiny bude tato skupina dále vyhledávaným cílem nepřátelských nosičů atomových zbraní i atomového dělostřelectva a řízených střel.

Z uvedených důvodů je jasné, že organizaci i provádění protiatomové ochrany týlových útvarů (jednotek) a zařízení tankové divise v sestavě rychlé skupiny je nutno věnovat tím větší péči.

Pro rychlé vyhledávání atomového nebezpečí (poplachu) je třeba organisovat spolehlivé radiové spojení, hlavně v operační hloubce nepřátelské obrany, a to týlového sledu velitelství divise s VS a s jednotlivými útvary a zařízeními, dále vybudovat předem, za pomoci armádních mechanizačních prostředků, prostor soustředění i vyčkávací prostor pro bezpečné protiatomové umístění týlových útvarů (jednotek) a zařízení, organisovat důkladný radiační průzkum os přesunu, nepřetržitý radiační průzkum přísunových a odsunových cest, prostoru rozmístění a rozvinutí týlových útvarů (jednotek) a zařízení, zvláště v operační hloubce; pro případné změny os přesunu, přísunových a odsunových cest je třeba vyčlenit silnou zálohu dosimetrických hlídek pro pohotové vyslání nového radiačního průzkumu; dále bude třeba v plné míře využívat výsledků radiačního průzkumu vševojskových svazků prvního sledu armády.

K umístění nebo rozvinutí týlových útvarů (jednotek) a zařízení nutno využívat v největší míře krytů, úkrytů, okopů, původních nepřátelských obranných postavení, dále přirozených krytů (hlubokých údolí, zářezů, tunelů a j.). Podle možnosti se upravují jednoduché úkryty pro živou sílu, obvaziště, dopravní prostředky i materiál.

K rychlému odstranění následků atomového napadení nutno vytvářet větší pohyblivé zálohy všech druhů materiálu a větší zálohy zdravotnických a dilenských prostředků, než se tvoří u vševojskových svazků.

Technická služba musí provést pečlivou přípravu všech útvarů a jednotek tankové a technické služby pro práci v situacích, kdy nepřítel použije atomových zbraní. Musí naplánovat provádění včasného týlového i radiačního průzkumu všech prostorů předpokládaného umístění dilenských útvarů (jednotek), shromaždišť porouchaných vozidel a cest vedoucích do těchto prostorů. Dále musí vytvořit zásoby potřebného materiálu pro hygienickou očistu osádek, pro deaktivaci materiálu přímo u dilenských a vyprošťovacích útvarů, zvýšené zásoby dilenského materiálu, záložních dílů a agregátů a zabezpečit přidělení posilových prostředků pro opravy přímo u podřízených útvarů.

Při atomovém úderu musí být tanková a technická služba s to vyslat hned po úderu radiační průzkum s úkolem určit stupeň zamoření prostoru, bojové techniky, vytyčit hranice, vyhledat prostory pro rozvinutí shromaždišť porouchaných vozidel a deaktivací plochy a plochy pro hygienickou očistu. Dále musí být schopna vyslat orgány technické služby do prostoru výbuchu atomové pumy s úkolem stanovit ráz poškození bojové techniky, získat reálné podklady pro stanovení rozsahu potřebných oprav, stanovit cesty a pořadí odsunu i oprav a konečně organisovat rychlé provádění deaktivace a hygienické očisty, aby nebylo velké zdržení za bojovými útvary. Desaktivují se především vozidla méně zasažená a opravují se vozidla méně poškozená.

Zásobování vodou

Zásobování vodou tankové divise rychlé skupiny při průlomu v operační hloubce obrany nepřítele bude vážnou otázkou. Tanková divise může bojovat v prostoru, kde mohou být zamořeny zdroje pitné i užitkové vody nebo který bude velmi chudý na vodu.

Bude proto třeba v přípravném období, a to již v prostoru soustředění, učinit potřebná opatření k zabezpečení divise vodou. Tato opatření bude nutno ukončit nejpozději s příchodem divise do vyčkávacího prostoru.

Pro zásobování vodou pitnou i užitkovou vypracuje ženijní náčelník za spolupráce náčelníka týlu, náčelníka zdravotnické služby a zástupce velitele pro technické věci plán zásobování vodou. Plán se sestavuje na základě nezbytných technických výpočtů a může obsahovat: celkovou potřebu vody pro vojska (podle útvarů a podle životních, zdravotnických a technických potřeb), organizační opatřování vody, její čištění, obsluhu vodních zdrojů (pracovní síly, materiál), vybavení útvarů nádobami a jinými prostředky pro uchovávání vody a její dopravu, normy spotřeby vody pro každý útvar, organizační přísunu vody útvarům, ochranu a obranu vodních zdrojů.

Plán zásobování vodou je součástí všeobecného plánu ženijního zabezpečení boje; schvaluje ho velitel divise. Plnění plánu a hlavně zřizování vodních stanic a jejich udržování v provozu organizuje ženijní náčelník.

Zpracovatelé plánu při výpočtu potřeby vezmou za základ minimální potřebu: 6 l na muže denně (za zvláště těžké bojové situace, nebo v terénu bez vody — ovšem se souhlasem náčelníka zdravotnické služby divise — nejnižší přípustnou normu 3,5 l; tu však ne déle než 3 dny). Pro auta a tanky kalkulují s minimálním doplňováním chladičů v rozsahu 20% denně. Dále nutno počítat se zálohou nezávadné vody pro zdravotnické účely a na hygienickou očistu a vodu na deaktivaci materiálu pro případ zásahu atomových zbraní. Na základě zpracovaného plánu bude nutno zabezpečit pracovní síly a prostředky ke zřizování vodních stanic i pro dopravu vody; nepostačí-li organické prostředky útvarů a čtyři pro zásobování vodou, nutno je včas zajistit požadavky u armády (přidělení hydrotechnických jednotek) nebo z místních zdrojů již předem v prostoru soustředění. Na pozdější získání prostředků nelze spoléhat vzhledem k rychlému tempu útoku.

Ženijní náčelník divise organizuje spolu s náčelníkem chemické služby a náčelníkem zdravotnické služby průzkum vodních zdrojů k získání potřebných dat ženijního, chemického a zdravotnického rázu, kterých je třeba pro zabezpečení zásobování vodou v operační hloubce. Pro průzkum vodních zdrojů stanoví na každou osu postupu nejméně jedno ženijní družstvo s příslušníkem chemické a zdravotnické služby. Pro ochranu hlavních zdrojů vody vyžádá od náčelníka štábu po družstvu ochrany. Úkoly průzkumu stanoví na základě předchozích zpráv, které poskytují přehled o celkových podmínkách pro zásobování vodou v předpokládaném prostoru, dále na základě studia geologických a ženijních geologických map, topografických, zdravotnických a zeměpisných popisů prostoru.

Těsně před vyražením z vyčkávacího prostoru je nutno doplnit všechny prostředky pro zásobování vodou jako polní láhve, polní kuchyně,

cisterny útvarů, cisterny čtyř pro zásobování vodou u ženijního praporu divise; na výchozí čáře, kde je předvídána kratší zastávka, je třeba zajistit předem poblíž os postupu dostatečný počet vodních zdrojů pro doplnění vody u všech vozidel a tanků, i když spotřeba bude nepatrná, aby tak divise byla zabezpečena vodou co nejlépe. V létě je nutno počítat s doplněním polních lahví.

Velení týlu

Velitel svazku má osobní odpovědnost za organizaci svého týlu a materiálně technického zabezpečení v boji. Toto ustanovení v našem Polním řádu platí obzvláště pro organizaci týlu tankové divise v sestavě rychlé skupiny. Velitel tohoto svazku musí se dvojnásob zabývat organizací týlu a materiálního zabezpečení, neboť to zabezpečuje délku trvání, hloubku a rovněž i rychlost bojových akcí.

Během bojové činnosti velení týlu záleží hlavně v manévrování zásobami a prostředky, t. j. v přizpůsobování organizace a práce týlu měnící se situace.

Velitel divise stanoví úkoly pro týl v rozhodnutí nejen na podkladě informačních zpráv náčelníka týlu a zástupce pro technické věci, ale též na podkladě důkladného osobního zhodnocení situace. Všímá si hlavně úseků, z kterých směrů a jakými silami by mohl nepřítel ohrožovat komunikace divise, možnosti palby nepřátelského dělostřelectva, možnosti zásahu atomových zbraní na týlové sledy divise při jejich průchodu tak-tickou hloubkou nepřátelské obrany a dále v operační hloubce, možné ztráty osob i materiálu a předpokládané prostory ztrát.

Při hodnocení vlastní situace si musí ujasnit stupeň zabezpečení vojsk, stav materiálu a dopravních prostředků, musí si podle vlastního zamýšleného řešení úkolu ujasnit, kdy, kde a jak je bude třeba doplnit, a jaké minimální zásoby musí mít na počátku každého údobí bojové činnosti, jaká opatření pro přísun z toho plynou (žádat o uvolnění přísunových cest, vyžádat pohyblivou zálohu materiálu od armády a p.).

Při hodnocení terénu musí určit příčné směry, odkud nepřítel může ohrožovat týly a způsob jejich zabezpečení, po případě určit zabezpečovací jednotky týlovým sledům.

Ve svém rozhodnutí pak stanoví úkoly pro týl obdobně jako velitel vševojskového svazku a dále stanoví

- hlavní směr zásobování,
- do jaké míry mají být zvětšeny pohyblivé zásoby bojových vozidel,
- jaké zásoby vzít do průlomu,
- způsob postupu týlových sledů pluků a divise,
- kde je nutno předvídat doplnění zásob, technická opatření (nutno brát v úvahu, že doplňování zásob lze provádět jen u jedné třetiny všech sil divise najednou),
- nařízení pro organizaci oprav a odsunů podle údobí boje,
- síly a prostředky k zabezpečení týlu a komunikací.

Tato nařízení jsou tak závažná pro zabezpečení úspěchu, že je velitel nemůže přenést na náčelníka štábu nebo na náčelníka týlu nebo na technického zástupce, i když jsou tyto orgány velmi zkušené. Další potřebné podklady pro rozhodnutí připravuje náčelník týlu s technickým zástupcem v těsné spolupráci s náčelníkem štábu, s veliteli a náčelníky druhů vojsk.

Těsné a nepřetržitě spojení velitele divise, náčelníka štábu s náčelníkem týlu a s technickým zástupcem je základní podmínkou pro dokonalé velení týlu. Mimo to musí být zabezpečeno dokonalé spojení náčelníka týlu divise s náčelníkem týlu armády a se zástupci velitele pro zásobování. Pro spojení s týlem se používá radiových stanic, styčných důstojníků, aut, motocyklů a letounů (vrtulníků).

Týlový sled velitelství se za průlomu pohybuje v čele týlu divise.

Jakmile se **náčelník týlu** seznámí s bojovou situací a prostuduje týlový rozkaz armády, je mimo jiné povinen

- prostudovat a připravit si mapu prostoru příští činnosti, výrazně zakreslit předpokládané osy a směry přísunu, změřit vzdálenosti od zásobovacích míst a poznamenat je na mapě;
- uvědomit si úkoly v jednotlivých údobích, dobu jejich trvání a hlavní úkoly týlu pro každé údobí podle místa, času a rozsahu;
- organisovat součinnost s náčelníky týlu svazků, v jejichž pásmu bude divise působit.

Náčelník týlu divise musí být přítomen při organisaci součinnosti, aby spolupracoval po stránce týlové, získal podrobné informace o situaci a předložil konkrétní požadavky na organisaci bojového zabezpečení týlových sledů, přísunových cest, regulace a podal návrhy na organisaci týlu a materiálního zabezpečení podle předpokládaných situací.

Jinak pokud jde o přípravu k zasazení do průlomu, operační štáb společně s náčelníkem týlu zpracovává

- podrobné schema začlenění týlu do sledů při zaujetí sestav divise pro zasazení do průlomu (to musí být zpracováno s největší přesností),
- konkrétní opatření k bojovému zabezpečení sledů týlu,
- požadavky na armádu, na sousední štáby a nařízení podřízeným, pokud jde o otázky zabezpečení komunikací divise,
- plán spojení týlu,
- plán protiatomové ochrany.

Týlový rozkaz se vydává jen pro první údobí boje (obvykle jen pro první den činnosti divise). Velení týlu během boje se uskutečňuje pomocí jednotlivých nařízení, která vydává náčelník týlu na základě celkového plánu organisace týlu a materiálního zabezpečení boje, schváleného velitelem divise, a podle vytvořivší se bojové a materiální situace.

V týlovém rozkaze se mimo nařízení, která se vydávají u střelecké divise, uvádějí

- zásoby, které je nutno mít u jednotlivých útvarů a u divise, způsob přesunu týlových útvarů a zařízení při zasazení do průlomu,
- umístění útvarů (jednotek), které nejdou spolu do průlomu,
- místa a pravděpodobná doba zastávek pro doplnění,
- normy spotřeby podle jednotlivých údobí,
- způsob oprav a odsunů materiálu před čarou zasazení a dále v hloubce, doba oprav vozidel u útvarů a divise, osa postupu divisních dílen-ských a vyprošťovacích prostředků, rozvinutí shromaždiště porouchaných vozidel,
- způsob odsunu raněných před čarou zasazení na obvaziště vševoj-skových svazků a způsob dalšího odsunu, osa postupu zdravotnického praporu, přidělení zdravotnických vozidel plukům,
- osa postupu náčelníka týlu a týlového sledu velitelství.

Je nutno vydávat předběžná nařízení podřízeným útvarům a velitelům týlových útvarů ještě před vydáním týlového rozkazu. Práci je nutno organisovat tak, aby v okamžiku, kdy podřízené štáby dostanou bojové úkoly, byla všechna hlavní týlová nařízení, která jsou rozhodující pro rozhodnutí velitele (stanovení úkolu pro týl) již u podřízených týlových funkcionářů. Jen tak zabezpečíme včasnou a důkladnou přípravu k úspěšnému splnění úkolů.

Plán organizace týlu a materiálního zabezpečení boje se zpracovává převážně graficky a musí mimo jiné předvídat

- potřebu rozhodujících druhů zásob podle údobí boje, zabezpečení k začátku a ke konci každého údobí,
- zásoby, které musí mít jednotky s sebou (zvýšené),
- zásoby, které je nutno nahromadit do začátku operace na zemi (v prostorech skladu divise — ve vyčkávacím prostoru nebo ještě blíže k frontě),
- přísun během průlomu, manévr zásobami, pohyblivou zálohou materiálu, odsuny,
- členění týlových útvarů (jednotek) a zařízení, jejich umístění v sestavě divise pro zasazení a rozmístění v jednotlivých údobích příští bojové činnosti,
- prostředky a opatření k bojovému zabezpečení komunikací a sledů týlu,
- místo týlového sledu velitelství, náčelníka týlu, náčelníků služeb v jednotlivých údobích boje.

Součinnost se štáby a náčelníky týlu svazků, v jejichž pásmu divise působí během průlomu, týká se hlavně těchto otázek: způsobu používání komunikací a regulace pohybu, rozmístění týlových útvarů a zařízení, využití odsunových zdravotnických prostředků vševojskových jednotek, využití místních zdrojů hlavně ke zpeštění suchých dávek (divise ode dne zasazení přechází na zásobování suchými dávkami), konservového zásobování (nebere-li kuchyně s sebou).

Dotazy u štábu týlu armády nutno zjistit a sledovat, jaká opatření k zabezpečení komunikací provádí armáda, jakými prostředky a kdo je provede, jak bude prováděn přísun armádními automobilními prostředky, po případě dopravním letectvem pro případ přerušení cest nepřitelem, jak je po atomovém úderu organisováno odstraňování jeho následků, odsun raněných a nemocných atd.

Závěr

V tomto článku řeším jen některé otázky materiálního a technického zabezpečení tankové divise rychlé skupiny. Zbývá ještě mnoho otázek k vyřešení celého, velmi složitého problému. Je třeba, aby tento článek byl podnětem k dalším úvahám.

Dále je nutno ještě podrobněji se zabývat zásobováním vodou, zvláště otázkami organizačními (jak má být organisována četa pro zásobování vodou, jaké typy cisteren, jaké prostředky přidělit, kolik a kterým jednotkám nebo útvarům). Je třeba rovněž rozvinout otázku zásobování teplou stravou. Víme z praxe, jak je velmi obtížné zásobovat teplou stravou z polních kuchyní útvary tankové divise v operační hloubce při

cvičeních v míru. Víme dále, že polní kuchyně velmi prodlužují proudy útvarů, což dnes za použití atomových zbraní je zvláště nevýhodné. Uvažujme proto o jiném a spolehlivějším způsobu přípravy teplé stravy pro tankové a mechanisované divise. Tyto otázky nechť se stanou předmětem široké diskuse.

Použité prameny: Tank-I-5, Bojová činnost tankového a mechanisovaného vojska za použití atomových zbraní (divise, prapor);
Pom-týl-7, Týl mechanisované divise;
Chem-II-10, Protiatomová ochrana vojsk;
Pom-žen-6, Zásobování vodou v poli.

DISKUSE

DALE ROZVÍJET OTÁZKY VEDENÍ BOJE V NOCI

Několik poznámek k článku s. generála J. Vyhánka, uveřejněnému v 5. čísle Vojenské mysli, ročník 1955

Kolektiv učitelů Vojenské akademie Klementa Gottwalda

V 5. čísle Vojenské mysli byl uveřejněn článek s. generála Jaromíra Vyhánka: »Průlom připravené obrany v noci«. V článku se celkem správně zdůrazňuje, že boj v noci nesmí být pokládán za zvláštnost, s tím nutno plně souhlasit. Ovšem některé these článku podle našeho názoru nejsou rozvinuty zcela správně, proto pokládáme za nutné upozornit na ně v tomto diskusním příspěvku.

Na straně 24, ve čtvrtém odstavci zdola, autor uvádí:

»Při průlomu obrany nepřítele v noci bez použití atomových zbraní mohou být úkoly divise obdobně jako při průlomu ve dne ukládány na menší hloubku.«

Jestli jsme správně pochopili tento odstavec, míní autor, že za útoku bez použití atomových zbraní se určují úkoly do jiné hloubky, než uvádí Oper-I-2, ať už jde o útok ve dne nebo v noci. Neboli domyšleno do konce máme co dělat s dvojí taktikou: za použití atomových zbraní a bez použití atomových zbraní. Domníváme se, že toto tvrzení není zcela správné, protože nejsou důvody, pro které by bylo nutné měnit hloubku úkolů proti údajům, stanoveným předpisy. Kromě provedení atomových úderů je rozhodujícím činitelem pro stanovení hloubky úkolů nepřátelská obrana a síly a prostředky, jimiž ji nepřítel zaujal. V současné době se bude nepřítel vždy snažit zaujmout obranu tak, aby se vyhnul vysokým ztrátám, které by mohl utrpět provedením atomových úderů, t. j. bude ji organisovat s protiatomového hlediska. Když pak vycházíme z konkrétních údajů o taktice americké armády v obraně, jejíž divise zaujímá v obraně pásmo 18 až 25 km široké, může být v útočném pásmu střelecké nebo mechanisované divise, širokém zhruba 6 km, hodnota rovná jedné třetině bojových sil pěší divise nepřítele, t. j. hodnota asi tři praporů. Poměr sil 1 : 3 umožňuje stanovit i bez použití atomových zbraní stejně hluboké úkoly, jako s jejich použitím. Podle našeho názoru atomové zbraně ovlivňují především tempo útoku a ne hloubku úkolů. Je samozřejmé, že v konkrétním případě nebude-li atomových zbraní použito, bude i tempo útoku poněkud nižší.

Další otázka, kterou nutno hlouběji rozebrat a hlavně podložit praktickými poznatky především ze cvičení s vojsky je tempo útoku v noci. V článku autor uvádí, že soudobá technika umožňuje dosáhnout i v noci stejného tempa útoku jako ve dne. Jak však si bylo možno prověřit na cvičeních s vojsky, soudobá technika to ještě neumožňuje. Za Veliké vlastenecké války bylo v noci dosahováno průměrného tempa 1 km za hodinu, někdy i více (za útoku). Problém techniky na bojišti a organizace jejího pohybu se rozrostl. Jsme toho mínění, že i za sou-

dobých podmínek je možné počítat s maximálním průměrným tempem pohybu tanků v noci 2 km za hodinu. V krátkém diskusním příspěvku nemůžeme hlouběji rozbírat náš názor, nutno však vycházet z toho, že výhody a nevýhody noci jsou stejné pro obě strany a nemůžeme počítat s nepřítelem, který »neočekává noční útok« (str. 21, 3. řádek zdola).

Na straně 26 v pátém odstavci shora píše autor: »V diviších, které útočí v jednom sledu, bývá někdy účelné mít bojovou sestavu pluků ve třech sledech. Hluboká sestava pluků dává divisi možnost útočit, aniž by bylo třeba provádět podstatné přeskupení a bez změny systému součinnosti, který byl při přípravě průlomu organisován.«

Na straně 24, druhý odstavec, autor správně zdůrazňuje nesnáze při zasazování druhého sledu střeleckého sboru (zpravidla mechanisované divise). Je nám naprosto jasné, že není možné aplikovat tyto zásady i na zasazení druhého sledu pluku, zdá se nám však, že to bude i pro velitele pluku nesnadný manévr, když bude nucen během boje dvakrát měnit bojovou sestavu zasazováním svého druhého a třetího sledu, že takovým členěním bojové sestavy se příliš komplikuje manévr, který právě za útoku v noci má být co nejjednodušší. Zasazením druhých sledů se v každém případě naruší původní systém součinnosti ale spoň na stupni pluku, což se pak nutně odráží na celé bojové činnosti divise.

Nicméně je these autora velmi zajímavá, bylo by však velmi účelné prověřit ji v praxi na cvičeních s vojsky.

Na straně 27, 1. odstavec autor píše: »...zhuštění sestav při průlomu obrany nepřítele v noci zmenšováním mezer mezi jednotkami a útvary...« Podle dosud platných řádů a předpisů se za útoku žádné mezery mezi jednotkami a útvary netvoří. Pokládali bychom za účelné, aby autor šířeji rozvedl tyto these, protože to jsou tvrzení nová, jistě zajímavá a potřebovala by hlubšího zdůvodnění.

V článku, který je nadepsán »Průlom připravené obrany nepřítele v noci«, postrádáme rozbor velmi důležitých činností, na nichž je závislý úspěch každé noční činnosti, tím více průlomu připravené obrany. Autor nepojednává o organisaci součinnosti, která právě za boje v noci musí být velmi pečlivě organisována, o organisaci bojového zabezpečení, která zaručuje úspěšné splnění úkolu, o organisaci velení, osvětlování bojiště atd. Je proto článek s. generála Vyhnánka podnětem k dalšímu, hlubšímu rozboru hlavních otázek nočního průlomu nepřátelské obrany. Všichni čtenáři »Vojenské mysli«, kteří mají určité praktické zkušenosti z noční bojové činnosti ať v míru nebo ve válce, by měli přispět dalšími diskusními příspěvky k důkladnému a úplnému rozvinutí otázek nočního boje.

Odpověď k diskusnímu příspěvku kolektivu Vojenské akademie Klementa Gottwalda

Generál-majoor Jaromír Vyhnánek

Kolektiv Vojenské akademie Klementa Gottwalda ve svém diskusním příspěvku předkládá k objasnění vcelku zásadní otázku, zda nutno rozlišovat přípravu a vedení boje za použití a bez použití atomových zbraní.

Význam použití atomových zbraní v pásmu průlomu střeleckého sboru nebo armády je tak značný, že není možno k řešení této otázky přistupovat s podceňováním účinků zbraní hromadného ničení. Je pochopitelné, že vojska budou za útoku postupovat rychleji v prostorech zasažených atomovými zbraněmi, kde odpor nepřítele bude buď úplně nebo značně zlomen a rovněž úderý atomových zbraní na druhé sledy a zálohy nepřítele vytvoří předpoklady vyššího tempa útoku. V důsledku toho je nutno rozlišovat a při řešení řady otázek přípravy a vedení boje brát v úvahu různost podmínek boje za použití atomových zbraní a podmínek boje, kdy svazky budou útočit bez podpory atomových úderů. Je tudíž opravdu třeba brát v úvahu při organizaci, přípravě a vedení boje (operace), zda je v průlomovém pásmu použito atomových zbraní nebo není.

S hlediska protiatomové ochrany je však tato otázka trochu jiná, neboť prvek bojového a operačního zabezpečení musí být v soudobých bojových podmínkách vždy plně uskutečňován. Tím je zodpovězena i otázka stanovení úkolů útvarům a svazkům, které budou různé za útoku s použitím a bez použití atomových zbraní. Je přirozené, že v každém z uvedených případů bude hloubku úkolu ovlivňovat systém obrany a síla obránce, kterýžto prvek rozhodování je důležitým činitelem pro stanovení úkolů, pro propočty potřebné hustoty dělostřeleckých a minometných hlavních a jiných posilových prostředků. Bylo by však chybou, kdybychom jen proto, že obránce zaujímá obranu podle zásad protiatomové ochrany šablonovitě se přidržovali ustanovení řádů pojednávajících o vedení boje za použití atomových zbraní.

V případech, kdy v průlomovém pásmu armády použijeme atomových zbraní, avšak v pásmu některé útočící divise nebude proveden žádný atomový úder, bude nutno zabezpečit tuto divisi silnější dělostřeleckou a leteckou podporou a úkoly jí klást v soulase s Oper-I-2.

Rovněž nesprávný je názor kolektivu Vojenské akademie Klementa Gottwalda, uvádějící, že atomové zbraně ovlivňují především **tempo** útoku a ne hloubku úkolů. Vždyť tyto dva prvky jsou navzájem v přímé závislosti, a proto při vyšším tempu musí být i hlubší úkoly. Za použití atomových zbraní nám naše řady plným právem kladou za úkol postupovat rychlými tempy a plnit úkoly na větší hloubku než tomu bylo za boje bez použití atomových zbraní.

K otázce tempa útoku v noci.

Za Veliké vlastenecké války bývalo skutečně tempo útoku v noci vcelku malé (1—2 km za hodinu). Názor, že je možno dosáhnout i v noci stejného tempa jako ve dne, vychází ze zkušeností při cvičeních provedených Sovětskou armádou. Při našich cvičeních nebylo dosud v plném rozsahu využito technických prostředků k zabezpečení útoku v noci. Dal-

ším důležitým činitelem tu je i stupeň vycvičenosti velitelů, štábů a vojsk v organisování a vedení boje v noci. V tomto směru je třeba vynaložit ještě mnoho úsilí a získat praktické zkušenosti. Je tudíž správný vývod, že soudobá technika umožňuje dosáhnout i v noci stejného tempa jako ve dne. Vážnější úkol je, abychom tento reálný požadavek uvedli v život i při našich cvičeních, což vyžaduje tvrdého a soustavného výcviku vojsk, velitelů a štábů, jakož i neustálého zdokonalování soudobé techniky k zabezpečení podmínek boje v noci.

Otázku zhuštění bojové sestavy při průlomu obrany nepřítele je třeba doplnit některými objasněními. V noci zhušťujeme bojovou sestavu zezadu dopředu, zatím co pásma útoku zůstávají stejná jako ve dne. Je pravdou, že ani ve dne netvoří se mezery mezi jednotkami a útvary, avšak styk na rozhraní mezi jednotkami a útvary v noci musí být zpevněn a odstraněny ty mezery, které ve dne vznikají, aniž by byl styk narušen. Jsou to vcelku malé mezery 20 až 50 m, které v noci mohou znamenat ztrátu směru a narušení součinnosti. Jde tedy o požadavek zabezpečit na rozhraních mezi jednotkami a útvary styk tak, aby vojska postupovala ruku v ruce.

SVÍTÍCÍ NÁTĚRY

(Diskusní příspěvek k vedení bojové činnosti v noci)

Podplukovník Josef Bláha

V poslední době byly v našem vojenském tisku uveřejněny některé úvahy o bojové činnosti vojsk v noci. Také při praktickém provádění cvičení s vojsky v posledním výcvikovém roce byla této činnosti věnována zvláštní pozornost a byly získány četné praktické poznatky. Avšak tyto poznatky jsou až dosud velmi málo zveřejňovány a získané zkušenosti jsou málo vyměňovány.

Články uveřejněné v našem vojenském tisku řeší bojovou činnost vojsk v noci převážně s taktického hlediska a málo si všímají jejího materiálního zabezpečení. Bude proto nutné co nejdříve zevšeobecnit praktické poznatky našich velitelů, zjistit potřebu různých osvětlovacích prostředků a pak usměrnit i činnost našich vědců a techniků na řešení technické výzbroje a pomůcek, zabezpečujících činnost vojsk v noci.

Ve Vojenské mysli čís. 5/1955 v článku generál-majora Lipového jsou uvedeny tyto prostředky pro osvětlování bojiště: osvětlovací rakety, osvětlovací granáty, osvětlovací pumy a světlomety. V témže čísle pak inženýr plukovník Moždík rozbírá některé poznatky o použití infradalekohledů a radiolokátorů. Jak je z uvedeného článku patrné, infradalekohledy jsou poměrně lehce zjistitelné jednoduchým infraprůkazníkem a hlavně pak omezená viditelnost do vzdálenosti 250 m ztěžuje jejich plné využití. Výroba infradalekohledů je velmi nákladná, a proto se domnívám, že infradalekohledy jsou sice nezbytné k vedení nočního průzkumu na malé vzdálenosti i pro řízení vozidel a tanků, avšak bude jich používáno ve značně menší míře, než očekávají mnozí příslušníci naší armády. Dosud se setkáváme s názorem, že infradalekohledem vyřešíme všechny problémy zabezpečení nočního boje.

Dále bych chtěl upozornit naše velitele i techniky na poměrně jednoduchý prostředek ulehčující bojovou činnost vojsk v noci, na svítící nátěry.

Dnes jsou známy v podstatě tři typy svítících hmot:

a) Hmoty, které vydávají světelné záření za bílého dne nebo alespoň za šera, nikoli za úplné tmy. Účinnost těchto hmot je založena na fluorescenci. Dlouhodobou expozicí intenzivním světelným zářením se tyto hmoty rychle opotřebovávají.

b) Hmoty, které akumulují světelné záření a jsou schopny po určitou dobu vydávat sekundární světelné záření i v úplné tmě. Svítivost těchto hmot dosahuje u výrobků nejvyšší kvality 5 až 8 hodin a po krátkodobém ozáření intenzivním zdrojem ultrafialového záření se jejich činnost rychle obnovuje.

Hmoty tohoto druhu domácí výroby nedosahují světové úrovně — jejich doba svítivosti je asi 2, maximálně 5 hodin. Vyrábějí se zatím poloproduktově v kilogramových množstvích. Projektuje se provozní výroba, ale ta postupuje pomalu, hlavně pro nedostatečný zájem odběratelů.

c) Hmoty fosforescenční s obsahem solí radia, které způsobují trvalou účinnost svítících hmot. Tyto látky se u nás zatím nevyrábějí.

Svítící hmoty je možno vmíchat do laků nebo smaltů pro nátěry nebo nástřiky nebo je možno jich používat do plastických hmot a p.

Jak použít svítících nátěrů

Podle dosud získaných poznatků a zkušeností je svítící nátěr vidět jen na vzdálenost asi 50 m. To ukázala zkouška provedená se svítícím nátěrem domácího původu na kruhovém terčíku o průměru asi 6 cm. Na větší vzdálenost byly tyto terčíky již téměř zcela neviditelné. Jejich svítivost i na malou vzdálenost má malou intensitu. To je jejich výhodou proti všem přímým světelným zdrojům. Nepřítel je totiž prakticky nemůže zpozorovat. Naproti tomu přímé světelné zdroje nelze zcela utajit, i když jsou různými způsoby zastíněny.

Proto se domnívám, že svítících nátěrů bude možno s výhodou používat k zabezpečení noční činnosti vojsk i týlů. Svítící nátěry nám totiž umožní noční bojovou činnost s překvapením, bez použití osvětlovacích prostředků, zejména v případech, kdy nejsme v přímém dotyku s nepřítelem.

Tak k zabezpečení vzájemného styku v malých jednotkách v noci bude možno vybavit pátrače a nižší velitele svítícími destičkami ve formě lehce zavěsitelného terčíku. Tím bude zabezpečen vzájemný styk družstev a čet a možnost zachování pohybu všemi vojáky podle jejich velitelů. Před zahájením zteče bude pak možno svítící destičky sejmut. Při provádění některých speciálních úkolů bude možno vybavit svítícími terčíky všechny příslušníky jednotky, a tím zabezpečit jejich styk a rozpoznávání.

V rozsáhlé míře bude možno využít svítících nátěrů v obraně. Bude to zejména k vytyčení přístupů a vchodů do krytů, spojovacích zákopů, po případě i k vytyčení důležitých směrů. Svítící nátěry podstatně ulehčí vystrídání vojsk. Bude jich možno použít k vytyčení příchodových a odchodových cest a k označení průvodců. Dále bude možno použít svítících nátěrů k vyznačení zadní stěny tanků přímé podpory pěchoty, a tím ulehčit postup pěchoty za tankem.

Tankové a mechanisované vojsko může použít svítících nátěrů jednak k vytyčení os přesunu, jednak k označování vlastních tanků. Při přesunech bude možno označit čelo a zad, takže bude možno provádět přesun bez světla. Zejména opatříme-li vedoucí tank v proudu infradalekohledem, budou se moci ostatní tanky orientovat jen podle svítících nátěrů. Tím bude možno vybavit poměrně drahými a nakonec i lehce zjistitelnými infradalekohledy jen některé tanky (jeden až dva v praporu nebo po jednom v každé tankové rotě). Obdobně bude možno využít svítících nátěrů i k vzájemné orientaci tanků v linii, a to označením jejich boků. Zvlášť hojně uplatnění najdou jistě svítící nátěry při označování průchodů v minových polích.

Obdobně bude používat svítících nátěrů i dělostřelectvo, zejména při přesunech k označování vozidel, k vytyčení přesunových os, palebných postavení, úkrytů a důležitých směrů.

Svítícími destičkami bude možno vytyčit i trasy zákopů, místa pro budování úkrytů, pozorovatelů, a tak ulehčit jejich budování i v noci.

Další uplatnění najdou svítící nátěry jistě i u týlových orgánů, útvarů a zařízení. Bude jimi možno vytyčit přísnové a odsunové cesty, vozidla v proudech a j.

Svítících nátěrů bude možno také použít i při nakládání a vykládání vojsk na železnicích k vytyčení příjezdových a odjezdových cest, ramp, směrů nájezdů a ložných ploch.

V tomto článku jsem uvedl jen některé možnosti použití svítících nátěrů. Mám zato, že se při prodiskutovávání těchto návrhů jistě objeví i další možnosti výhodného použití tohoto celkem jednoduchého prostředku, a to i pro civilní potřebu, zejména v době války.

Jsem přesvědčen, že vybavením našich vojsk svítícími nátěry ulehčíme a zabezpečíme noční bojovou činnost vojsk a překvapení.

Snad budou mít někteří velitelé po přečtení tohoto článku shodné názory a budou chtít nátěry prakticky vyzkoušet. A tu zatím narážíme na nedostatek vhodných svítících nátěrů. Až dosud se mně podařilo získat pro pokusy jen jeden druh svítícího nátěru domácího původu. Vyhovuje požadavku viditelnosti na 50 m, avšak má závažný nedostatek — doba jeho svítivosti je časově silně omezena a již asi po 30 minutách použití je nutno jej »dobíjet« svítícím zdrojem.

Avšak, jak jsem již uvedl, je možno vyrobit při použití fosforescenční hmoty s obsahem solí radia nátěry s trvalou svítivostí.

Očekávám proto, že tento článek vzbudí zájem našich techniků, kteří jistě i u nás vyřeší výrobu svítících nátěrů přispívajících k vedení bojové činnosti vojsk v noci.

Přitom je třeba vyřešit výrobu z domácích surovin, neboť cena dovážených látek je příliš vysoká.

Po provedení praktických zkoušek v širším měřítku a po vyřešení výroby kvalitních svítících nátěrů bude možno rozhodnout, kde všude a v jakém rozsahu jich bude výhodné používat.

K článku podplukovníka Aloise Chládky »Výklad některých operačních pojmů« otištěnému v 5. čísle VM/1955

Plukovník Václav Vitanovský

Je chvályhodná snaha autora článku upřesnit některé operační pojmy vzhledem na pojmy běžné v ruské vojenské terminologii. Tento článek však nutně potřebuje důkladné přezkoušení a sladění s některými ruskými termíny a jejich významem a použitím. Tak na příklad autor vysvětluje sražení jako střetnutí operačních svazů. Přitom se v sovětské vojenské literatuře píše, když se pojednává o zasazování druhého sledu armády, t. j. střeleckého sboru, že tento sbor je zasazován do sražení. Jinak je možno pokládat tento článek za cenný příspěvek, který dává impuls k sjednocení naší a sovětské terminologie v této věci.

*

Stanovisko autora článku podplukovníka Chládky:

1. Souhlasím s názorem plukovníka Vitanovského pokud jde o nutnost přezkoušení a sladění termínů, o jejichž výklad jsem se pokusil ve svém článku, s ruskými termíny a se skutečným jejich významem a způsobem používání. Je to třeba vzhledem k závažnosti tematu mého článku a vzhledem k tomu, že obsahuje řadu mých vlastních závěrů, k nimž jsem dospěl sám studiem pramenů uvedených v článku. Proto jsem také svůj článek zakončil výzvou k rozvinutí diskuse a jsem rád, že se v tak krátké době objevil první diskusní příspěvek, o kterém se domnívám, že není posledním.

2. Pokud jde o zdánlivý rozpor v článku, kde vysvětluji pojem sražení jako střetnutí operačních svazů, zatím co v sovětské terminologii se používá formulace »zasazení druhého sledu armády do sražení«, poukazuji na pátý a šestý odstavec shora na str. 93 a na čtvrtý, pátý a šestý odstavec shora na str. 94 svého článku, kde tuto otázku podrobně vysvětluji.

Jsem toho názoru, že tu nejde o rozpor, nýbrž o nepřesný závěr, vyvozený autorem diskusního příspěvku ze sovětské formulace »zasazení druhého sledu armády (t. j. střeleckého sboru) do sražení«. Pokusím se to osvětlit.

a) Jednotka až svazek (tedy i sbor) vede boj a nikoli sražení — to je první zásada; její správnost potvrzují Polní řády (sbor, divise a pluk, prapor), které pojem »sražení« (v ruských originálech »sraženije«) vůbec neznají.

b) O sražení mluvíme, jde-li o střetnutí většiny sil operačního svazu (armády, frontu, skupiny frontů), tedy teprve na stupni armády — to je druhá zásada; její správnost potvrzuje výklad pojmu »sraženije«, uvedený v sovětském časopise Vojennyj vestnik čís. 2/1947, dále pak ta skutečnost, že se pojem sražení vyskytuje až teprve v předpisech operačních (Oper-I-3, Oper-I-4).

Tyto dvě zásady si nikterak neodporují, nýbrž naopak na sebe logicky navazují. Sražení — to je souhrn bojů svazků armády; jednotlivé svaz-

ky armády vedou boje a souhrn bojů těchto svazků tvoří pak sražení armády.

Správnost uvedených zásad platí i v tom případě, je-li v sovětské vojenské terminologii používáno formulace »zasazení druhého sledu armády (sboru druhého sledu armády) do sražení«. Nejde tu o žádný rozpor, pokud nevztahujeme pojem sražení na sbor a nechápeme větu tak, že jde o sražení sboru.

Již sama formulace této věty tuto možnost vylučuje. Výrazu »zasadit« používáme, jde-li o zasazení části sil určitého organického celku — v rámci tohoto celku. Mluvíme-li tedy o zasazení sboru, jde o zasazení sboru v rámci armády. Sbor druhého sledu armády nezasazuje sám velitel tohoto sboru, nýbrž velitel armády v rámci operace armády. V tomto případě armáda již ve sražení je, protože sbory prvního sledu (tedy většina sil armády) vedou boje s nepřítelem a jde tedy o sražení armády.

Je možno uvést i další důvod, proč nelze v uvedené větě vztahovat pojem sražení přímo na sbor. Ve vojenské terminologii používáme též následující formulace: »...zasadit rychlou skupinu (druhý sled armády) do průlomu...«. To však neznamená, že tato rychlá skupina (druhý sled armády) má provádět průlom, nýbrž že tento průlom je již proveden silami armády; rovněž tak řekneme-li »zasadit druhý sled armády do sražení«, neznamená to, že tento sbor provede sražení, nýbrž že sražení je vedeno již většinou sil armády.

Konečně upozorňuji na větu uvedenou v posledním odstavci na str. 94 a nahoře na str. 95 mého článku, která zní: »a dojde-li v operační hloubce k druhému sražení armády, zasazuje se pak druhý sled armády do nového sražení«. Je tím tedy rovněž míněno sražení armády.

Závěr

Zasazení sboru druhého sledu armády se provádí v rámci operace armády. Je-li to v době, kdy sbory prvního sledu armády (tedy většina sil armády) vedou boje s nepřítelem, jde s hlediska armády o sražení. Je tedy v tomto případě sbor druhého sledu armády zasazován do sražení — rozumí se tím do sražení armády.

OPERAČNÍ A BOJOVÁ PŘÍPRAVA

ZKUŠENOSTI Z OPERAČNĚ TAKTICKÉ PŘÍPRAVY A HLAVNÍ ÚKOLY PRO OPERAČNĚ TAKTICKOU PŘÍPRAVU VE VÝCVIKOVÉM ROCE 1955/1956

Generál-major Jaromír Vyhnánek

Operačně taktická příprava, plánovaná na celý výcvikový rok, plní v celku úspěšně své poslání a výsledky dosažené v tomto směru jsou ukazatelem celkového zvyšování bojeschopnosti a připravenosti naší armády a velitelů a štábů především. Opatření prováděná v rámci operačně taktické přípravy v právě zakončeném výcvikovém roce směřovala k tomu, aby byly důkladně osvojeny otázky organizace a vedení útočné operace za použití atomových zbraní v těsné součinnosti všech druhů vojsk a ve složité pozemní a vzdušné situaci.

Složitost soudobých operací klade zvýšené požadavky na velení, a proto zákonitě byl kladen důraz na zdokonalení způsobů a method velení vojskům za vysokého tempa útoku.

Vzhledem k tomu, že nejslabším článkem při organizaci a vedení boje byla protivzdušná obrana, věnuje se při všech cvičeních zvýšená pozornost organizaci protivzdušné obrany.

Velitelská příprava, která je nedílnou součástí operačně taktické přípravy, byla v tomto výcvikovém roce organizována v těsné souvislosti s hlavními úkoly výcvikového roku, aby bylo dosaženo jednotného názoru na použití atomových zbraní, ostatních zbraní hromadného ničení a obrany a ochrany proti nim.

Prováděný způsob velitelské přípravy klade vysoké požadavky na velitelský sbor, umožňuje však dosáhnout značného zvýšení znalostí generálů, důstojníků a štábů v soudobém způsobu vedení boje a operace.

Jsou časté připomínky, že tematika velitelské přípravy je příliš obšáhla a že ji není možno v stanoveném čase zvládnout. Dále se často uvádí, že většina důstojníků, zvláště taktických skupin, svým předběžným vojenským vzděláním nestačí zvládnout stanovenou látku. Tyto připomínky jsou vcelku správné, je však třeba vidět, že příčiny špatných výsledků ve velitelské přípravě jsou ve značné míře u samých organizátorů velitelské přípravy a u vedoucích skupin. Velitelé jsou povinni spolu se svými zástupci pro politické věci a vedoucími skupin zabezpečit přípravu účastníků školení, dbát, aby byl dodržován zákaz služebních cest v době velitelských dnů, a současně je nutno poskytnout důstojníkům při přípravě na zaměstnání všestrannou pomoc konzultacemi a výběrem pomocného studijního materiálu. Často se však stává, že na zaměstnání nejsou připraveni ani účastníci, ani vedoucí skupin. Po této stránce neplní své povinnosti ani političtí zástupci, ani útvarové a mládežnické organizace. Splnění úkolů stanovených pro velitelskou přípravu je tedy otázkou řádného plánování, důsledného dodržování a hlavně pozitivního provádění samostatného studia každého důstojníka. V hodinách vyhrazených pro velitelskou přípravu mají být theoreticky nabyté vě-

domosti prakticky na příslušné tematice aplikovány a případné nejasnosti vysvětlovány.

Vedoucí skupin zpravidla znají úroveň důstojníků své skupiny, avšak nečiní z toho příslušné závěry. Je třeba, aby si vedoucí skupin rozpracovali metodiku skupinového cvičení na stupeň odpovídající úrovni účastníků zaměstnání. Dalším nedostatkem vedoucích skupin je, že nerozpracují cvičení po své odbornosti a probírají danou tematiku čistě jen po vševojskové linii. Druhým extrémem je, když velitelé nebo vedoucí skupin celou velitelskou přípravu zaměří jen na odborné otázky a vševojskový základ účastníkům nedají. K této otázce je třeba poznamenat, že žádný specialista nebo druh vojska nemůže správně řešit své odborné otázky, dokud nepochopí základy vševojskového boje a operace.

Do rámce velitelské přípravy nutno zahrnout i studium řádů a předpisů, kterýžto trvalý úkol je plněn s mnoha nedostatky. Je zjištěno, že většina nedostatků v praktickém životě vojáka a při cvičeních vyplývá právě ze slabé znalosti řádů a předpisů, z nevyhovujícího uplatňování jich v praktickém životě a rovněž z neznalosti funkčních povinností.

Plány samostatného studia jsou většinou složkami, štáby nebo útvary zpracovány, avšak to je také všechno. Osobní rozplánování, materiální zabezpečení studia, kontrola plnění plánů a přezkušování probrané látky není již důsledně prováděno. A tak se i tu setkáváme s hlavní příčinou neúspěchů, která tkví v nedostatečném umění reálně plánovat, řídit práci, kontrolovat, pomáhat a být náročný k sobě i k podřízeným. A v této činnosti nebude dosaženo plných úspěchů, dokud náčelníci a velitelé všech stupňů nebudou sami příkladem a dokud se sami nenaučí plnit úkoly do důsledků.

Velitelská a odborná shromáždění splnila na všech stupních své poslání. Cílem těchto shromáždění je dát správné methodické pokyny a jednotnou linii pro pojetí a řízení operační a taktické přípravy podřízených velitelů a štábů. Je tedy třeba, aby velitelé a náčelníci při přípravě velitelských shromáždění vycházeli z hlavních úkolů stanovených směrnici a rozkazy ministra národní obrany na příslušný výcvikový rok nebo výcvikové období, aby velitelům bylo jasno, čeho chtějí shromážděním dosáhnout, a tím tento druh zaměstnání byl jim pomoci při plnění nastávajících úkolů. Je třeba bojovat proti ulehčování při těchto zaměstnáních, kdy se stává, že program je sestaven jen na základě materiálu, který je k dispozici, a to ještě tento materiál (přednášky, skupinová cvičení, letučky) mnohdy není přizpůsoben úrovni účastníků a potřebám příslušného svazku.

Programy generálního štábu je stanovena základní náplň velitelských shromáždění. Na základě stanovené osnovy velitelského shromáždění musí velitel přesně stanovit učební cíle, které je třeba volit podle konkrétní situace tak, aby pomohly odstranit dříve zjištěné nedostatky ve znalostech důstojníků, aby shromáždění zvýšilo znalosti účastníků v nejdůležitějších otázkách příslušného výcvikového období.

Program velitelského shromáždění je třeba sestavit pečlivě s přihlédnutím k tomu, aby byl pestrý a aby správně bylo využito dopoledních hodin. Praktická část velitelského shromáždění v terénu musí být vzorně ukázkově připravena.

Vrcholnou částí operačně taktické přípravy jsou **cvičení — štábní, velitelsko-štábní a s vojsky**. Při těchto cvičeních nejlépe se projevují výsledky soustavné práce jednotlivců a především celých štábů. Cvičení

dávají možnost získat praktické návyky v podmínkách přibližujících se bojové situaci a současně se starší náčelníci mohou přesvědčit o bojové připravenosti příslušného štábu.

Uplynulý výcvikový rok přispěl ve značné míře k zvýšení operační připravenosti velitelů a štábů, bylo přistoupeno k řešení některých nových otázek, z nichž nejdůležitější je vedení noční bojové činnosti za použití atomových a chemických zbraní. Výsledky dosažené v operačně taktické přípravě velitelů a štábů všech druhů vojsk zabezpečují možnost dalšího zdokonalování v otázkách organisace, přípravy a vedení soudobých operací a vedení nočního boje za použití atomových a chemických zbraní.

Přesto je třeba si nepokrytě říci, že je stále ještě mnoho důležitých operačně taktických otázek, které v praktickém provádění nejsou žádoucím způsobem zvládnuty.

Poukází na ty nejdůležitější, na které bude i v příštím výcvikovém roce upřena hlavní pozornost.

Za první: Praktické návyky a umění organisovat a udržet nepřetržité velení v průběhu operace a boje je dosud nedostatečně zvládnuto většinou našich generálů a důstojníků. Methody velení vojskům se velmi pomalu rozvíjejí a bez ohledu na změněný ráz soudobé operace (boje) a organizační změny ve složení vojsk pokračují velitelé ve velení starými methodami. Zvláštnosti nových forem velení musí se odrážet v umění velet vojskům krátkými a jasnými bojovými nařízeními, styčnými důstojníky, vysíláním důstojníků štábu a používáním jen radií a pohyblivých pojítek. K tomu je nutno získat praktické návyky, protože bez nich nelze bojovat a vítězit nad silným a technicky vybaveným nepřítelem. Přitom se nesmí zapomínat na součinnost všech druhů vojsk. Ta musí být uskutečňována a během boje udržována a obnovována mezi sledy operační sestavy a druhy vojsk na celou hloubku bojových úkolů.

Zvláštní význam při velení vojskům má umění rychle zpracovat operační a bojovou dokumentaci. Dosud ztrácejí vševojskové štáby a štáby druhů vojsk při zpracovávání dokumentace mnoho drahocenného času. Zpracování grafické dokumentace, která má získat čas důstojníkům štábů, není na žádoucí výši a často se naopak zpracováním grafické dokumentace lhůty prodlužují. V tomto směru je proto třeba zaměřit úsilí velitelské přípravy a štábního výcviku.

Za druhé: Způsoby organisace a vedení noční bojové činnosti nejsou dosud generály a důstojníky zvládnuty, ačkoli tento druh bojové činnosti bude rozhodovat o úspěchu boje a operace za použití atomových a chemických zbraní. Vojska budou v noci nejen začínat průlom připravené obrany nepřítele, ale mnohem častěji budou v noci rozvíjet úspěch, kterého bylo dosaženo ve dne. Zabývat se vážně všemi složitými otázkami noční bojové činnosti bude v příštím výcvikovém roce důležitým úkolem všech štábů, vševojskových i druhů vojsk, technických složek naší armády i vojsk. A to je úkol, který dává možnost rozvinout tvůrčí schopnosti celého velitelského sboru.

Za třetí: Operační a bojové zabezpečení vojsk, především průzkum, protivzdušná, protiatomová a protichemická ochrana jsou stále přes velké úsilí, které bylo těmto otázkám věnováno, na nízké úrovni. Průzkum v soudobé operaci a boji má zvláště odpovědný úkol vyplývající z použití nových prostředků hromadného ničení. Průzkum musí

včas odhalit atomové a chemické zbraně nepřítele s tím, aby tyto prostředky mohly být zničeny letectvem a dělostřelectvem. Rovněž organizace a aktivace ostatních sil a prostředků operačního a bojového zabezpečení (PAO, PVO, PCHO) je závislá na výsledcích průzkumu.

Všichni velitelé a náčelníci se musí hlouběji než dosud zabývat otázkami průzkumu a studiem taktiky a bojové techniky pravděpodobného nepřítele. Správně prováděný průzkum, spolu s uměním vyhodnotit získané zprávy o činnosti nepřítele, je základem veškeré činnosti velitele a štábů v každém druhu bojové činnosti. Proto je nutno v tomto směru podstatně zlepšit práci generálů a důstojníků.

Vševojskoví velitelé se dosud málo zabývají methodami a praktickým prováděním protivzdušné obrany. Není zvládnuta nová organizace velení protivzdušné obraně a tento důležitý druh operačního zabezpečení je zpravidla ponecháván k řešení velitelům druhů vojsk — dělostřelectvu a letectvu.

V otázkách protiatomové ochrany je řada problémů řešených dosud nevyhovujícím způsobem. Ani velitelé, ani štáby nevěnují protiatomové obraně náležitou pozornost a hlavně řeší ji jen theoreticky, aniž domýšlejí praktická opatření k zabezpečení bojeschopnosti vojsk při atomovém napadení.

Chemické vojsko se nestalo dosud řídicím orgánem při řešení otázek protiatomové a protichemické ochrany vojsk.

Vedení operace v soudobých podmínkách má řadu zvláštností, z nichž uvedené tři otázky jsou našimi štáby, veliteli a vojsky nejméně zvládnuty. Příští výcvikový rok bude zaměřen k tomu, aby byly v tomto směru získány další zkušenosti a praktické návyky. Soustavnou samostatnou přípravou a výchovnou prací je možno učinit rázný krok vpřed.

Podívejme se, jaké jsou příčiny většiny nedostatků a jakými cestami možno odstranit dosavadní slabé stránky.

1. Soustavné samostatné studium řádů, předpisů, přednášek a studium a zpracovávání odborných článků musí se stát základem k zvyšování theoretických vojenských znalostí. Výchovná práce velitelů a náčelníků musí být zaměřena k tomu, aby vytvořili materiální podmínky k studiu, kontrolovali studium a přezkušovali výsledky práce svých podřízených. Kromě toho je třeba, aby velitelé a náčelníci sami přednesli v průběhu roku několik přednášek v rámci velitelské přípravy nebo samostatného studia k objasnění nejdůležitějších a nejméně známých otázek.

2. V průběhu výcvikového roku jsou získávány cenné praktické zkušenosti ze cvičení, kontrol a pomoci, avšak dosud nejsou tyto zkušenosti zevšeobecnovány a málo se uplatňují v další praktické činnosti. Po skončení každého cvičení nebo jiného druhu zaměstnání je třeba provést hluboký rozbor a na shromáždění zevšeobecnit získané zkušenosti. Pro přehled je výhodné vést v evidenci písemný materiál shrnující získané poznatky a k němu se vracet při organizaci a provádění příštích zaměstnání.

3. Stále se setkáváme se zjednodušováním a ulehčováním výcviku. Tento nešvar mívá různé formy. Při cvičeních se zjednodušují situace, nepřítel bývá slabý nebo hloupý, vedoucí zaměstnání využívají starého, často i neplatného materiálu, účastníci zaměstnání používají při řešení úkolů šablonovitý způsob a p. Je povinností všech velitelů a náčelníků rázně skoncovat s těmito methodami.

4. Vojenskovědecká práce je u nás dosud v plenkách, i když v tomto výcvikovém roce byly zaznamenány některé úspěchy. Je třeba si uvědomit, že tato činnost bude mít tehdy žádoucí výsledky, když se bude tvůrčí vojenskovědeckou prací zabývat většina generálů a důstojníků. Vojenskovědecká práce musí mít své základy ve vojskách, v štábech svazků a ve vojenských školách a akademiích. Samostatné studium, zveřejňování zkušeností a vojenskovědecká práce jsou navzájem nerozlučně spjaté.

Zmírnění mezinárodního napětí v tomto roce nesmí vést k sebeuspokojení a k snížení bdělosti a ostražitosti. Bojeschopnost naší armády musí a bude zaznamenávat další růst. Operačně taktická příprava velitelů a štábů je důležitý ukazatel připravenosti armády k boji a proto je třeba, aby každý důstojník vševojskového směru nebo kteréhokoli odborného zaměření chápal, že bez operačně taktických základů není možno úspěšně řešit žádné odborné ani technické vojenské otázky. Operačně taktická příprava spolu s bojovou a politickou přípravou připravuje armádu k jejímu hlavnímu poslání — k obraně socialistické vlasti. S vědomím odpovědnosti před pracujícím lidem je třeba přistupovat k plnění úkolů vytyčených směrnicemi ministra národní obrany.

K OTÁZKÁM METHODY A ORGANISACE OPERAČNĚ TAKTICKÉ PŘÍPRAVY

(Diskusní příspěvek)

Kapitán Antonín Vachta

Článek majora Ladislava Jačka »K otázkám metody a organizace operačně taktické přípravy« v 5. čísle Vojenské mysli 1955 vybízí k diskusi o otázkách přípravy velitelů a štábů.

Tímto problémem, zejména pak štábním nácvikem se vojenské odborné časopisy zabývaly málo, i když nesporně jeho stupeň ovlivňuje techniku a vyspělost pracovníka štábu útvaru či svazku. Ve svém diskusním článku chci zaujmout stanovisko k některým otázkám přípravy velitelů a štábů.

Příprava velitelů, štábů i týlů bývá prováděna různými formami, z nichž nejčastějšími jsou:

- samostatné studium,
- velitelská zaměstnání,
- učební a velitelská shromáždění,
- velitelská, štábní, velitelsko-štábní a taktická cvičení s vojsky a
- ukládání samostatných prací.

Způsob jejich použití závisí na celkovém stupni přípravy jednotlivých štábů a na vydaných rozkazech staršími náčelníky.

Prohlubování a ověřování získaných theoretických vědomostí z vojenských učilišť a vojenských akademií je v mírových podmínkách organizováno operačně taktickou nebo velitelskou přípravou a denní praktickou prací ve velení jednotkám, útvarům či svazkům a v organizované činnosti štábů.

Veškerá příprava velitelů a štábů bývá zaměřena k praktickým potřebám a k plánované činnosti ve výcvikovém roce.

Dosud malá skloubenost jednotlivých forem přípravy velitelů a štábů a častá roztříštěnost tematiky na řadu dílčích úkolů nemohla zatím vytvořit předpoklady úplného osvojení si stanoveného rozsahu látky.

K jednotlivým metodám přípravy velitelů a štábů.

1. Samostatné studium

Požadavek stanovený majorem Jackem, aby důstojník studoval především do hloubky ty předpisy, s nimiž bezprostředně přichází do styku a jimiž se musí řídit při denní práci, nebo ve svém zařazení při cvičeních, je jistě správný. Přesto však je třeba, aby samostatné studium bylo řízeno a zaměřeno nejen k potřebám denní práce důstojníka, ale také k splnění úkolů operačně taktické či velitelské přípravy a štábního nácviku. Odtrhovat samostatné studium od ostatních problémů přípravy velitelů a štábů, nevidět vzájemnou souvislost jednotlivých forem přípravy mohlo by přivodit stav, že důstojník bude studovat pouze ty řády, předpisy a odbornou literaturu, nutnou mu k denní práci, při čemž přípravu na jednotlivá zaměstnání operačně taktické přípravy nebo velitelské přípravy a štábního nácviku bude opomíjet.

Bylo by tedy oprávněným požadavkem stanovit ústředně plán sa-

mostatného studia v rozsahu asi 40% plánovaného času, zaměřený k těm potřebám, jejichž znalosti důstojníku zabezpečí jak práci ve štábu, tak operačně taktickou či velitelskou přípravu.

Ze stanoveného počtu hodin pro samostatné studium vyhradit 50% náčelníkům k individuálnímu stanovení úkolů studia svým podřízeným, na základě požadavků daného pracoviště.

Zbývajících 10% plánovaného času plně využít pro studium nových řádů a předpisů, které budou během výcvikového roku vydány.

Při úplné decentralisaci samostatného studia by mohla vzniknout situace, že každý útvar, svazek, skupina, či oddělení štábu by studovaly v čase vyhrazeném pro samostatné studium řády a předpisy nahodile a bez pevného cíle. Úkoly samostatného studia by nebyly sladěny s rozsahem látky operačně taktické či velitelské přípravy a kontrola plnění úkolu studia by byla v tomto případě velmi obtížná. Dá se i předvídat, že úkoly samostatného studia bez vymezení přesné tematiky byly by plněny nerovnoměrně, podle stupně náročnosti a názorů toho kterého náčelníka.

Přesným vymezením části rozsahu samostatného studia by nikterak nebyla ztenčena úloha a povinnost náčelníka řídit, kontrolovat a poskytovat potřebné konsultace a pomoc důstojníkům při studiu.

2. Operačně taktická příprava

Organisace velitelských shromáždění v počtu dvou (po jednom v zimním a letním období) jeví se nejvýhodnější methodou operačně taktické přípravy.

Umožňuje dokonalou přípravu jak řídicích zaměstnání, tak účastníků. Zcela, nebo z velké části, při pečlivém plánování je vyloučena absence. Nařízená cvičení je možno provádět bez přerušení, účastníci žijí nepřetržitě situaci a mohou si vytvořit ucelený obraz o provedeném cvičení.

3. Organisace velitelské přípravy

Na základě dosavadních zkušeností bylo by účelné uvažovat o plánování velitelské přípravy u svazků rovněž formou velitelských shromáždění. Bylo by ji možné provést s důstojníky ve dvou směnách podle odbornosti. Délka těchto velitelských shromáždění by podle plánovaných úkolů velitelské přípravy nepřesahovala 4 až 5 dnů, jedno v zimním a jedno v letním období.

Výhody této metody velitelské přípravy:

- byla by zaručena maximální účast důstojníků na velitelské přípravě,
- zabezpečení nepřerušného velení vojskům a možnosti poskytovat praktickou kontrolu a pomoc podřízeným útvarům jednou směnou důstojníků, zatím co druhá plní nerušeně úkoly velitelské přípravy,
- umožnění důkladnější přípravy účastníků i řídicích zaměstnání,
- starším náčelníkům by byla usnadněna kontrola velitelské přípravy a poskytování pomoci jejím účastníkům.

Požadavek přísné centralisace jak v plánování, tak v řízení velitelské přípravy zůstává touto formou přípravy nedotčen.

4. Štábní nácvik

Štábní nácvik by měl být zaměřen jak na přípravu štábu jako celku, tak na získání potřebných znalostí důstojníků štábů vzhledem k funkčnímu zařízení a k splnění operačně taktické či velitelské přípravy, s cílem

odstranit nedostatky z práce jednotlivých skupin a oddělení štábu. Tím dosáhnout, aby se štáb stal skutečným pomocníkem velitele při plánování, organizaci a vedení boje.

Úkoly štábního nácviku, jako významné formy přípravy štábu, bývají často opomíjeni.

Mezi nejčastěji se vyskytujícími nedostatky štábního nácviku bývá nepřipravenost řídících na zaměstnání. Často dochází ke »kroužkaření« a improvizaci v kancelářích štábů. Technika a práce štábu na dokumentech bývá zřídka procvičována. Nevyvozování osobních důsledků proti těm, kteří se štábního nácviku nepravdělně a nepřipraveni zúčastňují, umožňuje pak tento druh přípravy štábu podceňovat.

Mnohdy bývá příčinou těchto nedostatků mylný názor, že štábní nácvik jen doplňuje velitelská shromáždění či velitelskou přípravu a že je méně důležitým druhem přípravy štábů. Tento názor bude třeba vymýtit, neboť štábní nácvik spolu s organizovaným samostatným studiem připravuje důstojníka k dokonalému zvládnutí běžných úkolů na pracovišti a hlavně k snadnějšímu splnění úkolů operačně taktické nebo velitelské přípravy.

K splnění požadavku připravit důstojníka by bylo nutno zaměřit štábní nácvik ke skutečným potřebám pracovníka štábu a k splnění úkolů přípravy velitelů a štábů, vytyčených v základních dokumentech na výcvikový rok.

Nestejná kvalita štábů svazků dovoluje jen z části decentralisovat co do obsahu tematiky organizaci štábního nácviku.

Asi 60% plánovaného času štábního nácviku bylo by výhodné zaměřit na základní dokumenty a naplánovat tematiku na celý výcvikový rok. Z toho 20% času věnovat nácviku v terénu a 10% v noci. Zbývajících 40% plánovaného času by bylo účelné plně ponechat k dispozici velitelům a náčelníkům, kteří by sami určovali tematiku štábního nácviku podle konkrétních potřeb štábu.

V obdobném rozsahu bylo by možno plánovat a organizovat i týlový nácvik.

Účelným spojováním všech forem přípravy velitelů a štábů by bylo dosaženo z velké části rovnoměrného a cílevědomého plnění stanovených plánů. Úspěšné výsledky v uplynulém výcvikovém roce byly výslednicí dobré práce mnoha velitelů a náčelníků a jejich methodického umu, schopností pečlivě připravit a řídit zaměstnání.

Prověřováním získaných znalostí v samostatném studiu, štábním nácviku, operačně taktické nebo velitelské přípravě, včasným odstraňováním zjištěných nedostatků a smělým vyhledáváním nových forem přípravy důstojníků a generálů bylo by možno dosáhnout postupně systematictější a sladnější činnosti v přípravě velitelů a štábů.

INFORMACE O CIZÍCH ARMÁDÁCH

ORGANISACE A ZÁSADY POUŽITÍ PROTILETADLOVÉHO DĚLOSTŘELECTVA V AMERICKÉ ARMÁDĚ

Podle zásad amerických odborníků souběžně se zaváděním nové bojové letecké techniky, řízených střel a zbraní hromadného ničení (atomových, radioaktivních, biologických, chemických) vzrůstá i význam protivzdušného napadení.

Podle názorů uveřejněných v americkém vojenském časopise *Combat Forces* čís. 7 z r. 1954 jako nosičů zbraní hromadného ničení bude převážně používáno letounů. Z toho důvodu kladou američtí teoretikové zvlášť velký důraz na protivzdušnou obranu.

Úkolem protivzdušné obrany podle zásad americké armády je

- včas zjistit útok nepřátelských letadel,
- rozeznat druh letounů,
- zničit nepřátelské letouny nebo jim zabránit provést účinný útok a umožnit vlastním vojskům zasadit rozhodující úder nepříteli,
- odstranit následky leteckého útoku.

Protivzdušná obrana může být podle názorů vojenských odborníků uváděných v různých vojenských časopisech americké armády prováděna aktivními a pasivními prostředky.

K aktivním prostředkům protivzdušné obrany jsou počítány stíhací letectvo, protiletadlové dělostřelectvo a jiné vhodné organické zbraně.

K pasivním prostředkům protivzdušné obrany jsou počítány vzdušné pozorování, hlášená služba, vyhlásování poplachu, rozptýlení a maskování.

Hlavním aktivním prostředkem protivzdušné obrany je letectvo. Podle úvah amerických vojenských odborníků uveřejněných v časopise *Newsweek* čís. 4 z r. 1954 i v různých jiných vojenských časopisech není za současné situace protivzdušná obrana prováděná letectvem dostatečná. Za druhé světové války bylo na př. anglickými vzdušnými silami zničeno jen necelých 10% letounů, které podnikly útok na Velkou Británii.

Američtí odborníci, kteří vycházejí z těchto zkušeností, prohlašují, že by americké letectvo bylo schopno zničit maximálně 30% útočícího letectva protivníka, takže by většina nosičů atomových pum byla schopna dosáhnout stanovených cílů.

Z toho důvodu je v americké armádě v současné době věnována velká pozornost protiletadlovému dělostřelectvu a jeho dalšímu vývoji, který je zaměřen hlavně na zvýšení rychlosti střelby a počáteční rychlosti střel, na snížení váhy zbraní a tím i zvýšení jejich pohyblivosti v terénu.

Protiletadlové dělostřelectvo

Podle časopisu *Antiaircraft Journal* čis. 5 a 6 z r. 1950 je protiletadlové dělostřelectvo součástí dělostřelectva pozemních sil. V rámci pozemních sil provádí výcvik, doplňování a týlové zabezpečení. Je podřízeno veliteli pozemních sil.

Při provádění protivzdušné obrany je však protiletadlové dělostřelectvo operačně podřízeno veliteli protivzdušné obrany.

Podle názorů amerických odborníků výhodou protiletadlového dělostřelectva je jeho schopnost zasáhnout rychlou a souvislou palbou proti nepřátelským letounům. Může ho být použito v kterékoli době, jak ve dne, tak i v noci. Pro uvedení do pohotovosti nepotřebuje radiolokátory s příliš velkým dosahem (stačí radiolokátor, který zjistí cíl 5 až 15 minut před útokem) — (*Newsweek* čis. 3 z r. 1954).

Nevýhodou protiletadlového dělostřelectva je malá strategická i taktická pohyblivost. K zaujetí a ke změně palebného postavení je třeba určité doby. Nemůže samo vyhledávat cíle, ale je odkázáno na přiblížení se cíle.

Dělostřelectvo je nevýhodné proti cílům, které mají značnou volnost manévru. Podle názorů amerických odborníků je současné protiletadlové dělostřelectvo poměrně málo účinné proti reaktivním letounům s velkou rychlostí.

Počítají však, že protiletadlové dělostřelectvo může přinutit protivníka využívat nevýhodné taktiky. Na př. může být protivník přinucen bombardovat z velké výšky, čímž se pak stávají zásahy nepřesnými, je nucen používat ke splnění úkolu mnohem větší jednotky, než jaké by bylo třeba ke splnění úkolu z menších výšek.

Rozdělení protiletadlového dělostřelectva

V americké armádě dělí se protiletadlové dělostřelectvo podle údajů amerických vojenských odborníků, uváděných v různých vojenských časopisech, takto:

a) Podle organizační příslušnosti na protiletadlové dělostřelectvo divise, sboru, armády a protiletadlové dělostřelectvo zálohy hlavního velitelství.

b) Podle váhy a ráže na lehké (do 90 mm vto a váhy do 1 t), střední (do ráže 90 mm a více a váhy do 2 t) a těžké (nad ráži 90 mm a nad 2 t váhy).

c) Podle způsobu dopravy na protiletadlové dělostřelectvo tažené, samohybné a výsadkové.

Protiletadlové dělostřelecké jednotky jsou organizovány v protiletadlových dělostřeleckých oddílech. Každý protiletadlový dělostřelecký oddíl má velitelství oddílu, velitelskou baterii a čtyři baterie. Je vyzbrojen 32 čtyřhlavňovými protiletadlovými kulomety ráže 12,7 mm a 32 dvojhlavňovými protiletadlovými kanony ráže 40 mm. Výjimkou je protiletadlový dělostřelecký oddíl 75mm kanonů, který má tři baterie, a protiletadlový dělostřelecký oddíl vzdušné výsadkové divise, který má dvě baterie.

Oddíl je základní administrativní i taktickou jednotkou. Je obvykle vybaven prostředky k samostatnému zásobování.

Oddíly nemají baterie služeb, jako jsou u oddílů polního dělostřelectva. Úkol této baterie plní velitelská baterie oddílu.

Casopis *Antiaircraft Journal* z r. 1950 uvádí, že hlavním protiletadlovým palebním prostředkem pěší nebo obrněné divise je organický protiletadlový dělostřelecký oddíl, který má dvouhlavňové protiletadlové kanony ráže 40 mm a čtyřhlavňové protiletadlové kulomety ráže 12,7 mm (vzdušná výsadeková divise má jednohlavňové protiletadlové kanony).

Protiletadlové dělostřelecké jednotky, které nejsou organicky přiděleny svazkům, označují se jako protiletadlové dělostřelecké jednotky zálohy hlavního velitelství. Přidělují se skupinám armád, polním armádám nebo vyšším svazkům podle jejich požadavků a potřeby.

Poznatky z odborných článků uveřejňovaných v různých vojenských časopisech nasvědčují, že protiletadlové dělostřelecké oddíly zálohy hlavního velitelství jsou následujících ráží (nejsou uvedeny oddíly se stejnou výzbrojí a organizací jako organické protiletadlové oddíly pěší a obrněné divise):

— 40 mm protiletadlový dělostřelecký oddíl tažený

Pro omezenou pohyblivost není ho plně využito u sboru nebo u divise. Bývá ho používáno až u armády. Oddíl se používá k obraně letišť, skladů, mostů a podobných zařízení.

— 75 mm protiletadlový dělostřelecký oddíl

Bývá určován k ničení letounů protivníka v malých a středních výškách. Přiděluje se sboru a armádě. Svoji činnost může provádět samostatně nebo v rámci protiletadlové skupiny.

— 90 mm protiletadlový dělostřelecký oddíl

Základní palebnou jednotkou je baterie, která má pro zjišťování prvků střelby a řízení střelby jeden radiolokátor a řídicí přístroj. Bývá přidělován armádě a sboru. Svoji činnost může protiletadlový oddíl řídit samostatně nebo v rámci protiletadlové skupiny.

— 120 mm protiletadlový dělostřelecký oddíl

Bývá určován pro protivzdušnou obranu v zápolí. Polní armádě se tyto protiletadlové oddíly nepřidělují.

K usnadnění velení a k snazšímu splnění úkolu jsou jednotlivé oddíly organizovány do protiletadlových dělostřeleckých skupin. Řízením bojové činnosti těchto dočasně vytvořených skupin jsou pověřovány zvláštní dělostřelecké štáby ze zálohy hlavního velitelství. Tyto štáby jsou trvale vybaveny jen velitelskými orgány a velitelskými bateriemi. Složení protiletadlové skupiny není trvalé a může být měněno podle situace. Podle uváděných názorů amerických odborníků může mít protiletadlová dělostřelecká skupina tři až šest protiletadlových dělostřeleckých oddílů různých ráží.

Tyto protiletadlové dělostřelecké skupiny jsou v čas potřeby slučovány v protiletadlové dělostřelecké brigády. Řízením činnosti protiletadlových dělostřeleckých brigád jsou též pověřovány zvláštní dělostřelecké štáby ze zálohy hlavního velitelství. Tyto štáby jsou trvale vybaveny jen velitelskými orgány a velitelskými bateriemi. Protiletadlová dělostřelecká brigáda může mít dvě až tři protiletadlové dělostřelecké skupiny. Složení brigády není trvalé a může být měněno. Velitelství a velitelská baterie protiletadlové dělostřelecké brigády provádí taktickou kontrolu a administrativní dohled na skupiny.

Do zálohy hlavního velitelství dále patří:

— světlometný oddíl protiletadlového dělostřelectva, který obvykle spolupracuje s jednou brigádou protiletadlového dělostřelectva. Bývá vybaven světlomety standardisovaného typu s průměrem zrcadlové plochy 1,5 m. Přes to, že se světlometů ještě i dnes v americké armádě používá k osvětlování nepřátelských letounů při nočním stíhání, není jejich používání předvídáno do budoucnosti. Za dnešního stavu techniky, kdy noční stíhací letouny jsou vybaveny radarovými zaměřovači, možno očekávat využití světlometů jen k oslnění letců při nočních útocích na velmi důležité cíle vyžadující přesného zamíření z malé výšky.

— Protiletadlový dělostřelecký oddíl pro zřízení balonových přehrad

Balonové přehradby se berou v úvahu jen k ochraně cílů velké důležitosti, na něž je třeba útočit pro jejich speciálnost z malých výšek, aby bylo dosaženo žádoucích výsledků (na př. vodní přehradby a p.). K jiným účelům jsou dnes již balonové přehradby neúčinné, protože dnešní typy letounů je snadno přeletí. Částečně se berou v úvahu proti bitevním a střemhlavým letounům.

Takticko-technické údaje protiletadlových dělostřeleckých zbraní jsou uvedeny v následující tabulce:

	PL čtyř kulomet M-45	PL kanon M-1	PL kanon SKYSWEE- PER	PL kanon M1 A1	PL kanon M-2	PL kanon M-1
Ráž v mm	12,7	40	75	90	90	120
Váha zbraně v kg	1087	2500	9070	8620	14650	27800
Váha střely v kg		0,93	5,65	10,6	10,6	22,7
Počáteční rychlost střely v m/vt.	895	875-902	840	823	823	945
Délka střelby v m — — největší	6950	D 9870 V 7000- 8000	D 11000 V 6400	D 17300 V 10300	D 17300 V 10300	D 24770 V 14440
— účinná		V 2740				
Rozsah	náměru v stupních	0-60	-6+90	-7+85	-5+80	-5+80
	odměru		360	360	360	360
Praktická rychlost střel- by ran/min.	450-575	120	45	22	28	12
Palebný průměr		300		125	125	90
Organisace u	PL odd. pd.	PL odd. pd.	PL odd. ZHV	PL odd. ZHV	PL odd. ZHV	PL odd. ZHV

D = dálkový
V = výšový

Prostředky protivzdušné obrany pěší a obrněné divise

Podle organizačních tabulek americké armády má pěší a obrněná divise k provádění protivzdušné obrany následující palébné prostředky:

- pěší divise:**
- 331 jednohlavňových kulometů ráže 12,7 mm,
 - 32 čtyřhlavňových kulometů ráže 12,7 mm a
 - 32 dvojhavňových kanonů ráže 40 mm;
- obrněná divise:**
- 298 jednohlavňových kulometů ráže 12,7 mm,
 - 32 čtyřhlavňových kulometů ráže 12,7 mm a
 - 32 dvojhavňových kanonů ráže 40 mm.

Protiletadlové kulometry mají za úkol vést palby na nízko létající letouny protivníka, především na střemhlav útočící letouny. Vedou palby v součinnosti s ostatními pěchotními zbraněmi, těžkými a lehkými kulometry, puškami i samopaly.

Protiletadlové kulometry, které jsou organicky zařazeny k jednotlivým útvarům a týlovým a velitelským jednotkám, nepodléhají veliteli protiletadlového dělostřelectva divise. Velí jim velitel jednotky, u které jsou organicky zařazeny.

Nevýhodou těchto kulometů je, že jsou většinou vezeny na autech a pro střelbu proti letadlům musí být nejprve připevněny na speciální podstavec. Bývá jich převážně používáno k přímé podpoře boje bojujících jednotek k ničení nepřátelské pěchoty.

12,7mm čtyřhlavňové kulometry a 40mm kanony jsou organickou zbraní protiletadlového dělostřeleckého oddílu.

Protiletadlového dělostřeleckého oddílu může být podle názorů amerických odborníků použito

1. k zabezpečení protivzdušné obrany divise,
2. k přímé podpoře pěchoty a tanků palbou na pozemní cíle.

1. Zabezpečení protivzdušné obrany divise

Divisní protiletadlový oddíl nestačí podle *Antiaircraft Journal* z roku 1954 plnit všechny úkoly protivzdušné obrany vzhledem k značně širokému bojovému pásmu. Proto je podle názorů amerických vojenských činitelů nutno počítat s posílením divise jedním nebo i více samostatnými protiletadlovými oddíly 40mm kanonů (ze zálohy hlavního velitelství). Jejich organisace a výzbroj je shodná s organisací organického protiletadlového dělostřeleckého oddílu. V takovém případě se vytváří skupina protiletadlových oddílů, která převezme číslo organického divisního protiletadlového oddílu, a jejím velitelem se stává velitel organického divisního protiletadlového dělostřeleckého oddílu.

Rozsah posílení pěší a obrněné divise protiletadlovými prostředky závisí podle různých úvah amerických odborníků

- na druhu bojové činnosti,
- na umístění svazku v bojové sestavě (je-li v prvním nebo druhém sledu, je-li na směru hlavního úderu nebo na podružném směru),
- na množství protiletadlových prostředků přidělených sboru,
- na činnosti vlastního letectva působícího v pásmu divise,
- na činnosti letectva protivníka.

Podle názorů amerických odborníků může být pěší i obrněná divise za běžných podmínek pro útočný boj zesílena jedním protiletadlovým

dělostřeleckým oddílem 40mm kanonů. Dále může ve prospěch divise zasahovat část sborové protiletadlové dělostřelecké skupiny v hodnotě jednoho až dvou protiletadlových oddílů kanonů ráže 40 mm. Za tohoto předpokladu může být dosaženo následujícího počtu protiletadlových dělostřeleckých hlavních v pásmu divise:

Jednotka	40 mm dvojhlavňový kanon	12,7 mm čtyřhlavňový kulomet
Organický protiletadlový dělostřelecký oddíl	32	32
Posilový dělostřelecký oddíl	32	32
1 až 2 protiletadlové dělostřelecké oddíly ze sborové protiletadlové skupiny	32—64	32—64
Celkem	96—128	96—128

Při soustředění tohoto množství protiletadlových zbraní v útočném pásmu pěší divise může být dosaženo na 1 km fronty následující hustoty:

Jednotka — zbraň	Celkový počet	Při šířce útočného pásma (zaokrouhleno)				
		6 km	7 km	8 km	9 km	10 km
Protiletadlových dvojhlavňových kanonů 40 mm	96—128	16—21	14—18	12—16	10—14	9—13

(12,7mm čtyřhlavňové kulometry nejsou do taktické hustoty počítány)

V této kalkulaci nejsou uvedeny protiletadlové prostředky armády, které mohou působit též v útočném pásmu svazku.

Dosažené hustoty jsou vcelku malé. Je to zaviněno spoléháním amerického velení na vzdušnou nadvládu, kterou má vybojovat letectvo.

I přes možné zesílení neuchrání protiletadlové dělostřelectvo divise celé bojové pásmo divise. Z toho důvodu se stanoví pořadí důležitosti jednotlivých objektů pro protivzdušnou obranu.

Podle zásad uváděných v časopise *Antiaircraft Journal* z července a srpna 1953 jsou v americké armádě považovány za nejdůležitější následující objekty: bojová sestava divise, dělostřelectvo divise, velitelská stanoviště velitele divise, prostory soustředění, týlové objekty, prostory vysazení nepřátelských výsadků.

Pořadí důležitosti a množství protiletadlových prostředků určených pro každý objekt stanoví velitel protiletadlového oddílu divise po schválení velitelem dělostřelectva divise.

Z uvedených nejdůležitějších objektů protivzdušného zabezpečení vyplývají úkoly protiletadlového dělostřelectva divise:

- ničit nosiče atomových zbraní protivníka,
- zabránit provádění vzdušného průzkumu protivníkem,
- chránit bojovou sestavu divise,

- chránit palebná postavení dělostřelectva s důrazem na atomové dělostřelectvo, působí-li v pásmu divise,
- chránit prostory soustředění druhých sledů a záloh,
- chránit týlové objekty a velitelská stanoviště velitele divise,
- ničit vzdušné výsadky protivníka při jejich shozu i na zemi.

Podle názorů amerických odborníků uvedených v onom časopise z r. 1950 mají být protiletadlové jednotky při plnění úkolů co nejméně decentralisovány, neboť tím se zmenšuje hustota paleb a znemožňuje se řízení palby z jednoho střediska.

Přesto však připouštějí američtí odborníci, že za používání atomových zbraní bude nutno velmi často decentralisovat velení vzhledem k rychlým změnám ve vývoji bojové situace.

V takovém případě připouštějí rozdělení protiletadlového oddílu na baterie a čety, které se podřizují veliteli, v jehož prospěch bojují.

Velitel protiletadlového oddílu se v takovém případě stává administrativním orgánem starajícím se o zásobování, opravy, doplnění materiálu a p.

Podle zásad amerických odborníků počítá se obvykle na jeden pěší pluk nebo na jedno bojové skupení obrněné divise jedna protiletadlová baterie i více.

Způsob provádění protivzdušného zabezpečení

Chrání-li protiletadlové dělostřelectvo bojovou sestavu divise, zabezpečuje obvykle první sledy na směru hlavního úderu. Palebná postavení volí poblíž výchozího položení k útoku tak, aby bylo možno vytvořit souvislou přehradnou palbu. Sestava protiletadlového dělostřelectva má být zvolena tak, aby zabezpečovala zmaření leteckých útoků protivníka a zabránila proniknutí nosičů atomových zbraní nad vlastní bojovou sestavu.

Podle časopisu *Antiaircraft Journal* čís. 7 a 8 z r. 1950 bývají palebná postavení protiletadlového dělostřelectva pěší divise ve vzdálenosti 700 až 800 m od prvních sledů vlastních jednotek tak, aby se palby čet a baterií vzájemně překrývaly. Vzdálenost mezi četami bývá obvykle 300 až 500 m. Nesmí však překročit 1000 m.

Chrání-li protiletadlové dělostřelectvo palebná postavení polního dělostřelectva, bývá pro tento účel obvykle vyčleněna jedna baterie protiletadlového dělostřelectvého oddílu na jeden polní dělostřelecký oddíl. Není-li možno využít celého protiletadlového oddílu k podpoře oddílu polního dělostřelectva vzhledem k ostatním úkolům, chrání protiletadlové dělostřelectvo především skupinu všeobecné podpory divise a potom teprve polní dělostřelecké oddíly, které poskytují přímou podporu pěším plukům na směru hlavního úderu.

Protiletadlové prostředky mají být umísťovány ve vzdálenosti více než 100 m od palebného postavení polního dělostřelectva (obvykle na bocích), aby při řízení palby nepřítel tato postavení protiletadlového dělostřelectva nebyla vyřazena.

Při přemísťování polního dělostřelectva následují jej protiletadlové prostředky určené k jeho ochraně po skocích.

Ochrana velitelských stanovišť velitele divise protiletadlovými prostředky provádí se podle názorů amerických odborníků jako poslední.

V největší míře má tam být využito pasivních prostředků (úkrytů, maskování a p.).

Dalším důležitým úkolem protiletadlového dělostřelectva americké armády je zabezpečení pochodu pěší nebo obrněné divise. Při organizaci a provádění pochodu jsou nejchoulostivější fáze řazení pochodového proudu, průjezd soutěskami, zastávky a zaujímání prostoru soustředění.

Podle stati »Quartermaster Truck Company« uveřejněné v časopise Quartermaster Review a úvah uveřejněných v časopise Antiaircraft Journal z r. 1950 člení se pochodový proud v americké armádě na sledy. U pěší divise tvoří sled pěší prapor, u obrněné divise prapor mechanisované pěchoty nebo prapor tanků.

Za nejlepší ochranu považují američtí odborníci pochod v otevřeném proudu, který umožňuje velkou rychlost, bezpečnost a dobré velení. Na 1 km se v tomto případě počítá 12 až 15 vozidel při vzdálenosti 57 až 83 m mezi jednotlivými vozidly. Je-li pravděpodobný nepřátelský letecký útok, zvyšuje se vzdálenost mezi vozidly na 200 až 300 m. Tato vzdálenost omezí účinek běžné i atomové pumy na minimální účinnost a tvoří dobrou ochranu i proti palebním zbraním letounů.

Na každém vozidle má být určen jeden pozorovatel letounů, který sleduje zároveň signály protivzdušného poplachu.

Při bombardování nebo při soustředěném leteckém útoku vyhledávají všichni řidiči při prvním varování úkryty pro svá vozidla (obyčejně vozidla s lichými čísly na jednu stranu, se sudými na druhou stranu). Všechny osoby vyjma obsluhy kulometů mají se vzdálit alespoň 50 m od proudu (tím se podle názoru amerických odborníků mohou uchránit před účinky běžných leteckých pum). Každý muž nese s sebou svou osobní zbraň, řidiči vozidel i hasicí přístroj z vozidla.

Protiletadlové prostředky jsou začleněny do pochodových proudů tak, aby palbu proti nepřátelskému letectvu mohla vést nejméně jedna palebná jednotka. U protiletadlového oddílu je nejmenší palebná jednotka protiletadlová četa, která je vyzbrojena 40mm dvojhlaňovým kanonem a 12,7mm čtyřhlaňovým kulometem.

Z tohoto důvodu na základě účinné dálky střelby protiletadlových zbraní má připadnout na každý 1,5 až 2 km pochodového proudu jedna protiletadlová četa.

Proti letounům se používá i těžkých kulometů, které mají být rozděleny tak, aby každá čtyři vozidla chránil jeden těžký kulomet.

Neútočí-li letouny přímo na pochodový proud, pokračuje se se zvýšenou rychlostí v přesunu.

Část protiletadlových prostředků se vyčleňuje k ochraně soutěsek, křižovatek cest, mostů a p. Tyto prostředky se rozmisťují po obou stranách chráněného objektu v různé sestavě podle rázu terénu a délky chráněného objektu. K obraně dlouhých objektů se vyčleňuje jedna nebo i více protiletadlových baterií.

Podle zásad americké armády má být určité množství protiletadlových prostředků umístěno v čele kolony.

Podle časopisu Antiaircraft Journal čís. 7 a 9 z r. 1950 při zaujímání prostoru soustředění nebo vyčkávacích prostorů rozmisťují se protiletadlové prostředky kolem chráněného objektu v jeden nebo dva pásy, z nichž jeden se nazývá vnitřním a druhý vnějším. Vnitřní pás je určen hlavně k boji s nalétávajícími bombardéry (nosiči atomových zbraní),

vnější k boji s bitevním letectvem. Vnitřní pás prochází přímo na rozhraní prostoru, vnější pás je vzdálen od vnitřního 800 až 1000 m.

Jedním z dalších úkolů protiletadlového dělostřelectva pěší divise může být ochrana přistávacích ploch divisních letounů. Tento úkol plní protiletadlové dělostřelectvo divise jsou-li přistávací plochy v odkrytém terénu a nejsou chráněny protiletadlovými prostředky sboru. V takovém případě vyčleňuje velitel divise pro ochranu přistávacích ploch jednu protiletadlovou četou, maximálně jednu protiletadlovou baterii.

Týlové útvary a jednotky divise jsou obvykle vzhledem ke svému rozmístění chráněny prostředky sboru.

Protivzdušná obrana jednotlivých důležitých objektů, které jsou v obranném pásmu pěší divise, bývá zpravidla zabezpečována prostředky sboru nebo armády. V některých případech mohou být k jejich obraně vyčleněny i protiletadlové prostředky pěší divise. Počet těchto prostředků závisí na důležitosti a velikosti chráněného objektu. Zpravidla se pro objekt o poloměru 500 m vyčleňuje četa až baterie protiletadlových děl.

Podřízenost a provádění součinnosti v rámci divise

Velitel oddílu je po stránce použití protiletadlového oddílu podřízen veliteli dělostřelectva divise, který stanoví úkoly a pořadí důležitosti protivzdušné obrany v rámci taktické činnosti divise.

Velitel protiletadlového oddílu je proto jen technickým poradcem velitele dělostřelectva divise po stránce použití protiletadlového dělostřelectva. Jeho úkolem bývá sladit činnost všech organických i přidělených zbraní v rámci divise a zpracovávat návrh na jejich použití.

V časopise *Antiaircraft Journal* čís. 7 a 8 z r. 1950 je zdůrazňováno, že velitel oddílu má vydávat jen rámcové rozkazy a ponechat velitelům baterií a čet dostatečnou volnost v rozvíjení iniciativy, zvláště v útočném boji.

Velitel oddílu musí dobře znát způsoby provádění leteckých útoků protivníka a jeho typy letounů a řízených střel.

Dále musí být neustále informován o síle, směru, rychlosti a výšce letu nepřátelských letounů a o činnosti vlastního letectva.

Z toho důvodu zdůrazňují američtí vojenští odborníci nutnost těsné součinnosti mezi vlastním stíhacím letectvem a protiletadlovým dělostřelectvem.

Stíhací letouny zásadně nemají vletávat do sektoru palby protiletadlového dělostřelectva. V nevyhnutelném případě, kdy musí stíhací letouny prolétnout sektorem palby protiletadlového dělostřelectva, musí být na to protiletadlové dělostřelectvo včas upozorněno. Často bývá určena výška letu a rychlost, jakou se smějí vlastní letouny v sektorech palby pohybovat.

Na stupni pěší nebo obrněné divise zpracovává velitel protiletadlového dělostřelectva divise plán »protivzdušné obrany«, který je součástí plánu paleb polního dělostřelectva. Schvaluje jej velitel dělostřelectva divise a předkládá se k nahlédnutí veliteli divise.

Velitel protiletadlového dělostřelectva odpovídá též za palebnou kázeň protiletadlových prostředků. Palebná kázeň má zabezpečit zabránění vedení palby na vlastní letouny a zabránění vedení palby na cíle vzdálené mimo účinný dostřel.

K snížení ztrát protiletadlového dělostřelectva atomovým úderem a k zabezpečení jeho nepřetržité činnosti doporučují američtí vojenští odborníci v časopise *Antiaircraft Journal* čís. 5 a 6 z r. 1953 a *Army Combat Forces Journal* čís. 8 z r. 1954 provést tato opatření:

- snížit početní stav obsluhy protiletadlových děl a vytvořit záložní obsluhy umístěné v úkrytech nebo na jiných místech, kde by byly co nejvíce chráněny proti účinkům atomových zbraní,
- zlepšit výcvik protiletadlových jednotek ve znalosti taktického použití atomových zbraní a v ochraně proti nim,
- důrazněji provádět všechna aktivní i pasivní opatření proti atomovému úderu,
- zřizovat záložní palebná postavení,
- protiletadlová děla a zaměřovací techniku ukrývat do vybudovaných úkrytů,
- zvyšovat násypy u palebných postavení,
- pro obsluhu budovat v palebném postavení protiatomové úkryty,
- vycvičit obsluhu protiletadlových zbraní v provádění první pomoci, s důrazem na ošetření spálenin; v palebném postavení ukládat nejn nutnější zdravotnické prostředky,
- kabely pro linkové spojení zakopávat 15 cm do země; vyčlenit dostatečnou zálohu pojítek.

2. Protiletadlové dělostřelectvo pěší (obrněné) divise při přímé podpoře pěchoty a tanků

Podle názorů amerických vojenských odborníků uveřejněných v časopisech *Antiaircraft Journal* z května a června 1950 a *Military Review* čís. 4 z r. 1952 je možno protiletadlového dělostřelectva s výhodou použít k podpoře boje pěchoty a tanků. Tento způsob použití dělostřelectva je doporučován, nehrozi-li napadení leteckými silami protivníka (za naprosté vzdušné nadvlády).

Výhody protiletadlových děl pro podporu pozemních jednotek jsou charakterisovány v uvedených vojenských časopisech tím, že jsou přesnější než těžké kulomety, mají dostatečnou kadenci palby a jejich střelivo s časovým zapalovačem je účinnější než normální střelivo. Jejich nedostatkem je značná váha, menší pohyblivost, obtížnější zásobování střelivem, plochá dráha střely a vysoká silueta.

Podle názorů vojenských odborníků americké armády uvedených v časopise *Antiaircraft Journal* z března a dubna r. 1954 může protiletadlové dělostřelectvo při přímé podpoře pěchoty a tanků plnit tyto úkoly:

- podporovat zteče a protizteče pěchoty a tanků,
- umlčovat a ničit pozorované cíle přímou střelbou z předsunutých palebných postavení,
- odrážet průzkumné skupiny a odřady protivníka,
- vést boj s obrněnými vozidly a pěchotou doprovázející tanky protivníka,
- vést boj se vzdušnými výsadky protivníka.

Při plnění těchto úkolů může být přidělena jedna baterie protiletadlového oddílu 40mm kanonů každému pěšímu pluku prvního sledu. Pluk zpravidla přiděluje čtyři nebo baterie každému praporu prvního sledu.

Při útočném boji mohou protiletadlové zbraně být částí palebné základny společně s tanky, minomety, protitankovými zbraněmi a p. Před vyražením ke zteči, není-li plánováno použití atomových zbraní na přední okraj obrany protivníka, jsou umisťovány 200 až 300 m od předního okraje obrany. Během dělostřelecké a letecké přípravy zteče ničí přímou střelbou zjištěné protitankové zbraně a palebná ohniska samočinných zbraní. Podle kalkulací amerických odborníků může být účinný dostřel 40mm dvojhlavňového kanonu do 2 km a 12,7mm čtyřhlavňového kulometu do 1200 m.

Během útoku budou se protiletadlové zbraně přesunovat hned za prvním sledem po skocích. Při své činnosti mají být vždy chráněny sestavou pěchoty a tanků. Jsou připraveny odrazit případné protizteče protivníka.

V posícní obraně nemá být protiletadlových zbraní pěší divise používáno v prvním sledu. Velitel divise je obvyčejně vyčleňuje do své zálohy. Bývají často umisťovány v prostorech možných přistávacích a doskokových ploch nepřátelských vzdušných výsadek.

Není-li jich použito k boji proti výsadekům, bývají začleňovány do dělostřeleckých skupin pro podporu protizteče.

Závěr

V současné době je kladen v americké armádě poněkud větší důraz na využití protiletadlového dělostřelectva v protivzdušné obraně. Hlavní úkoly protivzdušného zabezpečení plní stíhací letectvo.

Američtí vojenští činitelé vycházejí ze zkušeností z druhé světové války a z války v Koreji, kdy americké letectvo mělo naprostou převahu a protiletadlové dělostřelectvo nebylo k provádění protivzdušné obrany téměř vůbec použito.

Američané mají celkem malé zkušenosti v provádění protivzdušné obrany, což se odráží i v úvahách amerických vojenských odborníků o použití protiletadlového dělostřelectva za používání atomových zbraní. Jejich názory jsou často povrchní a nejdou do hloubky otázek činnosti protiletadlového dělostřelectva jako důležitého prostředku protivzdušného zabezpečení pozemních útvarů a svazků.

Zprávy o vojenskovědecké práci vojenských akademií

Vojenskovědecká práce na Vojenské technické akademii Antonína Zápotockého

V jarních měsících letošního roku byly uskutečněny vědeckotechnické konference na všech fakultách Vojenské technické akademie Antonína Zápotockého.

S otázkami projednáváními na těchto konferencích bude možno se seznámit v 5., 6. a 7. čísle Sborníku Vojenské technické akademie Antonína Zápotockého, která mají být vydána ještě v tomto roce. V tomto prvním příspěvku do rubriky «O vojenskovědecké práci vojenských akademií» časopisu Vojenská mysl chci seznámit s obsahem a posláním Sborníku VTA, který je významným dokumentem o úrovni vojenskovědecké práce na Vojenské technické akademii Antonína Zápotockého. Sborník VTA AZ je vydáván od roku 1953. Celkem již vyšlo 14 čísel.

Na rozdíl od Vojenské mysl se Sborník VTA AZ zaměřuje v části vojenskovědecké především na taktiku druhů vojsk. Jeho hlavním úkolem však je uveřejňovat původní vědecké práce svých příslušníků z oboru vojenských a vojenskotechnických věd. Sborník jakožto orgán Vojenské technické akademie chce být obrazem vědeckého života celé akademie. Proto se v něm objevují výsledky vědeckých konferencí, významné články věnované metodice učebního procesu a vybrané články referující o dosažených výsledcích vědeckovýzkumné činnosti příslušníků vědeckopedagogického sboru VTA AZ.

V nejbližší době se vzhledem k připravenosti vědeckých kádrů objeví ve Sborníku autorské referáty adjunktů obhajujících své kandidátské práce.

Sborník má utužovat i spojení absolventů VTA AZ s mateřskou vysokou školou.

Dosavadní zkušenosti ukazují, že nejvyhledávanější čísla Sborníku jsou ta, která mají jednotnou tematickou náplň (na př. číslo věnované metodice výuky, technologii materiálu) nebo přispívají k řešení nejnovějších otázek, pro něž není dostatek literárních pramenů (na př. čís. 1 z r. 1955 o atomových zbraňích).

Při hodnocení náplně Sborníku je třeba mít na zřeteli i tu zvláštnost, že Sborník jakožto orgán vysoké školy, která při vypisování konkursu na místa docentů a profesorů požaduje předložení původních vědeckých prací, musí také svým příslušníkům umožnit publikační činnost na svých stránkách. To třeba brát v úvahu zejména u těch autorů, kteří pro tajný ráz svých prací nemají možnost je uveřejňovat v nevojenských časopisech.

V příštím ročníku Sborníku VTA AZ bude věnována fakultě a některým cyklům vždy celé číslo, které se tak stane obrazem celoroční vědecké činnosti fakulty nebo cyklu a bude mít jednotnou náplň.

Žel, jen mizivá část článků byla po otištění podrobena kritice. Výjimkou byly články otištěné v netajných číslech. Redakce Sborníku VTA AZ vyzývá při této příležitosti čtenáře Vojenské mysl ke kritice obsahu Sborníku.

(Zpracoval inženýr podplukovník Dr. Jaroslav Goll)

Z vojenskovědecké práce Vojenské akademie Klementa Gottwalda, vyznamenané Řádem republiky

1. Ve dnech 10. a 11. 10. byla na naší akademii uspořádána vědecká konference na thema: «Protiatomová ochrana v obranné operaci vševojskové armády». V hlavním referátu konference byly vytyčeny zásady organizace protiatomové ochrany vůbec a za obranné operace zvláště.

Podrobně byla rozvedena organizace a činnost radiálního průzkumu, ženijního zabezpečení, uvědomování vojsk a likvidace následků atomového napadení. Hlavní zřetel byl věnován činnosti velitele armády a jeho štábu při organizaci protiatomové ochrany.

Živá diskuse, která se rozvinula po

přednesení hlavního referátu a koreferátů, se dotkla všech otázek, jež byly hlavním referentem nadhozeny. Diskusní příspěvky byly konkrétní, což bylo velkým kladem diskuse, protože tak byly pro autora vytvořeny dobré podmínky, aby dále rozvinul svou práci, doplnil ji nebo poopravil. I práce v komisích byla konkrétně řízena, což svědčí o tom, že naše vědecké konference se stávají důležitým činitelem rozvoje vojenskovědecké práce a jednou z jejich nejvýznamnějších forem.

V usnesení konference bylo doporučeno přepracovat hlavní referát, doplnit ho některými novými statemi, aby mohl být vydán jako pomůcka pro potřeby vojsk a vojenských škol.

V diskusi, jakož i v pracovních komisích se hodně hovořilo o grafickém plánu protiatomové ochrany, jeho obsahu, způsobu zpracování, výhodách a nevýhodách grafického a písemného plánu. Někteří soudruzi se odvolávali na svou praxi a dokazovali, že písemné zpracování plánu je daleko rychlejší, přesnější, usnadňuje práci štábu, naproti tomu, že grafický dokument je velmi pracný, vyžaduje delší doby pro zpracování, mnoho činností, že není možné vyjádřit graficky a musí být uváděny v legendě, která je nakonec tak obsáhlá jako samotný písemný plán a podobně. Poukazovali přitom na obsah grafického plánu protiatomové ochrany, který byl uveřejněn ve 3. čísle »Vojenské mysli«, který je prý příliš obsáhlý a nevyhovuje svému účelu tak, jako písemně zpracovaný dokument.

S těmito vývody nelze ovšem souhlasit, protože posuzují celou věc z jednostranného hlediska. Plán protiatomové ochrany, uveřejněný v 3. čísle »Vojenské mysli«, odpovídá tehdejšímu názoru, které pro jeho zpracování byly všeobecně uznávány. Autoři článku dosti jasně zdůraznili, že uvedli i takové činnosti, které přímo nesouvisí s plánem protiatomové ochrany, a to jen proto, aby bylo možné pochopit obsah grafického plánu a posoudit, zda je možné navrhovaným způsobem dokument zpracovávat. Další vývoj v tomto směru se musí ubírat zdokonalováním, zlepšováním a zjednodušováním grafického vyjádření činnosti a ne zavrhováním grafického dokumentu.

Pěch-VIII-3 upřesnil obsah plánu protiatomové ochrany, který má obsahovat jen úkoly ochrany. Proto bude potřebné zahloubat se, jak tento obsah graficky vyjádřit. Dále bude možné spojit plán protiatomové ochrany s plánem protichemické ochrany, čímž se zjednoduší práce štábu. V tom směru bylo nařizováno

některým katedrám naší akademie zpracovat takový plán, projednat ho a po schválení zveřejnit.

Konečně nesmíme zapomínat, že grafická dokumentace je účelná a nutná i z jiných důvodů. I když pro toho, kdo ji zpracovává, znamená jisté zatížení, nesmírně ulehčuje tomu, kdo ji přijímá, kdo má podle ní organisovat některou činnost. Jistě každý z nás má zkušenosti, jaké potíže jsou s hledáním míst na mapě i když jsou upřesněny souřadnicemi, kolik to dá práce, než se tato místa najdou. Často může dojít k omylu, když jsou na mapě stejná jména nebo jiné údaje. To vše odpadá při práci s grafickými dokumenty. Dále nesmíme pomíjet ani tu okolnost, že podle Varšavské smlouvy máme nyní společné velení a že grafické štábní dokumenty odpovídají za těchto podmínek daleko lépe potřebám rychlého velení.

Z tohoto zorného úhlu nutno hodnotit význam grafické dokumentace, neodsuzovat ji, ale hledat nejučelnější formy a způsoby jejího zpracování. Naše akademie ve snaze pomoci při rozvinutí těchto otázek připravuje v příštím roce řadu prací, které budou zaměřeny k vyřešení nejdůležitějších úkolů v oblasti velení vojskům v různých družích bojové činnosti vojsk. Jedno číslo z našich sborníků bude věnováno právě otázkám velení a grafické dokumentace.

2. Ve dnech 17. až 19. října probíhala na naší akademii první celoarmádní konference učitelů dějin vojenského umění na vojenských akademích a vojenských učilištích, jejímž úkolem bylo zhodnotit dosavadní způsob výuky dějin vojenského umění a vyřešit některé aktuální otázky, které s ní souvisí. V úvodním referátu byly osvětleny některé zásadní problémy obsahu a předmětu dějin vojenského umění, metodiky výuky, jejich výchovného významu a místa dějin vojenského umění ve vojenské vědě. V diskusi byly pak tyto these hlouběji rozebrány, avšak ne vždy z hlediska soudobých potřeb naší armády. Některé diskusní příspěvky měly čistě »katedrální charakter«. Není možné posuzovat výuku dějin vojenského umění izolovaně od ostatních předmětů, ani není možné přednášet nebo učit vojenskému umění jen s historického hlediska. Soudobé potřeby armády vyžadují, aby absolventi vojenských škol bezpečně zvládli zásady použití druhů vojsk v soudobém boji, způsoby jeho vedení a zabezpečení, jakož i metody organisace velení. Není proto možné vystupovat s požadavkem zvětšení počtu hodin pro dě-

jiny vojenského umění, i když je zřejmé, že by to bylo účelné. Proto nutno hledat jiné cesty, především co nejlepším využitím daného času, revisi zpracovaných pomůcek a zlepšením metod výkladu dějin vojenského umění.

Z konference vyplynulo dosti podnětů, které mohou být ihned realizovány a uvedeny v praxi.

Ve Vojenské akademii Klementa Gott-

walda jsou v proudy přípravy na celostátní konferenci, která bude významným mezníkem v dalším rozvoji vojenskovědeckého myšlení a práce v naší lidové armádě. Materiály k této konferenci jsou postupně otiskovány v *Obraně lidu*.

(Zpracoval podplukovník Michal Spišák)

Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů

Informace o obsahu polského vojenského odborného časopisu *Myśl wojskowa* čís. 7/1955

Úvodník: K 11. výročí historického manifestu (t. j. manifestu vydaného dne 22. července 1944 Polským výborem národního osvobození, jímž bylo vyhlášeno zřízení lidové demokratického státu. Den vydání tohoto manifestu je státním svátkem Polské lidové republiky).

Podplukovník St. Rajewski, Pojednání o některých otázkách vedení střetného boje.

V úvodní části probírá autor některé všeobecné zásady organizace a vedení střetného boje v soudobých podmínkách. Dále rozebírá úlohu a význam tankového a mechanizovaného vojska, letectva, pěchoty, dělostřelce a ženijního vojska ve střetném boji.

V následujících částech jsou rozebrány zásady organizace pochodu, a je-li předvídán střetný boj, a také úkoly protitankového a protiletadlového dělostřelce, ženijního vojska a letectva při bojovém zabezpečení pochodu, při němž je předvídán střetný boj.

Potom je popsán průběh střetného boje v soudobých podmínkách.

V závěrečné části článku pojednává autor o otázkách velení ve střetném boji.

Major B. Kulińczyk, K otázce přeskupení vojsk v útočné a obranné operaci.

Po rozboru všeobecných zásad přeskupení vojsk v soudobých podmínkách rozebírá autor zásady přeskupení vojsk v útočných i obranných operacích, jakož i otázky plánování přeskupení vojsk.

Major magistr St. Pietraszak, Záznam o terénu.

V úvodní kapitole popisuje autor, z kterého materiálu je možno sestavit

záznam o terénu a z kterých částí se skládá.

Při rozboru jednotlivých částí záznamu o terénu vypočítává, které otázky mohou být v nich vysvětleny.

Plukovník L. Strasser, Metodika přípravy a vedení skupinových taktických cvičení.

V první části jsou rozebrány otázky vlastní přípravy učitele na cvičení, jeho přípravy ke kontrole a návod, jak pomoci posluchačům v jejich přípravě cvičení.

V druhé části rozebírá autor způsoby kontroly v průběhu cvičení, jak jsou účastníci cvičení na ně připraveni, způsoby určených učebních otázek a vývoje taktické situace v průběhu cvičení, způsoby vyslechnutí odpovědí účastníků cvičení, způsoby opravování jejich nesprávných rozhodnutí a způsoby provedení rozboru probrané učební otázky.

Další část se týká rozboru přípravy a řízení taktického cvičení v terénu.

V poslední části popisuje autor způsoby přípravy a řízení rozboru cvičení.

Vojenskohistorická část

Podplukovník Z. Stapor, Operace Sovětské armády ve východních územích Polska.

V úvodu je pojednáno o vojenskopolitické situaci, která se vytvořila na začátku roku 1944, a též o všeobecných strategických cílech letního tažení v r. 1944.

Dále je popsána činnost vojsk 2. a 1. běloruského frontu a 1. ukrajinského frontu Sovětské armády, která vedla k osvobození východního Polska.

Gh. Nitu, Účast rumunských vojsk v protifašistické válce (23. srpen 1944 až 9. květen r. 1945).

V úvodu podává autor článku rozbor všeobecné vojenskopolitické situace, která se vytvořila v Rumunsku po vítězství Sovětské armády v jassko-kišiněvské operaci. Potom popisuje přechod Rumunska k protifašistickému táboru, jeho boj proti hitlerovcům a účast rumunské armády v osvobození území Rumunska od hitlerovských vojsk, jakož i její účast v bojích za osvobození Maďarska a Československa.

O cizích armádách

Kapitán E. Horbaczewski, Některé zvláštnosti použití bojových chemických látek (podle amerických názorů).

V první části článku jsou uvedeny americké názory na použití bojových chemických látek v soudobých podmínkách.

V druhé části je podána charakteristika otravných, zápalných a dýmotvorných prostředků.

V třetí části je pojednáno o vlivech meteorologických podmínek a terénu na použití bojových chemických látek.

V posledních dvou částech je rozebráno použití trvalých i prchavých látek a také dýmových a zápalných prostředků v útočných i obranných bojích a operacích.

Diskuse a polemika

Major E. Wiśniewski, O manévru a přeskupení.

Autor se připojuje do diskuse začaté článkem majora J. Marguliesa »Některé otázky manévru v soudobém boji a operaci (Myśl wojskowa čís. 5/1955) a vyjadřuje své mínění o některých otázkách nadhozených v uvedeném článku.

Kritika a bibliografie

Kapitán J. Sikorski, Další epizoda z historie spravedlivých obranných válek polského lidu (recenze knihy Jana Vimmera »Odražení vpádu arcivévod Maxmiliána v letech 1587 a 1588«).

Recensent podává stručný obsah jednotlivých částí recenzované knihy a přitom rozbírá její kladné a záporné stránky.

Obsah polského vojenského odborného časopisu »Myśl wojskowa« číslo 8/1955

Generál-major M. Chiliński, Za vysokou úroveň taktických cvičení s vojsky.

V článku jsou rozvířány úkoly velitelů, štábů a vojsk při zabezpečení vysoké úrovně podzimních taktických cvičení s vojsky, nejvyšší to formy přípravy velitelů a štábů všech stupňů a všech druhů vojsk. Je třeba všemi prostředky předcházet tomu, aby se při nich neopakovaly nedostatky, které byly zjištěny při dřívějších cvičeních.

O provádění cvičení na mapách a velitelsko-štábních cvičení (Souhrn výsledků diskuse).

V časopise Myśl wojskowa probíhala v některých číslech loňského a letošního ročníku zajímavá diskuse o způsobech provádění cvičení na mapách a velitelsko-štábních cvičení. V tomto redakčním článku jsou postupně rozebrány tyto otázky:

— rozdíl mezi cvičením na mapě a velitelsko-štábním cvičením;

— dělení cvičení na údobí a obsah jednotlivých údobí;

— rozdíl mezi údobími cvičení a údobími boje;

— rozpracování a příprava cvičení a řízení práce cvičících.

Podplukovník B. Chocha, Některé otázky základů bojového uspořádání a rozmístění vojsk v soudobé bojové činnosti.

V první části článku jsou rozvířány faktory určující volbu té nebo oné formy uspořádání bojové sestavy, ukazuje se, jakým požadavkům musí odpovídat bojová sestava a objasňují se jednotlivé její prvky (sledy, dělostřelecké skupiny, zálohy všech druhů, zatarasovací odřady, protipožární odřady, předsunuté odřady, protipožární odřady, předsunuté protitankové rajony a útočné skupiny).

Pak autor článku popisuje všeobecné rozložení prvků bojové sestavy taktického svazku (útvary) v obranném i útočném boji a analyzuje podmínky, kterým musí odpovídat prostory rozmístění vojska. V další části článku je rozebrán účel provádění přeskupení a vystřídání vojsk v přípravném období

i v průběhu útočného a obranného boje, přeskupení vojsk určených k dokončení průlomu a zaujetí jimi prostorů soustředění, vyčkávacích prostorů a výchozích prostorů k vystřídání.

V poslední části rozbírá autor článku přeskupení a vystřídání vojsk organizujících obranu a shrnuje závěry z úvah v článku uvedených.

Podplukovník St. Soroka, Ženíjní vybudování terénu protiatomovým způsobem.

V první části rozbírá autor vliv podmínek terénu na organizaci ženíjního vybudování terénu protiatomovým způsobem. V druhé uvádí cíle a úkoly ženíjního vybudování terénu. Třetí a čtvrtá část je věnována řadě otázek ženíjní úpravy terénu za obrany i v útoku. V závěru autor zdůrazňuje, že charakteristickým rysem ženíjního vybudování terénu protiatomovým způsobem je obrovský rozsah prací, převážně zemních.

Vojenskohistorická část

Kapitán III. třídy E. Solski, Černomořské loďstvo a dunajská flotila za sedmého úderu Sovětské armády v roce 1944.

Nejprve je ukázána všeobecně operačně strategická situace, za které byl proveden sedmý úder a situace hitlerovských vojsk na jižním křídle sovětsko-německé fronty. Pak autor článku rozbírá všeobecný plán operaci, vypracovaný vrchním velitelstvím Sovětské armády, úkoly 2. a 3. ukrajinského frontu a také úkoly černomořského loďstva a dunajské flotily.

Pak jsou rozbírána opatření provedená pozemními vojsky, letectvem a černomořským loďstvem v přípravném období operace a v průběhu sedmého úderu.

V závěrečné části se uvádějí politické a vojenské důsledky sedmého úderu Sovětské armády v roce 1944.

Kapitán M. Krvavicz, Povstání ve Varšavě 17. a 18. dubna roku 1794.

V úvodní části článku podává autor charakteristiku ekonomických politických a ideologických změn, které nastaly ve Varšavě v druhé polovině XVIII. století. Pak autor popisuje tajnou organizaci »patriotů«, která připravovala povstání ve Varšavě a charakterizuje dva směry, které se utvářely uvnitř této organizace. Dále je popsáno složení varšavské posádky a plán čin-

nosti carských jednotek, vypracovaný pro případ vzplanutí povstání.

V další části článku je vysvětlen plán povstání, poukazuje se na těsnou součinnost armády s lidovými masami hlavního města, která byla základem povstání. Potom je popisována činnost polských vojsk a ozbrojeného městského obyvatelstva v jednotlivých údobích povstání a je proveden rozbor příčin, které dávaly králi možnost vytvořit vládu stavějící se k povstání zamítavě. Článek je zakončen všeobecnými krátkými vývody.

O cizích armádách

Major W. Włodarski, Americké a západoevropské názory na použití vrtulníků.

V článku je nejprve podána charakteristika kladných i záporných stránek vrtulníků a ukazuje se, podle jakých kritérií se provádí jejich rozdělení. Pak autor rozbírá americké a západoevropské názory na bojové použití vrtulníků.

V druhé části obrací autor pozornost čtenářů na použití vrtulníků jako dopravního prostředku a vypočítává, jaké úkoly mohou plnit v přípravném období operace i v jejím průběhu. V této souvislosti zdůrazňuje, že v Koreji Američané používali vrtulníků především k záchranným účelům a jako dopravní prostředek. Jejich použití v bojové činnosti bylo velmi omezené a mělo zkušební ráz.

Plukovník W. Czamański, Poznámky o činnosti amerických a anglických vojsk v posledním období druhé světové války v Evropě.

První část článku je věnována rozboru podmínek, za nichž byl proveden úder hitlerovských vojsk v Ardenách, popisu průběhu událostí a rozboru příčin, které dovedly americké a anglické vojsko na pokraj katastrofy. Autor zdůrazňuje, že neúspěch zimního útoku hitlerovců a přechod amerických a anglických vojsk do útoku byly přímo podmíněny úspěchy sovětských vojsk provádějících gigantický lednový útok.

V druhé části článku popisuje autor činnost amerických a anglických vojsk v období jejich postupu od Rýna k Labi a ukazuje, že v posledním období války v Evropě a stejně v celém průběhu Veliké vlastenecké války, americké a anglické vládnoucí kruhy systematicky porušovaly přijaté závazky, oddalujícíce porážku hitlerovského Německa.

Diskuse a polemika

Podplukovník A. Aponowicz, O manévru.

Autor se připojuje k diskusi zahájené článkem majora J. Marguliesza »Některé otázky manévru v soudobém boji a operaci«, který byl otištěn v 5. čísle *Myśli wojskowej*, ročník 1953 a uvádí

své hledisko na řadu diskutovaných otázek.

V rubrice »Kritika a bibliografie« je otištěna recenze polského vojenského odborného časopisu »Przegląd Ilości« (časopis polského spojovacího vojska), ročník 1954, ukazující jeho kladné stránky i nedostatky a obsahující návrhy na zvýšení jeho theoretické úrovně.

Informace o obsahu bulharského vojenského odborného časopisu »Vojenna mysl« číslo 4/1955

Generál-major M. Mišev, Organisační schopnosti velitelského sboru armády — jeden z rozhodujících faktorů vítězství ve válce.

Generál-poručík Z. Zacharjev, Tendence rozvoje letectva v kapitalistických státech.

Generál-poručík D. Dikov, Obklíčení a zničení nepřítele v boji a operaci.

Podplukovník Iv. Velčev, Příprava a provedení armádního protiúderu.

Plukovník D. Dimitrov, Dělostřelecké zabezpečení přeskupení, vystřídání a zaletuji zchozího položení k útoku vojsky.

Major Kr. Krapačev, Ženíjní zabezpečení útočného boje ve velehorském terénu.

Podplukovník A. Stojanov, Organisační práce týlu střelecké divise za pochodu, při němž je předvídan střetný boj.

Diskuse

Asistent plukovník V. Karaivanov, O představeném postavení v obraně.

Vojenskohistorická část

Major Chr. Kovačev, Činnost rhodopské skupiny v balkánské válce (1912).

O cizích armádách

Plukovník J. Konstantinov, Útočný boj americké pěší divise (podle údajů amerického vojenského tisku).

Informace o obsahu článků uveřejněných v rumunském vojenském odborném časopise »Problème de arta militara« Číslo 3/1955

Z obsahu tohoto čísla zasluhuje pozornost články *majora F. Bordei a kapitána V. Simesku, Některé otázky spojení s radiačním průzkumem. Je v něm objasněn všeobecný cíl radiačního průzkumu, úkoly radiačního průzkumu a prostředky, kterými je radiační průzkum prováděn. Je tu podrobně rozvedeno, jak jsou plněny jednotlivé úkoly radiačního průzkumu. Úkoly radiačního průzkumu jsou rozděleny v bezprostředním vztahu s úkoly chemických jednotek. V článku je popsáno provádění radiačního průzkumu na vozidlech (autu, tanku) a průzkum prováděný letectvem s údaji o příslušných bezpečnostních vzdálenostech a p. V závěru článku je zdůrazněna důležitost otázky radiačního průzkumu v rámci řešení protiatomové ochrany vojsk.*

Dále jsou v tomto čísle zajímavé články:

Plukovník Gh. Sava, Součinnost v útočném boji střeleckého sboru při použití atomových a chemických zbraní.

Zdůrazňuje se v něm nejprve význam atomových a chemických zbraní a nutnost úzké spolupráce všech druhů vojsk. Potom je rozvířena vlastní součinnost mezi pěchotou a tanky se vztahem k použití atomových a chemických zbraní, dělostřelectvem, letectvem a jinými druhy vojsk a součinnost se sousedními jednotkami. Otázky součinnosti jsou probírány podle plnění úkolů do splnění bližšího úkolu, dalšího úkolu a úkolu dne sboru; při přípravě zteče, při boji o první postavení, při prolomení celého hlavního pásma obrany, při boji s nepřátelskými taktickými silami.

V dalším je v článku theoreticky objasněn obsah plánu práce velitele stře-

leického sboru při organizaci součinnosti, zpracování plánové tabulky součinnosti na mapě součinnosti. Grafické dokumenty nejsou uvedeny. V závěru je zdůrazňována zásada znát základní vlastnosti použití druhů zbraní a vojsk, aby mohla být provedena součinnost vzhledem k soudobým podmínkám boje, to jest při použití atomových a chemických zbraní.

Major H. Craci, Použití výsadků v útočném boji a v útočné operaci.

V úvodě je poukázáno na historickou skutečnost, použití výsadkových jednotek Sovětskou armádou proti japonským vojskům ve Veliké vlastenecké válce. V článku je 8 schémat možného použití výsadkových jednotek. Rozbírání se v něm použití výsadků v prostoru za pásmem

sborových záloh při splnění úkolu dne sboru, použití výsadků za pásmem armádních záloh, při zmocnění se předměstí na řece, dále použití výsadků v operační hloubce k desorganizaci nepřátelského velení a jeho týlu a p.

V článku charakterizuje autor použití taktického výsadku a výsadku operačního. Poměrně dost obsáhle řeší otázku leteckého zabezpečení při provádění vzdušného výsadku. Dále v článku je zdůrazňována taktická a operační součinnost se zřetelem k použití atomových a chemických zbraní. V závěru je zdůrazňována nutnost takové ochrany výsadku, aby tento nebyl zničen nepřátelskými atomovými prostředky.

Názvy ostatních článků byly otištěny v 5. čísle VM/1955 na str. 116.

Zpracoval plukovník Ján Baláž

Informace o obsahu rumunského vojenského odborného časopisu »Problème de arta militara« Číslo 4/1955

Plukovník E. Iepure a plukovník D. Athanasiu, Zvláštnosti obranné operace armády za používání atomových a chemických zbraní.

Plukovník Š. Lupu a major M. Șerban, Zvláštnosti dělostřeleckého zabezpečení obranné operace armády za používání atomových a chemických zbraní.

Podplukovník R. Bianu, Tankové a mechanisované vojsko v obranné operaci armády za používání atomových a chemických zbraní.

Plukovník N. Grigore, Letecké zabezpečení obranné operace armády za používání atomových a chemických zbraní.

Plukovník A. Zaharia, Ženíjní zabezpečení obranné operace armády za používání atomových a chemických zbraní.

Podplukovník L. Panait, Zvláštnosti plánování a organizace spojení v obranné operaci armády za používání atomových a chemických zbraní.

Major M. Vasiliu, Použití chemických zbraní v obranné operaci armády.

Plukovník N. Tudorica, Materiální zabezpečení obranné operace armády za používání atomových a chemických zbraní.

Číslo 5/1955

Plukovník S. Stănescu a plukovník E. Iepure, Zvláštnosti útočné operace armády za používání atomových a chemických zbraní.

Kapitán S. Birtulescu, Tanková a mechanisovaná vojska v útočné operaci armády za používání atomových a chemických zbraní.

Major M. Șerban a major E. Petrovici, Zvláštnosti dělostřeleckého zabezpečení v útočné operaci armády za používání atomových a chemických zbraní.

Podplukovník Gh. Popescu, Letecké zabezpečení útočné operace armády na směru hlavního úderu fronty při průlomu připravené obrany nepřítelů za používání atomových a chemických zbraní.

Podplukovník M. Cucu, Ženíjní zabezpečení útočné operace armády za používání atomových a chemických zbraní.

Podplukovník L. Panait, Plánování a organizace spojení v útočné operaci armády za používání atomových a chemických zbraní.

Podplukovník C. Mighiu, Některé otázky o použití chemických zbraní v útočné operaci armády.

Major D. Ignat, Materiálně technické zabezpečení útočné operace armády za používání atomových a chemických zbraní.

Informace o obsahu rumunského vojenského odborného časopisu »Cultura militara« číslo 3/1955

V úvodní části jsou otištěny dva články zaměřené k letošním významným výročím, a to

»23. srpen, den osvobození naší vlasti« a

»10 let ode dne vítězství Sovětského svazu nad imperialistickým Japonskem«.

V rubrice »Otázky vojenské ideologie a vědy« je článek o úloze překvapení v bojové činnosti.

Vojenskohistorická část obsahuje dva články.

V prvním je vyličená cesta velkého námořního konvoje z Reykjavíku do Archangelska v době od 27. 6. do 24. 7. 1942, složeného ze 37 nákladních lodí a 24 doprovodných lodí, jehož zajištění se zúčastnily i čtyři sovětské ponorky.

Během plavby byl tento konvoj napaden skupinou 41 německých váleč-

ných lodí (z toho 30 ponorek) a 350 letounů operujících z letecké základny Kirkenes v severním Norsku. Známý německý křižník »Admirál Tirpitz« byl při této operaci potopen.

Druhý článek se zabývá zvláštnostmi vojenského umění v první světové válce.

V rubrice »Ze spřátelených armád« je článek o lidové bulharské armádě.

V části o cizích armádách jsou dva články o americké armádě:

»Některé otázky týkající se používání atomových zbraní na bojišti podle amerických názorů« a »Některé otázky útočného boje americké pěší divize za použití atomových zbraní«.

V rubrice »Bojová technika« je článek o námořních a říčních vojenských lodích.

Vydává MNO. Řídí redakční rada: Jaroslav Dočkal, Ján Lipový, Václav Voneš, Jaromír Vyhnaněk, Zdeněk Malý, Ladislav Hálek, Vladimír Diviš, Václav Kukal, Jaroslav Fořt, Karel Rovenský, Josef Slabý, dr. Jaroslav Goll, Miloš Beneš, Ludvík Varvařovský, Václav Vitanovský, Karel Pavelka (redaktor).

Adresa redakce: Redakce časopisu »Vojenská mysl« MNO, Praha. — Vydává MNO v Našem vojsku, vydavatelství, n. p., Praha. — Tiskne Naše vojsko, tiskárna, n. p., provoz. 2.

V roce 1955 vyjde 6 čísel.

Časopis nelze předplácet, přiděluje se jen služebně.

OZNÁMENÍ REDAKCE

Tímto číslem končí letošní ročník Vojenské mysli.

V roce 1956 je plánováno opět vydání šesti čísel, která budou rozesílána jen služebně, omezenému počtu příjemců stanovených zvláštním rozdělovníkem. Odběr časopisu za předplatné pro osobní studijní potřebu jednotlivých důstojníků a generálů není zatím možný.

Vydání 1. čísla je plánováno k 30. 1., 2. čísla k 30. 3., 3. čísla k 30. 5., 4. čísla k 30. 7., 5. čísla k 30. 9. a 6. čísla k 30. 11. 1956.

Příspěvky do jednotlivých čísel je třeba zaslat redakci nejméně dva měsíce před datem vydání čísla.

Pokud se týče tematiky neobjednaných příspěvků, mají největší pravděpodobnost otištění především krátké diskusní příspěvky k obsahu článků otištěných ve Vojenské mysli, opírající se o praktické zkušenosti z války a z mírových cvičení, dále pak články, které mohou přispět k odstraňování nedostatků uvedených ve Směrnici pro operačně taktickou přípravu generálů, důstojníků a štábů všech druhů vojsk na výcvikový rok 1955—1956 (čj. 005800/OS 1955), část II.

